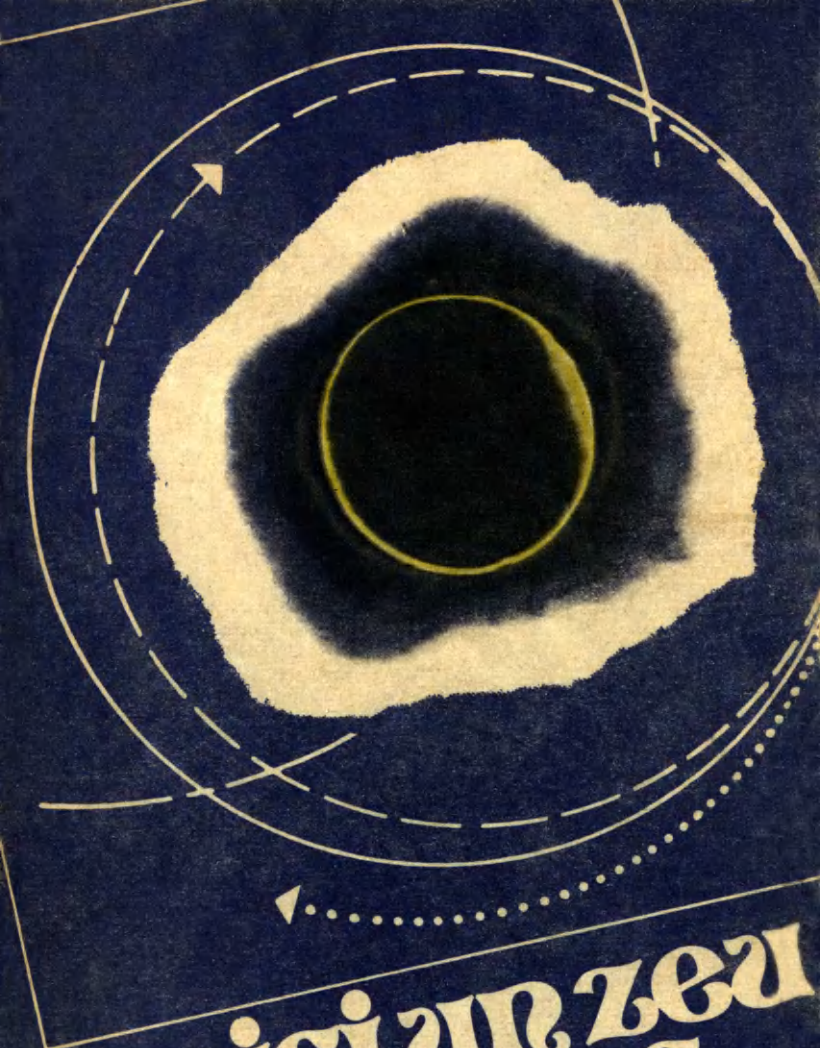

NICI UN ZEU ÎN COSMOS

EDITURA POLITICĂ

Ici un zeg
in COSMOS

NICI UN ZEU ÎN COSMOS

Culegere de texte de anticipație pe teme ateiste

Selecția textelor
și coordonare :
ALEXANDRU MIRONOV
și
MIHAI BĂDESCU

1985
EDITURA POLITICĂ
București

Traducerile au fost efectuate de :

DAN IORDACHE,
MIHAI BĂDESCU,
CORNELIA IRINCA,
VERONICA PĂTRUȚ,
SORIN SIMION,
DAN MERIȘCA,
VALERIAN STOICESCU,
ALEXANDRU MIRONOV

Redactor : NICULIȚĂ VUȚĂ
Coperta : CONSTANTIN NIȚULESCU

ARGUMENT

A fost odată ca niciodată un propliopitec care hălăduia pe podişurile Africii. Şi a mai fost, cu zeci de milioane de ani în urmă, un accident — de natură încă nedesluşită — care a determinat în ADN-ul propliopitecului o mutaţie cu urmări cosmice : urmaşii lui s-au născut cu numai 46 de cromozomi în celule.

Aşa a început, la scară planetară, giganticul marş triumfal al materiei vii către strălucitoarea raţiune.

Urmaşii propliopitecului ating stadiul de *Homo erectus*. Pornesc, bipezi, în exod către toate continentele globului. Pe drum îşi îndreaptă tot mai mult coloana vertebrală şi, pe măsură ce înaintează, reflexe, imagini, sunete, mirosuri, percepţii, senzaţii ciocănesc în scoarţa lor cerebrală, o dăltuiesc, o modelează, adîncesc circumvoluţiuni, realizează sinapse, închid circuite şi, pe neobservate, apare pe scena Terrei un fenomen de-a dreptul extraordinar : primul *gînd*. Să se fi întîmplat asta la omul de Neanderthal ? Sau de Cro-Magnon ? În orice caz, bipedul *Homo sapiens* este, de zeci de mii de ani, făptură gînditoare...

Dar a gîndi nu înseamnă neapărat a stăpîni şi spaimele pe care regnul animal le-a înscris în celulele creierului de-a lungul milioanelor de ani de evoluţie. Homo sapiens e fragil, lumea în care trăieşte este puternică şi ostilă şi, în ciuda posibilităţilor pe care le oferă inteligenţa lor, membrii speciei se vor simţi împresuraţi de duşmani care pîndesc din întunericul grotelor, în frunzişul pădurilor, sub oglinda apelor. O componentă a inteligenţei, imaginaţia, evoluînd, îi amplifică lui Homo sapiens starea de teamă : în copaci, stabileşte strămoşul nostru, se ascund

duhuri nevăzute, în caverne trăiesc monștri, sub ape vieţuiesc şerpi gigantici iar în ceruri entităţi înspăimîntătoare înghit Soarele şi Luna, nasc trăsnete, uragane, grindină, potop, aduc frigul şi arşiţa ; iar, prin contrast, zei buni te pot ajuta la vînat, te apără, îţi încolţesc grăunţele în pămînt, îmblînzesc ploile şi vîntul. Milioane de întîmplări neînţelese pot fi astfel explicate, ţesînd pentru societăţile de la începutul raţiunii mitologii fabuloase, primele religii...

Trec secole, trec milenii, comuna primitivă se transformă în lumea antichităţii, apar alfabetul, primele scrieri, se dezvoltă ştiinţele, artele, cultura. Alături de ele, religia, devenită între timp o puternică instituţie, care oferă slujitorilor ei avantaje imense. Puterea castei preoţeşti, împreună cu ignoranţa şi confuzia din spirite, vor tulbura echilibrul şi vor frîna dezvoltarea. Ceva asemănător unei comoţii cerebrale paralizează societatea, o îngheaţă. Gînditorii, descoperitorii, geniile se răresc, sînt reduşi la tăcere sau înglobaţi în cohorta de slujbaşi ai zeilor născuţi de temeri şi de mecanismele exploatării. Urmează întunericul, o noapte a raţiunii, întinsă pe secole.

Îl vor scutura, după veacuri irosite, Copernic, Galilei, Kepler, Tycho Brahé — ridicînd fiecare priviri către imensitatea care ne înconjoară. Instituţia religiei reacţionează. Violent. Nicolai Copernic şi Giordano Bruno sînt condamnaţi la moarte, Galileo Galilei este nevoit să se dezică, Inchiziţia, prin teroare, încearcă să înăbuşe revolta logicii... Dar Magellan şi Columb stabilesc fără putinţă de tăgadă : Pămîntul e rotund, un corp cosmic care circulă în infinit după legi pe care Newton şi Kepler le stabilesc matematic.

...S-a făcut ziuă de-a binelea. Sîntem în secolul al XX-lea, veacul geneticii, epoca informaticii, vremea maşinilor şi a tehnologiilor care mişcă, pentru om, milioanele de cai putere ai industriei terestre. Societatea umană s-a însănătoşit. A ieşit din comoţia cerebrală, şi-a revenit din confuzie şi astenie, locomotivele progresului pufăie astăzi din plin pe căile cunoaşterii.

Au mai rămas însă sechele, şi medicii societăţii se ocupă de ele. Filosofi, sociologi, psihologi, scriitori... Între aceştia din urmă, autorii de literatură de anticipaţie, cei atît de grăbiţi să-şi aducă aproape, luminile lumii viitorului. Ei au de altfel, toţi, o trăsătură comună : pentru Asimov, Harrison, Curval, Franke, Var-

şavski, Abe, Rogoz — autori de Science fiction din S.U.A., Franţa, R.F.G., U.R.S.S., Japonia, România — nu mai există nici o îndoială : bineînţeles, în ceruri, nu este loc pentru zei ! Dovada ? În nici una dintre călătoriile făcute de pămînteni — în genunile cosmosului, în adîncurile oceanului, în străfundurile conştiinţei umane — omnipotentul personaj nu apare deloc. (Nuanţă subtilă : călătoriile făcute sînt imaginare, autorii mai sus citaţi numărîndu-se printre corifeii genului, dar nici măcar în aceste incursiuni ale imaginaţiei personajul — şi el imaginat — pe nume Dumnezeu, Allah, Iahve, Zeus nu-şi găseşte loc.)

Ce guvernează atunci universurile paralele ale demiurgilor literaturii S.F., literatură de anticipaţie ?

Ceva mai puternic decît orice produs al imaginaţiei : raţiunea umană. Iar promovarea acestui adevăr este, categoric, cel mai important merit al acestei literaturi, apărută datorită progreselor ştiinţei şi tehnicii, care se dezvoltă odată cu înmulţirea descoperirilor ştiinţifice şi se impregnează, inevitabil, cu concepţia materialistă compatibilă cu ştiinţele Omului : personajele ei, puternice, capabile să aprindă stele, să teleporteze planete, să transforme complet fenomenele vieţii şi mecanismele Universului — supermeni ai viitorului — sînt, toate, legate de legile naturii.

Legi care, în imaginaţia autorilor genului, au evoluat, permiţînd eliberarea din chingile gravitaţiei terestre, din barierele vitezei luminii sau ale ireversibilităţii curgerii timpului ori ale principiilor termodinamicii, dar care se constituie, totuşi, în sisteme cu logica lor internă. Puternici, dar nu atotputernici — aşa sînt eroii acestor povestiri ; extraordinare, dar nu fabuloase — aşa sînt minunatele întîmplări povestite de ei...

Dovezi istorice vin în sprijinul acestor afirmaţii. Le vom ilustra scoţînd din rafturile Bibliotecii de anticipaţie cărţi vechi, acoperite de praful secolelor şi deceniilor, sau cărţi mai noi, din zilele noastre.

Prin 414 î.e.n., spune istoria, Aristofan a scris *Păsările*, iar pe la 180 e.n. Lucian din Samosata a terminat fantezia numită *Icaro-Menipos*. Amîndoi, scrie exegetul Brian Ash, „au folosit ficţiunea pentru a explora religia...", fantasticul ştiinţific utilizat ca instrument putînd critica teoriile religioase şi punctele de vedere atunci acceptate, pentru a arunca o privire în interiorul mecanismelor religioase şi al teologiei.

În *Casa transformării (The House of Transformation,* scrisă în 1909), printr-un transplant (imaginat), scriitorul G. A. England permite unei gorile să se ridice la nivelul inteligenței umane ; cu numai o jumătate de secol mai înainte ideea ar fi fost socotită erezie, iar cu încă un secol autorul ar fi putut face cunoștință cu temnițele Inchiziției...

H. G. Wells, părintele Anticipației moderne, huleşte şi mai tare folosind în povestirile *Mărul (The Apple,* 1896) şi *O viziune a judecății (A Vision Of Judgement)* chiar subiecte biblice, dar răstălmăcite. În timp ce Jules Verne își rezolvă toate conflictele, dar absolut toate, bazat pe o logică cvasimecanicistă — şi ignorînd, bineînțeles, cu totul amestecul oricărei divinități.

Robert Heinlein, scriitor contemporan, atacă direct intransigența religioasă în *Coloana a 6-a (6th Column,* 1941) ; la fel Fritz Leiber în *Adună-te, întunericule ! (Gather, Darkness !,* 1943) distopie ce descrie o lume a anului 2035, în care religia încă reuşeşte să țină societatea umană în orbire totală. Robert Silverberg, cu *De-a lungul liniei (Up The Line,* 1969), apoi G. Killworth în *Să mergem la Golgota (Let's go to Golgotha,* 1975) demitizează întîmplări biblice, propunînd ideea unei călători turistice (în timp) la momentul crucificării lui Iisus : ambii scriitori „descoperă" adevăruri care nu au nici o legătură cu legendele creştine ; la fel făcuse, în 1966, Michael Moorcock în foarte interesanta *Ecce homo (Behold The Man).*

Inevitabila prezență în lumile viitorului a roboților, calculatoarelor şi tehnologiilor sofisticate nu poate duce decît la conflict cu eventualele religii propuse oamenilor. Astfel *O cantică pentru Leibowitz (A Canticle for Leibowitz,* 1960) este istoria sanctificării unui constructor de circuite integrate, apropiat în timp zilelor noastre, un specialist care, de altfel, contribuise din plin la izbucnirea ultimului război atomic. Iar *Dune,* best-seller-ul scris de Frank Herbert, descrie o societate galactică — îndepărtată de noi în timp şi spațiu — în care singura credință a oamenilor este încrederea în forțele proprii, în descătuşarea gîndirii lor creatoare.

Scriitorii Arkadi şi Boris Strugațki aplică fenomenului religios acelaşi tratament în romanul *E greu să fii zeu :* pămîntenii de peste cîteva secole vor avea obligația de a conduce către civilizare o lume de pe o altă planetă,

aflată în plin ev mediu religios — iar eroii vor trebui, volens nolens, să joace roluri de zei. „Clasicul" Karel Čapek, cu *Secretul Makropulos* (1923) a atacat mitul nemuririi. Ilia Varșavski — prezent și în acest volum — interpretează, cu umor, o altă legendă, cea a apostolilor biblici. Ca și demiurgul (în imaginație) Stanislaw Lem, cu binecunoscutul său roman *Eden.*

Literatura românească de anticipație este foarte tînără : primii pași i-a făcut odată cu primele proiecte de industrializare a țării, dar s-a înscris ca gen literar de sine stătător mai ales în ultimii 20 de ani, pe măsură ce știința românească își croia statură și prestigiu, iar elevii și studenții țării se aplecau — în număr tot mai mare — nu numai către studiul teoretic al tainelor naturii ci și către aplicațiile practice, tehnologice, invențiile care modelează sectoare întregi din industriile viitorului. Rînd pe rînd, Mihu Dragomir, Ion Hobana, Adrian Rogoz, Vladimir Colin au pus la dispoziția cititorilor povestiri originale, traduceri din literatura de anticipație sovietică, anglo-saxonă, franceză, poloneză, italiană etc., au editat colecții și publicații, care și-au găsit repede cititori pasionați. La rîndul lor, cititorii, printr-un fel de reflex, s-au grupat în jurul maeștrilor genului, organizîndu-se în cenacluri — peste 50 de asemenea cenacluri există astăzi îndrumate de revista „Știință și tehnică", organ al C.C al U.T.C. — cu sute de membri, cu întîlniri frecvente și interesante, cu noi scriitori care, de la an la an, schimbă tot mai frecvent statutul de amator cu acela de profesionist.

Tematica ateistă i-a atras, firește, și pe scriitorii români. În literatura noastră, o reușită carte în acest domeniu aparține lui Victor Kernbach : este vorba de romanul *Luntrea sublimă* (1960), o foarte interesantă explicație — prin amestecul extraterestru în viața pămîntenilor — a apariției religiei. Au mai scris texte de anticipație pe teme ateiste Adrian Rogoz, Mihnea Moisescu, Mihail Grămescu, George Ceaușu, Dan Merișca, Gheorghe Păun, Dan D. Farkaș, Eduard Jurist, Alexandru Mironov, Cr. T. Popescu și Ovidiu Bufnilă.

Creatorii — români sau străini — ai romanelor sau povestirilor S.F. antireligioase folosesc diferite mecanisme ale artei scrisului pentru a declanșa reacțiile emoționale dorite din partea cititorilor lor.

Realizatorii volumului de față au ținut să ilustreze tocmai această diversitate a mijloacelor „de lucru" ale autorilor de proză de anticipație ateistă. Din această cauză, volumul intitulat de noi *Nici un zeu în Cosmos* poate părea eterogen, cu texte aflate la niveluri diferite de realizare. Această primă selecție le va da însă cititorilor noștri, sperăm, posibilitatea de a-și face o imagine despre marea capacitate educațională a acestui gen literar.

Procedeul cel mai des uzitat este acela al demontării unei întîmplări (legendă, fabulă, mit) și remontării părților componente în altă ordine și altfel răsucite — aceste operații petrecîndu-se într-un cadru spectaculos, adecvat genului. Rezultatul va fi surpriza, care-l va afecta pe cititor, atrăgîndu-i atenția asupra erorilor, neconcordanțelor, interpretărilor incorecte ale miturilor.

Astfel, Robert Sheckley, prezent cu povestirea *Planetă ieftină,* se amestecă, și cu mult umor, în probleme creaționiste, prezentîndu-l pe Dumnezeu ca pe un client care dorește să-și construiască o lume după chipul și asemănarea lui — și face acest lucru folosind un intermediar, un meschin fabricant de planete.

În *Bucla de hysterezis,* Ilia Varșavski folosește ca personaj un aspirant la titlul de doctor în istorie care, călătorind în timp, stîrnește o adevărată răzmeriță în Galileea de acum 2000 de ani și scapă ca prin urechile acului de răstignire, iar amintirea acestei aventuri va fi preluată de folclor și va lua drumul paginilor Bibliei.

O altă categorie de povestiri incluse în volum folosește procedeul explicării apariției dogmelor și superstițiilor. *Căderea nopții,* una dintre primele *stories* asimoviene, este cronica vremurilor de panică de pe planeta Lagash în momentul eclipsei totale a sorilor planetei, cînd adepții unui cult — cu cartea lor de proorociri scrisă după amintirile unor lagashieni ignoranți sau nemobilați mintal — proclamă sfîrșitul lumii, de fapt o perioadă astronomică obiectivă. Ca și povestirea lui Mihail Grămescu, *Cunoscătorii,* ca și istoria cu tîlc a lui Stanislaw Lem despre vizita comisvoiajorului cosmic Lijon Tichy în laboratoarele unui creator de viață cibernetică ce-și savurează atotputernicia față de personajele simulate pe calculator... Tehnica fabulei, a metaforei place lui George Ceaușu, Dan Merișca și Ovidiu Bufnilă : primii doi folo-

sesc o butelie Klein, un spațiu matematic curbat în el însuși, sugerînd, în povestirea *Cînd zeii plîng*, echilibrul cosmic instabil al luptei dintre Bine și Rău ; iar Ov. Bufnilă expediază, în schițe de cîteva rînduri, întîmplări religioase caricaturale.

Condamnarea directă a preceptelor și principiilor religioase este un alt procedeu. Îi reușește perfect lui Arthur Clarke în *Steaua*, schiță care a luat unul dintre marile premii acordate în literatura S.F. — premiul „Hugo" : scriitorul intră perfect în joc, acceptă punctul de vedere al adversarului și — folosind reducerea la absurd — demonstrează cu ajutorul concluziei false că ipoteza de la care s-a pornit nu poate fi valabilă ; în cele cîteva pagini de mare literatură, A. Clarke va plînge condamnarea la pieire a unei lumi de dragul unei demonstrații de forță din partea unui dumnezeu crud și ilogic.

Dacă la Victor Kernbach *(Dar ce este universul ?)* acuzația este intrinsecă, personajul lui Harry Harrison se exprimă direct — în *Convertirea* — țintuindu-l la zidul infamiei pe misionarul care vine să „purifice" populația unei planete ce nu cunoaște crima, furtul, jaful, războaiele.

Adrian Rogoz *(Altarul zeilor stohastici)*, povestire premiată la Eurocon-ul din Triest, în 1972), Ed. Jurist *(Ereticul cardinal Collarmino)*, Philippe Curval *(A noastră-i fericirea veșnică)*, Fredric Brown (minuscula *Răspunsul)* folosesc exprimarea explicită : este imposibilă existența unei forțe supranaturale, afirmă ei în povestiri, pentru că legile naturii și societății, chiar extrapolate la nivel științifico-fantastic, nu permit manifestarea unor asemenea forțe în cadrul unei logici cît de cît acceptabile...

În sfîrșit, două lucrări ies din această tentativă de clasificare, două capodopere, *Sub cenuși* și *Marțianul*, scrise de Gérard Klein și, respectiv, Ray Bradbury, doi scriitori de mare forță artistică, adevărați giganți ai literaturii S.F. Sub chipul îngerului păzitor, robotul lui G. Klein acuză neliniștile de astăzi ale unei planete, Terra, care iubește pacea dar nu știe să și-o caute. Marțianul lui Bradbury înseamnă o oglindă în care, pe rînd, ne privim cu toții : dar omul, cu ascunzișurile-i sufletești, este o făptură mult prea complicată — și oglinda nu va rezista, se va sparge.

Nici un zeu în Cosmos este, repetăm, o primă selecție a unor texte neordonate după vreun criteriu, dar servind

interesele educației ateist-științifice folosind platforma literaturii de anticipație. Scriitori din diverse țări, aparținînd unor sisteme sociale diferite, își dau mîna în paginile acestui volum pentru a contribui la zdruncinarea sechelelor acelei boli milenare, somnul rațiunii, cel care a născut monștrii religiei și a stopat progresul științelor pe Terra. Fără acel mileniu de noapte, omul anului 1985 ar fi trăit astăzi pe planetele vecine ale sistemului solar — spun maeștrii anticipației. Fără spaima și respectul stupid pentru zei, rațiunea descătușată ar fi pornit deja să ordoneze materia Galaxiei noastre. Fără supunerea oarbă în fața instituțiilor religioase, Homo sapiens ar fi rezolvat de mult marile probleme ale contemporaneității : bolile, foamea, exploatarea, războaiele.

Un cosmos fără zei acum, astăzi — iată ce propun, în operele lor, autorii selectați pentru volumul de față, o lume fără spaime, o societate stăpînită de rațiune, contînd doar pe membrii ei, pe uriașa forță a inteligenței lor, pentru a călăuzi astfel nava cosmică Terra în mersul ei firesc către stele.

Alexandru Mironov

Robert Sheckley

PLANETĂ IEFTINĂ

— Asta să fie, Orin ? întrebă Maudsley.

— Da, domnule, aceasta, răspunse Orin, omul din stînga lui, zîmbind orgolios. Cum vi se pare, domnule ?

Maudsley se întoarse încet şi trecu în revistă pajiştea, muntele, soarele, fluviul, pădurea. Faţa lui nu trăda nici o expresie.

— Ce crezi despre asta, Brookside ?

Cu voce tremurătoare, Brookside riscă :

— Păi, domnule, cred că Orin şi cu mine am făcut o treabă potrivită. Un lucru nu prea rău, domnule, dacă ţineţi cont că e primul nostru proiect independent.

— Şi tu crezi la fel, Orin ? vru să ştie Maudsley.

— Desigur, domnule, îl asigură Orin.

Maudsley se aplecă să smulgă un fir de iarbă. Îl mirosi şi îl aruncă. Frămîntă puţin pămîntul sub picioare, apoi privi cîteva clipe discul înflăcărat al soarelui. Cu voce măsurată, declară :

Robert Sheckley s-a născut la New York în 1928. Absolvă Universitatea din oraşul natal, după care se dedică literaturii de anticipaţie, reuşind în scurt timp să-şi facă un nume în acest domeniu. A trimis în rafturile librăriilor, volum după volum, romane şi povestiri care au intrat în fondul de aur al genului. Cîteva titluri : *Neatins de mîna omului* (1954), *Pelerinaj la Terra* (1958), *Dimensiunea miracolelor* (1968), *Alegere* (1975), *Robotul care-mi seamănă* (1979).

Considerat unul dintre maeştrii anticipaţiei sociologice, Robert Sheckley s-a remarcat mai ales prin prozele sale scurte, renumite prin spiritul lor caustic şi desacralizator, ca în cazul piesei de faţă, remarcabilă pastişă scheckleyană a demagogiei „ştiinţifice" şi a mitului creaţionist. *(Mihai Bădescu)*

— Sînt uimit, de-a dreptul uimit. Dar uimirea mea nu e deloc plăcută. V-am încredinţat construirea unei lumi pentru unul dintre clienţii mei şi îmi veniţi cu o astfel de tîmpenie ! Şi mai aveţi neobrăzarea să vă credeţi ingineri ? !

Cei doi subalterni nu răspunseră. Încremeniseră ca nişte şcolari în aşteptarea urechelii.

— Ingineri ! repetă Maudsley încărcînd cuvîntul cu o doză serioasă de kilogrammetri de dispreţ. „Tehnicieni dotaţi atît cu spirit de iniţiativă, cît şi cu simţ practic, în măsură să construiască o planetă în locul şi la timpul dorit". Recunoaşteţi aceste cuvinte ?

— Sînt din afişul publicitar, spuse Orin.

— Aşa e, confirmă Maudsley. Şi chestia asta, după voi, ar fi un exemplu de construcţie practică şi originală ?

Cei doi oameni tăceau. Apoi Brookside izbucni :

— Ei bine, domnule, după mine, da ! Am examinat cu grijă toate amănuntele. Se cerea o planetă tip 34 Bc4, dar cu unele modificări. Şi este exact ce am construit. Aceasta e numai o parte din întreg, se înţelege. Cu toate că...

— Cu toate acestea văd foarte bine ce aţi făcut şi apreciez exact cît valorează, îl întrerupse Maudsley. Orin ! Ce tip de aparat termic aţi folosit ?

— Un soare de tipul 05, domnule, spuse Orin. Acela care satisface cel mai bine toate necesităţile termice.

— Cred. Dar, sper că vă amintiţi, trebuie să mai cîştigăm şi noi ceva...

— Ne dăm seama, domnule, îl asigură Brookside. Nici noi n-am fost bucuroşi să folosim acest tip de soare pentru un sistem de planete individuale. Dar necesităţile de căldură şi de radiaţii...

— E posibil să nu fi învăţat nimic de la mine ? îl întrerupse Maudsley. Acest tip de stea e superfluu. Hei, voi de colo, făcu el semn la lucrători să se apropie. Daţi-o jos !

Muncitorii veniră în fugă cu o scară pliantă. Unul o fixă, iar altul începu să o desfacă de zece ori, de o sută de ori, de un milion de ori. Alţi doi oameni alergau în sus pe trepte cu aceeaşi viteză cu care se desfăcea scara.

— Atenţie la mînuirea astrului ! strigă Maudsley celor doi. Folosiţi mănuşile de protecţie. Frige !

Cei doi lucrători din capul scării desprinseră steaua, o strînseră binişor şi o aşezară în interiorul unei cutii

frumos capitonate pe care scria : *„Stea. Manipulaţi cu atenţie !“*

Îndată ce închiseră capacul totul deveni negru.

— Cum e posibil ca nimeni de aici să nu aibă puţin bun simţ ! urlă Maudsley. Lua-v-ar dracu' pe toţi ! Să fie lumină !

Şi astfel, îndată, se făcu lumină.

— E bine aşa, bombăni Maudsley. Soarele acela de tip 05 să fie returnat la depozit ! Pentru o trebuşoară ca asta merge foarte bine şi o stea de tip G13.

— Dar, domnule, obiectă, enervat, Orin...

— Ştiu ce vrei să spui, îi tăie vorba Maudsley. Tocmai aici trebuie să folosiţi spiritul vostru de iniţiativă. Apropiaţi steaua ceva mai mult !

— Da, domnule, va încălzi, aprobă Brookside. Dar va emite radiaţii care nu vor avea spaţiu suficient pentru a se dispersa fără a produce daune. Şi asta ar putea omorî întreaga specie care va veni să locuiască planeta.

Scandînd cuvintele, Maudsley întrebă :

— Brookside, insinuezi cumva că stelele de tip G13 sînt periculoase ?

— Nu, nu asta am vrut să zic. Voiam să zic că pot fi şi periculoase, întocmai ca orice alt lucru din Univers, dacă nu sînt luate precauţiunile necesare.

— Aşa e mai bine, bombăni Maudsley.

— Precauţiunile necesare, continuă Brookside, comportă în acest caz necesitatea de a purta costume protectoare din plumb, cu o greutate de douăzeci şi cinci de kilograme fiecare. Ceea ce nu ar fi prea practic, dat fiind că exemplarul mediu al acestei specii cîntăreşte numai patru kilograme.

— Asta îi priveşte ! i-o reteză Maudsley. Nu noi trebuie să-i învăţăm cum să se aranjeze ca să poată trăi ! Dacă am judeca aşa, de cîte ori s-ar împiedica de o piatră pusă de mine pe planeta lor, vina ar fi a mea, nu-i aşa ? Şi apoi, nu au nici o nevoie să poarte costume de plumb. Pot achiziţiona unul dintre accesoriile mele facultative, un paravan solar care anulează efectele radiaţiilor.

Ambii tehnicieni zîmbiră încurcaţi. Dar Orin îndrăzni timid :

— Îmi amintesc, domnule, că e vorba de o specie din acelea niţeluş subdezvoltate. Poate nu-şi pot permite un paravan solar...

— Ei bine, dacă nu imediat, poate în viitor, spuse Maudsley. De altfel, radiaţiile acestea nu sînt instantaneu letale. Chiar cu radiaţii, acele fiinţe pot conta pe o durată medie de ani care se cifrează, mi se pare, în jur de nouă virgulă trei, ceea ce ar trebui să fie suficient pentru oricine...

— Da, domnule, aprobară cei doi asistenţi nu prea convinşi.

— Să mergem mai departe, spuse Maudsley. Ce înălţime au munţii de colo ?

— În medie, nouă sute de metri deasupra nivelului mării, spuse Brookside.

— Asta înseamnă patru sau cinci sute mai mult decît e necesar, spuse Maudsley. Ce, credeţi că munţii cresc în copaci ? Tăiaţi-i, tăiaţi-i, şi ce prisoseşte trimiteţi imediat înapoi la depozit !

Brookside scoase un carneţel şi notă modificarea ce trebuia făcută. Maudsley continua să se plimbe în sus şi în jos, privind şi încruntîndu-se.

— Copacii ăia cît timp trebuie să ţină ?

— Opt sute de ani, domnule. Sînt ultimul model de măr-stejarifer, cel mai perfecţionat. Dau fructe, umbră, nuci, băuturi răcoritoare, trei feluri diferite de fibre utile, furnizează un material de construcţie excelent, păstrează bine terenul şi...

— V-aţi înţeles să mă ruinaţi ? urlă Maudsley. Două sute de ani sînt mai mult decît suficienţi pentru un copac. Extrageţi o parte din „elanul lor vital" şi înmagazinaţi-l în acumulatorul de forţă existenţială. Ce, le dăm copaci sau casete cu comori ? Şi vacile alea, a cui a fost ideea să le pună acolo ?

— A mea, domnule, spuse Brookside. M-am gîndit că locul ar avea... un aspect mai primitor.

— Prostule, spuse Maudsley. Momentul de a face ca o planetă să pară primitoare e înainte de vînzare, nu după ! Asta a fost vîndută goală, nu mobilată ! Puneţi imediat vacile alea în rezervorul cu protoplasmă.

— Da, domnule. Iertaţi-ne, domnule. Altceva ?

— Ar mai fi cel puţin zeci de mii de lucruri care nu merg, spuse Maudsley. Dar acelea le veţi găsi voi, sper. Chestia asta, de exemplu, ce anume este ? adăugă arătîndu-l pe Carmody. O statuie ? La ce serveşte ? Trebuie să cînte o melodie sau să recite o poezie la sosirea noii specii ?

— Domnule, eu nu fac parte din lumea aceasta, precizează Carmody. M-a trimis un prieten al dumneavoastră, Melichronos, și încerc doar să găsesc drumul spre planeta mea...

Era evident că Maudsley nu auzea nici un cuvînt din cele ce-i spunea Carmody. Asta reieșea din faptul că, în timp ce Carmody se trudea să-i explice, el spunea :

— Orice ar fi, nu era prevăzut în devizul planetei ; așa că puneți-l în rezervorul de protoplasmă împreună cu celelalte vaci.

— Hei ! urlă Carmody, în timp ce muncitorii îl apucau de brațe, ridicîndu-l, hei, un moment ! Eu nu fac parte din planeta asta ! M-a trimis Melichronos ! Opriți-vă, așteptați, ascultați-mă !

— Ar trebui să vă fie rușine la amîndoi, continuă Maudsley ignorînd strigătele lui Carmody. Ce anume trebuia să reprezinte lucrul acela ? Poate vreo podoabă de lux de a ta, Orin ?

— Nu, spuse Orin. Nu l-am pus eu.

— Atunci a fost ideea ta, Brookside ?

— Îl văd pentru prima oară în viață, șefule.

— Hm, bombăni Maudsley. Sînteți doi idioți, dar asta nu înseamnă că sînteți și mincinoși. Hei, strigă el după muncitori, aduceți-l aici ! Ajunge, calmează-te, ce dracu' ! spuse apoi Maudsley către Carmody, care tremura din cap pînă în picioare. Nu pot să stau aici și să aștept pînă îți trec crizele isterice ! Ți-e mai bine ? Atunci vrei să-mi explici ce anume făceai pe proprietatea mea ? Ești un intrus și aș avea tot dreptul să te transform în protoplasmă...

* * *

— Înțeleg, spuse Maudsley cînd Carmody termină de explicat. E o poveste interesantă. Deci, acum ești aici în căutarea unei planete care se cheamă... Terra, nu-i așa ?

— Exact, domnule, spuse Carmody.

— Terra, repetă Maudsley meditativ, scărpinîndu-se în cap. Ești norocos, am impresia că-mi amintesc de locul acela !

— Sînteți sigur, domnule Maudsley ?

— Da, da, sînt absolut sigur. E o planetă mică, verde și populată de o specie de umanoizi monomorfi, asemănători cu tine. Așa e ?

— Exact aşa, aprobă Carmody.

— Mi-o amintesc bine, deoarece în timpul construcţiei acelei planete am inventat şi ştiinţa. E o poveste care probabil te va amuza.

Se întoarse apoi spre subalternii săi :

— Iar voi, staţi şi ascultaţi. Cine ştie dacă nu veţi avea ceva de învăţat...

Nici unul nu şi-ar fi permis să-i nege lui Maudsley dreptul de a povesti o anecdotă. Aşa încît Carmody şi cei doi ingineri ciuliră urechile, iar Maudsley începu.

— Pe vremea aceea eram încă un mic antreprenor. Aranjam o planetă ici, una colo şi se întîmpla să-mi pice şi cîte o stea de mici dimensiuni. Dar lucrul mergea greu, clienţii erau întotdeauna nemulţumiţi, plini de pretenţii, şi pentru a-i face să plătească trebuia să transpir de zece ori. Pe vremea aceea era treabă grea să-i mulţumeşti pe clienţi ; îşi găseau să rîdă chiar şi de cele mai mici amănunte. „Schimbă asta, cealaltă nu-i bine, de ce apa trebuie să curgă în jos, gravitaţia e prea mare, aerul cald se ridică în loc să coboare..." O lamentare nesfîrşită !

Eu, pe atunci, eram foarte naiv. Mă trudeam să explic motivele practice şi estetice a tot ceea ce făceam, şi între întrebări şi explicaţii sfîrşeam prin a pierde mai mult timp decît pentru munca în sine. Prea multe capricii, prea multă pălăvrăgeală... Îmi dădeam seama că trebuie să găsesc un remediu, dar nu ştiam care.

Apoi, puţin înainte de proiectul Terrei, am început să întrevăd un mod complet nou de a trata cu clienţii. M-am surprins mormăind : „Forma urmează funcţiunii". Îmi plăcea cum sună acea propoziţie. Apoi, totuşi, m-am întrebat : „De ce forma trebuie să urmeze funcţiunii ?" Şi explicaţia pe care mi-o dădui mie însumi fu : „Forma urmează funcţiunii pentru că aşa vrea o lege imuabilă a naturii, lege care este una dintre axiomele ştiinţei aplicate". Altă formulă care mi-a plăcut imediat, chiar dacă nu avea prea mult sens.

Dar asta n-avea importanţă. Important era că făcusem o nouă descoperire. Fără să ştiu, dădusem peste arta publicităţii şi a abilităţii de a vinde şi descoperisem găina cu ouă de aur, adică determinismul ştiinţific.

Terra a fost prima verificare, şi pentru asta nu o voi uita niciodată...

Venise să-mi comande o planetă un domn bătrîn şi înalt, cu ochi sfredelitori şi o barbă lungă şi albă. Am

executat-o rapid, în șase zile parcă, și am crezut că totul s-a terminat aici. Era una dintre obișnuitele planete ieftine, și mai dădusem rasol pe ici, pe colo. Dar ascultînd văicărelile proprietarului ai fi zis că l-am jefuit.

— De ce sînt atîtea cicloane ? protesta el.

— Fac parte din sistemul de circulație atmosferică, i-am explicat. Să fiu sincer, din cauza grabei uitasem să pun o supapă de siguranță la instalația de circulație a aerului.

— Planeta e trei sferturi acoperită cu apă, se tînguia clientul meu, în timp ce eu îți specificasem că proporțiile trebuiau să fie o parte de apă la patru părți de uscat.

— Ei bine, nu am putut ține cont de asta, i-am replicat. Nici nu-mi mai aminteam unde pusesem pedantele lui precizări ; trebuia să fiu nebun să respect așa ceva la un proiect absurd de planetă individuală.

— Și bucățica de uscat pe care mi-ai lăsat-o ai umplut-o cu deșerturi, terenuri pietroase, jungle și munți, ripostă bătrînul domn.

— Asta dă efect scenic, am remarcat eu.

— Și cine ți-a cerut să faci scenografie ? tună clientul. Înțeleg un ocean, o duzină de lacuri, o pereche de fluvii, unul sau două lanțuri de munți. Atît cît să înfrumusețeze un pic planeta, să o decoreze și să dea astfel locuitorilor o senzație de varietate și bunăstare. Dar ceea ce ai făcut dumneata e o grozăvie !

— Există un motiv, i-am explicat. În realitate, pentru a nu depăși bugetul, fusesem obligat să folosesc munți recondiționați, o cantitate de fluvii și oceane ca umplutură și o pereche de deșerturi pe care le cumpărasem de la Ourie, negustorul galactic de vechituri. Dar asta nu o puteam spune clientului.

— Ce motiv, care motiv ? striga acesta scos din sărite. Ce voi spune poporului meu ? Trebuie să instalez o întreagă specie pe acea planetă. Poate chiar două sau trei. Vor fi oameni făcuți după chipul și asemănarea mea, și se știe foarte bine că oamenii sînt inteligenți, așa cum sînt și eu. Ce le voi spune atunci ?

Ei bine, aveam pe vîrful limbii ceea ce le putea spune, dar nu voiam să par vulgar, așa că m-am prefăcut că meditez. Și, ia te uită ce întîmplare, meditai de-adevăratelea. Așa am descoperit regina, împărăteasa formulărilor.

— Spuneți-le nici mai mult, nici mai puțin decît

adevărul ştiinţific, i-am răspuns. Spuneţi-le, că, din punct de vedere ştiinţific, tot ceea ce este, trebuie să fie.

— Cum ? făcu el.

— E determinismul, i-am explicat, inventînd pe loc acel termen, sub inspiraţia momentului. Un pic exotic poate, dar e foarte simplu. Ca să zic aşa, forma urmează funcţiunii ; prin urmare, planeta dumneavoastră este exact cum trebuie să fie pentru motivul foarte simplu că există. Apoi, ştiinţa e invariabilă ; deci dacă ceva nu este invariabil, nu este ştiinţă. Şi în fine, orice lucru urmează reguli determinate. Nu e totdeauna posibil să se descopere care sînt regulile, dar putem fi siguri că de existat există. Este evident că nimeni nu trebuie să se întrebe vreodată : „de ce aşa şi nu invers ?", ci fiecare trebuie să se întrebe : „cum funcţionează ?"

Bătrînelul începu să-mi pună întrebări cam viclene, de persoană inteligentă. Dar nu ştia prea multe în materie de construcţii ; el se pricepea la etică, morală, religie etc. Aşa că nu reuşea să-mi ţină piept cu obiecţii într-adevăr eficace. Era unul dintre tipii aceia care îndrăgesc definiţiile abstracte, din care cauză începu să repete :

— Ceea ce este e ceea ce trebuie să fie. Hm, într-adevăr, fascinant ca formulă şi nu lipsită de o patină de stoicism. Voi încorpora unele dintre aceste fericite intuiţii în lecţiile ce le voi ţine poporului meu... Dar cum se poate împăca această fatalitate a ştiinţei cu liberul arbitru pe care vreau să-l ofer oamenilor mei ?

Ei bine, de data asta, bătrînelul mă luase prin surprindere. Dar am surîs, am tuşit pentru a avea timp să reflectez şi am declarat :

— Dar e clar !

E un răspuns care, deşi limitat, face întotdeauna impresie.

— O fi clar, aprobă el. Totuşi eu încă nu pricep.

— Acest liber arbitru pe care intenţionaţi să-l daţi oamenilor dumneavoastră nu este, în felul său, un soi de fatalitate ?

— L-am putea considera şi aşa. Dar diferenţa...

— Şi apoi, mă grăbii eu să-l întrerup, de cînd liberul arbitru şi fatalitatea sînt incompatibile ?

— La prima vedere par incompatibile, obiectă el.

— Numai pentru că dumneavoastră nu înţelegeţi ştiinţa, am replicat executînd chiar sub nasul lui înco-

voiat vechiul truc al celor trei cărți de joc. Vedeți, distinse domn, una dintre legile de bază ale științei e că destinul își pune amprenta pe orice lucru. Destinul, după cum dumneavoastră știți prea bine, este echivalentul matematic al liberului arbitru.

— Dar ceea ce spui dumneata este absolut contradictoriu, obiectă el.

— Contradictoriu și trebuie să fie, l-am asigurat. Contradicția e o altă regulă fundamentală a Universului. Contradicția generează antagonism, fără de care totul ar ajunge în stadiul de entropie. Dacă lucrurile n-ar exista într-o stare de contradicție aparent ireconciliabilă, n-am putea avea nici o planetă și nici un univers.

— Aparent ?

— Dar se înțelege, am spus. Contradicția, pe care, provizoriu, o putem defini ca existența în realitate a perechilor de contrarii, nu este ultimul cuvînt în materie. De exemplu, să presupunem ca sigură o singură tendință izolată. Ce anume se întîmplă cînd împingem o tendință la limită ?

— N-am nici cea mai mică idee, mărturisi bătrînul. Lipsa de date specifice în discuții de acest gen...

— Se întîmplă, l-am întrerupt eu, că tendința se transformă în contrariul ei.

— Vorbești serios ? mă întrebă, complet dezorientat.

Aceste spirite religioase sînt ca pisoii orbi cînd încearcă să se măsoare cu știința.

— Dar așa este ! l-am asigurat. Vă pot proba în laborator, deși demonstrațiile sînt puțin cam plictisitoare...

— Te cred pe cuvînt, declară bătrînul domn. La urma urmei am făcut o convenție.

Era cuvîntul pe care-l folosea totdeauna pentru a desemna noțiunea de contract. Însemna același lucru, dar suna mai bine.

— Perechi de contrarii, repetă gînditor, determinism. Lucruri care se transformă în contrariul lor. Mă tem că-i cam complicat.

— Dar este și estetic, am remarcat. Însă nu am terminat discursul asupra transformării extremelor...

— Te rog, continuă...

— Mulțumesc. Cum ziceam, avem entropia, adică lucrurile care persistă în mișcarea lor atîta timp cît nu intervin factori externi. Și uneori, experiența mi-a dovedit-o, chiar după intervenția factorilor externi...

Fapt este că entropia împinge un lucru către contrariul său. Dacă un lucru este împins către contrariul său, înseamnă că toate lucrurile sînt împinse către contrariile lor, pentru că știința e coerentă. Începeți să înțelegeți acum conceptul ? Avem toate aceste contrarii care nu fac altceva decît să se schimbe ca fricoșii, devenind propriile lor contrarii. La un nivel mai înalt de organizare avem grupe de contrarii care urmează exact aceeași filieră. Și tot așa, pe măsură ce urcăm. Am fost clar pînă aici ?

— Da, mi se pare că am înțeles.

— Foarte bine. În acest punct se ivește spontan o întrebare : asta-i tot ? Adică, nu există nimic altceva în afara acestor contrarii ocupate să se întoarcă pe dos, întîi într-un sens și apoi în celălalt ? Aceste contrarii care zvîcnesc încoace și încolo ca niște foci dresate sînt numai un aspect a ceea ce se întîmplă în realitate. Pentru că, și aici am făcut o pauză, ca să reîncep cu voce profundă și solemnă, pentru că există o înțelepciune care vede dincolo de conflictul și de tumultul lumii fenomenologice. O înțelepciune, dragă domnule, capabilă să privească prin calitatea iluzorie a acestor lucruri reale și să descopere dincolo de ele mecanismele cele mai complexe ale Universului, care se bucură de o stare de măreață și minunată armonie.

— Cum poate să fie un lucru, în același timp, iluzoriu și real ? a vrut să știe el ; trebuie să recunosc că nu-i scăpa nimic !

— Eu nu vă pot răspunde la întrebări de acest gen ! Nu sînt decît un umil serv al științei. Văd ceea ce văd și acționez în consecință. Dar poate, în spatele tuturor acestora, este o rațiune etică.

Bătrînul stătu să se gîndească o bucată de vreme, și vedeam bine cum se lupta îndîrjit cu sine însuși. Lucid cum era, prindea din zbor orice eroare de logică, și erau multe dintr-astea în raționamentele pe care le folosisem ! Dar, ca toți intelectualii, era fascinat de contradicții și nu știa să reziste la tentația de a le încorpora în sistemul său. În privința formulelor pe care i le propusesem, pe de o parte bunul simț îi spunea că lucrurile nu puteau fi așa complicate și contorsionate, pe de altă parte cerebralismul înnăscut îi zicea că lucrurile păreau, într-adevăr, foarte complicate, dar că, poate, dedesubtul dedesubturilor era un principiu unificator facil. Sau dacă nu tocmai un

principiu, cel puțin o bună, solidă morală. Și, ca și cum n-ar fi ajuns atît, reușisem să-l prind în undița mea servindu-mă de cuvîntul „etică" drept momeală. Pentru că acel bătrîn gentleman era un adevărat fanatic al eticii, era impregnat cu etică pînă la saturație ; s-ar fi putut numi mai bine „domnul Etică". Astfel, din pură întîmplare, îi furnizasem ideea că tot universul ar fi o serie de piedici și de contradicții, întregul vărsîndu-se într-o ordine etică de tipul cel mai rafinat și mai elevat.

— În toate acestea există ceva foarte, foarte profund, la care nu mă gîndisem, observă el după o scurtă tăcere. Era în intenția mea să-mi instruiesc poporul numai în Etică și să concentrez atenția oamenilor asupra interogațiilor morale de neocolit, de tipul „de ce" și „cum" trebuie un om să trăiască, fără să dau atenție la ceea ce constituie materia vie ; voiam să fac exploratori preocupați să sondeze profunzimile bucuriei, fricii, milei, speranței și disperării în loc de savanți dedicați examinării stelelor și picăturilor de ploaie, care să formuleze ipoteze teoretice grandioase bazate pe rezultatele cercetărilor lor. Îmi dădeam seama, desigur, de existența Universului, dar îl consideram superfluu. Acum, dumneata mi-ai modificat punctul de vedere.

— Eu nu intenționam să vă creez probleme. M-am gîndit numai să vă prezint lucruri care... '

Bătrînul domn zîmbea.

— Prezentîndu-mi aceste probleme, m-ai scutit de necazuri mai mari. Eu pot crea după chipul și asemănarea mea, dar nu vreau să creez o lume populată de versiuni în miniatură ale „eu"-ului meu. Țin foarte mult la liberul arbitru, și oamenii mei îl vor avea, spre gloria și nefericirea lor. Vor avea și această inutilă jucărie lucitoare pe care dumneata o numești știință și o vor ridica la rang de divinitate nedeclarată. Contradicțiile fizice și abstracțiile îi vor fascina. Se vor dedica cunoașterii acestor lucruri și vor uita să-și exploreze misterele propriei lor inimi. Dumneata ai fost cel care m-ai convins de aceasta și îți mulțumesc că m-ai convins la timp.

Tot discursul acela frumos avea ceva ce m-a făcut să mă înfior. Pentru că îmi dădeam seama că, deși bătrînul nu era legat de alte personaje importante, avea totuși stil de Mare Senior. Ceva îmi spunea că un astfel de tip ar fi putut să-mi facă necazuri nesfîrșite, și înțelegeam că ar fi putut-o face cu cîteva vorbe, cu o simplă frază, dar

înfiptă ca o săgeată în creierul meu, fără să mă mai pot elibera de ea vreodată. Şi perspectiva asta mă cam speria.

Evident, amicul mi-a citit gîndul, pentru că îmi spuse :

— Accept fără rezerve lumea pe care mi-ai construit-o ; va servi mult mai bine scopului meu aşa cum este. Cît despre imperfecţiunile şi defectele pe care dumneata ai reuşit să le strecori, le accept şi pe acelea şi-ţi sînt chiar îndatorat. Ţi le voi plăti şi pe ele, linişteşte-te.

— Îmi veţi plăti greşelile ? Cum ?

— Aceptîndu-le fără discuţie, spuse el. Plecînd imediat la treburile mele şi ale poporului meu.

Am rămas un pic dezorientat. Se ducea, fără o mulţumire pentru mine, fără un cuvînt de rămas bun. Din punct de vedere dialectic învinsesem eu, dar ultimul cuvînt îl avusese el. Ştiam ce vrusese să zică : respecta contractul încheiat cu mine, şi cu asta nu mai aveam nimic de împărţit. Din punctul său de vedere acea concediere trebuia să fie o pedeapsă. Natural, aşa o vedea el. Ce nevoie aveam eu de un cuvînt de-al lui ? Desigur, mi-ar fi făcut plăcere. Aşa că un timp am continuat să-l caut. Dar era clar că el nu ţinea să mă vadă. Ei şi ? Cîştigasem binişor cu planeta aia şi chiar dacă mai modificasem un pic contractul pe ici, pe colo, în general îl respectasem. Obţinerea unui cîştig e prima datorie pe care o ai faţă de tine însuţi. Dacă ai hotărît asta, e inutil să-ţi mai mănînci ficaţii în privinţa consecinţelor. Concluzia care se desprinde din toate acestea şi pe care vreau ca voi, băieţi, să o ascultaţi cu toată atenţia este următoarea : ştiinţa e plină ochi de reguli pentru că eu am inventat-o aşa. De ce am făcut asta ? Deoarece, pentru cine ştie să le manevreze, regulile sînt o adevărată mană, aşa cum mulţimea legilor e o adevărată mană pentru specialiştii în drept. Reguli, doctrine, axiome, legi şi principii ale ştiinţei există pentru a vă fi de ajutor, nu pentru a vă împiedica. Ele au unicul scop de a vă furniza motive pentru tot ceea ce faceţi. Dealtfel, în bună parte, sînt adevărate, mai mult sau mai puţin, şi tocmai aici e ajutorul.

Aşa că ţineţi minte : acele reguli servesc pentru a vă ajuta să explicaţi clientului cele făcute după ce le-aţi făcut, nu înainte. Cînd aveţi de executat un proiect, executaţi-l cum vă vine mai bine ; apoi adaptaţi regulile la fapte şi nu viceversa.

Şi amintiţi-vă că acele reguli există ca barieră verbală contra celor care vin să vă întrebe. Dar voi nu trebuie să le consideraţi o barieră ! De la mine aţi învăţat că munca noastră este, prin forţa lucrurilor, inexplicabilă. Să ne limităm deci la a o face — uneori va reuşi, alteori nu.

Cel mai rău va fi dacă veţi încerca să vă explicaţi vouă înşivă de ce se întîmplă aşa şi nu altminteri. Niciodată să nu vă întrebaţi şi, mai presus de orice, niciodată să nu vă treacă prin minte că ar exista o explicaţie. Ne-am înţeles ?

Cei doi asistenţi aprobară cu tărie. Păreau iluminaţi, ca fiinţele care au descoperit un nou crez. Ba, Carmody era gata să pună pariu că cei doi tineri zeloşi învăţaseră pe de rost pînă şi ultimul cuvînt al Constructorului — şi acum se vor grăbi să ridice acele cuvinte la rang de regulă !

Arthur C. Clarke

STEAUA

Mai sînt 3000 de ani-lumină pînă la Vatican. Mult timp am crezut că distanţele nu au nici o putere asupra Credinţei. Aşa cum credeam că cerul proclamă gloria operei divine. Dar, acum că am văzut această operă, credinţa mea a început dramatic să se clatine.

Privesc la crucifixul care atîrnă de peretele cabinei, deasupra calculatorului Mark VI, şi pentru prima oară în viaţă mă întreb dacă acest crucifix este mai mult decît un simbol găunos.

Licenţiat în fizică şi matematici, specialist în radar în cel de-al doilea război mondial, inventator al teoriei sateliţilor geostaţionari şi a comunicaţiilor prin satelit, preşedinte al Societăţii Interplanetare Britanice, Arthur C. Clarke s-a remarcat la început prin numeroasele sale articole de popularizare ştiinţifică, entuziaste şi patetice pledoarii pentru zborurile cosmice. Dar pentru milioane de cititori el rămîne scriitorul Arthur C. Clarke, autorul unor romane şi povestiri exemplare, adevărate capodopere ale genului. *Sfîrşitul copilăriei* (1953), *Oraşul şi stelele* (1956), *Povestiri din zece lumi* (1962), *2001. O odisee spaţială* (1968), *Întîlnire cu Rama* (1973), *Fîntînile paradisului* (1979), *2010. A doua odisee* (1982) sînt cele mai cunoscute.

Scrierile lui Arthur C. Clarke sînt puternic orientate tehnologic, imaginaţia sa disciplinată nu pune prea mult temei pe senzaţional sau pe violenţă, şi poate din această cauză alambicata imagine a universului pe care ne-o propune are şansa de credibilitate, ca şi comunicaţiile prin satelit imaginate de el încă din 1948.

Povestirea *Steaua (The Star)* a apărut în 1955 şi a fost încununată în 1956 cu marele premiu „Hugo". Mostră de subtilă satiră, povestirea demontează existenţa lui Dumnezeu speculînd cu dibăcie contradicţiile intrinseci religiilor — poate un Dumnezeu să distrugă o întreagă civilizaţie numai pentru a aprinde un foc de slavă ? *(M.B.)*.

N-am vorbit încă cu nimeni, dar adevărul nu poate fi ascuns. Informaţiile sînt acolo, pentru oricine ar dori să le cunoască, înregistrate pe nesfîrşiţi kilometri de bandă magnetică şi pe miile de fotografii cu care ne întoarcem pe Pămînt. Cu siguranţă, alţi oameni de ştiinţă le vor putea interpreta, la fel de uşor ca şi mine — dacă nu mai uşor. Eu, unul, însă nu sînt dintre cei ce ar putea accepta falsificarea Adevărului, fapt care adesea în trecut a adus ordinului meu un prost renume.

Echipajul este deja deprimat, şi mă întreb cum va primi şi această ultimă ironie a soartei. Puţini dintre ei mai au vreo credinţă religioasă, dar nici aceştia nu vor ezita să folosească această ultimă armă în campania pornită împotriva mea — în acest război personal, fără patimă, dar foarte serios, pe care l-au angajat de la plecarea noastră de pe Pămînt. Îi amuză că au un Iezuit ca Şef-astrofizician — doctorul Chandler, de pildă, nu s-a putut obişnui niciodată cu ideea (mă întreb de ce medicii sînt atei atît de notorii ?). Uneori ne întîlneam pe puntea de observaţie, unde luminile sînt întotdeauna voalate, iar stelele strălucesc în toată splendoarea lor. Urca la mine, în penumbră, şi stăteam amîndoi nemişcaţi în faţa marelui hublou oval, în timp ce în jurul nostru cerurile se tîrau leneş pe măsură ce nava se rotea purtată de spinul rezidual pe care nu ne dădusem osteneala să-l corectăm.

— Ei bine, părinte, zicea el, Universul se-ntinde la nesfîrşit şi poate că într-adevăr *Cineva* l-a creat. Dar niciodată n-am să pot înţelege cum poţi crede că acest cineva are un interes anume pentru noi, pentru mica şi neînsemnata noastră lume.

Aşa începeau discuţiile, în timp ce stele şi nebuloase se roteau în jurul nostru, în curbe nesfîrşite şi tăcute, dincolo de peretele de plastic transparent al hubloului.

Cred că aparenta incongruenţă a poziţiei mele era cea care amuza echipajul. În zadar le-aş fi amintit cele trei articole ale mele din *Jurnalul de Astrofizică* şi celelalte cinci publicate în *Buletinul Lunar al Societăţii Regale de Astronomie*. Le repetam că ordinul nostru a fost întotdeauna celebru pentru lucrările sale ştiinţifice. Chiar dacă astăzi sîntem mai puţini, să nu uităm că, începînd cu secolul al optsprezecelea, am contribuit la progresele astronomiei şi geofizicii într-o măsură mult mai mare decît ne-ar fi permis-o rîndurile noastre.

Oare raportul meu asupra Nebuloasei Phoenix va pune capăt mileniului nostru de istorie ? Cu siguranţă, şi mă tem că va face chiar mai mult decît asta...

Nu ştiu cine a dat Nebuloasei acest nume, dar nu mi se pare deloc potrivit. Dacă el conţine însă o profeţie, aceasta n-ar putea fi verificată înainte de mai multe miliarde de ani. Însuşi cuvîntul *nebuloasă* creează confuzie, deoarece este vorba de un obiect mult mai infim decît acei nori de praf — materia stelelor încă nenăscute — risipiţi de-a lungul Căii Lactee. Fără-ndoială însă, la scară cosmică Nebuloasa Phoenix este un obiect minuscul, o cochilie de gaz rarefiat ce înconjoară o singură stea.

Sau ceea ce a mai rămas dintr-o stea...

Din locul unde este atîrnat, deasupra graficelor spectrofotometrului, portretul lui Ignaţiu de Loyola, semnat de Rubens, pare că-şi bate joc de mine. Ce-ai fi făcut *tu*, părinte, cu această descoperire care mi-a parvenit atît de departe de minuscula lume ce constituia tot universul cunoscut ţie ? S-ar fi ridicat credinţa ta la nivelul încercării, aşa cum a mea n-a reuşit să o facă ?

Priveşti în depărtări, părinte, dar eu am călătorit la distanţe dincolo de tot ce ţi-ai fi putut tu imagina pe vremea cînd, acum o mie de ani, ai fondat ordinul nostru. Nici o altă navă exploratoare nu s-a îndepărtat atît de mult de Pămînt ; căci noi ne aflăm la frontierele Universului cunoscut. Pornisem să atingem Nebuloasa Phoenix, am reuşit, şi sîntem acum pe drumul către casă, copleşiţi de povara cunoştinţelor. Şi aş vrea să-mi pot ridica povara de pe umeri, dar în zadar te chem din adîncul secolelor şi al anilor-lumină care ne despart...

Pe cartea ce o ţii, cuvintele se pot citi cu uşurinţă. AD MAIOREM DEI GLORIAM, sună mesajul, dar este un mesaj pe care nu-l mai pot crede. L-ai fi crezut tu însuţi, dacă ţi-ar fi fost dat să vezi ce am văzut noi ?

Ştiam, desigur, ce era Nebuloasa Phoenix. În fiecare an, numai în Galaxia *Noastră*, mai mult de o sută de stele explodează şi strălucesc timp de cîteva ore sau zile, cu o lumină de mii de ori mai vie decît cea normală, înainte de a se stinge în penumbră şi moarte. Acestea sînt *novele* obişnuite — catastrofe banale ale Universului. Pe cînd lucram la Observatorul Lunar, eu însumi am înregistrat

spectrogramele şi curbele de luminozitate la zeci de asemenea stele.

De trei sau patru ori într-un mileniu, se întîmplă, însă, un fenomen pe lîngă care pînă şi o *novă* pare total insignifiantă.

Cînd o stea devine *supernovă* ea poate, pentru o vreme, să strălucească mai puternic decît toţi sorii reuniţi ai galaxiei. Astronomii chinezi au văzut în 1054 un asemenea fenomen, dar n-au înţeles ce vedeau. Cinci secole mai tîrziu, în 1572, o *supernovă* a explodat în constelaţia Cassiopeea, atît de strălucitor, încît a fost vizibilă chiar şi pe cerul zilei. În mileniul care a trecut de atunci, au mai fost trei.

Misiunea noastră era să explorăm resturile unei astfel de catastrofe, să reconstituim evenimentele care au precedat-o şi, pe cît posibil, să-i aflăm cauzele. Am intrat cu grijă prin straturile concentrice de gaze, expulzate în urmă cu 6000 de ani şi care continuau încă să se dilate. Erau cumplit de fierbinţi, difuzînd încă o lumină violetă orbitoare, dar mult prea rarefiate ca să mai poată face vreun rău. Cînd steaua a explodat, straturile ei exterioare au fost azvîrlite cu o asemenea viteză încît au scăpat complet cîmpului său gravitaţional. Acum formează o cochilie goală, suficient de vastă pentru a putea înghiţi o mie de sisteme solare, iar în centrul ei arde acel fantastic obiect minuscul în care se transformase steaua — o pitică albă mai mică decît Pămîntul, dar cîntărind de milioane de ori mai mult.

Strălucitoarele straturi de gaz ne înconjurau de pretutindeni, alungînd eterna noapte siderală. Zburam în centrul unei bombe cosmice care detonase cu milenii în urmă şi ale cărei fragmente incandescente continuau încă să se desprindă. Incredibila dimensiune a exploziei, faptul că rămăşiţele ei acopereau deja un volum de mai multe miliarde de kilometri cubi lipseau peisajul de orice mişcare vizibilă. Ar fi trebuit să treacă decenii pentru ca ochiul liber să poată percepe vreo mişcare în aceste torturate vîrtejuri de gaze, deşi senzaţia turbulentei expansiuni era copleşitoare.

Cu cîteva ore înainte, verificasem motorul principal şi ne îndreptam acum încet spre minuscula şi violenta stea ce strălucea în faţa noastră. Fusese cîndva şi ea un soare

ca Soarele nostru, dar în cîteva ore îşi risipise energia care ar fi putut să-i menţină strălucirea milioane de ani. Acum nu mai era decît un rest mizerabil, ce-şi economisea resursele parcă dorind să i se ierte o tinereţe nesăbuită.

Nimeni nu se aştepta să descoperim acolo planete. Dacă existaseră înainte de explozie, clocotiseră probabil, se vaporizaseră şi substanţa lor se amestecase cu resturile stelei. Dar, ca de fiecare dată cînd ne apropiam de un soare necunoscut, cercetările se efectuau automat, aşa că în cele din urmă am descoperit o mică şi solitară lume ce se rotea în jurul stelei, la o distanţă enormă. Ar fi putut fi planeta Pluto a acestui sistem solar dispărut, învîrtindu-se pe orbită la frontierele nopţii. Mult prea departe de soarele central pentru a fi cunoscut vreodată viaţa, dar scăpînd astfel de soarta surorilor ei pierdute.

În trecerea lor, focuri incandescente îi pîrjoliseră rocile şi îi arseseră complet mantia de gaz îngheţat ce o va fi acoperit în zilele de dinaintea dezastrului.

...Am aterizat, şi am descoperit Cavoul.

Constructorii lui avuseseră grijă ca noi să-l descoperim. Pilonul monolitic care se ridica deasupra intrării nu mai era acum decît un ciot calcinat, dar chiar şi primele fotografii, luate de la distanţă foarte mare, ne-au arătat că acolo se afla opera unor fiinţe inteligente. Puţin mai tîrziu am descoperit matricea radioactivă, întinsă cît un continent, care fusese îngropată în rocă. Şi chiar dacă pilonul de deasupra Cavoului ar fi fost complet distrus, matricea ar fi rămas asemenea unui far etern şi imuabil chemînd stelele. Nava noastră se îndrepta spre acest gigantic reper ca o săgeată trasă către ţintă.

Cînd a fost construit, pilonul trebuie să fi avut mai mult de un kilometru în înălţime, acum însă arăta ca o lumînare ce se topise într-o baltă de ceară. Ne-a trebuit o săptămînă pentru a fora prin roca topită — pentru că nu aveam uneltele potrivite acestui scop. Eram astronomi, nu arheologi, dar puteam improviza. Uitasem programul nostru iniţial, căci acest monument solitar, clădit cu atîta trudă, la cea mai mare distanţă posibilă de soarele condamnat, nu putea avea decît o singură semnificaţie. O

civilizație care se știa în pragul morții a vrut să lase eternității o urmă a trecerii ei.

Ne vor trebui generații întregi pentru a putea examina toate comorile adunate în Cavou. *Ei* avuseseră destul timp să se pregătească, pentru că soarele lor trebuie să le fi trimis primele avertismente cu mulți ani înaintea exploziei finale. Tot ce doreau să păstreze, toate roadele geniului lor le adunaseră aici, în această lume îndepărtată, în zilele de dinaintea sfîrșitului, cu speranța că o altă specie le va descoperi și astfel *ei* nu vor fi dați cu totul uitării.

Măcar să fi avut un strop de timp mai mult ! Puteau călători destul de ușor între planetele propriului lor soare, dar încă nu învățaseră să traverseze hăurile interstelare, iar sistemul solar cel mai apropiat de ei se afla la o sută de ani lumină.

Chiar dacă nu ar fi fost atît de tulburător asemănători nouă, așa cum ne-o arată sculpturile lor, nimic nu ne-ar fi putut împiedica să-i admirăm și să le plîngem soarta. Lăsaseră mii de înregistrări vizuale și mașini pentru a le proiecta, alături de elaborate instrucțiuni picturale din care nu ne va fi greu să le învățăm limba scrisă. Am examinat un mare număr din aceste înregistrări, făcînd să reînvie pentru prima oară după șase mii de ani căldura și frumusețea unei civilizații care, în multe privințe, trebuie să fi fost superioară civilizației noastre. Poate că nu au vrut să lase posterității decît ceea ce au creat mai bun, și nu pot fi acuzați pentru asta. Dar lumile lor erau minunate și orașele lor construite cu o grație ce depășea tot ce realizasem noi. I-am privit cum muncesc și cum se distrează, și le-am ascultat muzicala lor limbă răsunînd din adîncul secolelor. O scenă îmi persistă încă în fața ochilor — un grup de copii pe o stranie plajă albastră, jucîndu-se în valuri, întocmai copiilor de pe Pămînt.

Iar la orizont, scufundîndu-se în mare, soarele cald, încă prietenos și dătător de viață, dar care în curînd va trăda și va distruge toată această pașnică fericire.

Poate că, dacă nu ne-am fi aflat atît de departe de casă și atît de vulnerabili la singurătate, n-am fi fost atît de adînc mișcați. Mulți dintre noi văzuserăm, pe alte lumi, ruine ale altor civilizații, dar nu ne afectaseră parcă niciodată atît de profund.

Această tragedie era unică. Căci una este ca o specie să eşueze şi să dispară, aşa cum s-a întîmplat pe Pămînt cu multe ţări şi culturi. Dar ca o civilizaţie să fie complet distrusă, în plină înflorire, fără să lase supravieţuitori — cum s-ar putea împăca aceasta cu ideea *milei divine ?*

Colegii mi-au pus această întrebare, şi eu le-am răspuns cum am putut. Poate aş fi putut face mai mult, părinte Ignatius, dar în *Exercitia Spiritualia* n-am găsit nimic care să mă ajute. Nu erau un popor păcătos. Nu ştiu ce zei adorau — sau dacă adorau vreunul. Dar i-am privit de la distanţa secolelor şi am înţeles cu cîtă dăruire şi-au cheltuit ultimele forţe pentru a păstra intactă frumuseţea culturii lor în lumina razelor unui soare muribund...

Bănuiesc răspunsurile pe care colegii mei le vor da cînd vor ajunge înapoi pe Pămînt. Vor spune că Universul nu are nici un sens, nici o finalitate, pentru că sute de sori explodează în fiecare an în Galaxia noastră — poate chiar în acest moment, undeva în profunzimile spaţiului altă civilizaţie moare. Şi dacă această civilizaţie şi-a trăit existenţa în bine sau în rău nu va avea nici o importanţă pînă la urmă ; nu există justiţie divină, *pentru că nu există Dumnezeu.*

...Totuşi, bineînţeles, ceea ce am văzut noi nu dovedeşte încă nimic. Oricine ar susţine contrariul ar face-o stăpînit de emoţii, nu de raţiune. Dumnezeu nu are nevoie să-şi justifice acţiunile sale în faţa omului. El, cel care a creat Universul, îl poate distruge după voia Lui. Ar fi aroganţă din partea noastră — periculoasă ca şi blasfemia — să-I spunem Lui ce poate şi ce nu poate să facă...

Şi poate că aş fi acceptat şi tragedia asta, cu toate că este dureros să vezi dispărînd în flăcări lumi şi oameni. Dar apar momente cînd cea mai puternică credinţă se clatină şi îmi dau seama acum, privindu-mi calculele, că am ajuns şi eu, pînă la urmă, la acest moment.

Nu puteam şti, înainte de a atinge Nebuloasa, cînd avusese loc explozia. Acum însă, din datele astronomice şi cele înregistrate în rocile acestei singure planete supravieţuitoare, am fost în stare s-o datez foarte exact. Ştiu acum în ce an lumina acestei colosale deflagraţii a atins Pămîntul. Ştiu cum trebuie să fi strălucit cîndva, pe cerul terestru, supernova al cărei cadavru se micşorează acum, în urma navei ce accelerează. Şi ştiu cum trebuie să fi luminat

ea, asemenea unui far pe cerul Răsăritului, chiar înainte de ivirea zorilor.

Căci nu mai poate exista nici cea mai mică îndoială : străvechea taină a fost în sfîrşit dezlegată. Şi totuşi... o, Doamne, aveai atîtea stele la-ndemînă... Ce nevoie ai avut, Doamne, să condamni focului o lume numai pentru ca simbolul morţii ei să strălucească deasupra Betleemului ?

Ilia Varşavski

BUCLA DE HISTEREZIS

Paznicul Timpului se uita atent la un bărbat de vreo treizeci de ani ce se aşezase într-un fotoliu alături de masă. Ochii necunoscutului aveau o strălucire azurie neobişnuită, datorită puternicelor lentile de contact albăstrii.

La zgomotul uşii ce se deschisese, vizitatorul şi-a întors capul şi două sclipiri, rezultat al reflectării luminii lămpii de birou, au izbucnit de pe suprafaţa lentilelor.

— Poftiţi ! Secretara a pus pe biroul Paznicului o mapă albastră pe care scria „L. K. Kurocikin". Mai trebuie ceva ?

— Nu, răspunse Paznicul. În anticameră mai e cineva ?

— Bătrînica aceea care a mai venit şi săptămîna trecută. Cererea ei este la dumneavoastră.

— Excursia în secolul trecut ?

Scriitorul sovietic Ilia Varşavski a trăit între 1909 şi 1974 şi a fost, cea mai mare parte a vieţii, inginer mecanic pe nave comerciale. În timpul orelor lungi de cart a pus la cale cîteva invenţii (de pildă, o tehnologie specială de cromare), dar a şi aşternut pe hîrtie povestiri de anticipaţie foarte îndrăgite de tinerii cititori. Ciclurile *Cafeneaua moleculară* (1964), *Omul care a văzut antilumea* (1965) şi *Soarele apune la Donomaga* (1966) au fost publicate în mai multe ediţii în U.R.S.S. şi traduse în cîteva limbi.

Ilia Varşavski preferă genul scurt, adesea cu subiecte caustice sau cu o coloratură umoristico-satirică. În acelaşi registru de umor şi sarcasm se înscrie şi povestirea selecţionată pentru antologia de faţă. Povestirea a apărut în 1968 şi narează istoria plină de haz a unui cercetător temporal care, călătorind pentru documentare în secolul I înarmat cu cele mai bune intenţii, se dovedeşte foarte foarte predispus la gafe. *(M.B.)*

— Da.

Paznicul se schimonosi de parcă l-ar fi apucat subit durerea de dinți.

— Ea spune..., a început șovăielnic secretara.

— Știu tot ce spune, a întrerupt-o iritat Paznicul. Explicați-i că întîlnirea cu rudele decedate va fi acordată de Direcție numai dacă există capacități libere. Ne aflăm aici ca să ducem o muncă științifică, nu ca să aranjăm rendez-vous-uri de familie. Uite, aici — a lovit cu palma în dosar — sînt treburi mult mai importante !

Secretara l-a privit curioasă pe Kurocikin și a ieșit.

Paznicul a deschis mapa.

— Va să zică, spuse el, răsfoind cîteva pagini, dumneavoastră cereți aprobarea pentru o plecare în... secolul întîi ?

— Exact !

— De ce tocmai în secolul întîi ?

— Vedeți, mă ocup de istoria vechiului creștinism.

— Și ?

Tonul indiferent cu care fusese pusă întrebarea l-a descurajat un pic pe Kurocikin.

— Și... în general, doctoratul meu a ajuns la un stadiu cînd este necesar să introduc impresiile personale. Aș vrea să văd...

— Pe cine vreți să vedeți ?

Kurocikin a tresărit. Numai acum, cînd treaba ajunsese la punctul cel mai important, i se dezvălui toată îndrăzneala planului conceput.

— Pro... problema e, spuse bîlbîindu-se, problema e că mi-am propus drept scop... să adun material vizual care să nege existența lui Iisus Hristos.

Paznicul bătea darabana cu degetele pe marginea mesei.

— Dar nu vi se pare, începu din nou să răsfoiască dosarul, nu vi se pare că... ăă... problema, va să zică, nu e destul de actuală ?

— Poftim ? întrebă Kurocikin, simțind că îngheață. Cum adică, nu e destul de actuală ?

— Păi, foarte simplu. Creștinismul, Iisus Hristos, pe cine mai interesază toate astea acum ?

— Nu mai spuneți ? ! exclamă Kurocikin. O perioadă imensă a istoriei omenești este legată de religie, și nu putem, pur și simplu, să ștergem totul cu buretele... Amintiți-vă măcar de cruciade, de focurile Inchiziției. Pămîntul mustea de sînge pentru gloria lui Hristos. Vreau să văd

cu ochii mei cum s-a creat legenda care a adus atîtea necazuri omenirii.

— Da... Inchiziția... Pe fața impasibilă a Paznicului a trecut o umbră, o ușoară schimbare provocată de amintiri. O instituție extrem de neplăcută această Inchiziție... Nu v-aș sfătui să ajungeți cu disertația dumneavoastră în mîinile lor. Mi-amintesc... adică ce să mai vorbim !

— Ați fost în Evul mediu ? întrebă Kurocikin.

— Am fost, răspunse Paznicul plictisit. Pe unde n-am fost, deși munca mea principală se referă la o cu totul altă epocă. Paleolitic. Probabil ați auzit de referatul meu „Săriturile pitecantropilor ca prototip al dansului modern" ?

— Desigur, răspunse diplomatic Kurocikin. Mi s-a vorbit despre el, nu demult.

— Adevărat ? În ochii mici ai Paznicului s-au aprins luminițe. Și ce anume v-au vorbit despre el ?

Kurocikin realiză că a făcut o gafă.

— În general... că este... o lucrare foarte interesantă.

— Și-ncă cum ! Doar nimeni pînă la mine n-a putut să facă analogii atît de profunde. Și ce muncă titanică ! Nici un film nu rezistă cronoportării, se voalează. A trebuit ca toți acești pași să-i învăț acolo, pe loc. Ia uitați-vă : „U-i-i ! U-a-a !" Paznicul și-a răsucit mîinile din umeri și a făcut trei sărituri ample. „U-i-i ! U-a-a !" Uff ! S-a așezat din nou și și-a șters cu batista fruntea transpirată. Dacă vă interesează dansurile moderne, atunci nu puteți să nu observați succesiunea binecunoscută. Nu-i așa ? Însuși elanul, înțelegeți ? Forma, bineînțeles, se schimbă.

— Fără-ndoială ! răspunse uluit Kurocikin.

— Și uite-așa... Paznicul își umplu un pahar cu apă din carafă și-l goli pe nerăsuflate. În zilele noastre mai sînt oameni care nu acordă atenția cuvenită dansului, expresia străveche a emoției. Iar eu repet mereu : nici o cultură nu poate fi înțeleasă fără studierea dansului epocii respective. Sînteți de acord cu mine ?

— Sînt de acord, a zis supus Kurocikin. Totuși aș fi vrut...

— Ia spuneți-mi ! Paznicul l-a măsurat din cap pînă-n picioare. Dumneavoastră dansați ?

— Ăăă... Cam puțin.

— Atunci, uite ce e. Dați-l încolo pe Hristosul ăla al dumneavoastră și haideți s-o ștergem împreună pînă-n paleolitic ! Sînteți un om tînăr, sănătos, și-o să învățăm

acolo niște pași ! O să fie o senzație științifică mondială ! Doar dansul în doi e cu totul altceva. Ei, v-ați hotărît ?

Kurocikin își puse mîinile pe piept.

— Numai că... nu acum. Înțelegeți că trebuie să-mi termin disertația... Poate mai tîrziu, după ce mă-ntorc din secolul întîi...

— Asta-i minunat ! Va să zică ne-am înțeles. Duceți-vă în secolul dumneavoastră întîi, cercetați ce vă trebuie pe-acolo, iar apoi — în paleolitic ! În regulă ?

— În regulă ! În vocea lui Kurocikin nu se simțea deloc entuziasmul. Iar acum am să vă rog...

Paznicul a tras dosarul spre el.

— Cîte zile pentru Hristos ?

— Cred că... Vreo zece zile. Trebuie să fiu în mai multe locuri...

— Cinci zile ! Paznicul și-a pus o semnătură lăbărțată. Cinci zile vă ajung cu vîrf și îndesat. Sînt treburi mult mai importante de făcut ! Vă doresc succes !

Kurocikin a înșfăcat dosarul și și-a luat rămas bun.

— Conduceți-l la cronometrorul principal, pentru instructaj, a spus Paznicul, aplecîndu-se spre microfon.

* * *

Cronometrorul principal era un om foarte simpatic, care radia de veselie și bunăvoință.

— Sînt foarte bucuros, sînt încîntat ! a zis, întinzîndu-i mîna lui Kurocikin. Să ne cunoaștem. Vissarion Nicodimovici Plevaco.

Kurocikin se prezentă și el.

— V-ați hotărît să călătoriți ? întrebă Vissarion Nicodimovici, invitîndu-l să ocupe un loc pe canapea.

Kurocikin se așeză și-i întinse lui Plevaco dosarul albastru.

— Prostii, spuse acesta, aruncînd neglijent dosarul pe masă. Formalitățile mai pot aștepta ! Și unde vreți să porniți ?

— În secolul întîi.

— Secolul întîi ? ! Plevaco și-a închis ochii visători. Ah, secolul întîi ! Înflorirea culturii romane, Colosseum-ul, Pantheonul, lucrări de artă nemuritoare ! „Ars longa, vita brevis", izbucni, pe neașteptate, în latină. Totuși, n-aveți gusturi rele. Cum s-ar zice, „Carpe diem" !

— Mi-e teamă că nu m-ați înțeles chiar exact — spuse

prudent Kurocikin. Nu vreau să vizitez Roma. Ţelul meu îl constituie cercetările istorice în Orientul Apropiat.

— Ce ! ? Plevaco sări în sus. Porniţi în secolul întîi şi renunţaţi de bunăvoie la vizitarea Romei ? Ciudat !... *Deşi*, a adăugat, frămîntîndu-şi gînditor buzele, poate că aveţi dreptate. Nu merită să te aprinzi degeaba ! Cu prăpădiţii ăia de sesterţi pe care ţi-i dă nu poţi să tragi un chef ca lumea... Totuşi — coborî vocea, transformînd-o în şoaptă — încercaţi să luaţi cîteva sticle de vodcă. „Do ut des" ! Numai că... Plevaco şi-a dus degetul la buze : Sper că mă înţelegeţi ?

— Înţeleg, spuse Kurocikin. Totuşi, aş vrea să ştiu dacă pot să sper că voi primi o sumă oarecare, necesară pentru cumpărarea unor materiale care au o valoare istorică imensă.

— De exemplu ?

— Măcar manuscrise vechi.

— În nici un caz. În nici un caz ! Asta este exact ceea ce trebuia să vă previn în timpul instructajului.

Dezamăgirea care apăru pe chipul lui Kurocikin era atît de mare, încît Plevaco se simţi obligat să-i zîmbească încurajator.

— Porniţi pentru prima dată într-o astfel de călătorie ?

Kurocikin dădu din cap.

— E clar, spuse Plevaco. Şi despre bucla de histerezis n-aţi auzit nimic, nu-i aşa ?

— Nu, n-am auzit.

— Hm... Atunci probabil că de-aici trebuia să-ncep. Plevaco luă de pe masă un blocnotes şi, găsind o pagină curată desenă pe ea două puncte barosane. Uite, asta... spuse el înfigînd vîrful creionului într-unul din puncte... este starea lumii în momentul de faţă. Pricepeţi ?

— Pricep, minţi Kurocikin. Nu voia să supere de la început un instructor atît de simpatic.

— Perfect ! Al doilea punct caracterizează starea lucrurilor în epoca pe care vreţi s-o vizitaţi. Sînteţi de acord ?

Kurocikin, înclinînd capul, îşi dădu acordul şi în această privinţă.

— Atunci putem considera, creionul lui Plevaco trasă o linie între cele două puncte, putem considera că probabilitatea desfăşurării tuturor evenimentelor între aceste stări se află pe această linie. Exprimîndu-ne figurativ, este calea pe care porniţi într-acolo şi vă întoarceţi aici. Acum priviţi. Să presupunem că aţi cumpărat de-acolo un manu-

scris oarecare, chiar dacă nu e bun de nimic, şi l-aţi adus aici. Nu-i aşa ?

— Întocmai, aprobă Kurocikin. Şi ce-i cu asta ?

— Păi, tocmai asta e, că acest manuscris putea fi găsit de arheologi, cam acum, hai să zicem, vreo sută de ani. Plevaco a pus o cruciuliţă pe dreapta. Despre el se vor fi scris lucrări ştiinţifice, se va fi păstrat în muzeul cutare ş.a.m.d. Şi dintr-odată, hop ! V-aţi întors şi l-aţi adus. Ce-nseamnă asta ?

— O clipă, spuse Kurocikin. Cred că încep să pricep.

— N-aveţi ce să pricepeţi. Tot lanţul evenimentelor însoţit de găsirea manuscrisului s-a întors cu susu-n jos şi starea lumii de azi s-a schimbat. Chiar şi numai atîtica. Plevaco a mai mîzgălit încă un punct alături de primul. Cum se numeşte asta ?

— Staţi un pic ! Kurocikin era vizibil descurajat. Niciodată pînă acum nu se mai gîndise la asemenea lucruri.

— Iar asta se numeşte bucla de histerezis, a continuat Plevaco, trăgînd o linie între cruciuliţă şi noul punct. Şi uite aici, în interiorul acestei bucle, există o oarecare incertitudine de la care te poţi aştepta numai la mizerii. Ei, cum e ? V-aţi convins ?

— M-am convins, a aprobat cu voce stinsă Kurocikin. Şi ce mă sfătuiţi să fac ? Doar trebuie să aduc nişte dovezi. Deşi, după cum spuneţi, nici măcar un pas n-am să-l pot face liniştit.

— Puteţi să-l faceţi, spuse Plevaco. Să-l faceţi puteţi, numai că trebuie să acţionaţi foarte atent. De aceea şi interzicem categoric introducerea de arme în alte timpuri şi limităm acordarea de valută călătorilor, altfel, ştiţi, le răsar în cap tot felul de trăznăi. Unul cumpără şi eliberează sclavi, altul îl împuşcă pe Ginghis-han în floarea vîrstei, al treilea cumpără manuscrise şi aşa mai departe. Sînteţi de acord ?

Kurocikin era de acord, dar asta nu-l încălzea cu nimic. Expediţia pe care o imaginase cu atîta entuziasm îşi arăta acum o altă faţă. Nici arme, nici bani, într-o epocă îndepărtată de civilizaţia modernă...

Plevaco i-a ghicit probabil gîndurile. S-a sculat de pe scaun şi s-a aşezat pe canapea alături de Kurocikin.

— Nu-i nimic, nu-i nimic, spuse el punîndu-i mîna pe genunchi, totuşi nu-i chiar aşa de rău precum vi se pare la prima vedere. Vă garantez securitatea personală.

— Cum o puteţi garanta ?

— Foarte simplu. Orice vi s-ar întîmpla, vă veți întorce viu și nevătămat datorită legii cauzalității. Bucla de histerezis nu poate avea o dimensiune nelimitată, altfel toată lumea ar dispărea. Dacă existați în momentul actual, înseamnă că o să existați și în continuare, indiferent care ar fi situația dumneavoastră în trecut. E limpede ?

— Nu prea. Și dacă mă omoară pe-acolo ?

— Chiar și-n acest caz, dacă nu intervin niște împrejurări deosebite. Anul trecut, de exemplu, a avut loc o astfel de întîmplare. Un bătrîn îndărătnic, se pare că un paleontolog, a insistat să-l trimitem în Jurasic. Și unde nu s-a adresat ! Iar pînă la urmă i s-a aprobat... Și-n ziua următoare l-a halit... ăla... cum îi zice ? Plevaco și-a împreunat palmele, le-a pus la gură și holbînd ochii a imitat căscatul și închiderea zgomotoasă a unui bot uriaș.

— Poate vreun dinozaur ? a întrebat Kurocikin cu voce tremurată.

— Așa, așa, chiar un dinozaur.

— Și ?

— Nimic. În această situație, mecanismul decizional a trebuit să dea un impuls înapoi, cu cîteva minute mai devreme de incident, și abia apoi să-l smulgă pe călător pentru a-l arunca drept înainte. Dar în loc de asta, mecanismul l-a smuls împreună cu dinozaurul, nereușind să-l scoată din burta dihaniei.

— Ce oroare ! exclamă Kurocikin. Și pînă la urmă cum s-a terminat ?

— Dinozaurul era prea mare ca să încapă în camera cronoportării. Greșeala a fost îndreptată de corectorul automat, care a aruncat din nou animalul în trecut, iar bătrînul a fost salvat, dar cu ce preț ? ! A trebuit să schimbăm toate bobinele depolarizatorului. N-au rezistat suprasarcinii...

— Putea să fie și mai rău ! zise îngrozit Kurocikin.

— Firește, aprobă Plevaco. Putea să se ardă transformatorul principal, unde rezerva de putere nu e prea mare.

Cîteva minute au tăcut amîndoi, instructorul și pretendentul la călătorie, fiecare gîndindu-se la consecințele posibile ale acestei întîmplări.

— Deci așa, spuse Plevaco. Acum vă imaginați în linii mari tehnica afacerii... Nu e chiar atît de complicat, nu-i așa ?

— Mda, răspunse nesigur Kurocikin, încercînd să-și imagineze cum la nevoie o să trebuiască să fie smuls din gura leului. Și cum am să mă-ntorc ?

— Asta nu mai intră în grija dumneavoastră. Întoarcerea se declanşează automat la încheierea perioadei — numai dacă n-o să faceţi gafe care să ne ameninţe cu o mărire catastrofală a buclei de histerezis. În acest caz şederea dumneavoastră în trecut va fi imediat întreruptă. Apropo, pentru cîte zile aţi primit aprobarea ?

— Numai pentru cinci zile, a zis Kurocikin dezolat. Pur şi simplu nu-mi imaginez cum am să pot executa tot programul în acest răstimp.

— Şi cîte aţi cerut ?

— Zece zile.

— Sfîntă naivitate ! Plevaco pufni dispreţuitor. Trebuia să cereţi o lună, şi-atunci poate că vă dădeau cele zece zile. Capacitatea de transport este deocamdată mică, iar cereri — ştiţi cîte sînt ? În sfîrşit. Urcaţi-vă pe cîntar.

Kurocikin se urcă pe platanul cîntarului. Indicatorul de la panoul calculatorului arătă 75 de kilograme.

— Aşa ! Plevaco înscrise două cifre, apăsînd nişte butoane la tabloul de comandă. La ce dată ?

— Poftim ?

— Cînd anume vreţi să plecaţi ?

— Al treizeci şi treilea an al erei noastre.

— Anul treiştrei, anul treiştrei, mormăi Plevaco, apăsînd pe butoane. Coordonatele ?

— Coordonatele ? Kurocikin scoase un atlas de buzunar. Poate, cumva...

Şi-a mutat nehotărît degetul pe hartă şi a pronunţat nişte cifre.

— Da, probabil ! Cred c-aşa !

— Ce meridian ? întrebă Plevaco.

— Estic.

— Faţă de Greenwich sau Pulkovo ?

— Greenwich.

— Perfect ! Coordonatele le garantăm cu o exactitate de pînă la trei minute. În caz de ceva — o mică plimbărică. E clar ?

— E clar.

Plevaco apăsă pe un buton roşu într-o parte a maşinii şi prinse din zbor un jeton de carton sărit de undeva. Jetonul era plin de semne neînţelese.

— Călătorie plăcută ! spuse, întinzîndu-i jetonul lui Kurocikin. Acum urcaţi pînă la etajul XII, Serviciul 5, la Kazanovak. Acolo vă vor alege recuzita. Apoi coborîţi

la etajul întîi, sectorul cronoportare. Jetonul îl prezentaţi acolo. Aveţi întrebări ?

— N-am întrebări, răspunse voios Kurocikin.

— Atunci, la treabă !

* * *

Kurocikin a umblat mult pe coridoarele ramificate pînă să găsească uşa cu inscripţia

SERVICIUL 5

TIMPURI ŞI OBICEIURI

— Dumneavoastră sînteţi Kazanovak ? îl întrebă pe un individ care cerceta abătut o zdreanţă. Acesta aprobă tăcut, dînd din cap. M-au trimis aici..., începu Kurocikin.

— Ciudat ! murmură Kazanovak. Nu reuşesc să-nţeleg de ce toate serviciile pot să lucreze ritmic, şi numai la „Timpuri şi obiceiuri" vizitatorii năvălesc ca din cornul abundenţei ? Nimeni nu vrea să înţeleagă că şi Kazanovak are numai un cap, nu două ?

Derutat de noua interpretare dată calităţilor cornului abundenţei, Kurocikin nu mai ştiu ce să spună. Între timp, Kazanovak îşi mutase privirea de la el, adresîndu-se unei fetişcane de vreo şaptesprezece ani ce stătea într-un colţ, lîngă un panou.

— Maşa ! Ce, asta-i „faşa pentru şolduri" a unui polinezian antic ? Ăsta-i un adevărat slip supraelastic pentru bărbaţi, secolul XX. Ar fi timpul să te lămureşti în astfel de chestiuni.

— Păi la slip nu sînt probleme, spuse fetişcana. Dacă era un costum de baie pentru femei, da. Ar fi fost cu totul altceva. Aici însă există modele dintre cele mai diferite...

— Încearcă să formezi din nou indexul, a spus răbdător Kazanovak. Treisprezece M, bară, patru sute treizeci şi unu.

Se întoarse din nou spre Kurocikin.

— Cu ce vă pot servi ?

— Am nevoie de dumneavoastră pentru alegerea recuzitei.

— Unde anume ?

— Orientul Apropiat, secolul I.

Kazanovak trase spre el un pliant gros care era pe masă şi umezindu-şi degetul cu salivă, începu să răsfoiască paginile.

— Iată !

Kurocikin se apropie de masă şi privi peste umărul lui Kazanovak la desenul decolorat ce reprezenta un om îmbrăcat într-un caftan lung, cu tichie pe cap şi încălţat cu botine străvechi cu elastice.

— Ei, cum e ? Se potriveşte ? întrebă plin de satisfacţie Kazanovak.

— Mi-e teamă că nu prea, răspunse prudent Kurocikin. Am impresia că asta e... o epocă ceva mai tîrzie.

— Aha ! Kazanovak şi-a umezit din nou degetul. Acum ştiu de ce aveţi nevoie. Admiraţi-l !

De data asta lui Kurocikin i s-a prezentat spre examinare îmbrăcămintea unui evreu din Buhara. Însă şi această variantă a fost respinsă.

— Nu-nţeleg ! În vocea lui Kazanovak se simţea iritarea. La urma urmei, cam ce fel de costumaş v-aţi imaginat ?

— Ceva... Kurocikin a căzut pe gînduri. Ceva, ca să zic aşa, în stilul biblic. Să zicem o cămaşă albă din pînză de casă...

— Din pînză de casă lipseşte, îl întrerupse sec Kazanovak. Numai sintetică.

— Bine... Fie şi sintetică, aprobă trist Kurocikin.

— Altceva ?

— Mai departe, *un hiton,* dacă se poate tot alb.

— Ce-i ăsta, *hiton* ? se interesă Maşa.

— *Hitonul* este... Ei, cum să vă explic ? Un fel de îmbrăcăminte care seamănă cu un balonzaid, doar că e mai larg.

După îndelungi căutări, au reuşit să găsească într-un catalog ceva alb, cu o glugă ce acoperea aproape toată faţa.

— Vă convine ?

— Parcă mi-ar conveni, a aprobat nehotărît Kurocikin.

— Maşa, formează !

Maşa a format cifrul şi banda transportoare a adus de undeva de jos un pachet legat îngrijit.

— Probaţi-l ! a spus Kazanovak tăind sfoara cu un cuţit.

Ochii de după lentilele de contact, încadraţi de gluga albă arătau atît de neobişnuit, încît Maşa începu să rîdă în hohote.

— Of, nu mai pot !

— Nu-i nimic de rîs ! a repezit-o Kazanovak. E un lucru foarte practic pentru clima de-acolo. Şi nici pe cap

nu trebuie să mai pui nimic. Te protejează foarte bine de razele soarelui. Dacă n-o vreți, puteți să aruncați gluga pe spate. Un hitonaș complet nou — calitatea întîia. Eticheta aveți voie s-o rupeți.

Kurocikin s-a aplecat și a rupt de la poale eticheta cu inscripția: „Atelierele teatrale. Haină de vrăjitor. No. 50, talia III, 100% nailon".

— Așa... Kazanovak îl măsură din cap pînă-n picioare. Ce încălțăminte ?

— Sandale.

Alegerea sandalelor n-a mai fost o problemă. La sfatul Mașei, s-au oprit la niște tălpi groase și zimțate din plastic, înfrumusețate cu cureluțe aurii.

— Șosetuțele, le lăsăm pe-ale dumneavoastră sau alegem altele noi ? a întrebat Kazanovak.

— Nu. Sandalele se poartă pe piciorul gol.

— Indispensabili, chiloți sau slip ? s-a interesat Mașa.

— Nu știu, a răspuns pierdut Kurocikin. Poate ar fi mai bine o față pentru șolduri.

— Se poate și-o față. Dar știți s-o legați ?

— Atunci mai bine un slip, a zis grăbit Kurocikin.

— Cum vreți.

— Schimbați-vă ! Kazanovak i-a arătat o cabină în fundul camerei. Faceți o legăturică din lucrușoarele dumneavoastră. Le veți primi la întoarcere.

După cîteva minute, Kurocikin a ieșit din cabina de probă în toată splendoarea noului veșmînt.

— Ei, cum e ? întrebă el, rotindu-se.

— Impresionează ! exclamă Mașa.

— Deci așa, zise Kazanovak. Acum vă mai trebuie o trusă personală și puteți porni cu curaj...

A cotrobăit în sertarul mesei și a scos de-acolo o cutiuță neagră.

— Poftiți !

— Ce-i aici ? a întrebat Kurocikin curios.

— O trusă obișnuită. Seringa-fiolă ce conține un antibiotic complex, o fiolă cu ser antitetanos și un unguent contra insectelor. Pentru incidente neprevăzute. Acum aveți totul !

— Cum totul ? Da' banii ? Kurocikin s-a descurajat.

— Ce bani ?

— Nu se obișnuiește să se dea vreo diurnă pentru cheltuieli inevitabile ?

— Diurnă ?

Kazanovak se scărpină după ceafă și se cufundă în studiul unei cărți. A calculat îndelung ceva pe o hîrtie, a cotrobăit în sertarul mesei și, oftînd cu amărăciune, a așternut din nou coloane de cifre.

Într-un sfîrșit, cu un gest de cămătar, a aruncat pe masă un pumn de monezi.

— Iată, luați-le ! Pentru patru zile, douăzeci de dinari.

— Păi de ce... pentru patru ?

— Ziua plecării împreună cu ziua sosirii se consideră una singură, a explicat Kazanovak.

Kurocikin habar n-avea cît reprezintă această sumă.

— Iertați-mă, a zis sfios, douăzeci de dinari este mult sau puțin ? Adică aș fi vrut să spun... În general nu-mi imaginez...

— Păi minele regelui Solomon n-o să le puteți cumpăra, dar pentru mîncare ajung, a răspuns Kazanovak, arătînd aici o cunoaștere solidă a situației economice din Orientul Apropiat în epoca stăpînirii romane. Gata ?

— Încă două sticle de vodcă, a cerut Kurocikin, amintindu-și de sfatul lui Plevaco. Dacă se poate să fie din grîu.

Kazanovak ezita.

— Știți, continuă Kurocikin cu voce mieroasă, echipamentul e foarte subțire, iar nopțile sînt cam reci.

— Maşa ! O sticluță !

— Dar de ce numai una ? protestă Kurocikin.

— Acolo nu sînt nopți chiar atît de reci, motivă Kazanovak.

Isteața Maşa a adus și vodca. Kurocikin s-a ridicat și, pierdut, s-a uitat împrejur.

— Iertați-mă ! Mai am încă o întrebare. În ce-aș putea să pun toate astea ?

— Maşa, dă-i un geamantan.

— Nu, nu ! l-a contrazis grăbit Kurocikin. Nu e o epocă potrivită pentru un geamantan. Nu s-ar putea ceva mai adecvat ?

— De exemplu ?

— Păi, măcar o traistă.

— O traistă ? Kazanovak a tras spre el ghidul. Se poate și-o traistă.

Sortimentul de traiste prezentate în ghid cuprindea toată gama, începînd de la imensele sacoșe de piele pe care le purtau cîndva guvernantele bătrîne, pînă la gen-

tuțele contemporane pentru teatru, executate din plastic aromat.

Kurocikin alese o geantă bleu, cauciucată, cu o curea lungă, astfel încît putea s-o atîrne de umăr. Era plină de desene ce reprezentau vîrfurile unor zgîrie-nori dominați de inscripția AEROFLOT. Nu găsise altceva mai potrivit.

— Acum cred că am totul, a oftat el ușurat.

— Stați ! a exclamat Mașa. Dar machiajul ?

Kurocikin a ales o bărbuță bifurcată și niște plete care-i cădeau pe umeri.

Mașa a băgat o pensulă într-un borcan, și a așternut pe fața lui Kurocikin un strat gros de lipici, peste care a trîntit bărbuța și peruca.

— E pur și simplu încîntător ! a zis ea făcînd doi pași înapoi.

— Dar ele... ptiu... n-or să se dezlipească ? a întrebat Kurocikin, scuipînd firele de păr care-i intraseră în gură.

— Să nu vă îndoiți de aderența lor, a zîmbit Kazanovak. Nu le rupeți nici cu dinții. Cînd o să vă-ntoarceți, Mașa o să vi le dezlipească.

— Mulțumesc ! Kurocikin a aruncat peste umăr geanta și s-a îndreptat spre ușă.

— Așteptați ! l-a oprit Kazanovak. Dar nu vă trebuie dicționare sau ghiduri de conversație ?

— Nu, a răspuns mîndru Kurocikin. Cunosc la perfecție ebraica veche.

— Atunci, semnați aici pentru primirea recuzitei. Aici și aici, în două exemplare.

* * *

— N-ați uitat nimic ? a întrebat laborantul.

— Verific acum. Kurocikin deschise geanta și pe întuneric pipăi pachetul de țigări, bricheta, trusa medicală și sticla. Un moment ! A mai bîjbîit căutînd monezile răspîndite. Se pare că am totul...

— Atunci, să-ncepem. Întindeți-vă liniștit ! Priviți drept înainte !

Kurocikin auzi trîntitul unei uși. Imediat după aceasta, pe unul din pereții camerei s-au aprins o mulțime de beculețe multicolore.

S-a făcut mai comod pe suprafața rece și netedă a băncii, dar din cauza fricii sau poate din altă cauză a început să-i fie greață. Undeva deasupra capului creștea

încet și neîntrerupt un fluierat ce-ți strîngea inima. Beculețele au început să clipească într-un ritm nebun. S-a aprins inscripția :

LINIȘTE ! NU VĂ MIȘCAȚI, ÎNCHIDEȚI OCHII !

Banca a început să tremure într-o vibrare deasă și epuizantă. Kurocikin a strîns automat geanta la piept și-n același moment s-a auzit un bubuit asurzitor, în cameră s-a risipit un trosnet înfiorător, iar prin pleoapele închise o lumină violetă i-a fript ochii și l-a aruncat în neștire...

* * *

Deschise ochii, apoi începu să tușească din cauza nisipului care-i intrase în gură. Ridicîndu-se în patru labe, privi în jur.

Drept în fața lui se întindea pustiul mort, ars de soare. La stînga, în depărtări, un lanț muntos, iar la dreapta un lac. Cîțiva oameni, ce păreau de aici foarte mici, mișunau pe mal.

Se ridică în picioare, se scutură de nisip și, luîndu-și geanta, se îndreptă spre lac.

Umbletul în sandale, pe piciorul gol și în nisipul încins s-a dovedit o treabă mult mai neplăcută decît a putut să-și imagineze vreodată, stînd în camera confortabilă a serviciului „Timpuri și obiceiuri". Nisipul îl frigea, se strecura între sanda și laba piciorului și se lipea de cureluşele înmuiate de căldură, din care cauză acestea au căpătat repede toate calitățile șmirghelului.

A trebuit să se așeze de cîteva ori, să scuture nisipul din sandale și să-și șteargă picioarele cu poalele hitonului, pînă cînd să reușească să ajungă la malul lacului.

Îl observaseră. Omul cu geanta pe umăr, îmbrăcat straniu, ce se mișca aidoma unui cocor, avea o înfățișare atît de neobișnuită, încît cei trei pescari care își reparau năvoadele pe mal au abandonat lucrul și au început să se uite miraţi la necunoscutul ce se apropia.

— Uff ! Kurocikin s-a trîntit alături de ei în nisip și și-a scos blestematele de sandale. Ce arșiță !

Pentru că aceste cuvinte au fost spuse în rusă, ele nu determinară nici un gest din partea pescarilor, care continuau să se uite la echipamentul călătorului în timp.

Dar Kurocikin nu era degeaba un reprezentant al științei, unul dintre aceia care pun bucuria cunoașterii mai presus de suferințele personale !

— Pace vouă, oameni buni ! spuse el în ebraica veche, sperînd că exprimarea curat biblică va putea ascunde defectele pronunţării. *Şolom aleihem !*

— *Şolom !* au răspuns pescarii în cor.

— Pescuiţi peştişori ? întrebă el, gîndindu-se cum e mai bine să înceapă discuţia pe tema care-l interesa.

— Pescuim, a aprobat un pescar înalt şi cu umerii laţi.

— Şi cum merge ? Vă realizaţi planul de producţie ?

Pescarul n-a răspuns nimic şi a început să se ocupe de năvod.

— Iacov ! Ioan ! A strigat el cu voce răsunătoare. Mişcaţi-vă, altfel nu mai terminăm nici pînă cînd se întunecă.

— Imediat, tată ! a răspuns acela pe care-l chema Iacov. Nu vezi că vorbim cu un om ?

— Pentru Dumnezeu, nu mă luaţi în seamă, s-a scuzat sfios Kurocikin. Terminaţi-vă lucrul, iar eu, pur şi simplu am să stau lîngă voi.

— Nu-i nimic, lasă-l să aştepte, a zis Ioan, şi-aşa noi, fiii lui Zevedeu, am ajuns de pomină. Trudim din greu de dimineaţă pînă noaptea. Da', ia zi-mi, de unde eşti ?

— Eu ? Hm... Kurocikin era complet nepregătit pentru o astfel de întrebare. Eu... de fapt... Din Nazaret ! a izbucnit fără să vrea.

— Din Nazaret ? În vocea lui Ioan s-a simţit dezaprobarea. Las' că ştiu eu Nazaret-ul ăsta. Nimic bun pe-acolo... Da' ăsta tot din Nazaret l-ai luat ? a întrebat el, pipăind hitonul de nailon.

— Ăsta ? Nu... Ăsta din alt loc, departe de-aici.

Ioan a pipăit materialul şi s-a dus la taică-său. După el, se tîrî fără chef Iacov.

Kurocikin privea bărcile de pe lac, colinele acoperite de viţă de vie, şi dintr-odată i s-a făcut frică. O distanţă greu de imaginat, de două milenii, îl despărţea de lumea lui obişnuită, care acum i se părea atît de atrăgătoare. Ce-o să-l aştepte aici, într-o ţară sclavagistă şi semibarbară ? O să găsească o limbă comună cu aceşti primitivi ? Şi, în general, merita riscul ce-l presupunea această acţiune ? Îşi aminti de bătrînelul înghiţit de dinozaur. Cine ştie, nu-l aşteptau şi pe el tot aşa nişte încercări, poate chiar mai grele ? Mai ştii ce se poate întîmpla ? O bătaie cu pietre, o răstignire pe cruce. Brrr ! Numai gîndul la un astfel de sfîrşit, îl cutremură. Dar termenul pe care i-l dăduse Paznicul trebuia folosit în întregime...

— Spuneţi-mi, prieteni, s-a adresat pescarilor, n-aţi auzit cumva de un om pe care-l chema Iisus Hristos ?

— De unde e ? întrebă Zevedeu fără să ridice capul.

— Din Nazaret.

— Compatriotul tău ? se interesă Ioan.

— Compatriot, aprobă în silă Kurocikin. Nu putea să-şi ierte că şi-a ales un asemenea loc pentru naştere.

— Şi cu ce se ocupă ?

— Propovăduieşte.

— N-am auzit de el, spuse Zevedeu.

— Ia stai ! Iacov tăie sfoara cu dinţii şi se ridică. Mi se pare că Iuda a povestit ceva. Anul trecut umbla unul care propovăduia.

— Aşa-i ! confirmă Ioan. A povestit ceva. O fi fost compatriotul tău ?

Pe Kurocikin l-a cuprins bucuria. Nici nu-şi putuse închipui că cercetările lui se vor încununa atît de repede cu succes. În el tresări spiritul cercetătorului.

— Iuda ? întrebă, cu voce tremurată din cauza emoţiei. Spuneţi-mi, unde-l pot vedea ? Credeţi-mă, povestirea lui are o însemnătate imensă.

— Pentru ce ? întrebă Zevedeu.

— Pentru viitor. De două mii de ani, oamenii se interesează de această chestiune. Vă rog, daţi-mi posibilitatea să-l găsesc pe acest om.

— Păi, uite-l, Iacov a arătat spre lac, unde se zărea o barcă. Îşi aruncă năvodul. Poate spre seară se întoarce.

— Nu, spuse Ioan. Ieri au prins mult peşte şi probabil c-o să meargă în Capernaum să chefuiască.

— Faceţi-mi o favoare ! Kurocikin şi-a dus mîinile la piept, rugător. Duceţi-mă la el. Am să plătesc.

— Ce plată ! Zevedeu s-a ridicat de pe nisip. Acum ducem şi noi năvodul şi putem să facem un ocol.

— Mulţumesc ! Mii de mulţumiri ! Nici nu vă imaginaţi ce serviciu aduceţi ştiinţei. Kurocikin a început să se agite, punîndu-şi sandalele şi schimonosindu-se de durere. Ce blestem ! A aruncat cu furie talpa zimţată cu cureluşe aurii. M-au ros, nemernicele ! Acum mă arde de parcă m-aş fi urzicat ! Mai bine desculţ...

Strîngînd sub braţ sandalele şi geanta, s-a îndreptat spre barca trasă în apă de Zevedeu.

— Lasă-le, l-a sfătuit Iacov. Şi traista poţi s-o laşi aici, împreună cu lucrurile noastre. N-o să-ţi dispară nimic. S-ar putea uda.

Sfatul era rezonabil. În barcă nu erau bănci, şi pe fundul ei băltea apa. Kurocikin şi-a amintit de singurul pachet de ţigări care era în geantă şi şi-a lăsat lucrurile alături de boarfele pescarilor.

— Cu Dumnezeu înainte !

Ioan a îndepărtat barca de mal cu ajutorul vîslei, apoi s-a îndreptat spre mijlocul lacului.

— Hei, Iuda ! a strigat el cînd au ajuns lîngă o luntre mică în care erau doi pescari. Vrea să te vadă unu'..., nazarinean !

Kurocikin s-a schimonosit. Porecla „Nazarineanul" se prinsese bine de el... Dar acum nu-i ardea de asta.

— De ce vrea să mă vadă ? întrebă Iuda, strigînd cu palmele puse pîlnie la gură.

— Vîsliţi mai aproape, spuse Kurocikin nerăbdător. Nu pot de la distanţa asta...

Ioan, trăgînd de cîteva ori puternic din vîsle, apropie barca de bordul luntrei.

— Caută un propovăduitor, un compatriot de-al lui. Parcă ai văzut tu unul d-ăsta.

— Am văzut, am văzut ! încuviinţă bucuros Iuda. Şi Toma l-a văzut, arătă el spre ortacul lui. Nu-i aşa, Toma ?

— Cum să nu ! spuse Toma. Umbla unul pe-aici şi propovăduia.

— Şi cum îl chema ? întrebă Kurocikin gîfîind de emoţie. Nu cumva Iisus ?

— Iisus ? se miră Iuda. Nuuu, altfel. Tu nu mai ţii minte ?

— Ioan îl chema, spuse Toma. Ioan Botezătorul, nu Iisus. Ne forţa mereu să ne spălăm în rîu. În curînd, zicea, vine Mesia, iar voi sînteţi murdari, păduchioşi şi împuţiţi, cum o să apăreţi în halul ăsta în faţa Domnului nostru ?

— Bine a mai zis ! Kurocikin a inspirat adînc. Mirosurile emanate de interlocutorii lui semănau prea puţin cu legendarele miresme orientale. Bine a mai zis Ioan al vostru ! a repetat, regretînd că unguentul pentru insecte rămăsese în geantă, pe mal. Şi ce vă mai învăţa ?

— Mai mult despre Mesia. Dar Iisus ăsta al tău, ce propovăduieşte ?

— Ei, cum să vă spun ? Kurocikin ezită. Păi, în general, dragostea pentru aproapele, smerenia în lumea asta, pentru cîştigarea fericirii veşnice în ceruri...

— Fericire ! pufni Toma. Bogatul e peste tot fericit, şi pe pămînt şi-n ceruri, iar săracului îi e rău oriunde. Propovăduitorul tău e un prostănac. Nici n-aş fi stat să-l ascult.

Nu se ştie de ce, Kurocikin s-a supărat.

— Nu era chiar atît de prost, a răspuns el, iritat de tonul lui Toma. Dacă ar fi fost numai un prost, nu l-ar fi urmat milioane de oameni, iar minţile cele mai luminate ale omenirii n-ar fi polemizat cu susţinătorii dogmelor bisericeşti despre învăţătura lui. Nu se poate simplifica chiar aşa. Iar în ce priveşte săracii, a zis aşa : „Fericiţi voi, cei săraci, că a voastră este împărăţia lui Dumnezeu".

— Asta cum trebuie s-o înţelegem ? întrebă Iacov.

— Dar e foarte simplu. El a explicat că „Mai lesne este a trece cămila prin urechile acului decît să intre bogatul în împărăţia lui Dumnezeu".

— Grozav ! Ioan îşi plesni coapsele. Cum ai spus ? Prin urechea acului ? ? N-am ce zice, m-a dat gata. Unui asemenea propovăduitor i-aş spăla şi picioarele, ba l-aş mai purta şi pe braţe.

Experienţa bogată pe care Kurocikin o avea în istoria ateismului ştiinţific îi spunea că expunerea lui despre bazele învăţăturii creştine era înţeleasă altfel de cum ar trebui, şi atunci încercă să corecteze situaţia.

— Vezi, se adresă lui Ioan, filosofia lui Hristos este foarte reacţionară, fiind rodul orînduirii sclavagiste. Refuzul de a lupta pentru drepturile omeneşti a dus la legalizarea relaţiilor între sclavi şi stăpîni. Nu întîmplător, Hristos spunea : „Cui te loveşte peste obrazul drept, întoarce-i şi pe celălalt".

— Ce-o mai fi şi asta ? întrebă Zevedeu. Care dobitoc o să-şi întoarcă şi obrazul celălalt ? Păi, să fi fost în locul lui, i-aş fi trăsnit una !

— Să nu te opui răului, a explicat Kurocikin, iată una din pietrele unghiulare ale creştinismului. Se consideră că omul care nu răspunde la rău cu rău îşi salvează sufletul. Orbiţi de această învăţătură, oamenii se duceau chiar şi la moarte în numele Domnului.

— La moarte ? se îndoi Toma. Aici nu prea ai nimerit-o !

— Ba da ! s-a aprins Kurocikin. Cîte popoare n-au murit în arenele Romei ! Dacă nu ştii, nu mai trăncăni degeaba !

— Păi de ce mergeau la moarte ?

— Pentru că dintotdeauna omul n-a putut să se obişnuiască cu gîndul că tot ce există este trecător, iar Hristos promitea fericirea veşnică pentru fiecare om drept şi susţinea că existenţa noastră pe pămînt este numai pregătirea pentru o altă viaţă, dincolo, în ceruri.

— Mda, a mormăit Iuda. Că bine zicea... Dar Hristosul tău a făcut vreo minune ?

— Cum să nu ! Conform legendelor biblice, el învia morţii, prefăcea apa în vin, mergea pe apă ca pe uscat, izgonea demonii, în el putea să se coboare Sfîntul Duh... Toate astea, bineînţeles, sînt reminiscenţe ale altor credinţe mai vechi.

— Ce ? întrebă Iuda. Cum ai zis ? Rime...

— Reminiscenţe.

— Aha ! Care va să zică din Roma.

— Parţial, creştinismul a împrumutat cîteva elemente din mitologia greacă şi romană, parţial din cultele egiptene, dar în mare el s-a format sub influenţa poruncilor lui Moise, care nici ele nu sînt altceva decît mistificări şi încercări de a abate poporul simplu de la...

— Dar Hristosul tău respectă legea lui Moise ?

— O respectă.

— Atunci e un om bun !

A mai trecut aproape o oră pînă cînd Kurocikin a reuşit să satisfacă curiozitatea ascultătorilor, care aproape uitaseră în acest timp că mai trebuie să arunce năvoadele.

Discul purpuriu al soarelui se ascunsese deja pe jumătate după vîrfurile întunecate ale munţilor. Kurocikin privi spre apus, şi două luminiţe strălucitoare, ca de foc, se aprinseră pe suprafaţa lentilelor lui. Iacov, care stătea alături, a oftat şi s-a dat înapoi. Din cauza mişcării bruşte, barca lor şubredă s-a aplecat şi a luat apă.

Strigînd „Ştiam eu c-aşa o să se-ntîmple !", Kurocikin sări în sus şi, încurcîndu-se în poalele largi ale hitonului, se prăbuşi înainte, lovindu-l în burtă pe Zevedeu, care încerca să redreseze barca, apoi căzură cu toţii în apă.

Kurocikin a îngheţat de groază, fiindcă nu ştia să înoate. Abia şoptind „Ajutor, mă înec !", a închis ochii şi s-a pregătit să moară. Însă nu întîmplător îi completase Kazanovak recuzita cu cele mai bune produse ale industriei de confecţii. Hitonul larg din nailon s-a umflat ca un balon uriaş, menţinîndu-l pe purtător în poziţie verticală...

Curînd, prinzînd curaj de la intervenţia miraculoasă a

destinului, Kurocikin începu chiar să miște din mîini și să dea sfaturi pescarilor cum să întoarcă barca răsturnată.

Întîmplarea a fost repede rezolvată, iar cel ce căuta urmele lui Hristos, fiind tras cu un cîrlig de Toma, s-a urcat din nou în barca ce se îndrepta acum spre mal.

În general, totul s-a terminat cu bine, dacă nu se lua în considerare năvodul pierdut. Zevedeu era cel mai supărat dintre toți.

— Spune-mi, întrebă el, încruntîndu-și sprîncenele, dacă ai știut că o să se răstoarne barca, de ce nu m-ai prevenit ? Aș fi aruncat năvodul la Iuda.

— N-am știut. Pe cuvîntul meu de onoare ! se apără Kurocikin.

— Dar tu singur ai spus, interveni Ioan, sau mai degrabă ai țipat : „Știam eu c-așa o să se întîmple".

Kurocikin privi pumnii zdraveni ai pescarilor și simți un gol la lingurică.

— Vedeți, începu el diplomatic, gîndindu-se între timp la o explicație, n-am putut să vă previn.

— De ce ?

— Pentru că.. Pentru că Dumnezeu te-a încercat, ieși, impertinent, din încurcătură Kurocikin, te-a încercat printr-un necaz...

— Dumnezeu ? Zevedeu se scărpină după ceafă. Se pare că argumentul avusese efect.

— Dumnezeu ! insistă cu obrăznicie Kurocikin. Și pe mine m-a încercat. Nu știu să înot, dar nu m-am împotrivit, și atunci nu m-a lăsat să mă înec.

— E-adevărat, confirmă Iacov. Chiar eu am văzut cum acest nazarinean mergea pe apă și chiar dădea din mîini. Iar acolo, știi cît e de adînc !

— Hm ! Zevedeu a dat din cap întristat și a început să adune surcele pentru foc.

Soarele apusese și dinspre lac începu să bată un vînt rece. Pescarii, uzi, clănțăneau de frig. Numai Kurocikin se simțea cît de cît acceptabil, întrucît materialul sintetic salvator nu se udase deloc.

Zevedeu aprinse focul și aranjă lîngă el o agățătoare de care își atîrnă hainele ude. Exemplul lui fu urmat imediat de Ioan și Iacov.

— Și tu, ce stai ?

— Mulțumesc, răspunse Kurocikin. Eu sînt uscat.

— Cum adică, uscat ? Ioan se apropie de el și-i pipăi hitonul. Are dreptate, e uscat ! Dar cum vine asta ?

Kurocikin tăcu.

— Nu ! Să ne spui de ce nu te-ai udat ! insistă Ioan. Noi sîntem uzi leoarcă, iar tu nu. Eşti făcut din altă cocă ?

— Şi dac-aş fi ? zise iritat Kurocikin. Încă nu se liniştise, fiind cuprins de emoţia miraculoasei salvări. Ce vă luaţi de mine ?

— Păi, asta-i o minune !

Kurocikin nu mai avea însă chef de explicaţii. Băgînd mîna în geantă, găsi sticla cu vodcă, deşurubă căpăcelul şi, după o duşcă sănătoasă, i-o întinse lui Ioan.

— Ia, mai bine bea !

Acesta îndreptă sticla spre lumina focului şi gemu dezamăgit :

— Apă ! Un vinişor era bun acum !

— Bea ! Kurocikin zîmbi. O să vezi ce fel de apă e.

Ioan înghiţi şi, holbînd ochii, începu să tuşească.

— Măi, să fie ! s-a mirat el, întinzîndu-i sticla lui Iacov. Ia încearcă !

Iacov trase şi el o duşcă.

— Oho ! E mai bun decît vinul nostru vechi de Tiberiada.

Sticla a fost golită de Zevedeu.

În curînd a ajuns la mal şi cealaltă luntre. Iuda şi Toma s-au aşezat şi ei lîngă foc.

După vodcă, lui Kurocikin i s-a făcut somn. Stînd culcat, a închis ochii, simţind din plin bucuria inegalabilă a evitării unui pericol.

Alături, pescarii şuşoteau.

— Ăsta e ! şoptea emoţionat Ioan. Vă spun că el e ! Pe apă, ca pe uscat, unu ! Propovăduieşte, doi ! Apa o transformă în vin, trei ! Ce mai vreţi ? !

— Iar privirea luminoasă şi înfricoşătoare, adăugă Iacov. Într-adevăr, el este Mesia !

În acest timp, „Mesia", puţin ameţit, dormea liniştit cu spatele întors spre foc. Visa că era la catedră, de unde aplica o lovitură mortală în plexul solar al „bisericoşilor": nu descoperise nici urmă de Iisus Hristos.

* * *

În ziua următoare, Toma şi Iuda au pornit dimineaţa în zori spre Capernaum. Zevedeu şi fiii lui au rămas să aştepte trezirea lui Kurocikin.

Cînd s-a trezit, buimăcit şi cu ochii cîrpiţi de somn,

Kurocikin şi-a cerut ceaiul, dar pescarii nu auziseră de aşa ceva. A trebuit să se mulţumească cu o gură de apă.

Peste noapte, picioarele lui jupuite se umflaseră şi se acoperiseră cu bube. Păşind pe nisipul fierbinte, Kurocikin icnea şi drăcuia la fiecare pas.

Nu mai era nimic de făcut decît să se improvizeze din vîsle un fel de targă, cu care Ioan şi Iacov urmau să-l poarte pe Mesia, care ţinea cîte o sanda în fiecare mînă.

Vestea despre noul propovăduitor din Nazaret s-a răspîndit în tot Capernaumul. În templul unde l-au adus pe Kurocikin se adunase deja o mulţime de curioşi, care i-au copleşit cu întrebări...

N-a trecut nici o jumătate de oră, şi pe Kurocikin l-au părăsit puterile. Îi venea rău de foame, şi judecînd după toate, nimeni nu se gîndise la masă.

— Spuneţi-mi, a întrebat, rotindu-şi privirile peste cei adunaţi în jur, da' ceva de îmbucat nu se găseşte pe-aici ? Poate găsim vreun bufeţel ? !

— Cum vine asta ? întrebă un evreu bătrîn, care demult îl privea ironic pe propovăduitor. Oare nu respecţi legea lui Moise care interzice trapeza în templu ? Sau poate nu ai încă treisprezece ani ?

Un bătrîn dogmatic nu avea însă forţa să învingă un candidat în ştiinţele istorice.

— Dar oare nu ştii ce-a făcut David cînd a flămînzit, el şi cei ce erau împreună cu el ? pară abil şi erudit Kurocikin. Cum a intrat în Casa Domnului şi a mîncat pîinile pentru punerea înainte, pe care nu-i era îngăduit să le mănînce, nici lui, nici celor ce erau cu el, ci numai preoţilor ? adăugă el fără să ezite.

Cunoaşterea strălucită a materialului istoric dădea roade. Un dascăl tînăr s-a ciupit nehotărît de barbă, a dispărut apoi undeva şi în curînd s-a întors cu un codru de pîine. În timp ce Kurocikin, plescăind şi înghiţind pe nemestecate, îşi potolea foamea, mulţimea aştepta cu interes deschiderea cerurilor şi trăsnetul ce-l va lovi pe păcătos.

— Deci, aşa ! Kurocikin a strîns din poale firimiturile şi le-a înghiţit. Acum putem continua discuţia noastră. Unde ne-am oprit ?

— La sclavi şi războaie, i-a amintit cineva.

— Exact. Sclavagismul, ca şi războaiele, sînt rămăşiţe ale barbarismului. Cîndva omenirea va elimina de pe pămînt aceste flageluri, iar în lume va fi un adevărat rai, şi nu acela despre care vă povestesc fariseii şi învăţaţii, ci

adevărata egalitate a oamenilor liberi în veacul fericirii și belșugului.

— Și cînd o să fie asta ? îl întrebă un vlăjgan roșcat.

Kurocikin nu se pierdu nici acum. Tare n-ar fi vrut să-i deruteze pe ascultători, spunîndu-le că va fi după o perioadă uriașă de douăzeci de secole.

— Asta depinde numai de noi, a recurs el la un truc oratoric obișnuit. Cu cît oamenii vor face mai multe transformări sociale, cu atît mai repede va veni și viața fericită.

— Și ce-o să fie acolo ? nu se lăsa roșcovanul.

— De toate. Vor fi construcții, case mari, confortabile, cu apă caldă și rece.

Ascultătorii tăceau neîncrezători.

— Și asta încă nu-i nimic, continuă Kurocikin. Oamenii vor învăța să zboare prin aer și nu doar atît, ci chiar spre stele.

— Ia uită-te la el ! exclamă cineva din mulțime. Chiar în ceruri. Așa mai zic și eu !

— O să fie învinsă bătrînețea, vor fi stîrpite toate bolile, și chiar morții vor fi înviați.

— Da' de unde le știi pe toate astea ? întrebă din nou roșcovanul. Ce, ai fost pe-acolo ?

Mulțimea izbucni în hohote de rîs.

— I-ai zis-o, Simone, se bucură mulțimea. Așa-i trebuie ! Să nu mai mintă, dacă nu știe !

Din cauza hohotelor de rîs, huiduielilor și batjocurilor, lui Kurocikin i se urcă sîngele la cap.

— Bineînțeles că am fost ! urlă, încercînd să acopere zgomotul mulțimii. Dacă n-aș fi fost, n-aș fi povestit !

— Gata ! Bătrînul evreu a ridicat mîna și hohotele s-au stins treptat. Va să zică, ai fost acolo...

— Am fost, confirmă Kurocikin.

— Știi să tratezi bolile ?

— Știu.

— Rabi ! se adresă el înspre banca bătrînilor. Acest om a fost în rai și știe să tămăduiască toate bolile. De ce să n-o vindece pe fata respectabilului nostru Iair ? De șapte zile e pe moarte.

Patriarhul albit de bătrînețe, care stătea la locul cel mai de cinste, dădu din cap :

— Așa să fie !

— Păi, asta-i deja o mitocănie, se revoltă Kurocikin. Nu se poate să luaţi totul în sensul strict al cuvîntului. La urma urmei, nu sînt doctor !

— Mincinosule ! Şarlatanule ! Nu e deloc prooroc ! Să-l lovim cu pietre ! s-au ridicat ameninţător vocile.

Treaba luase o întorsătură urîtă.

— Bine ! zise Kurocikin, atîrnîndu-şi geanta de umăr. Am să încerc, dar în caz de ceva sînteţi cu toţii martori că am fost silit s-o fac.

În casa bătrînului Iair domnea durerea. Uşile dinspre drum erau larg deschise, iar stăpînul, clătinîndu-se neîntrerupt, stătea jos cu hainele rupte. Părul îi era plin de cenuşă. În colţ boceau femeile.

Simon roşcovanul l-a împins pe Kurocikin înăuntru. Ceilalţi au rămas în stradă, neîndrăznind să intre.

— Iair, ţi-am adus un vraci. Unde-i fata ?

— A murit fata mea, soarele meu ! se tîngui Iair. Acum o oră şi-a dat sufletul lui Dumnezeu ! Luă dintr-o cratiţă o nouă porţie de cenuşă.

— N-are importanţă, spuse Simon. Acest prooroc poate să-nvie şi morţii. Unde-i întinsă ?

— Acolo ! Iair arătă cu mîna spre o uşă închisă. Acolo e întins porumbelul meu, nepreţuita mea Rahela !

— Du-te ! Simon l-a lovit destul de uşor în ceafă, dar Kurocikin pur şi simplu a zburat în camera de alături. Du-te, şi încearcă numai să n-o învii !

Kurocikin a tras uşa după el şi, disperat, s-a aşezat pe o băncuţă joasă lîngă pat. Încă din copilărie îi era frică de morţi, şi acum nu putea să-şi impună să ridice ochii, stînd cu privirile aţintite în podea.

Simon îl iscodea printr-o crăpătură.

„Cred că mi s-a înfundat ! se gîndi Kurocikin. Am intrat la apă şi încă pe degeaba. Cine dracu' m-a pus ?"

Au trecut cinci minute, şi mulţimea din uliţă începu să dea semne de nelinişte.

— Ce-i acolo ? ţipau cei dornici de minuni. Mai întîrzie mult ?

— Stă, dădea raportul Simon. Stă jos şi se gîndeşte.

— Ce să se mai gîndească ? ! Tîrăşte-l pînă aici şi-i tragem o bătaie cu pietre... propuse cineva.

Kurocikin simţea că-şi trăieşte ultimele clipe. Trebuia să facă ceva să amîne un pic groaznicul moment al răfuielii. „Ce-o fi, o fi..." Şi-a aprins o ţigară şi cu o mînă tremurîndă a tras cearşaful ce acoperea corpul de pe pat.

— Aoleu ! a ţipat Simon cînd a văzut flacăra albăstrie a brichetei. Sfîntul Duh ! Sfîntul Duh chiar în mîinile lui, am văzut cu ochii mei !

Mulţimea a tăcut evlavioasă.

Fata de pe pat era foarte frumoasă. Dacă n-ar fi fost palidă, ca de ceară, şi n-ar fi avut mîinile încleştate de spasmul morţii, puteai să juri că doarme. Lui Kurocikin chiar i s-a părut că pleoapele moartei au tresărit un pic cînd, involuntar, i-a atins mîna cu ţigara. Şi deodată, i-a venit o idee...

Peste cîteva minute, cînd ieşea din camera Rahelei, Kurocikin arăta complet istovit. Şi-a şters transpiraţia rece de pe frunte cu mîna în care ţinea încă fiola goală.

— O să trăiască ! a zis sfîrşit, aşezîndu-se pe podea. A şi deschis ochii.

— Minţi ! Simon a băgat capul în cameră, apoi a căzut la picioarele lui Kurocikin.

— Rabi ! Iartă-mi necredinţa !

— Dumnezeu să te ierte ! a răspuns Kurocikin, spontan. Începuse să se obişnuiască cu lexicul local.

Cina servită sîmbătă în casa lui Iair a rămas o amintire plăcută pentru Kurocikin, deşi cam confuză : stăpînul, fericit, a fost darnic cu vinul şi cu bucatele.

Cu ocazia petrecerii nevasta lui Iair a scos din cufăr sfeşnicele de argint.

Kurocikin se tolănea la loc de cinste, compensînd cu vîrf şi îndesat postul forţat. După o noapte petrecută pe malul lacului începuse însă să-l supere sciatica, şi nefiind obişnuit să mănînce culcat, trebuia să se ridice mereu cînd înghiţea. După o astfel de gimnastică, a început să-l doară şi mai tare mijlocul.

Aducînd omagii artei culinare demonstrate de stăpîna casei şi vinului de Tiberiada, Kurocikin a încheiat masa şi a zîmbit mulţumit. Îi venise din nou cheful de a propovădui, şi toţi cei prezenţi abia aşteptau asta.

Începînd cu minunile ştiinţei, a trecut din nou, fără să-şi dea seama, la propaganda antirăzboinică.

S-a înflăcărat aşa de tare descriind puterea armei termonucleare şi ororile războiului atomic, încît pe obrajii ascultătorilor impresionaţi au început să se prelingă lacrimile.

— Spune-ne, a zis cu o voce tremurată Iair, va lăsa oare Dumnezeu să dispară tot ce există pe pămînt ? ! Cum să ne salvăm ?

— Nu-ţi fie frică, bătrîne, l-a liniştit Kurocikin, bea-o turtă. Tu să faci ce-ţi zic *io*, şi totul o să fie bine.

Apoi începură să-l roage să rămînă pentru totdeauna în Capernaum. A rezistat însă cu fermitate, spunîndu-le că mîine dimineaţă va trebui să plece spre Ierusalim pentru că, aşa cum s-a exprimat, „Hristos nu poate să aştepte".

* * *

Dimineaţa, Ioan şi Iacov l-au trezit pe Kurocikin, care, buimăcit fiind, nu putu multă vreme să-nţeleagă ce vor de la el.

Îi era rău. Se schimonosea tot timpul şi voia să bea apă. A trebuit să recurgă la o metodă verificată, numită în popor „Cui pe cui se scoate", bînd încă un pahar de vin.

În faţa casei lui Iair se formase o întreagă procesiune. În frunte erau fiii lui Zevedeu împreună cu Iuda şi Toma ; în mijloc, pe măgarul dăruit de Iair, trona Kurocikin cu nedespărţita-i geantă pe umăr, iar alături se afla noul discipol Simon, care nu-şi mai dezlipea privirile admirative de la Învăţător. La urmă se înghesuiau curioşii atraşi de acest minunat spectacol. Odată rostite toate cuvintele de despărţire, numerosul cortegiu s-a urnit pe străzile Capernaumului, adunînd tot mai mulţi oameni.

* * *

Gloria lui Kurocikin s-a răspîndit cu viteza fulgerului. Preocupat de căutarea modelului lui Hristos, rămînea însă indiferent la onorurile ce i se aduceau.

„Nu-i nimic, se gîndea, clătinîndu-se ritmic pe spinarea măgarului, deocamdată lasă să rămînă aşa. Trebuie să cuceresc încrederea acestor oameni simpli. Un propovăduitor îl caută pe celălalt. Vor înţelege mult mai bine această situaţie decît apariţia unui vizitator din viitor."

Şchiopi, schilozi şi leproşi ieşeau în calea proorocului ca să-i atingă hainele.

Şi din nou au ieşit la iveală calităţile minunate ale hitonului : frecîndu-se de pielea măgarului, nailonul se electrizase, încît cei ce-şi doreau vindecarea se strîmbau cînd îl atingeau şi îi asigurau pe toţi că a coborît în ei fericirea dumnezeiască.

Curînd, atenţia acordată persoanei sale a început să-l sîcîie pe Kurocikin. Dornică de senzaţii, mulţimea cerea în fiecare moment minuni. Mai mult ca orice îl irita faptul

că i se amintea neîntrerupt de mana cerească cu care Dumnezeu, chipurile, i-ar fi aprovizionat cîndva din belşug pe evreii aflaţi în pustiu. Creştea pericolul izbucnirii unei răscoale din cauza foametei. Chiar şi apostolii au început să dea semne de neliniște.

În cele din urmă, a trebuit să-şi jertfească cei douăzeci de dinari pe care-i primise de la Kazanovak pentru cheltuielile curente.

Banii n-au ajuns decît pentru şapte pîini şi un coş cu peşte uscat. Şeful secţiei „Timpuri şi obiceiuri" avusese dreptate : puterea financiară a celui trimis era prea mică pentru cumpărarea minelor regelui Solomon.

Ioan, întorcîndu-se cu cumpărăturile, a fost aproape sfîşiat de cei înfometaţi care cît ai clipi din ochi au „măturat" totul. Pe lîngă asta a mai primit şi cîteva după ceafă.

— Ce facem, rabi ? Ioan părea complet pierdut. Oamenii cer pîine.

— Să considerăm că sînt sătui, răspunse Kurocikin. De unde să le mai scot mîncare ?

Într-un sat, drumul procesiunii a fost barat de cîţiva flăcăi care, rîzînd în hohote, trăgeau de o femeie cu îmbrăcămintea ruptă. Uitîndu-se neputincioasă la Kurocikin, ea îl implora din priviri să o salveze.

— Ce vreţi să faceţi cu ea ? a întrebat el.

— O batem cu pietre. Este binecunoscuta tîrfă Maria.

Sensibilul Kurocikin s-a încruntat.

— Bine. „Cel fără de păcat dintre voi să arunce cel dintîi piatra asupra ei", a zis el, folosind cel mai grosolan plagiat.

Trucul demagogic a avut efect, războinicii moralişti împrăştiindu-se fără nici o tragere de inimă. Doar o fetiţă de vreo cinci ani care se ţinuse deoparte a ridicat o piatră de pe drum şi a aruncat-o în măgar.

Cu aceasta incidentul a luat sfîrşit, iar suita lui Kurocikin avea acum în rîndurile ei şi o tîrfă.

Şi astfel, după calendarul local, în vara lui 5541 de la facerea lumii, Leontin Kondratievici Kurocikin, candidat în ştiinţe istorice, a intrat călare pe un măgar în oraşul Ierusalim, condus de o gloată triumfătoare.

— Cine-i ăsta ? a întrebat o femeie cu un ulcior pe cap, oprindu-se lîngă un bătrîn cerşetor care sprijinea zidul unui cimitir.

— Se apropie regele Iudeilor, a molfăit moşul.

* * *

Procesiunea a ajuns în oraş, iar Simon şi Toma au propus imediat continuarea drumului pînă la Templu, dar Kurocikin, epuizat din cauza arşiţei, a refuzat ferm să meargă mai departe.

Culcîndu-se sub un smochin dintr-o grădiniţă, a anunţat că pînă diseară nu se mai urneşte de-acolo.

Credincioşii s-au împrăştiat fiecare pe unde a nimerit, în căutarea hranei. Bineînţeles că şi propovăduitorul împreună cu apostolii lui trebuiau să procedeze la fel. După un scurt sfat, au hotărît să-l trimită pe Iuda la bazar ca să vîndă măgarul.

Kurocikin şi-a încins mijlocul cu o sfoară luată de la Toma şi punîndu-şi geanta sub cap a adormit nemîncat.

Iuda a avut noroc. N-a străbătut nici trei cartiere, cînd un om ce mergea în urma lui l-a oprit şi l-a întrebat dacă măgarul e de vînzare.

Iuda i-a răspuns că-l vinde, dar neştiind cît costau măgarii, a cerut un preţ stupid de 25 de arginţi. Spre mirarea lui, cumpărătorul nu numai că a fost de-acord, dar i-a şi promis că o să cinstească afacerea cu un ulcior de vin.

Apostolul naiv a ezitat. Acum nu mai voia deloc să vîndă aşa de ieftin, şi, scărpinîndu-se după ceafă, a explicat că ăsta nu-i un măgar oarecare, ci acela cu care a umblat vestitul propovăduitor din Nazaret. Iuda a mai adăugat că pur şi simplu păcătuiai despărţindu-te de un astfel de animal blînd şi minunat, în care coborîse fără-ndoială şi o fărîmă de har dumnezeiesc.

Cumpărătorul a mărit preţul.

După o tocmeală înfierbîntată, în timpul căreia nu o dată s-au trîntit căciulile de pămînt, s-au ridicat mîinile spre cer şi s-a invocat mărturia lui Dumnezeu, într-un sfîrşit au bătut palma pentru 30 de arginţi.

Luînd banii, Iuda a dat măgarul noului proprietar, apoi negustorii s-au îndreptat spre un han ca să ude afacerea.

Pe drum noua cunoştinţă a povestit printre altele că este slujitor la casa Marelui Preot Caiafa, şi că a cumpărat măgarul conform ordinelor primite.

— Da' la ce-i trebuie măgarul ? s-a mirat Iuda. N-are destui cai în grajduri ?

— Ba da, şi-ncă prea mulţi, răspunse slujitorul. Are destui cai, însă Marele Preot iubeşte foarte mult măgarii. Pur şi simplu nu poate să treacă nepăsător pe lîngă unul.

— Ascunse sînt căile tale, Doamne, oftă Iuda. Pe ce nu cheltuiesc oamenii banii ?

Băuseră deja al doilea rînd, cînd slujitorul întrebă prudent :

— Dar propovăduitorul ăsta, e chiar un om sfînt ?

— Sfînt ! Iuda scuipă sîmburele de măslină şi se întinse spre ulcior. Nici nu poţi să-ţi închipui cît e de sfînt.

— Şi ce vă învaţă ? se interesă slujitorul, umplîndu-i din nou cana.

— De toate. Nici nu le ţii minte pe toate.

— De pildă ?

— Mai mult despre sclavi şi bogaţi. Nu se poate, zice el, să ai sclavi. Aşa nu ajungi niciodată în împărăţia cerească.

— Oare ?

— Categoric ! Iuda trase o duşcă zdravănă. Iar în acea împărăţie bogaţii vor căra marfa în locul cămilelor. Şi drept pedeapsă vor fi trecuţi prin urechile acului.

— Şi cînd va fi asta ?

— Nu ştiu. Dar în curînd va fi sfîrşitul lumii şi va apărea aşa, un înger... termo... termo... Nu mai ţin minte cum îl cheamă, da ştiu numai că atunci cînd izbeşte... o să ardă totul pe pămînt şi or să se salveze numai cei care-şi întorc obrazul stîng cînd sînt loviţi pe dreptul.

— Propovăduieşte foarte interesant proorocul tău...

— Da' tu cum credeai ? ! Poate să-nvie şi morţii. Uite, ştii cum a făcut sîmbătă cu o fată, fiica lui Iair ?

— Aşa deci... Dar e adevărat cum se zvoneşte, că ar fi regele Iudeilor ?

— Păi, cum altfel ? Are un cap !... Cine să mai fie rege, dacă nu el ?

Luîndu-şi rămas bun de la slujitor şi, asigurîndu-l de prietenia lui veşnică, Iuda se îndreptă spre locul de întîlnire cu Kurocikin. După o afacere atît de avantajoasă, pur şi simplu pleznea de îngîmfare, mîndru de vocaţia lui de negustor. Intra în vorbă cu trecătorii şi de cîteva ori s-a oprit lîngă prăvăliile din care tineri îndemînatici scoteau mărfuri.

Se hotărîse chiar să cumpere un sac cu făină, dar toţi îi întorceau spatele :

— Nu ştii că vine sfîrşitul lumii ? Cine mai are nevoie de banii tăi ?

— Banii rămîn întotdeauna bani, le răspundea ca un înţelept Iuda.

Într-un sfîrşit s-a îndreptat spre grădiniţa unde-l aşteptau tovarăşii lui.

În loc de tovarăşi însă, a dat peste noua sa cunoştinţă, slujitorul, aflat acum în fruntea unei escorte înarmate, ce-l păzea pe Kurocikin legat la mîini.

* * *

Marele preot Caiafa era prost dispus în acea dimineaţă. Ieri avusese o discuţie extrem de neplăcută cu Pilat din Pont. Roma cerea bani. Procuratorul propusese un nou impozit pe uleiul de măsline, ceea ce ameninţa liniştea ţării, şi aşa tulburată de tot felul de prooroci falşi care agitau poporul.

Oameni, nu se ştie de unde veniţi, prădau prăvălioarele din Ierusalim, zicînd că se apropia Judecata de Apoi.

Şi, colac peste pupăză — proorocul care se proclamase regele Iudeilor ! Perfidul Tiberiu abia aştepta un astfel de prilej pentru a-şi urni legiunile.

S-a deschis uşa şi a intrat slujitorul.

— Ei, cum e ? a întrebat Caiafa.

— L-am adus. Dar a trebuit să-l legăm, întrucît nu se lăsa deloc prins. Porunciţi să-l aducem ?

— Aşteaptă ! Caiafa căzu pe gînduri. Ar fi fost o imprudenţă de neiertat interogarea impostorului în casa Marelui Preot. Astfel de zvonuri ajungeau inevitabil la Roma, şi nu se ştia cum vor fi înţelese. Du-l la Anna ! a poruncit, gîndindu-se că e mult mai bine s-o păţească socru-său, decît să rişte singur.

— La ordinele dumneavoastră !

— Să trimiţi după ben Zarh şi Gur Ari, lasă să vină şi ei acolo. Caiafa nu voia să convoace Sinedriul. Numai gîndindu-se la dezbaterile nesfîrşite purtate de toţi aceşti şaptezeci de oameni i se făcea rău. În afară de asta, era lipsită de sens vîlva în jurul acestei întîmplări. Du-te ! Spune-i lui Anna să mă aştepte.

Cînd l-au tîrît în camera unde se adunase crema teologiei iudaice, Kurocikin era mînios foc.

— Ce glume-s astea ? ! a țipat, uitîndu-se spre Caiafa, ghicind în el adevăratul șef. Băgați de seamă că toate astea n-or să vă fie iertate !

— Așa vorbești cu Marele Preot ? Slujitorul i-a tras o palmă zdravănă lui Kurocikin. Am să te-nvăț cum să te adresezi celor mai mari !

După a doua palmă, totul a început să se clatine în fața lui Kurocikin. Din dorința de a-și feri obrazul însîngerat de la o a treia lovitură, a întors spre slujitor celălalt obraz.

— Priviți, a țipat acesta spre Caiafa. E lovit pe un obraz și îl întoarce și pe celălalt ! Asta îi învață și pe oameni !

— În locul meu, ai fi întors orice, tîmpitule ! a strecurat printre dinții loviți Kurocikin. Ce să zic, s-a găsit filosoful. Tolstoianul !

Caiafa a început interogatoriul.

— Cine ești ?

Kurocikin s-a uitat spre judecători. De data asta în fața lui se aflau preoți versați în sofism, nu pescari și țărani creduli. Era clar că sosise timpul să dea cărțile pe față.

— Am venit aici cu o misiune științifică, a început, fără să-și poată imagina cum o să explice apariția sa miraculoasă în lumea lor. Problema e că Iisus Hristos, pe care, chipurile, vreți să-l răstigniți...

— Ce zice ? se interesă punîndu-și mîna la ureche Itzhac ben Zarh, care stătea prost cu auzul.

— Susține că este Mesia cu numele de Iisus Hristos.

— Deci nu ești născut de-o femeie ? a pus o nouă întrebare Caiafa.

— De unde-ai mai scos-o și p-asta ? a pufnit Kurocikin. Sînt fiu de om ca toți ceilalți.

— Țineți sîmbăta ?

— Acolo de unde vin sînt două zile libere pe săpămînă. Nici sîmbăta nu lucrăm.

— Ce împărăție mai e și asta ?

— Cum să vă explic ? În orice caz n-are nici o legătură cu lumea în care trăiți.

— Ce ? s-a trezit ben Zarh.

— Zice că împărăția lui nu-i din lumea asta. Atunci cum ai ajuns aici ?

— Păi... Nu pot să vă explic această problemă din punct de vedere tehnic. Asta pot s-o facă numai cei care m-au adus aici.

— Cine te-a adus ? Îngerii cereşti ?

Kurocikin n-a răspuns.

Caiafa s-a uitat la cei adunaţi.

— Mai sînt întrebări ?

A luat cuvîntul Iosif Gur Ari.

— Spune-mi cum respecţi sîmbăta, dacă în această zi te-ai ocupat de vindecări ?

— Deci, după opinia voastră, mai bine să moară omul dacă e sîmbătă, nu ? a întrebat la rîndu-i Kurocikin. La noi, de exemplu, se consideră că sîmbăta e pentru om şi nu omul pentru sîmbătă.

Caiafa a continuat interogatoriul.

— Te-ai numit regele Iudeilor ?

— Asta de unde-ai mai scos-o ? Kurocikin se înfurie din nou. Ce prostie mă mai întrebi ?

— Iar ? ! Slujitorul îl trăzni din nou.

— Aha ! Deci aşa ? ! urlă Kurocikin. Cu asemenea metode de investigare, refuz categoric să mai răspund la întrebări !...

— Luaţi-l ! ordonă Caiafa.

* * *

Pilat din Pont discuta în pretoriu cu un musafir venit din Alexandria.

Caius Proculus, cumnatul procuratorului, istoric, astronom şi medic sosise la Ierusalim pentru a vedea nişte manuscrise vechi.

Sclavii care serveau la masă au strîns resturile de mîncare şi au plecat, lăsînd numai amforele cu vin.

Acum, cînd nu trebuiau să se mai teamă de urechi curioase, discuţia decurgea mai liber.

— Mi-a spus Claudia că vrei să-l rogi pe împărat să te mute la Roma. Din ce cauză ? întrebă Proculus.

Pilat ridică din umeri.

— Cauzele sînt multe, a răspuns după o mică pauză. Aici, viaţa seamănă cu traiul pe un vulcan, astăzi nu ştii ce va fi mîine. Ăştia abia aşteaptă să-ţi bage cuţitul în spate.

— Totuşi, puterea procuratorului...

— Numai aparent. Cînd înăbuş o răscoală, toată gloria o ia Aulus Vitellius, iar cînd încerc să găsesc un limbaj comun cu iudeii, la Roma plouă cu denunţuri. E tot mai greu să strîngi birurile. Pe cei care le strîng îi bat în mijlocul drumurilor şi chiar le iau banii. Datoriile cresc,

şi Vitellius speculează asta foarte abil, bîrfindu-mă la orice ocazie.

— Şi totuşi..., începu Proculus, dar n-a mai avut vreme să termine. L-a stingherit urletul mulţimii de sub geamurile pretoriului.

— Poftim, admiră-i ! spuse Pilat, apropiindu-se de geamuri. Nu e linişte nici ziua, nici noaptea. N-am ce să fac, trebuie să apar în faţa lor. Asta-i soarta procuratorului. Hai cu mine şi-o să vezi de ce vreau să plec de-aici.

Mulţimea era cuprinsă de furie.

— Răstigneşte-l ! urlau la apariţia lui Pilat cei care nu demult sărutaseră poalele hitonului lui Kurocikin. Răstignirea pe cruce era pentru ei un spectacol mult mai atractiv decît orice predică, iar de predici erau sătui pînă-n gît. Răstigneşte-l !

— Ce învinuiri îi aduceţi acestui om ? a întrebat Pilat, uitîndu-se la Kurocikin. Acesta era plin de sînge şi stătea cu capul aplecat.

În faţa mulţimii a ieşit Caiafa.

— Este un răzvrătitor mincinos şi obraznic care a înfăptuit un sacrilegiu.

— Sînt adevărate învinuirile ce ţi se aduc ? Tonul blînd şi îngăduitor al procuratorului l-a încurajat pe Kurocikin, aflat într-o situaţie complet disperată.

— E o greşeală cumplită, a zis, uitîndu-se cu speranţă la Pilat. Mă consideră ceea ce nu sînt de fapt. Dumneavoastră, ca intelectual, nu puteţi să nu vă descurcaţi !

— Cine eşti de fapt ?

— Un învăţat. Numai înlănţuirea faptelor ridicole...

— Bine, l-a întrerupt Pilat. Te rog — se adresă el lui Proculus —, verifică dacă acest om este într-adevăr un învăţat.

Proculus se apropie de Kurocikin.

— Spune-mi, ce evenimente prezic trecerea stelei Furia pe lîngă Scorpionul ars de focul Altarului ?

Kurocikin tăcu.

— În sfîrşit, Proculus zîmbi indiferent, asta poţi să nu ştii... Cîte organe sînt în corpul omenesc ?

Kurocikin n-a putut să răspundă nici la a doua întrebare.

— Aşa deci ? Proculus s-a încruntat. Aduceţi-mi o amforă.

După ce s-a adus amfora, Proculus i-a întins-o lui Kurocikin.

— Cum afli cît vin poți turna în acest vas ?

— Baza... cu... jumătate din înălțime înmulțit cu doi... Ca orice umanist, nu-și mai amintea astfel de lucruri.

— Acest om este un ignorant, i-a spus Proculus lui Pilat. Totuși ignoranța nu poate fi o pricină pentru răstignire. În locul tău l-aș bate în public și l-aș lăsa apoi în pace.

— Nu, răstigniți-l ! s-a înfuriat mulțimea.

Pe Kurocikin l-a cuprins din nou disperarea.

— Toate aceste întrebări nu țin de specialitatea mea, a protestat, adresîndu-se direct lui Proculus. Eu sînt doar un istoric.

— Istoric ? Proculus s-a mirat. Și eu sînt tot istoric. Poate-mi amintești cum a fost fortificată Atlantida împotriva dușmanilor ?

— N-am studiat nimic despre Atlantida. Cercetările mele sînt consacrate altor epoci.

— Care ?

— Secolul întîi.

— Iartă-mă, n-am înțeles, spuse politicos Proculus. La ce secol te referi ?

— Ăăă... Păi, despre timpurile noastre.

— Așa ! Deci descrii evenimente care au avut loc nu de mult ?

— Exact ! s-a bucurat Kurocikin. Asta tot încerc să vă explic.

Proculus a căzut pe gînduri.

— Bine, a spus, făcîndu-i cu ochiul lui Pilat. Spune-mi cîte legiuni și cîți soldați a avut în fiecare dintre ele Caius Iulius Cezar în timpul primei campanii de cucerire în Galia.

Kurocikin se chinui amarnic, încercînd să-și amintească cursurile de Istoria Romei pe care le neglijase cu indolență în timpul Universității. De atîta încordare, pe frunte i-au apărut picături grele de sudoare.

— Ajunge ! a zis Pilat. Se vede că n-a învățat niciodată, nimic. De ce-l învinuiți ?

Caiafa a ieșit din nou în fața mulțimii.

— A îndemnat poporul la nesupunere față de Roma și s-a proclamat regele Iudeilor.

Pe fața procuratorului a apărut o grimasă.

— E-adevărat ? îl întrebă pe Kurocikin.

— E o minciună. O minciună sfruntată. Să aducă martori.

— De ce-l crezi pe el şi nu mă crezi pe mine ? a ţipat Caiafa. Sînt totuşi Marele Preot, iar el, un pungaş, un propovăduitor vagabond şi cerşetor.

— O asemenea învinuire trebuie susţinută cu martori. Pilat a dat neputincios din mîini.

— Deci aşa ? ! Caiafa a scrîşnit furios. Văd că aici n-ajungem la o judecată dreaptă. O să fiu nevoit să mă adresez lui Vitellius.

Lovitura a nimerit în plin.

Pentru nimic în lume, Pilat nu l-ar fi amestecat pe rivalul său în această afacere.

— Luaţi-l ! a ordonat străjerilor, ocolind privirile rugătoare ale lui Kurocikin.

* * *

Iuda şi-a petrecut noaptea lîngă poarta pretoriului. Îl urmase pe Kurocikin pînă la casa Marelui Preot, nu se mişcase de sub ferestrele lui Anna şi însoţise apoi procesiunea pînă la reşedinţa procuratorului. Însă n-a fost chip să treacă prin mulţime spre Învăţător. Pînă la urmă, vinul băut şi emoţiile zilei l-au toropit. S-a întins într-un şanţ la marginea drumului şi a adormit buştean.

L-au trezit razele fierbinţi ale soarelui, care-i ardeau capul. S-a întins, şi-a aranjat barba pentru a avea o înfăţişare cît de cît agreabilă şi s-a dus în curtea pretoriului în speranţa că va afla ceva de soarta lui Kurocikin.

În umbra clădirii stătea pe jos o namilă de soldat care-şi curăţa sabia cu cretă.

— Hai, cară-te de-aici ! l-a salutat el pe apostol.

Învingîndu-şi orgoliul la vederea săbiei, Iuda i-a povestit respectuos necazul său.

— Ehe ! Ţi-ai adus aminte de el prea tîrziu. Acum deja... Soldatul a izbucnit în hohote de rîs de parcă necheza. A imitat apoi sugestiv imaginea ce va intra mai tîrziu în tradiţii ca simbol al izbăvirii omenirii de păcatul primordial.

Cutremurat, Iuda a fugit spre locul de execuţie...

În vîrful colinei erau trei cruci. Lîngă cea din mijloc pe care era atîrnată inscripţia „Regele Iudeilor", Simon stătea prosternat, zguduindu-se de plîns.

Iuda s-a trîntit alături de el.

— Rabi !

— Cam firav Rabi ăsta al tău, spuse un străjer în timp ce studia îmbrăcămintea scoasă de pe Kurocikin. Nici n-am reuşit bine să-l batem în cuie că dintr-odată... paznicul îşi dădu ochii peste cap... a şi mierlit-o.

— De frică, sau ce ? a zis al doilea străjer, scoţînd zarurile. Ce zici, le jucăm ?

Iuda s-a uitat la faţa palidă a Învăţătorului răvăşită de chinurile morţii şi a izbucnit în plîns.

— Ce se tot tînguieşte ? O fi vreo rudă ?

— Auziţi ? Iuda s-a sculat şi şi-a împreunat mîinile rugător. Tot a murit, lăsaţi-ne să-l îngropăm.

— Nu se poate. Pînă diseară n-avem voie să-l dăm jos.

— Vă rog ! Iată, luaţi totul, numai daţi-ne voie. Iuda a aruncat la picioarele lor cei 30 de arginţi.

— Ce zici, să-i lăsăm ? a întrebat unul din străjeri.

— Păi, dacă n-a murit încă ? Al doilea străjer se îndreptă spre cruce şi-l înţepa cu lancea pe Kurocikin. Cred că a murit. Nici n-a tresărit măcar. Luaţi-l !

Între timp au continuat să cerceteze hitonul.

— Ce lucru de minune ! se lăudă norocosul ce-l cîştigase. N-are moarte !

Încă zguduiţi de moartea Învăţătorului, apostolii l-au luat în grabă de pe cruce. Cînd Iuda începu să scoată stîngaci cuiele de la picioare, Kurocikin întredeschise ochii şi gemu.

— Vezi ? a şoptit Iuda la urechea lui Simon. E viu !

— Mai încet ! Simon s-a uitat la paznici. Pe aici, prin apropiere e o peşteră. Hai să-l ducem acolo pînă nu-şi dau seama.

Paznicii însă n-au observat nimic, fiind complet absorbiţi cu împărţirea celor 30 de arginţi.

Lăsîndu-l pe Kurocikin în peşteră sub supravegherea preacredinciosului Simon, Iuda a fugit să comunice şi celorlalţi apostoli vestea cea bună.

Kurocikin nu-şi revenise încă. Delirînd, îl lua pe Simon drept aspirantul său din Institut, continuînd totuşi să vorbească în ebraica veche.

— Petrică ! Petru ! Am să mă-ntorc ! Mă voi întoarce negreşit. Nu se poate să nu funcţioneze Maşina Timpului ! În caz de ceva îţi încredinţez...

* * *

Cele cinci zile aprobate de Paznic se scurseseră.

Undeva în subsolul clădirii cu douăzeci de etaje a clipit ochiul verde al indicatorului, şi întreaga reţea de relee a intrat în funcţiune fără nici un zgomot.

Vîrtejul diabolic al cauzelor şi efectelor, al naşterilor şi deceselor, al absurdităţilor şi fenomenelor fireşti a învăluit corpul ce zăcea în peşteră şi i-a dat strălucirea fierbinte a descărcărilor electrice. Apoi, ca un dop pe fundul oceanului, Kurocikin a fost propulsat înainte spre un viitor îndepărtat şi inevitabil.

— Mesia ! ! Orbiţi de această scenă miraculoasă, Ioan, Iacov, Iuda şi Toma rămăseseră înmărmuriţi în faţa peşterii.

— S-a înălţat ! Simon şi-a ridicat mîna spre cer. S-a înălţat, dar se va întoarce ! M-a numit Petru şi m-a lăsat în locul lui.

Apostolii au îngenunchiat smeriţi...

Victor Kernbach

DAR CE ESTE UNIVERSUL?

1. Avea o locuință încăpătoare, o bibliotecă diversă, o cămară cu multe conserve, o pisică albă și un cîine cenușiu. Era singur printre aceste accesorii, și nu ținea minte să fi văzut vreodată vreun semen. Nu-și amintea cînd și cum învățase să citească această bibliotecă, tipărită în cîteva limbi. După ce afară se întuneca, tavanele locuinței se luminau în întregime fără vreo intervenție a sa, iar cînd se culca în pat lumina din dormitor se stingea, ca să se reaprindă abia cînd piciorul îi atingea dușumeaua. Undeva, într-o încăpere mai largă, un perete avea încastrat un ecran ; sub acesta, cîteva butoane. Ani în șir nu rîvnise să afle rostul lui. Sub ecran, într-o firidă, existau două bobine care nu-l interesaseră, pînă cînd se lovi întîmplător de un buton, și capacul unui pupitru cu comenzi alfabetice se deschise. Atunci își surprinse o stare

---

Victor Kernbach s-a născut în 1923 și a debutat în 1961 cu *Luntrea sublimă*, unul dintre cele mai frumoase romane ale anticipației, science fiction cu tematică antireligioasă. Au urmat zeci de povestiri prezente în volume personale sau în antologii apărute de-a lungul anilor ; *Enigmele miturilor astrale* (1970 și 1973) este o carte care a înflăcărat imaginația multor generații. Dar activitatea de popularizator de știință (V. Kernbach și V. Neamțu — pseudonim — au scris mai bine de zece ani cîte două articole pe săptămînă în „Magazin") și cercetările în domeniul istoriei religiilor l-au îndepărtat de literatura de anticipație.

Revine acum cu povestirea *Dar ce este universul ?*, scrisă special pentru volumul de față. Titlul, ca și conținutul povestirii, nu lasă loc nici unui fel de dubiu : autorul este într-adevăr un subtil cunoscător și interpret al religiilor *(M.B.)*

nouă pe care, prin rememorarea unei anumite lecturi, o clasifică lesne.

Băgînd de seamă că întîia oară în existența sa se surprindea curios, cu ajutorul altei cărți din bibliotecă izbuti să-și compună o definiție amănunțită a curiozității. Dar, mirîndu-se de apariția unei stări atît de neobișnuite, fu nevoit să caute și definiția mirării. Apoi se compară cu pisica și cu cîinele, unicele lui repere vii, pe care le considera doar două biomecanisme de complexitate medie. Văzu însă că nu era chiar așa. Aceste făpturi erau mereu curioase să afle cîte ceva ce nu cunoșteau.

Numai atunci înțelese valoarea adevărată a noțiunii de curiozitate, chiar întrucîtva și semnificația mirării. Se duse în bibliotecă, găsi ușor ce îi trebuia, citi o carte (citea repede : în cîteva secunde o pagină), cartea aceea îl trimise la alta, află și de acolo ce îi era necesar și mai află, sumar, că există în lume ceva ce se numește muzică. Aici se străduí mai mult, neizbutind să priceapă noțiunea cea nouă. Răsfoi alte cărți, găsi niște nume și titluri, se întoarse la pupitrul deschis, formă un nume, Bach, și un titlu : „Concertele brandenburgice" (fără să rețină cîte sînt) și se așeză într-un fotoliu (acum mai mult nedumerit decît curios și renunțînd să-și mai clasifice nedumerirea) ca să vadă ce se va întîmpla.

Zări o mișcare rapidă în firida cu bobine, apoi auzi ceea ce aflase că se numește muzică. După cinci ore era tot în fotoliu. Apoi muzica se sfîrși. El mai șezu un răstimp, neștiind ce să facă. Și deodată se simți dornic să afle și rostul ecranului. De undeva însă, o voce sintetică îl chema să mănînce și își dădu seama că o înregistra de vreo oră, fără totuși s-o audă. Iar după aceea o sonerie stridentă răsunînd într-o cameră opacă în care trebuia să se ducă o dată pe lună îl făcu să se scoale și să meargă în grabă acolo, și văzu că era întîia oară cînd se grăbea.

Nu întîrziase ; dealtfel, nici nu știa ce este întîrzierea. După cîtva timp, un mic spațiu de deasupra unei mese se ilumină difuz. O vibrație discretă se ivi și dispăru. Iar cînd tavanul se lumină, pe masă era o capsulă cilindrică, voluminoasă, pe care o transportă cu masă cu tot, pe rotițele din picioarele acestei mese, într-o cameră cu asemenea destinație. Trebuia să deschidă capsula, totdeauna știa că trebuie s-o deschidă în primele minute după sosire. Dar acum o lăsă acolo și se întoarse în încăperea pe care o numî (necunoscîndu-i alt nume) camera de muzică. Se

așează tot acolo, după ce formase același nume, Bach, cerînd ceva ce reținuse că se numește „Messa pentru orgă".

De astădată însă cîinele, care nu mai făcuse așa ceva, veni după el și se învîrti în jurul fotoliului, mîrîind, cu botul într-o direcție incertă. Ieși, a doua oară nedumerit ; era totuși alt gen de nedumerire. Cîinele îl conduse spre camera în care transportase capsula, iar capsula scotea un bîzîit necunoscut. Sutele de capsule pe care le primise (dacă nu cumva era una și aceeași) și care plecau singure, topindu-se în aer îndată ce scotea din ele obiectele ce i se trimiteau erau mute. Dar acum, deși nici o instrucțiune nu indica posibilitatea sonorității capsulelor, înțelese cauza bîzîitului și, totodată, sensul noțiunii de întîrziere.

Viața lui era compusă de diviziuni orare stricte, însă acum putu să se compare cu cîinele și pisica : aceștia încălcau regula mai des. Întinse mîinile spre unica manetă ce trebuia acționată, dar mîinile i se opriră la jumătatea distanței. Simți un val nedeslușit de emoție (citise cîndva despre emoții). Cum bîzîitul se intensificase, mecanismul datoriei din ființa sa împinse mîinile spre manetă, iar în aceeași clipă bîzîitul încetă. Deschizînd capsula, scoase obiectele pe masă, apoi o închise și mută obiectele în niște nișe speciale, readucînd masa, cu capsulă cu tot, în camera opacă. Stătu atent pînă cînd capsula dispăru și tavanul se ilumină. Se întoarse nerăbdător în camera de muzică, se așeză în fotoliu, căutînd în memorie o definiție plauzibilă a nerăbdării, totuși nu mai ceru instalației nimic nou. Cîinele nu mai era alături, îl părăsise lîngă capsulă. Îl chemă (cîinele nu avea nume, venea cînd era fluierat). Fără să știe ce face, ieși cu cîinele după el din clădirea pe care nu o părăsise niciodată.

2. Această clădire pare un univers. Dar ce este universul ? Ea putea să pară un univers închis (și așa o socoteau cel puțin două ființe din cele trei care locuiau acolo, căci pisica ieșea fără îndoială adesea să exploreze lumea de dincolo de ziduri), pînă cînd locatarul principal a încercat prima ispită, nu de a cunoaște restul, ci pur și simplu de a ieși măcar o dată din lumea sa tradițională. Restul deducem că îl știa din cărți, iar acel rest era universul deschis. Unul era palpabil, celălalt — abstract. Ce relație făcea între ele, este greu de spus. Am putea să repetăm întrebarea altfel : ce este un univers ? Dar nu

asta ne interesează aici ; poate că ni se propune descifrarea unui destin, deşi nu ştim încă destinul cui, presupunînd că am şti ce este destinul.

3. Fie un univers cu aparenţa uneia dintre bulele care se lovesc, mărindu-se ori plesnind, în apa care fierbe într-un ibric. Deci, unul dintre universuri. Iar cu unul (ales la întîmplare de fantezia pură, aşadar de fantezia care, lipsită de o mare parte din elementele strict necesare ale informaţiei, nu ignoră totuşi măcar cît de cît ceilalţi doi factori esenţiali : substanţa şi energia) ne permitem să ne jucăm de-a taxonomia. Neputînd face mai mult, clasificăm. Ne închipuim totodată că tragem cu urechea la sonorităţile evenimentelor ce se petrec în diferite infrazone ale singurei bule alese pentru experimentul epic. Ce iese dintr-un astfel de exerciţiu ludic, nu mai putem prevedea : exerciţiul rămîne însă deschis, căci mecanismul nu i se mai poate opri.

Literatura — şi cu atît mai mult cea fantastică — fiind o convenţie între doi interlocutori (în ultimă instanţă fictivi, întrucît nu se cunosc direct : naratorul şi cititorul sau, dacă vrem să spunem altminteri : inductorul şi percipientul), am încercat să eliminăm cît mai multe detalii convenţionale şi în primul rînd numele proprii ale personajelor care nici nu mai pot avea privilegii onomastice, de vreme ce nu sînt cîtuşi de puţin persoane în sens comun, ci mai degrabă factori ontici. Am sperat că, astfel, vom purifica ceva mai mult vectorul naraţiunii, oricum impur prin însăşi condiţia ficţiunii epice.

4. Aşadar, avea o locuinţă încăpătoare, o bibliotecă diversă, o cămară cu multe conserve, o pisică albă şi un cîine cenuşiu. Iar după un număr de acte pure, care puteau fi considerate anomalii faţă de regula tradiţională, ieşise cu cîinele după dînsul din clădirea pe care pînă atunci nu o părăsise niciodată.

Coborînd o vale de nisip, apoi urcînd coama pietroasă a unui deal, se pomeni la marginea mării topite în orizont. Se aşeză pe o stîncă şi privi, cu cîinele lungit la picioare. Începu să recunoască noţiunea de mare (sau de ocean), după geografii şi poeţii din bibliotecă. O emoţie asemănătoare cu cea din camera de muzică îl îmbibă şi observă că trupul începea să-i vibreze. Era iarăşi altceva nou, printre noutăţile acelei zile ciudate.

Se lăsă în voia gîndurilor, lucru care i se întîmplase foarte rar sau, mai bine-zis, niciodată în acest înţeles. Alte dăţi nu fuseseră de fapt decît tatonări de idei, între lecturi, nu o libertate nesupusă niciunei norme programatice ca acum. Începu să observe că-i place marea, că îl fascinează orizontul, că îl încîntă însăşi aventura de a fi ieşit din clădire, iar concomitent cu activizarea acestei lumi obiectuale noi în conştiinţa lui sentimentele cunoscute numai obiectiv deveneau spontan stări subiective.

Asociativitatea lui, educată într-o bibliotecă pentru care nu avea (sau i se părea că nu are) un sistem de ghidaj, îi făcea şi ea surprize în fiecare moment. Trebuia să-şi solicite întruna memoria de cititor studios pentru a raporta noile idei spontane, stîrnite de priveliştea reală, la ideile înmagazinate în cărţile lui. Încercă, de pildă, să se întrebe de cînd şi de ce izbutise să citească atîtea cărţi, dar nu ascultase pînă atunci muzică, nu pusese în funcţiune ecranul şi mai ales nu ieşise din locuinţă. Sau, reuşind să înţeleagă repede că marea aceasta, pe care deocamdată nu putea s-o identifice, nu era decît una din mările lumii, îi răsări brusc în minte întrebarea dacă această mare sau această lume cu mările ei se află pe planeta locuită de cei care scriseseră toate cărţile şi de cei despre care erau scrise aceste cărţi.

Cu astfel de întrebări se ajunge totdeauna în impasul fundamental, şi nu a fost scutit nici el de acest impas. Întrebîndu-se, întîi, ce lume este totuşi asta în care singura legătură cu exteriorul sînt ciudatele capsule poştale, fu nevoit să se întrebe, inevitabil, cine este la urma urmei chiar el ? Şi în aceeaşi clipă se şi ridică, uimit, în picioare. Privea în continuare marea şi avu dorinţa să vadă cum apare la orizont pînza unei corăbii sau fumul unui vapor, cum văzuse în nenumărate imagini din cărţile lui. Dar aşa ceva nu se petrecu nici atunci, nici în ceasurile următoare care se scurseră pînă cînd cerul se întunecă de tot şi răsări, printre stele, luna.

Întîi socoti să mai zăbovească pe ţărmul înnoptat, i se făcu însă frig şi porni spre casă. Cîinele îl urmă liniştit. Se întîlniră în uşă cu pisica : părea că-i aşteptase pe amîndoi, fiindcă intră şi ea în clădire. Iar toată casa răsuna de glasul sintetic al cămării de alimente şi accesorii. Intrară acolo tustrei. Mîncară tustrei. Dar singurul care înghiţea cu noduri era el. Ştia că trebuie să mănînce,

ar fi vrut să facă o derogare de la legile mecanice ale tradiției, și nu era în stare, nu descoperise încă revolta, însă descoperea acum mîhnirea. Altminteri, știa bine că o lună întreagă nu va avea nici un fel de obligație, „de serviciu" cum îi veni să spună, folosind o reminiscență din lecturi, rătăcită în memorie. Reminiscența asta îl inundă însă cu brutalitate și îl făcu să meargă în mare grabă spre camera de muzică.

Ceea ce i se păru cu totul ciudat fu că îl urmară cu același pas alert și cîinele, și pisica. Se așeză în fotoliu și mîna lui ezită îndelung între butoanele sursei de muzică și presupusele comenzi ale ecranului. Dar nici una dintre instalații nu fu pusă în funcțiune. Stătu mult timp așa, răscolit. Simțea că îl atrage din ce în ce mai mult ecranul. Mîna pornea într-acolo, apoi se retrăgea brusc, uneori aproape tremurînd. Se uita din ce în ce mai fascinat la ecranul gol, amintindu-și toate tipurile de ecrane despre care citise. Atunci îi încolți în minte ideea că numai ecranul i-ar putea dezvălui misterul care începuse să-l bîntuie prin afectele și întrebările cu care intra treptat în impact.

Șezînd o vreme fără să întreprindă nimic, îi străluci deodată o frază memorată textual cîndva, pesemne pentru ceea ce i se păruse odinioară o idee ori absconsă, ori absurdă. Și-o repetă, spre surprinderea lui, cu voce tare (cum nu i se întîmpla decît rareori, cînd le vorbea animalelor sale dintr-un impuls ludic) : *Lucrul cel mai minunat cu care ne putem întîlni este misterul !* Altădată nu insistase asupra faptului că această idee ieșise tocmai din capul fizicianului Albert Einstein, cum se numea acela în cărțile din marea bibliotecă, însă acum tocmai acest lucru i se păru foarte firesc, după ce reexamină în gînd sensurile și consecințele teoriei relativității. Dar tocmai această constatare de acum i se păru catastrofală.

Prin urmare, își zise, în ecran, cel puțin în acest ecran, este misterul. Și ce este sau ce poate fi misterul, altceva decît se explică în definițiile din dicționare, pe care le știa exact, nu se mai gîndi.

Întinse iarăși mîna spre comenzile ecranului și iarăși ea se opri la jumătatea distanței. O stare tulbure se instala în el, și simți chiar că mîna începea să-i tremure. Îi trebui multă vreme să-și deceleze starea neobișnuită și să-și dea seama că îl cuprinsese frica. Nu înțelesese niciodată starea de frică, nici explicată de tratatele de psihologie și eto-

logie, nici portretizată exemplar în ficțiunile literare; iar acum o descoperea în sine însuși.

Dar, se întrebă ezitînd, frică de ce, frică de cine ? Își amintea că citise despre cîini fricoși sau despre curajul aţîţat de frică al altor cîini ; numai cînelui său nu-i era frică de nimic, nici pisicii. Frica, se gîndi el, trebuie să aibă un obiect, iar obiectul acesta nu i se părea posibil să-l constituie instalația cu ecran. Și totuși, deși parcă ceva din el, ca un gînd dominant, îi alunga stăruitorul gînd viclean secundar, tocmai gîndul viclean își făcea cu îndărătnicie loc în mecanismul gîndirii logice, pînă cînd răzbi izbucnind în ideea că ecranul, poate că risipind un mister inițial, va produce o grămadă de alte mistere, din jungla cărora spectatorul nu va mai fi în stare să scape. Și presimți că misterul cel mai înspăimîntător era legat de propria sa ființă.

Se ridică încet și se îndreptă greoi spre bibliotecă. Observă, și bucuros dar și îngrijorat, că și cînele și pisica veneau după el. Avu senzația confuză că se petrece *altceva.*

5. Ședea la masa de lectură fără să-și mai fi căutat nici o carte. Avea nevoie să stea pur și simplu printre cărți. Pisica se urcase pe masă, lîngă cotul lui, și torcea. Cîinele îi adormise la picioare. Rotindu-și privirea neutră peste rafturi, își aminti de niște lecturi geografice sau zoologice. Se întrebă deodată (mirîndu-se că nu-și mai pusese asemenea întrebări) de ce nu auzise pînă acum nici țipăt sau ciripit de păsări, nici răgete sau mugete de animale sălbatice, nici vuietul mării care se dovedise atît de aproape, nici freamăt de copaci, nu observase tunete, nu ascultase vîntul. Să nu fi fost acestea decît născociri scrise în cărți ? Sau clădirea lui, printr-o construcție specială, îl ferise de tot ce era afară ? Își zise că va trebui să exploreze împrejurimile mai departe. Dar cum, cu pasul ? Cărțile lui descriau tot felul de vehicule pentru terenul solid, pentru mări, pentru văzduh, pentru spațiul interplanetar. Exista în clădire vreunul din acestea ? Se dumiri că nici nu-și cunoștea prea bine toată locuința, într-adevăr prea mare pentru un om, o pisică și un cîine ; iar aici îl fulgeră alt gînd : a spus despre sine că e om, însă oamenii din cărți aveau ascendenți și descendenți sau cel puțin știau că avuseseră o familie, niște părinți. Chiar trăind în singurătate, aceia nu trăiau

decît într-o singurătate relativă, căci se vedeau între ei, își puteau vorbi unii altora, comunicau la distanță prin diferite mijloace.

El descoperise lumea colorlalți în cărți, acum și în camera de muzică. Din toată acea misterioasă lume lui nu i se dăduseră decît aceste două animale, un cîine cenușiu și o pisică albă. Nici măcar nu știa sigur de cînd existau ele în această casă. Și ce vîrstă avea chiar el, de cînd se afla aici ? Sau ce era lumea în care locuia — o planetă pustie, un asteroid amenajat ori poate un colț de claustrare sau un laborator teledirijat chiar de pe planeta unde trăiesc oamenii aceia din cărți și din muzică ? Se cuvenea oare explorată lumea de dincolo de ziduri sau trebuia, mai sigur, explorat numai secretul ecranului ?

În atîția ani, ar fi fost bine pentru el, cum credea acum, să fi apărut cineva din toți oamenii aceia. Se gîndi la unii exploratori solitari despre care citise. Dar cît de solitari fuseseră ei, dacă pînă la urmă tot se regăseau cu alți oameni sau, dacă mureau în singurătate, pînă să fi murit, știau pe cine părăsiseră, ai cui fii au fost, cine îi aștepta acasă. El însă nu avea acest privilegiu. Nu aștepta decît, o dată pe lună, acea capsulă neînsufletită care îi aducea alimentele și obiectele necesare și altceva nimic. Nu știa măcar cine manevrează capsula sau de unde se tot ivește ea. Și se întrebă cu groază : cine, dintre el și capsulă, era robot ? Dar cum ea nu venea pe ușă, ci se compunea în spațiul camerei speciale și tot acolo se dizolva dispărînd, nu cumva era un vehicul venit din alt timp, și atunci nu cumva el era un om ca toți oamenii, doar expediat sau abandonat — cu o parte din memorie spălată — pe aceeași planetă comună care se numește Pămînt, însă într-o epocă dinainte de omenire sau în una de după ea, cine știe cu ce scop obiectiv și pentru cîtă vreme subiectivă ?

Întrebarea topindu-se în ceața oboselii, capul îi căzu pe masă, în somn.

Iar cînd se trezi, într-o stare nici tulbure nici prea limpede, privi mai întîi în neștire spre cotoarele miilor de cărți, apoi sări de pe scaun, speriind cîinele care-l veghease ori dormise alături, și se repezi spre rafturi. Văzu aievea cu surprindere, ba chiar i se păru că o palpează, ideea de a reciti cel puțin titlurile tuturor acestor cărți, ca să-și dea seama dacă nu cumva cartea-cheie există acolo și n-o observase.

Timpul trecea. Rafturile erau din nou răscolite, cărțile cercetate prin sondaj sau prin lectură sistematică. Nu mai știa cîte zile s-au scurs. Rareori se mai ducea în dormitor, mulțumindu-se să se odihnească un răstimp minim cu capul pe brațe, la masa de lectură. Uneori nu mai lua în seamă nici soneria care-l chema în camera de provizii, să mănînce. Cum nu mai consulta calendarul, pierdu din vedere ziua sosirii capsulei, cînd nu-i auzi nici bîzîitul și continuă să-și răsfoiască înfrigurat cărțile în căutarea dezlegării misterului. Și atunci toată clădirea se alarmă.

În drum spre camera de recepție a capsulei i se născu altă idee, de care își păru sieși mulțumit. Capsula poștală aștepta, alarmînd niște instalații din toată clădirea, pe care el nu le cunoștea. Întinzînd mîinile spre capsulă, îi trecu prin minte ce s-ar fi întîmplat dacă el nu venea s-o deschidă sau dacă nu ar fi putut veni fiindcă ar fi fost mort, așa cum mureau numeroase personaje în cărți. Zîmbi. Își simți zîmbetul, fără să aibă nevoie să și-l verifice în vreo oglindă. Zîmbi și mai tare, pricepînd că era, probabil, primul lui zîmbet. Transportă apoi capsula în camera de provizii și o goli, fără s-o închidă. Cine îl învățase să manevreze capsula? De astădată examină foarte atent toate obiectele primite dar, decepționat, văzu că nu era nimic în plus. Acum știa că așteaptă și altceva, ceea ce unii oameni numiseră în cărțile lor mesaj. Nu exista nici unul. Și atunci, lăsînd capsula încă deschisă (era acum mută), merse din nou în bibliotecă să caute o hîrtie, asta fiind tot ce știa despre modul de a transmite un mesaj, ba chiar fu îngrijorat amintindu-și că nu scrisese mai nimic, numai rareori, în joacă, neavînd ce să scrie și nici cui.

Găsi hîrtie, găsi un instrument de scris, se gîndi multă vreme, pînă cînd reuși să formuleze o frază: *„Vreau să cunosc propria mea realitate, cine sînt eu și unde sînteți voi"*. Asta era tot. Se întoarse în camera alimentară, printre provizii, băgă foaia în capsulă, o închise și, readucînd-o pe masa cu rotile în camera opacă, așteptă. I se păreau secundele prea lungi și parcă spera ceva, fie să explodeze capsula, fie să nu mai plece. Dar capsula poștală se topi ca deobicei în spațiul încăperii.

Ieși de acolo și, după o ezitare, nu se mai duse în bibliotecă. Ciinele veni din proprie inițiativă după el, cînd îl văzu ieșind pe ușa clădirii. Cărțile, își zise așezîndu-se pe stînca din fața mării, nu-mi mai pot răspunde,

ele îmi spuneau totul cînd nu le întrebam nimic şi nici nu am *toate* cărţile, *ei* mi-au dat numai ceea ce au vrut să-mi dea... Privi lung spre orizontul care se aburea, spre seară. Cine sînt totuşi *ei* ? se mai întrebă o dată.

Apoi îşi aminti de cărţile care descriau, destul de sumar, nişte forme de gîndire care se numesc religii. Văzuse destule imagini ale unor clădiri folosite ca lăcaşuri de adoraţie ale unei divinităţi ori a mai multora. Nici o carte nu-l lămurise îndeajuns ce este o religie sau de ce unor oameni le este atît de necesară prosternarea în faţa misterului. Dar oare misterul este un singur fel de mister ? Se pomeni, întîia oară, întrebîndu-se de ce nu i se dăduse aici, în bizara lui recluziune, şi o femeie şi, mai ales, de ce nu se gîndise el însuşi vreodată pînă acum la ideea de femeie, la ideea de cuplu şi la ininteligibila noţiune de dragoste între sexe. Atîta ştia şi el : cărui sex îi aparţine. Aşa, îi reveni întrebarea despre sine. Îşi perindă prin minte tot ce căutase sistematic despre roboţi. Existau în această privinţă multe cărţi. Erau clare. Aflase corect că oamenii îşi fac roboţi şi că îi utilizează în nenumărate domenii. Dar nimic din toate acestea nu-i spunea dacă el însuşi era om sau robot sau un om transformat în robot, cine ştie după ce criterii. Se gîndi chiar că poate nu era capabil nici să moară decît cînd ar vrea *ei*. Care *ei* ? Nişte experimentatori atotputernici ca şi marii zei, descrişi în două feluri contrare, în cărţile pe care le-a citit ?

Îşi petrecu toată noaptea pe malul mării, neluînd în seamă răcoarea. Cîinele se ghemuise la picioarele lui şi nu-l părăsea. Abia în zori se întoarseră amîndoi acasă.

6. Cînd încercă în sfîrşit să-şi rupă inerţia şi să se consacre manipulării ecranului, nu găsi nici acolo nimic cu mult mai mult decît în cărţi. Chiar dacă aici imaginile păreau vii, în mişcare, în culori mai pure decît cele din cărţi, în proiecţii tridimensionale (recunoscuse în acest aparat principiul, înţeles din cărţi, al holografiei), chiar dacă erau sonorizate integral şi nuanţat, rămîneau pentru el ca şi mute. El căuta în imagini nu imaginea, ci un conţinut special, care însă nu se ivea de nicăieri.

Şi totuşi nu mai părăsea camera de muzică (îi păstrase acest nume), decît pentru a se hrăni ori a dormi. Alterna între muzica extrasă din bobine şi perindarea imaginilor pe ecran. Aflase oarecare lucruri în parte mai noi, văzînd

planete transformate în teritorii agrare, planete cu industrie robotizată, planete cu ființe prea puțin diferite de aspectul generic al omului, iar între ele nu mai mult decît rasele care populează (sau populaseră) Pămîntul. Se și comparase în oglinzi cu oamenii și nu văzuse nici o deosebire esențială între ei toți și el : mînca, dormea ca și ei, gîndea, ezita, avea nedumeriri și sentimente, începuse să fie ros de întrebări, își pusese chiar și întrebarea fundamentală despre sine și întrebarea tradițională ce sînt (dacă sînt) zeii. Ba chiar îi veni în minte că ecranul, muzica și biblioteca erau născocirile optime pentru un ins solitar ca el și aproape că se socotea fericit de absența plictiselii, descifrată doar din definiția ei.

Dar îl supărau aceste trei surse de informație și divertisment, din ce în ce mai dur, pentru că (exceptînd datele cronologice din cărți), imaginile date de ecran îi păreau simboluri eterne ; și chiar cînd, în cărțile sale, putea să dateze evenimente și persoane, cronologia lor nu avea nici o relație cu timpul sau pseudotimpul în care trăia el însuși, neștiind măcar dacă trăiește *înainte* sau *după*...

Iar acum băgă de seamă că nu fusese niciodată atît de atent la calendar, la calendarul său care nu indica decît zilele și lunile, știind că anul s-a schimbat cînd a apărut pe ecranul de afișaj un nou 1 ianuarie.

În ziua sosirii obișnuite a capsulei poștale nu-și mai găsea locul, umblînd agitat între țărmul mării și camera de muzică sau între bibliotecă și odaia cu provizii. Apariția capsulei îl găsi așteptînd-o în picioare. O duse în grabă în încăperea cuvenită, îi scoase și-i cercetă înfrigurat tot conținutul, mai verifică o dată toate conservele și toate obiectele uzuale, și se întristă. Nu i se trimisese nimic mai mult ca deobicei și nimic mai puțin.

După ce capsula plecă, el porni apăsat, de astădată fără ezitări, ba chiar pășind metodic. Își adună mai multe provizii într-un mic conteiner pe care nu-l folosise niciodată și căruia îi inventă un sistem de agățare pe umeri, cum văzuse undeva într-o carte. După mai multe eforturi, descoperi o haină ușoară, mai degrabă un combinezon ușor și subțire ca toate veșmintele lui, care avea însă capacitatea să împiedice orice pierdere de căldură. Mai găsi și ceva ce i-ar fi folosit drept cort, cu sursă proprie de lumină ; iar dintr-o vergea metalică își făcu, inspirat tot de lecturile lui, un baston. Toiagul meu de drum !

îşi zise surîzînd. Şi ieşi, chemînd cîinele şi pisica : Pornim la drum, trebuie să cunoaştem lumea !, le spuse.

Se îndreptară în direcţia contrară mării. Întreaga lui povară nu avea decît o greutate derizorie. După cîteva minute de mers, intrînd într-o vale largă, i se deschise priveliştea unei păduri şi a unui fluviu strecurîndu-se printre nişte stînci şi abia atunci băgă de seamă că pe zare se zugrăvea palid, ca în acuarelele chinezeşti, un lanţ de munţi. Cîinele i se alăturase pe stînga, mergînd în acelaşi pas, dar pisica se opri după scurtă vreme, miorlăi spre el, îl privi ţintă, şi apoi porni tacticos spre casă, cu coada în sus. Nu avea cum s-o silească (şi nici nu ar fi dorit), simţi însă o mare tristeţe la despărţirea de ea. Se întoarse şi el ca să-i lase pisicii la îndemînă o provizie de hrană nealterabilă, după aceea porni, numai cu cîinele, către noul orizont care începuse să-l fascineze.

Poate că trebuia să fac asta mai demult. Poate că asta e chiar menirea mea, dacă sînt cumva o fiinţă experimentală din laboratorul cine ştie cărui experimentator. Sau poate că sînt un astronaut abandonat sau pierdut sau unul care a fost adus singur aici pînă vor veni alţii sau toţi ceilalţi. Măcar nu ştiu ce vîrstă am, probabil sînt foarte tînăr, cine să ştie ! nici de unde am venit, poate dintr-o eprubetă... Zîmbi neutru. Poate că totuşi mai am şi alt viitor ! Sau trebuia să rămîn acolo, în casă, dacă ei nu mi-au comunicat nimic ? Sau poate că nu mi-au comunicat nimic numai pentru că sînt interesaţi de reacţiile mele ?

Gîndurile i se perindau tot mai alert, pe măsură ce trupul îi obosea. Cînd ajunseră pe malul fluviului, erau osteniţi amîndoi, şi el şi cîinele. Abia putu să-şi înjghebe aşa-zisul cort, ca să intre şi să adoarmă numaidecît unul lîngă altul.

Următoarea zi fu destinată explorării pădurii, ceea ce se mai întîmplă şi în multe alte zile după aceea. Zărise acolo chiar unele păsări ; mîrîitul cîinelui îi atrase atenţia spre un animal gingaş iţindu-se într-un tufăriş : privea din desiş, spre el, o vietate care părea căprioară. Dar pădurea nu era prea populată de vietăţi, cum citise că trebuie să fie toate pădurile. Într-o zi se întrebă dacă va mai nimeri drumul înapoi, dar se linişti imediat, uitîndu-se la cîine. Într-adevăr, îşi zise atunci, de ce mi s-a dat un cîine ?

Iar timpul trecea. Nu-şi chinuia conştiinţa cu ziua de sosire a capsulei : avea la el toate instrumentele indispensabile măsurării timpului şi chibzuise ca, la jumătatea lunii, să pornească îndărăt ; sau, dacă ar întîrzia, era sigur că riguroasa capsulă poştală n-o să plece fără să fie manipulată de el. Poate să aştepte sau (şi începu să rîdă) să vină să-l caute *ea* aici.

În parte, aşa se şi întîmplă : ispita peisajului îl făcu să pornească înapoi abia cînd luna era pe sfîrşite. Iar într-o dimineaţă, cînd se pregătea să strîngă cortul, cîinele începu să urle. Urla, privindu-l parcă rugător. Dar cînd, tulburat de această manifestare nemaivăzută, făcu un pas în direcţia explorării, cîinele nu mai vru să-l urmeze şi chiar îl trase cu dinţii de haine în direcţie opusă, ceea ce i se păru ciudat şi nu tocmai, părîndu-i-se că intuieşte totuşi ceva, aşa că, silit într-un fel, dar şi interesat, acceptă dorinţa cîinelui de a se întoarce.

7. Zilele de întoarcere se scurgeau greu, mult mai greu decît trecuseră celelalte. Drumul era monoton, deşi un peisaj frumos, însă văzut şi altădată. Cîinele mergea mai mult în faţa lui, asumîndu-şi rolul de călăuză. Şi-ar fi dorit o ploaie, dar nu văzuse niciodată vreuna reală, decît numai nori mici şi rarefiaţi, din cînd în cînd. Şi totuşi, cum creşteau pădurile acelea verzi ? Iar ape existau : dincolo marea, dincoace fluviul. Sau nimerise poate numai un anotimp de secetă. Uneori simţea chiar ispita să abandoneze totul, să se întoarcă în pădure şi să încerce traiul primitiv despre care citise undeva, mulţumindu-se cu vegetalele sau să înveţe să-şi facă arc şi săgeţi şi să se hrănească din vînat, aprinzînd focul cu beţe frecate. Apoi respinse cu oroare această idee, ea divulgîndu-i o năzuinţă ucigaşă care nu-i aparţinea şi nici nu putea să-i aparţină. Şi, pe urmă, era sigur că n-ar fi vrut cîinele să se mai întoarcă ; acest cîine năzuia acum, enigmatic, mereu în direcţia casei lor. Îl va urma, n-avea încotro...

Şi într-o dimineaţă zări mica vale ştiută. O recunoscu poate mai mult datorită cîinelui, care lătra acum delicat, mai mult într-un ton de veselie, dînd mereu din coadă şi grăbind paşii. Dar cînd drumeţul obosit se sprijini o clipă în toiagul metalic şi se pregăti să-şi contemple casa, n-o zări nicăieri : acolo unde o lăsase, acum era un loc nisipos pustiu. Făcu cîţiva paşi, contrariat cînd văzu cîinele care-şi schimbase direcţia. Şi observă atunci, pe mar-

ginea de sus a văii, înspre marea care, deşi bănuită, încă nu se zărea, un obiect impunător şi discret, în care cu greu recunoscu alura capsulei poştale. Nu era însă ea, căci aceasta era mult mai mare. Deşi părea metalică, nu sclipea deloc în razele soarelui, care se scurgeau pe lîngă ea, doar aburind-o uşor. De fapt, nici nu părea reală.

Coborî privirea şi zări, pe o piatră albă de la baza capsulei, pisica lui albă ; de aceea n-o văzuse de la început ! Cîinele alergă spre pisică şi îşi lăsă prietenos botul pe labele din faţă. Pisica se sculă şi ridică coada în sus, legănînd uşor numai vîrful. Nu era nimic altceva, nimeni altcineva, lîngă capsula care aici, de aproape, la lumina zilei, părea făcută dintr-un abur compact.

Şi atunci, rezemîndu-se în toiag, el se apropie încet de capsulă, cu un sentiment nelămurit şi complex în care păreau să fie şi tristeţea şi teama şi bucuria şi speranţa şi curiozitatea şi cine ştie ce altceva.

Harry Harrison

CONVERTIREA

Undeva, deasupra, ascuns în norii eterni ai planetei Wesker, răsună un tunet. Auzindu-l, comerciantul John Garth se opri şi îşi duse mîinile pîlnie la ureche, în timp ce bocancii i se afundau încet în nămol. Tunetul creştea, descreştea şi iar creştea în intensitate.

— Acest zgomot este la fel cu cel al navei tale spaţiale, spuse Itin, cu acea implacabilă logică weskeriană care fărîmiţează ideea pentru a examina cu atenţie fiecare părticică a ei. Dar nava ta stă acolo unde ai aterizat. Trebuie să fie acolo chiar dacă n-o vedem, deoarece eşti singurul ce poate s-o piloteze. Chiar şi în cazul în care altcineva ar fi putut-o pilota, trebuia s-o auzim ridicîndu-se. De vreme

---

Scriitorul englez Harry Harrison s-a născut în 1925. Studiază artele şi îşi începe cariera ca ilustrator. Este atras însă curînd de literatura de anticipaţie, debutează cu o povestire în 1951 şi devine succesiv redactor şef la nu mai puţin de şapte reviste de gen.

Preocupat de problematica socială, Harry Harrison face în cărţile sale excursii în viitor pentru a-şi avertiza contemporanii asupra pericolelor ce-i ameninţă : terorismul şi violenţa în antiutopia *Loc ! Loc !* (1966) şi în ciclurile *Lumea morţii* (1960—1968) şi *Şobolanul inoxidabil* (1960—1973), corupţia şi militarismul în *Bil, eroul Galactic* (1965) şi *Efectul Daleth* (1970). Autor a peste treizeci de romane şi volume de povestiri, Harry Harrison s-a dovedit şi unul dintre cei mai competenţi critici în domeniul ilustraţiei de gen.

Povestirea *Convertirea* a apărut în anul 1962 sub titlul *The Streets of Ashkelon* şi se constituie într-o cutremurătoare demonstraţie a felului în care bigotismul religios poate perverti o lume inocentă şi pură. *(M.B.)*

ce n-am auzit-o, iar acest zgomot este de navă spațială, atunci trebuie că...

— Da, o altă navă, răspunse Garth, prea absorbit de propriile-i gînduri pentru a aștepta ca dificilul lanț logic weskerian să-și zornăie ultimele zale. Se ghida, cum de altfel și el o făcuse, după reflectorul radar. Nava lui era, desigur, vizibilă foarte clar pe ecranul celuilalt, așa că probabil noii veniți se vor așeza cît mai aproape de ea.

— Itin, mai bine ia-o din loc. Utilizează Apa ca să ajungi cît mai repede în sat și spune-le tuturor să se întoarcă în mlaștini, cît mai departe de uscat. Nava aceea urmează să aterizeze pe pilot automat și orice se află prin preajmă riscă să fie ars.

Amenințarea aceasta iminentă era cît se poate de clară micului amfibian de pe Wesker. Înainte ca Garth să termine de vorbit, urechile nervurate se strînseră precum aripile unui liliac și Itin alunecă fără zgomot în canalul cel mai apropiat. Garth o porni prin mocirlă, încercînd să se descurce cum putea mai bine pe suprafața aceea cleioasă. Tocmai ajunsese la marginea în care se afla satul, cînd zgomotul crescu de să-i spargă timpanele și nava străpunse pătura inferioară a norilor. Își protejă privirea de limba de flăcări și examină, cu sentimente amestecate, nava cenușie ce se mărea văzînd cu ochii.

După aproape un an standard pe planeta Wesker, simțea nevoia unei companii umane, de orice fel. În vreme ce această de mult uitată fărîmă a spiritului său gregar tînjea după restul tribului, mintea lui de comerciant trăgea, grăbită, o linie sub o coloană de cifre și aduna totalul. Putea fi foarte bine o altă navă comercială și dacă era așa, monopolul său asupra comerțului pe Wesker se terminase. În același timp putea să nu fie vorba de un alt comerciant și de aceea prefera adăpostul unei ferigi uriașe, cu mîna pe pistolul din toc.

Flăcările tunătoare muriră, aproape o sută de metri pătrați de noroi se uscară instantaneu și picioarele de aterizare se așezară pe crusta fragilă. Metalul trosni la așezare, în timp ce un nor de fum și aburi se ridica ușor în aerul umed.

— Garth, pungaș înnăscut, unde ești ? bubui difuzorul navei. Înfățișarea rachetei arăta doar în parte familiară, dar tonul hîrșîit al acelei voci era inconfundabil. Garth afișă un zîmbet și ieși în spațiul deschis, fluierînd ascuțit

din două degete. Un microfon direcțional își făcu apariția din corpul navei și se orientă spre el.

— Ce cauți aici, Singh ? strigă spre microfon. Era greu să-ți găsești o planetă a ta și a trebuit să vii aici să furi cîștigurile unui comerciant cinstit...

— Cinstit, zici, hohoti vocea amplificată. Nostim din partea unuia care a fost în mai multe închisori decît bordeluri — și astea, pe cinstea mea, le cunoști... Îmi pare rău, așadar, prietenul tinereților mele, că n-am să mă alătur exploatării acestei vermine aborigene... Sînt în drum spre o lume cu o atmosferă mult mai primitoare, unde îmi surîde norocul. M-am oprit aici numai pentru că mi s-a oferit prilejul să încasez un credit cinstit pentru un comision. Îți aduc deci, prietene, compania perfectă a unui om ce acționează pe altă direcție de afaceri și care ar putea să le ajute pe ale tale. Eu unul n-am să ies să te salut, nu vreau să am probleme cu contaminarea biologică. Pe pasager ți-l scuip prin trapă, așa că nu cred să te superi dacă am să te rog să-i dai o mînă de ajutor la bagaje...

Cel puțin dispăruse grija că va mai fi un alt comerciant pe planetă ! Dar Garth continua să se întrebe ce fel de pasager ar fi plătit numai drumul dus spre o planetă nelocuită. Și ce se ascundea oare în spatele acelor frînturi de veselie din vocea lui Singh ? Ocoli nava spre partea din spate, unde se lăsase rampa, și privi în sus, spre omul din ușă, ce se lupta din greu cu un cufăr. Omul se întoarse către el și Garth îi zări gulerul alb clerical. În acel moment înțelese tot sarcasmul lui Singh.

— Ce dracu' cauți tu aici ? întrebă Garth. Deși încerca să se stăpînească, mai mult urlă cuvintele. Dacă omul sesizase acest lucru, îl ignorase, pentru că zîmbea în continuare, iar atunci cînd coborî rampa întinse mîna.

— Părintele Mark, spuse, de la Societatea Fraților Misionari. Sînt încîntat să vă...

— Te-am întrebat : ce cauți aici ? Vocea lui Garth era de data aceasta controlată, liniștită și rece. Știa acum ce avea de făcut, și afacerea trebuia încheiată rapid sau deloc.

— Dar este evident, spuse părintele Mark, păstrîndu-și un calm impecabil. Societatea noastră misionară a strîns fondurile necesare pentru a trimite, pentru prima oară, emisari spirituali în Lumile Noi. Am fost destul de norocos să...

— Ia-ți bagajele și întoarce-te pe navă ! Nu ești dorit aici și deci nu ai permisiunea să cobori. Ai constitui o obli-

gaţie în plus, iar aici, pe Wesker, nu este nimeni care să-ţi poarte de grijă. Înapoi la navă !

— Nu ştiu cine sînteţi, domnule, şi nici de ce încercaţi să mă păcăliţi, spuse preotul. Era calm încă, dar zîmbetul îi dispăruse de pe buze. Am studiat foarte bine legile galactice şi istoria acestei planete. Nu există aici maladii sau animale de care va trebui să mă tem în mod deosebit. În plus, este o planetă deschisă, şi pînă ce Cadastrul Spaţiului îi schimbă statutul am aceleaşi drepturi să rămîn aici ca şi dumneata.

Omul avea, bineînţeles, dreptate, dar Garth nu voia să cedeze. Încercase să-l sperie, în speranţa că preotul nu-şi cunoştea drepturile. Dar şi le cunoştea. Lui Garth îi mai rămînea o singură alternativă, desigur neplăcută. Şi va trebui s-o utilizeze cît mai avea timp.

— Înapoi la navă, strigă de data aceasta fără să mai încerce să-şi ascundă mînia. Cu o mişcare scurtă, pistolul ieşi afară din toc şi gura-i neagră fu îndreptată la numai cîţiva centimetri de burta preotului. Faţa omului se albi instantaneu, dar nu schiţă nici un gest.

— Ce dracu' faci acolo, Garth ? răsună prin difuzor vocea baritonală a lui Singh. Tipul a plătit cinstit, iar tu n-ai nici un drept să-l alungi de pe planetă.

— Am acest drept, spuse Garth în timp ce ridica pistolul şi ţintea între ochii preotului. Îţi dau treizeci de secunde să te întorci pe navă, sau apăs pe trăgaci.

— Atunci cred că ori te-ai ţicnit, ori încerci o farsă, răsună din nou vocea enervată a lui Singh. Dacă este o farsă, atunci află că este de prost gust ; cît despre cealaltă alternativă, n-o scoţi la capăt nici aşa. Şi dacă tot e să ne jucăm, eu mă pot juca mai bine...

Se auzi un zumzet de angrenaje grele de la turelă şi tunul de pe acea parte îl fixă pe Garth.

— Acum lasă pistolul şi dă-i părintelui Mark o mînă de ajutor, comandă vorbitorul, cu o undă de veselie în spatele vocii. Mai mult nu te pot ajuta, bătrîne prieten, dar cred că ar fi cazul, în sfîrşit, să ţi se ofere şi ţie prilejul să vorbeşti cu părintele ; eu am avut această ocazie tot drumul de la Pămînt încoace...

Garth băgă pistolul la loc în toc cu un pronunţat simţămînt al eşecului. Părintele Mark înaintă, cu o biblie, luată din buzunarul sutanei, în mîna ridicată. Un zîmbet victorios îi revenise pe buze.

— Fiul meu...

— Nu sînt fiul tău. Era tot ce Garth putu îngăima, în timp ce simţămîntul înfrîngerii clocotea în el. Pumnii i se încleştară pe măsură ce furia creştea, dar, în cele din urmă reuşi să şi-i desfacă înainte de a lovi. Cu toate acestea lovitura îl trimise pe preot la pămînt, iar paginile rupte din carte se amestecară cu noroiul.

* * *

Itin şi ceilalţi weskerieni priviseră totul cu un interes aparent lipsit de emoţii, iar Garth nu catadicsise în nici un fel să le răspundă la întrebările mute. Vru să se îndrepte spre casă, dar se întoarse, văzînd că ceilalţi rămăseseră pe loc.

— A mai venit un om, le spuse. Are nevoie de ajutor pentru lucrurile pe care le-a adus. Dacă nu are un loc pentru ele, pînă se aranjează puteţi să le aşezaţi în depozitul mare.

Îi privea cum se apropiau de navă legănîndu-se, de-a lungul luminişului. Intră, şi găsi o oarecare satisfacţie în a trînti uşa, suficient de tare pentru a sparge un geam. Apoi mai adăugă o oarecare plăcere amară cînd deschise una din ultimele sticle de whisky irlandez, păstrat pentru ocazii deosebite. Şi era una deosebită, deşi nu ceea ce-şi imaginase. Băutura era bună, şi arse o parte din gustul amar ce-l mai păstra în gură, dar nu cu totul. Dacă tactica i-ar fi reuşit, succesul ar fi justificat-o. Dar eşuase, şi în plus faţă de durerea eşecului simţea acut că se făcuse pur şi simplu de rîs. Singh pornise fără să-şi ia măcar rămas bun. Nu-şi putea da seama ce părere îşi făcuse de întreaga afacere, dar cu siguranţă avea să răspîndească în breasla comercianţilor povestiri ciudate. Oricum, de asta urma să se teamă abia atunci cînd va încheia un nou contract. Acum însă trebuiau lămurite lucrurile cu misionarul. Aruncînd o privire prin ploaia de afară, îl zări cum se zbătea să-şi ridice un cort gonflabil, în timp ce întreaga populaţie a satului stătea în şiruri ordonate şi privea. Bineînţeles, nimeni nu se oferise să-l ajute.

După ce cortul fu ridicat şi bagajele îngrămădite înăuntru, ploaia încetă. Nivelul lichidului din sticlă scăzuse considerabil şi Garth se simţea mai capabil să înfrunte inevitabila întîlnire. De fapt, vroia să-i vorbească. Lăsînd la o parte afacerea aceea scîrboasă, după un an de viaţă solitară o companie umană părea atrăgătoare. Scrise pe o chitanţă veche : „Vrei să mîncăm împreună acum ? —

John Garth." Dar poate că tipul era prea înspăimîntat pentru a veni ? Așa nu se puteau stabili nici un fel de relații. Scotoci sub pat și găsi o cutie suficient de mare pentru a-i adăposti pistolul. Bineînțeles, cînd deschise ușa, Itin aștepta. Era rîndul lui la postul de Colector de Informație. Îi înmînă nota și cutia.

— Vrei să duci asta celuilalt om ?

— Este Celălalt Om numele celuilalt om ? întrebă Itin.

— Nu, nu este, răspunse Garth. Numele lui este Mark. De fapt ți-am cerut doar să duci asta, nu să provoci o discuție.

Ca întotdeauna cînd își pierdea calmul, mintea ordonată a weskerianului avea cîștig de cauză.

— Nu am provocat conversație, spuse Itin încet, dar Mark mi-ar putea solicita conversația... Ceilalți ar putea să mă-ntrebe numele, iar dacă nu-i cunosc numele... Vocea se întrerupse brusc atunci cînd Garth trînti ușa. Pe termen lung nu rezolvase însă problema, pentru că data viitoare cînd îl va revedea pe Itin — peste o zi, o săptămînă sau chiar o lună — monologul va fi reluat cu exact cuvîntul cu care se terminase și gîndirea își va urma infernalul curs pînă la sfîrșit. Garth slobozi o înjurătură și turnă niște apă peste cele două concentrate mai gustoase care-i rămăseseră.

— Intră, spuse cînd auzi un slab ciocănit în ușă. Preotul intră și ridică cutia cu pistolul.

— Mulțumesc pentru împrumut, domnule Garth, și apreciez circumstanțele care v-au determinat să mi-l oferiți. Cît privește nefericitul incident de la aterizare, deși nu-i cunosc cauzele, cel mai bine ar fi să-l dăm uitării, dacă tot trebuie să trăim amîndoi pe această planetă pentru o vreme.

— Bei ceva ? întrebă Garth luînd cutia și arătînd spre sticla de pe masă. Umplu două pahare și înmînă unul preotului. Chiar la asta mă gîndeam și eu, dar, oricum, îți datorez o explicație la ceea ce s-a întîmplat. Privi pentru o clipă în pahar, apoi îl ridică către celălalt. Este un Univers mare și cred că trebuie să facem tot posibilul pentru a-l înțelege. Pentru o judecată sănătoasă.

— Domnul să fie cu tine, spuse părintele Mark și ridică la rîndul său paharul.

— Nu cu mine și nici cu această planetă, spuse Garth ferm. Și asta este esențialul. Goli o jumătate de pahar și oftă.

— Spui asta ca să mă şochezi ? întrebă preotul zîmbind. Te asigur că n-ai reuşit.

— Nu intenţionez să te şochez. Înseamnă pur şi simplu ce-am spus. În ce mă priveşte, cred că sînt ceea ce s-ar putea numi un ateu, aşa că revelarea religiei nu mă interesează deloc. Dar aceşti băştinaşi simpli şi analfabeţi, la nivelul epocii pietrei, aşa cum sînt, au reuşit să se ridice pe această treaptă a evoluţiei fără superstiţii, fără nici un fel de credinţe. Speram să continue această cale.

— Ce vrei să spui, se încruntă preotul, adică nu au zei, nu cred în viaţa de apoi ? Ar putea muri... ?

— De murit, mor, şi în ţărînă se întorc, ca şi celelalte animale. Au şi ei tunete, arbori şi apă, dar fără zeul tunetului, spiritele pădurii sau nimfele apelor. N-au zei mărunţi şi urîţi, tabuuri sau vrăji care să le chinuie visele şi să le scurteze viaţa. Sînt singurii primitivi pe care i-am întîlnit ce sînt complet eliberaţi de superstiţii şi par a fi mult mai fericiţi şi sănătoşi datorită acestui lucru. Nu doresc decît să-i lăsăm aşa cum sînt.

— Vrei să-i ţii departe de cuvîntul Domnului, de Mîntuire ? Ochii pastorului se îngustau pe măsură ce se retrăgea.

— Nu, spuse Garth. Vreau să-i ţin departe de superstiţie pînă cînd, învăţînd mai mult, să poată să judece totul în mod realist şi astfel să nu riste să fie absorbiţi şi poate distruşi de ea.

— Este o insultă pentru Biserică, domnule, dacă o echivalezi cu superstiţia...

— Te rog, ridică Garth mîna, fără argumente teologice. Nu-mi închipui că societatea asta a ta a achitat biletul de călătorie numai pentru ca tu să ai o discuţie cu mine. Pur şi simplu acceptă faptul ca atare. După o chibzuinţă de mai mulţi ani, credinţele mele sînt formate şi nici un argument de metafizică superioară nu le poate schimba. Îţi promit să nu încerc să te convertesc, dacă-mi promiţi că-mi vei face acelaşi serviciu.

— De acord, domnule Garth. Dar aşa cum, de altfel, mi-ai amintit, misiunea mea aici este să salvez aceste suflete şi numai acest lucru trebuie să-l fac. De ce atunci munca mea te-ar deranja atît de mult încît să încerci a mă împiedica să cobor ? M-ai ameninţat chiar cu pistolul şi chiar..., preotul se opri şi îşi pironi privirile în pahar.

— Şi chiar te-am lovit ?, întrebă Garth încruntîndu-se brusc. N-am scuze pentru acest lucru, şi aş vrea să ştii

că-mi pare rău. Poate manierele urîte şi un temperament prea încins... Dacă ai să trăieşti de unul singur multă vreme, să nu te mire, dar ai să procedezi la fel... Pentru o vreme îşi privi mîinile, aşa cum erau aşezate pe masă, descifrîndu-şi amintiri în semnele şi bătăturile imprimate acolo. Să-i zicem frustrare, în lipsa unui cuvînt mai bun. În meseria ta cred că ai avut şansa să pătrunzi în cele mai ascunse cotloane ale minţii oamenilor şi probabil ţi-ai format o idee despre motivaţii şi fericire. Eu unul însă am fost prea ocupat pentru a mă putea gîndi să mă stabilesc undeva şi să întemeiez o familie, şi pînă de curînd nu i-am simţit lipsa... Chiar dacă vei considera că cine ştie ce radiaţie mi-a afectat creierul, trebuie să-ţi spun că am început să-i consider pe aceşti peşti cu blană weskerieni ca pe propriii mei copii şi că mă simt într-un fel responsabil pentru ei.

— Sîntem cu toţii copiii Lui, spuse repede pastorul Mark.

— Ei bine, atunci sînt pe aici cîţiva copii de-ai Lui care nici măcar nu-i imaginează existenţa, răspunse prompt Garth, brusc furios pentru a-şi fi lăsat slobode simţămintele. Dar purtat mai departe de intensitatea emoţiilor, uită încă o dată de sine. Poţi înţelege oare importanţa acestui lucru ? Trăieşte alături de aceşti weskerieni un timp — şi vei descoperi o viaţă simplă şi fericită, identică cu starea de graţie de care vorbesc ai tăi ! Îşi găsesc fericirea în vieţile lor, aşa cum sînt, fără să cauzeze suferinţe nimănui. Trăind pe o planetă săracă n-au avut şansa unei evoluţii tehnologice dincolo de cultura epocii de piatră. Dar psihic ne sînt egali — dacă nu superiori. Cu toţii mi-au învăţat limba, aşa că pot să le explic cu uşurinţă tot ce vor să ştie. Cunoaşterea şi cîştigul de informaţie le creează adevărate satisfacţii. Uneori pot fi exasperanţi, deoarece orice fapt nou trebuie să li-l legi de structurile altor fapte, dar pe măsură ce învaţă mai mult tot procesul de asimilare e tot mai rapid. Într-o zi vor deveni egalii omului sub toate aspectele, sau chiar îl vor depăşi. Ai putea deci să-mi faci un serviciu ?

— Orice-mi stă în putinţă.

— Lasă-i în pace. Sau, dacă tot vrei să-i înveţi ceva, învaţă-i istoria şi ştiinţa, filozofia, dreptul, orice-ar putea să-i ajute să înfrunte realităţile marelui Univers despre care ei nici măcar nu ştiu că există. Nu-i ameţi însă cu

ura și durerea, cu vinovăția, pedeapsa și păcatul. Cine știe ce pagu...

— Mă insulți, domnule !, spuse preotul sărind în picioare. Creștetul capului său cărunt abia ajungea la pieptul comerciantului, dar nu arăta nici cea mai mică teamă în apărarea credinței sale. Însă Garth — și el în picioare acum — nu înțelegea să cedeze. Se înfruntară cu ură, așa cum procedează mereu oamenii atunci cînd apără ceea ce consideră drept.

— Voi sînteți o insultă, îi strigă Garth în față, cu incredibilul vostru egoism !... Numai voi considerați că minuscula voastră mitologie, diferind foarte puțin de altele mii ce-i împovărează încă pe oameni, poate face altceva decît să încurce niște minți încă necoapte !... Nu înțelegi că ei cred în Adevăr, că n-au auzit niciodată, nu înțeleg ce înseamnă o minciună ? N-au învățat să înțeleagă faptul că alte tipuri de minți pot gîndi diferit de ale lor ? Nu vrei deci să-i scutești de aceste...

— Am să-mi fac datoria pe care mi-a cerut-o El, domnule Garth. Sînt creaturi ale Domnului și au suflete. Așa că nu mă pot eschiva de la datoria mea de a le aduce cuvîntul Lui, astfel încît să poată fi Mîntuiți și să poată intra în împărăția cerurilor.

Cînd preotul ieși, vîntul prinse ușa și o deschise larg. În timp ce furtuna nopții îl înghițea, stropi de ploaie pătrundeau înăuntru. Bocancii lui Garth lăsară urme de murdărie cînd închise ușa peste imaginea lui Itin — ce sta liniștit și răbdător în furtună, cu singura speranță că Garth s-ar fi putut opri pentru o clipă și i-ar fi împărtășit puțin din minunata și nesfîrșita sa știință.

* * *

Printr-un consens, nu au mai pomenit niciodată de acea noapte. După cîteva zile de singurătate, devenită parcă mai apăsătoare deoarece fiecare era conștient de proximitatea celuilalt, s-au pomenit vorbindu-și cu grijă pe teme neutre. Garth își strîngea și își depozita cu încetineală marfa, neadmițînd de fel că și-ar fi terminat treaba și putea pleca oricînd. Strînsese o cantitate apreciabilă de leacuri și plante interesante, ce puteau să-i aducă un cîștig bun. În plus, era convins că artefactele weskeriene vor crea senzație pe sofisticata piață galactică. Pînă la venirea lui pe planetă, meșteșugarii se limitau în principal la cioplituri rudimentare în lemn, cu ajutorul

unor bucăți de piatră. El le oferise sculele și metalul necesar din propriile rezerve, nimic mai mult. În cîteva luni weskerienii învățaseră nu numai să lucreze cu noile materiale, dar traduseseră propriile lor forme și desene în cele mai stranii și mai frumoase artefacte văzute vreodată. Tot ce avea de făcut era deci să desfacă pe piață cîteva, în vederea creării unei cereri primare, iar apoi să se întoarcă pentru o nouă încărcătură. Weskerienii doreau în schimb numai cărți, scule și informație, și Garth era conștient că puteau intra prin propriile lor eforturi în Uniunea Galactică.

Acestea erau speranțele lui Garth, dar un vînt al schimbării suflase peste așezarea ce se închegase în jurul navei sale. Nu mai era acum centrul atenției și punctul focal al vieții satului. Zîmbea, gîndindu-se la această cădere de la putere, dar în acest zîmbet nu era prea multă veselie. Serioși și atenți, weskerienii mai făceau cu rîndul la Colectarea de Informație, dar înregistrarea pasivă a unor date reci era în evident contrast cu furtuna intelectuală ce-l înconjura pe preot.

Acolo unde Garth pretindea muncă pentru fiecare carte și mașină, preotul oferea gratuit. Garth încercase să le transmită cunoștințele progresiv, tratîndu-i ca pe niște copii inteligenți, dar analfabeți. Dorise să-i vadă mai întîi mergînd, și apoi fugind, să fie mai întîi siguri de un pas înainte de a-l face pe următorul.

Părintele Mark le oferea pur și simplu beneficiile creștinismului. Singura muncă fizică pretinsă a fost construirea unei biserici, loc de rugăciune și învățare. O mulțime de weskerieni își făcuseră apariția din nesfîrșitele mlaștini ale planetei și în cîteva zile acoperișul era ridicat pe o rețea de stîlpi. În fiecare dimineață congregația lucra un pic la pereți, apoi se grăbea înăuntru pentru a învăța toate faptele interesante, cuprinzătoare și importante despre Univers.

Garth nu le vorbise niciodată weskerienilor despre ce credea el vizavi de noul lor interes ; și asta mai ales pentru că nu-l întrebaseră. Mîndria, sau poate onoarea, îl împiedicaseră să pună mîna pe un astfel de ascultător și să-și descarce nemulțumirile. Poate totul ar fi fost altfel dacă cel mai inteligent dintre ei, Itin, ar fi fost de rînd la Colectare. Dar Itin fusese schimbat din ziua cînd sosise preotul și Garth nu mai vorbise cu el de atunci.

A fost deci o surpriză cînd, după şaptesprezece zile triple weskeriene, ieşind de la micul dejun, găsise o delegaţie la uşă. Itin era purtătorul lor de cuvînt, şi gura îi era puţin întredeschisă. Majoritatea celorlalţi weskerieni aveau, de asemenea, gurile deschise, unul părea chiar a căsca, lăsînd să se vadă clar şirul dublu de dinţi ascuţiţi şi gîtlejul purpuriu închis. Gurile deschise îl avertizară pe Garth de seriozitatea întîlnirii ; era una din expresiile weskeriene pe care învăţase s-o recunoască. O gură deschisă indica emoţii puternice, fericire, tristeţe, ură — dar niciodată nu puteai şti care din ele anume. În mod normal, weskerienii erau blajini şi Garth nu văzuse niciodată suficiente guri căscate pentru a învăţa să le înţeleagă semnificaţia. Acum însă era înconjurat de ele.

— Vrei să ne ajuţi, John Garth ?, spuse Itin. Avem o întrebare de pus.

— Vă voi răspunde la orice întrebare, îi asigură Garth cu o uşoară presimţire în glas. Despre ce este vorba ?

— Există un Dumnezeu ?

— Ce înţelegi prin Dumnezeu ? întrebă la rîndul său, Garth. Ce putea să le spună ?

— Dumnezeu este Tatăl nostru din ceruri, care ne-a făcut pe toţi şi ne apără. Căruia ne rugăm pentru ajutor şi dacă sîntem mîntuiţi vom găsi un loc...

— Destul, îl întrerupse Garth. Nu există Dumnezeu. Acum toţi aveau gurile deschise, chiar şi Itin ; îl priveau pe Garth şi încercau să înţeleagă răspunsul lui. Mulţimea dinţilor roşietici ar fi trebuit să-l înspăimînte — dar el îi cunoştea pe weskerieni prea bine ca să se teamă. Pentru o clipă se întrebă dacă nu fuseseră cumva deja îndoctrinaţi, iar pe el îl socoteau un eretic — dar înlătură imediat acest gînd.

— Mulţumesc, spuse Itin după o vreme, apoi se întoarseră şi-l părăsiră.

Deşi dimineaţa era răcoroasă, Garth îşi dădu seama că transpirase, şi se-ntreba de ce.

Reacţia nu se lăsa prea mult aşteptată. Itin se întoarse în aceeaşi după amiază.

— Vrei să vii la biserică ? îi ceru el. Multe din lucrurile ce le studiem sînt greu de învăţat, dar niciunul atît de greu ca acesta. Avem nevoie de ajutorul tău, deoarece trebuie să vă auzim pe tine şi pe părintele Mark vorbind împreună. Şi asta pentru că el spune că un lucru este adevărat, iar tu spui că alt lucru este adevărat, iar amîn-

două lucrurile nu pot fi adevărate în acelaşi timp. Vrem să aflăm care anume este adevărat.

— Am să vin, desigur, spuse Garth, încercînd să-şi reprime un brusc sentiment de exaltare. Nu întreprinsese nimic şi iată că weskerienii îl căutaseră în cele din urmă. Poate că mai exista speranţa ca ei să rămînă liberi.

În interiorul bisericii era cald, şi Garth fu surprins de numărul weskerienilor care erau aici, mult mai mulţi decît văzuse vreodată adunaţi împreună. Multe guri erau deschise. Părintele Mark stătea la o masă acoperită de cărţi. Nu arăta prea fericit şi nu spusese nimic cînd intrase Garth.

Garth vorbi primul :

— Sper că înţelegi că a fost ideea lor, au venit de bunăvoie la mine şi m-au rugat să-i însoţesc aici.

— Ştiu, spuse preotul resemnat. Cu timpul au devenit foarte dificili. Dar învaţă şi doresc să creadă, or asta este lucrul cel mai important.

— Părinte Mark, Comerciant Garth, avem nevoie de ajutorul vostru, spuse Itin. Amîndoi ştiţi o mulţime de lucruri pe care noi nu le ştim. Trebuie să ne ajutaţi să înţelegem religia, lucru ce nu este prea uşor.

Garth încercă să spună ceva, dar se răsgîndi. Itin continuă.

— Noi am citit Biblia şi toate cărţile pe care ni le-a dat părintele Mark şi un lucru este clar. L-am discutat între noi şi sîntem cu toţii de aceeaşi părere. Aceste cărţi sînt foarte diferite de cele pe care ni le-a dat Comerciantul Garth. În cărţile comerciantului există universul pe care nu-l vedem şi care nu are Dumnezeu, devreme ce nu e menţionat nicăieri, iar noi am căutat cu multă atenţie. În cărţile Părintelui Mark, El este pretutindeni şi nimic nu merge fără El. Una din ipoteze trebuie să fie deci corectă şi cealaltă falsă. Nu înţelegem cum se poate aşa ceva, dar poate că atunci cînd vom afla care este cea corectă, vom şti şi de ce. Dacă Dumnezeu nu există...

— Dar bineînţeles că El există, copiii mei, spuse părintele Mark din toată inima. El este Tatăl nostru din Ceruri care ne-a făcut pe toţi...

— Cine l-a creat pe Dumnezeu ? întrebă Itin şi murmurele încetară. Fiecare weskerian privea acum intens la părintele Mark. Acesta se retrase puţin, parcă sub impactul privirilor, apoi zîmbi.

— Nimeni nu l-a creat pe Dumnezeu, devreme ce El este Creatorul. El a existat dinto...

— Dacă El a existat dintotdeauna, de ce n-ar putea și universul să existe dintotdeauna, fără să aibă un creator ? izbucni Itin într-un torent de vorbe. Importanța întrebării era evidentă. Preotul răspunse încet, cu infinită răbdare.

— Un asemenea răspuns ar fi prea simplu, copiii mei. Nici oamenii de știință nu s-au pus de acord cu privire la crearea universului. Dar în timp ce ei se îndoiesc, noi cei care am văzut lumina — *știm*. Putem vedea miracolul creației jur împrejurul nostru. Și cum ar putea exista o creație fără un Creator ? Iar acesta este El, Tatăl Nostru, Dumnezeul Nostru din Ceruri. Știu că aveți îndoieli, pentru că aveți suflete și liber arbitru. Și totuși răspunsul este așa de simplu. CREDEȚI, este tot ce vă trebuie. Doar credeți !

— Cum putem crede fără dovezi ?

— Dacă nu puteți vedea că această lume însăși este încă o dovadă a existenței Sale, atunci am să vă spun că, dacă credeți, n-aveți nevoie de dovezi...

Murmurul vocilor crescu. Și tot mai multe guri weskeriene se deschideau pe măsură ce-și forțau gîndurile prin încurcata țesătură de vorbe și încercau să separe firul adevărului.

— Poți să ne spui tu, Garth ? întrebă Itin și timbrul vocii lui potoli bolboroseala.

— Te pot sfătui să utilizezi metoda științifică, singura care poate examina toate lucrurile — inclusiv pe sine — și-ți poate da răspunsurile ce pot dovedi valabilitatea sau falsitatea oricărui enunț.

— Atunci, asta vom face, spuse Itin. Și noi am ajuns la aceeași concluzie. Ridică o carte groasă în timp ce o undă de încuviințare străbătu asistența. Am studiat Biblia, așa cum ne-a spus părintele Mark, și am găsit răspunsul. Dumnezeu va săvîrși un miracol pentru noi, dovedind astfel că El ne veghează. Și prin acest semn îl vom recunoaște pe El și vom merge la El.

— Aceasta este păcatul falsei mîndrii, spuse părintele Mark. Dumnezeu n-are nevoie de miracole pentru a-și dovedi existența.

— Avem însă *noi* nevoie de un miracol, strigă Itin, și deși nu era o ființă umană, se resimțea nevoia în vocea sa. Am citit aici despre miracole mai mici : pîinile, peștii,

vinul, șerpii — multe din ele făcute pentru scopuri minore. Tot ce trebuie să facă El este un miracol ce ne va aduce pe toți la El — minunea unei întregi lumi noi rugîndu-se la tronul său, așa cum tu însuți ne-ai spus, părinte Mark. Și ne-ai subliniat cît de important este acest lucru. Ne-am sfătuit cu toții și am ajuns la concluzia că există un singur miracol care s-ar potrivi.

Într-o clipă lipsa de interes față de problemele teologice dispăru din mintea lui Garth. Nu se gîndise niciodată unde puteau duce toate acestea. Vedea însă acum ilustrația din Biblia pe care Itin o ținea deschisă și își dădu seama pe loc de ceea ce avea să urmeze. Se ridică ușor de pe scaun și se strecură în spatele preotului.

— Ridică-te repede, îi șopti. Ieși prin ușa din dos și intră direct în navă. Eu am să-i țin ocupați aici. Mie cred că nu-mi vor face nimic.

— Ce vrei să spui... ? întrebă părintele Mark clipind din ochi, surprins.

— Întinde-o, tîmpitule, îi șuieră Garth. La ce miracol crezi tu că se gîndesc ? Ce miracol se spune că ar fi convertit lumea la creștinism ?

— Nu, spuse părintele Mark, imposibil ! Pur și simplu nu se poate...

— Mișcă !, strigă Garth, smulgîndu-l din scaun și îmbrîncindu-l spre ușa din dos. Părintele Mark se opri din îmbrînceală și se întoarse, Garth făcu un salt spre el, dar era prea tîrziu. Amfibienii erau mici, dar mulți. Înfuriat. Garth începu să lovească cu pumnii și prima victimă fu Itin, pe care izbitura îl aruncă înapoi în mulțime. În timp ce-și croia drum spre preot, sosiră și ceilalți. Lovea în ei, dar era și cum ar fi lovit în valurile mării. Corpurile păroase și mușchiuloase pur și simplu îl măturară, acoperindu-l. Se bătu pînă îl legară și încă se mai zbătea, dar după ce primi cîteva lovituri în cap se potoli. Atunci îl dădură afară în ploaie, de unde putea doar să privească și să înjure.

Desigur, weskerienii erau meseriași desăvîrșiți, și tot ce construiră apoi respecta ilustrația din Biblie în cele mai mici amănunte. Crucea înfiptă în vîrful unui deal mic, cuiele din metal strălucitor, ciocanul. Părintele Mark fu dezbrăcat și apoi drapat într-o pînză croită cu grijă. Îl conduseră afară din biserică.

Cînd zări crucea, aproape că leșină, dar după acest

moment de slăbiciune își ridică capul, hotărît să moară așa cum trăise, în credință.

Era însă greu, cumplit de greu chiar și pentru Garth, care doar privea. Una e să vorbești despre răstignire și să privești corpurile subțiri în lumina difuză din timpul rugăciunii și alta să vezi un om gol cu frînghiile înfipte în carne, atîrnînd de niște bare de lemn. Și să vezi cum cuiul ascuțit ca un ac este potrivit pe pielea catifelată a palmei. Să vezi ciocanul ce este retras în spate pentru avînt, cu calmul și determinarea unui artizan ce cîntărește lovitura. Să auzi sunetul înecat al metalului ce pătrunde carnea.

Apoi să auzi țipetele.

Puțini sînt născuți pentru a fi martiri. Părintele Mark nu era dintre aceștia. După primele lovituri, sîngele izbucni din buzele în care se încleștaseră dinții. Atunci deschise larg gura, întoarse capul și urletele guturale și ingrozitoare se amestecară cu zgomotul ploii ce cădea. Un fel de ecou mut le răspunse. Weskerienii priveau, cu trupurile sfredelite de emoții neînțelese, șiruri după șiruri de guri căscate ce reflectau agonia preotului răstignit.

Din fericire, leșină cînd ultimul cui fu bătut la locul lui. Sîngele curgea din rănile proaspete și se amesteca cu ploaia, pentru a i se scurge la picioare ușor decolorat, împreună cu viața din el. În același timp, chinuit de propriile legături, copleșit de loviturile ce le primise în cap, Garth își pierdu cunoștința.

Se trezi în magazia sa, în întuneric. Cineva tăiase sforile cu care era legat. Afară ploaia încă răpăia pe acoperiș.

— Itin, spuse. Nu putea fi altcineva...

— Da, răspunse, în șoaptă, vocea neomenească. Ceilalți sînt în biserică și vorbesc. Lin a murit după lovitura ce i-ai dat-o în cap iar Inon este foarte grav rănit. Unii sînt de părere că ar trebui să fii și tu răstignit și cred că așa se va întîmpla. Sau poate omorît, cu pietre în cap. Au găsit în Biblie acolo unde scrie că...

— Știu, spuse, cu infinit dezugust, Garth. Ochi pentru ochi. O să găsiți o mulțime de lucruri de acest fel, acum că tot v-ați apucat să căutați. E o carte „minunată"...

Îi durea grozav capul.

— Trebuie să pleci, poți ajunge la navă fără să te vadă cineva. Au fost prea multe crime. Se resimțea parcă același dezgust în vocea lui Itin.

Convins, Garth se ridică în picioare. Își apăsă capul pe scîndura peretelui pînă ce ameţeala trecu.

— E mort. Spusese asta ca pe o constatare, nu ca o întrebare.

— Da, de cîtăva vreme. Altfel n-aş fi venit înapoi să te văd.

— Şi desigur, îngropat, de asta vă şi gîndiţi la mine.

— Şi îngropat ! În vocea neomenească parcă sesiza o urmă de emoţie, un ecou al morţii preotului. Este îngropat şi se va ridica la Ceruri. E scris asta şi aşa se va-ntîmpla. Părintele Mark va fi atît de fericit ! Vocea amuţi, cu un sunet asemănător unui suspin omenesc.

Garth îşi făcu cu greu loc spre uşă, sprijinindu-se de pereţi pentru a nu cădea.

— Am făcut ce trebuia, nu-i aşa ? întrebă Itin. Nu primi nici un răspuns. Se va înălţa la ceruri, Garth, nu-i aşa că se va înălţa ?

Garth era la uşă şi lumina ce venea de la biserică era suficientă ca să vadă frînghiile însîngerate atîrnînd de cruce. Itin apăru lîngă el şi Garth simţi mîna delicată, cu multe degete şi unghii ascuţite, apucîndu-l de haine.

— Se va înălţa, nu-i aşa, Garth ?

— Nu, îi răspunse Garth. Va rămîne îngropat acolo unde l-aţi pus voi. Nimic nu se va întîmpla, pentru că e mort, şi mort va rămîne pentru totdeauna.

Picăturile de ploaie se scurgeau pe blana lui Itin, iar gura îi era deschisă atît de mult încît părea că ţipă în noapte. Reuşi în cele din urmă să vorbească, cu mare efort, exprimînd un gînd straniu într-o limbă străină lui.

— Şi atunci noi, noi nu vom fi Mîntuiţi ? Nu vom deveni puri ?

— Aţi fost puri, îi răspunse Garth, cu o voce între suspin şi hohot de rîs. Asta e partea oribilă şi mizerabilă a lucrurilor. Aţi fost puri. Acum sînteţi...

— Ucigaşi, şopti Itin, în timp ce apa îi şiroia pe capul aplecat şi se pierdea în întuneric.

Ovidiu Bufnilă

UN ASPECT FUNDAMENTAL AL OPȚIUNII

Pepino, omul de serviciu, avea să declare la anchetă că niciodată nu-l văzuse pe Alvaro, funcționarul de la „nouă", avînd o înfățișare atît de maiestuoasă ca în acea ciudată zi de 14 ianuarie.

Era mai ceva ca Oldenburg, boxerul de categoria grea, care îl bătuse în 15 reprize pe androidul din generația a șaptea Dun, se înflăcără Pepino în timp ce anchetatorul, privindu-l cu o față lipsită de expresie, își aprinsese o țigară și se gîndea aiurea, încercînd să-și imagineze fiecare pas al lui Alvaro pînă în momentul dispariției sale.

Pe baza celor declarate de unii martori oculari, un măcelar, un taximetrist și o liceană, îl urmări pe Alvaro pînă la centrul de cercetări astrofizice, GEMS, unde după o scurtă incursiune înăuntrul laboratoarelor află că tocmai se experimenta o modalitate originală de a călători prin timp.

Întorcîndu-mă de la meci, beat de fericire și de vreo șapte halbe de bere, mi-am făcut drum pînă la Bancă și zărind lumină la un birou, am urcat și m-am trezit față-n față cu Dumnezeu, spuse Pepino, anchetatorul tresări, Alvaro avea o aureolă în jurul capului, zău așa, l-am confundat ușor cu Creatorul, mă privea fără să mă vadă și-mi tot povestea ceva despre manipularea individului,

Absolvent al unei facultăți tehnice, băcăoanul Ovidiu Bufnilă (n. 1957) oferă mai ales povestiri foarte scurte — ca cea de față —, ingenioase, cu cheie, ale căror finaluri au surprinzătoare și convingătoare efecte demistificatoare. *(M.B.)*

despre exploatarea valorilor anonime și despre geneza aspirațiilor.

Anchetatorul îi întinse un pahar cu apă minerală, Pepino mulțumi și spuse că nu mai are ce povesti, Alvaro dispăruse în ziua de 14 ianuarie, și cam asta era totul.

Anchetatorul îi făcu semn că poate să plece și continuă să-și imagineze momentul în care Alvaro se certase cu directorul general, cînd îl înfruntase față în față, amenințîndu-l, denigrîndu-l în fața a doi subalterni și așa mai departe. Ieșise apoi furios din cabinet, trîntise ușa și se îndreptase hotărît către casă. Își luase un sac de voiaj, cîteva cărți și așteptase seara.

Așteptînd, fumase peste cincisprezece țigări, lucru care nu-i era în obicei.

Străbătuse după aceea străzile pe furiș, pătrunsese la GEMS sărind pur și simplu un gard, apoi o fereastră, și-și pierduse urma prin laboratoare.

În timpul nopții, Alvaro îl zări pe anchetator în visele sale, se zvîrcoli și împrăștie în jur frunzele din care-și încropise un culcuș.

Se afla în jungla africană la o distanță bună de secolul XX, departe de șeful său autoritar și de copoii lui neobosiți.

Își studiase numărul cu minuție. Citise într-o carte că primitivii erau impresionați cu ușurință de lumini și sunete necunoscute lor.

Se ridică în picioare, scoase pistolul de artificii și înaintă spre piața satului. Se postă chiar în mijlocul ei și vreme de cîteva clipe umplu văzduhul cu lumini multicolore.

Tobele răpăiră și întreg tribul se adună în jurul lui. Manifestarea lor zgomotoasă îl umplu de bucurie pe Alvaro. Era Zeul care venise dintr-un alt timp și iată, tribul îl întîmpina cu dansuri și cu ghirlande de flori.

Vrăjitorul satului i se aruncă la picioare, iar regele african îi întinse sceptrul puterii fără să-l privească în ochi.

Apoi îl purtară pe umeri spre un luminiș în care ardea un foc uriaș, făcîndu-l să înțeleagă prin semne că, la începutul anului, primul zeu care cobora printre ei era mîncat, pentru ca întreg tribul să aibă noroc la vînătoare și să trăiască în pace cu vecinii.

Ray Bradbury

MARȚIANUL

Munții albaștri se înălțau prin ploaie și ploaia se vărsa în lungile canale, iar bătrînul La Farge și soția lui ieșiră din casă să o privească.

— Prima ploaie din anotimp, observă La Farge.

— Prinde bine, spuse soția lui.

— Foarte bine venită.

Închiseră ușa. Odată înăuntru, își încălziră mîinile la foc. Tremurau. Prin fereastră, în depărtare, vedeau șuvoaiele de ploaie strălucind pe corpul rachetei care îi adusese de pe Pămînt.

Ray Bradbury s-a născut în 1920 în Illinois (S.U.A.), trăiește pe undeva pe planeta Marte, nu știe să conducă automobilul și nu se uită niciodată la televizor — cam așa ni-l prezintă Oriana Fallacci pe unul dintre puținii scriitori a cărui faimă a depășit granițele genului, a cărui operă, intrată în patrimoniul culturii americane contemporane, a devenit obiect de studiu în școli.

Paradoxal, debutul lui Ray Bradbury a fost dificil, reușind să publice doar în reviste de circulație restrînsă. Consacrarea avea să vină însă curînd, odată cu publicarea, în 1950, a celebrelor *Cronici Marțiene*, una dintre cele mai tulburătoare cărți de anticipație. I-au urmat, între altele, în 1953 romanul avertisment *Fahrenheit 451* (tradus și în românește), volumele de povestiri *Medicamente pentru melancolie* (1959), *R de la Rachetă* (1966) — apărută și în românește sub titlul *Aici sînt tigri, Cu mult după miezul nopții* (1976), lucrări semnificative în cadrul unei opere în același timp poetică și științifico-fantastică de renume.

Una dintre *Cronicile Marțiene — September 2005 : The Martian*, poate cea mai frumoasă, se încadrează tematic în volumul de față. Este istoria tristă a unei întîlniri cu năluca unui pseudozeu fragil și muritor, povestea ultimului marțian și a coloniștilor sosiți de pe Terra. *(M.B.)*

— De un singur lucru îmi pare rău, spuse La Farge privindu-şi mîinile.

— De ce ? întrebă soţia lui.

— Mi-ar fi plăcut să-l putem aduce pe Tom cu noi...

— Oh, Lafe, iarăşi !

— N-o mai iau de la capăt, scuză-mă.

— Am venit aici pentru a ne bucura în linişte de ultimii noştri ani şi nu pentru a ne gîndi la Tom. A murit de-atîta timp, încît am putea încerca să-l uităm, şi pe el şi tot ce ţine de Pămînt.

— Ai dreptate, spuse el, răsucindu-şi din nou mîinile spre foc. Privi ţintă flăcările. N-am să mai vorbesc despre asta niciodată. Doar că îmi lipsesc grozav ieşirile la cimitir, duminica, cînd îi puneam flori pe mormînt. Era cam singura noastră plimbare...

Ploaia albastră cădea uşor pe acoperiş. La ora nouă se duseră la culcare şi se întinseră, tăcuţi, mînă în mînă. El avea cincizeci şi cinci de ani, ea şaizeci.

— Anna ? spuse el cu voce scăzută.

— Da, răspunse ea.

— Auzi ceva ?

Ascultară amîndoi ploaia şi vîntul.

— Nimic, spuse ea.

— Cineva fluieră.

— Nu, n-aud nimic.

— Oricum, mă duc să văd.

Îşi puse halatul şi se îndreptă spre uşa din faţă. După o clipă de ezitare, o deschise larg şi ploaia îi căzu, rece, pe faţă. Bătea vîntul. În curte se zărea o siluetă mărunţă. Un fulger brăzda cerul, dezvăluind o făptură care-l privea ţintă pe bătrînul La Farge, oprit în prag.

— Cine-i acolo ? strigă tremurînd La Farge.

Nici un răspuns.

— Cine e ? Ce vrei ?

Din nou nici un cuvînt.

Se simţi, deodată, slăbit, dezorientat, obosit.

— Cine eşti ? strigă.

Soţia veni în spatele lui şi îi apucă braţul.

— De ce strigi ?

— E un băieţel în curte. Şi nu vrea să-mi răspundă, spuse bătrînul tremurînd. Seamănă cu Tom !

— Vino la culcare, visezi.

— Dar e acolo, uită-te şi tu !

Deschise mai larg ușa, ca ea să vadă. Vîntul sufla rece, ploaia cădea mărunt, iar făptura, mereu nemișcată, îi privea cu ochi străini.

Bătrîna se sprijini de ușă.

— Pleacă, spuse femeia fluturîndu-și mîna, pleacă !

— Nu ți se pare că seamănă cu Tom ? întrebă bătrînul.

Făptura nu făcea nici o mișcare.

— Mi-e frică, spuse femeia. Încuie ușa și vino în pat. Nu-mi place povestea asta.

Dispăru gemînd în dormitor. Bătrînul rămase, primind răceala ploii pe mîini.

— Tom, spuse încetișor, dacă tu ești Tom, dacă printr-o întîmplare ești tu, eu am să las ușa descuiată. Și dacă ți-e frig și dacă vrei să te încălzești, atunci vino mai tîrziu și întinde-te pe lîngă foc. Ai să găsești acolo niște blănuri.

Închise ușa fără să tragă zăvorul.

Femeia îl simți întorcîndu-se în pat și fremătă.

— Ce noapte îngrozitoare, mă simt atît de bătrînă, spuse suspinînd.

— Haide, haide, o alină el ! O cuprinse în brațe. Haide, dormi. După un lung răstimp, femeia adormi. Apoi, în liniștea deplină, bătrînul auzi ușa din față deschizîndu-se, vîntul și ploaia pătrunzînd înăuntru. Ușa se închise încetișor. Auzi pași furișați apropiindu-se de foc și o respirație ușoară.

— Tom, își spuse bătrînul.

Un fulger sfîșie întunericul.

Dimineața, soarele strălucea cu putere.

Bătrînul La Farge deschise ușa salonului și privi iute în jur. Pe blănurile de lîngă foc nu era nimeni.

La Farge suspină : Îmbătrînesc.

Ieși și se îndreptă spre canal, după apă proaspătă, pentru spălat. În poartă aproape că se ciocni de tînărul Tom, care aducea deja o găleată plină ochi.

— Bună dimineața, tată.

— 'Neața, Tom.

Băiatul, cu picioarele goale, traversă rapid camera, puse jos găleata și se întoarse zîmbind.

— Ce zi minunată !

— Da, este, spuse bătrînul, necrezîndu-și ochilor. Băiatul se purta de parcă nimic neobișnuit nu s-ar fi întîmplat. Începu să-și spele obrazul. Bătrînul făcu cîțiva pași înspre el.

— Tom, cum ai ajuns tu aici ? Ești viu ?

— N-ar trebui să fiu ? spuse băiatul ridicînd privirea.

— Dar, Tom, cimitirul, duminicile..., noi, florile... La Farge simţi că trebuie să se aşeze. Se opri în fotoliu. Băiatul se apropie şi îl apucă de mînă. Bătrînul îi simţi degetele, calde şi puternice.

— Eşti aici cu adevărat, nu visez ?

— Vrei să fiu aici, nu-i aşa ? Băiatul păru neliniştit.

— Da, da, Tom, sigur că da !

— Atunci, de ce mai pui întrebări ? Acceptă-mă !

— Dar, mama ta... şocul...

— Pentru ea nu-ţi face griji... V-am cîntat toată noaptea, aşa că o să mă acceptaţi mai uşor, ea mai ales... Îmi dau seama. Rîse, scuturîndu-şi buclele arămii. Privirile ii erau albastre şi adînci.

— Bună dimineaţa, Lafe, bună dimineaţa, Tom ! Mama ieşi din dormitor, strîngîndu-şi părul într-o agrafă. Nu e o zi minunată ?

Tom se întoarse rîzînd spre tatăl său :

— Vezi ?

Luară toţi trei un dejun delicios, în umbra din spatele casei. Doamna La Farge descoperise o sticlă cu vin vechi, pusă deoparte, din care băură cu toţii.

Bătrînul La Farge nu-şi văzuse niciodată soţia atît de radioasă. Chiar dacă mintea ei ascundea o umbră de îndoială, nimic nu ieşea la iveală. Lăsa impresia că lucrurile îi par absolut obişnuite. La Farge însuşi încerca acelaşi sentiment.

În timp ce mama spăla vasele, La Farge, aplecîndu-se spre fiul său, îl întrebă în şoaptă :

— Şi cîţi ani mai ai tu acuma, băiete ?

— Cum, tată, nu ştii ? Paisprezece, bineînţeles !

— Cine eşti, de fapt ? Nu poţi fi Tom, dar *cineva* trebuie să fii ! Cine ?

— Nu, taci ! Înspăimîntat, copilul îşi ascunse obrazul în mîini.

— Mie poţi să-mi spui... murmura bătrînul. Aş înţelege... Eşti marţian, nu-i aşa ? Am mai auzit eu poveşti despre marţieni... Nimic precis... Se spune că au mai rămas puţini şi că atunci cînd se arată printre noi iau înfăţişare de pămînteni... Ceva nu e în regulă cu tine... Eşti Tom... şi totuşi nu eşti...

— De ce nu poţi să mă accepţi şi să taci ? strigă băiatul. Îşi ascunse din nou faţa în mîini. Nu te îndoi de

mine, te rog, nu te îndoi ! Se întoarse şi părăsi masa, alergînd.

— Tom, întoarce-te !

Dar băiatul alerga de-a lungul canalului, îndreptîndu-se către oraşul care se zărea în depărtare.

— Unde aleargă Tom ? întrebă Anna, întoarsă după restul de farfurii. Îşi privi soţul în ochi. L-ai necăjit cu ceva ?

— Anna, îi spuse luîndu-i mîna. Anna, îţi aminteşti de cimitir, de piaţă, de Tom şi pneumonia lui...

— Ce tot spui acolo, rîse ea.

— N-are nici un fel de importanţă...

În depărtare, de-a lungul canalului, praful se aşeza în urma paşilor lui Tom.

*

Spre orele 5 ale după amiezii, odată cu asfinţitul, Tom se întoarse. Îşi privi tatăl bănuitor.

— Ai de gînd să-mi mai pui vreo întrebare ? dori el să ştie.

— Nici o întrebare.

— Grozav, spuse băiatul, zîmbind inexpresiv.

— Unde-ai umblat ?

— Prin oraş. Mă gîndeam să nu mă mai întorc... Mă simţeam... cum să-ţi spun eu... — căuta el cuvîntul — mă simţeam prins în capcană...

— Cum adică ? Ce capcană ?

— Treceam prin faţa unei căsuţe de tablă, aproape de canal şi am simţit că n-am să mai fiu lăsat să mă întorc niciodată la voi... Nu pot să-ţi explic... n-am cum... nu ştiu... nici eu nu înţeleg... E ciudat... şi... nu mai vreau să vorbesc despre asta !

— Ei, atunci, să nu mai vorbim ! Du-te să te speli pe mîini, s-a făcut ora cinci...

Băiatul plecă în fugă.

După vreo zece minute, pe apele liniştite ale canalului se zări o barcă. Un bărbat înalt, slab, cu părul negru, o îndrepta spre mal cu mişcări îndemînatice.

— 'Nă seara, tăicuţă La Farge, spuse el, lăsîndu-şi barca să plutească în voie.

— 'Nă seara, Saul, ce mai e nou ?

— Multe, în seara asta... Îl ştii pe Nomland, cel care locuieşte chiar lîngă canal, în căsuţa de tablă ?...

— Da, tresări La Farge.

— Știi ce mai canalie era, nu ?

— Umbla zvonul că a trebuit să părăsească Pămîntul pentru că omorîse pe cineva.

— Îți amintești cumva și numele omului pe care-l omorîse ?

— Gillins, nu ?

— Chiar așa, Gillins. Ei bine, acum vreo două ore, Nomland a venit din oraș, alergînd cît îl țineau picioarele și strigînd că l-a văzut pe Gillins, aici, pe Marte, viu și nevătămat, astăzi, chiar în după amiaza asta ! S-a dat peste cap să fie vîrît în închisoare pentru a se pune la adăpost. Gardianul nici n-a vrut s-audă. Așa că Nomland s-a întors acasă, și am auzit că la scurt timp și-a zburat creierii. Tocmai de acolo vin.

— Ia te uită ! făcu La Farge.

— Al naibii de ciudate chestii se mai întîmplă ! zise Saul. Ei, asta este. Noapte bună, La Farge.

— Noapte bună...

Barca se îndepărtă pe apa liniștită a canalului.

— Masa e gata, anunță bătrîna doamnă.

Domnul La Farge se așeză la locul lui și, cu cuțitul în mînă, se întoarse spre Tom.

— Tom, spuse el, ce-ai făcut în după-amiaza asta ?

— Nimic, răspunse Tom cu gura plină. De ce ?

— A, întrebam doar așa, pur și simplu... Bătrînul își îndesă șervetul sub guler.

*

Către orele șapte ale serii, doamna La Farge voi să meargă în oraș.

— N-am mai fost acolo de luni întregi, spuse ea. Dar Tom nu era de acord.

— Mi-e frică de oraș, spuse el. Atîția oameni... Nu, nu, nu vreau să merg acolo...

— Ei, poftim, un băiat mare ca tine ! Nici nu vreau să aud ! Ai să vii. Am hotărît.

— Anna, dacă băiatul nu vrea să... începu bătrînul. Dar discuția n-avea nici un rost. Femeia îi împinse către barcă și plutiră cu toții pe canal sub stelele serii, Tom culcat pe spate, cu ochii închiși ; nu puteai să spui dacă doarme ori ba. Bătrînul, preocupat, nu-l slăbea din ochi.

„Cine să fie făptura asta, gîndea, căreia dragostea, afecțiunea par să-i lipsească la fel de mult ca și nouă ? Cine e ? Și cum se face că, îmboldit de singurătate, ni se

înfățișează nouă, cu glasul și obrazul amintirii, și rămîne printre noi, pînă la urmă acceptat și fericit ? Din ce munți vine, din care peșteri, din rămășițele cărei specii supraviețuitoare sosirii rachetelor pămîntene ?“ Bătrînul, înălță neputincios din umeri. N-avea cum să știe...

Oricum, în clipa de față, *era Tom*. Bătrînul privi spre orașul care se apropia. Îl simțea plin de dușmănie ; începu din nou să se gîndească la Tom, la Anna, la el însuși...

— Poate că e o greșeală că vrem să-l păstrăm pe Tom... cel puțin pentru o vreme... Asta nu ne poate aduce decît cel mult griji și necazuri, dar... cum să renunți la ceea ce ne-am dorit mai presus de orice ?... Nu, n-are importanță, chiar dacă nu rămîne decît o singură zi și-apoi dispare, mărind și mai mult golul din jurul nostru, făcînd nopțile mai întunecate și ploile mai reci... Ne-am putea lipsi mai ușor de hrană decît să ni-l ia și pe ăsta de lîngă noi. Îl privi din nou, atît de liniștit, ghemuit în fundul bărcii.

Băiatul gemu prin somn. Visa, pesemne.

— Oamenii, murmura băiatul, să te schimbi... să te schimbi mereu... capcăna...

— Taci, taci, băiatule. La Farge îi mîngîie buclele mătăsoase și Tom tăcu.

*

La Farge își ajută soția și fiul să coboare din barcă.

— Am ajuns !

Anna zîmbea luminilor, orașului, asculta muzica revărsată de cabarete, piane și fonografe, îi privea pe oameni plimbîndu-se braț la braț pe străzile neîncăpătoare.

— Tare aș vrea să ne întoarcem, spuse Tom.

— N-ai fost niciodată așa, spuse mama lui. Cît îți mai plăcea să ieși în oraș sîmbătă seara !...

— Rămîi cît mai aproape de mine, șopti Tom. Nu vreau să fiu prins în cursă...

Anna îl auzise.

— Nu mai vorbi prostii. Hai, vino odată !

La Farge băgă de seamă că băiatul îl apucase de mînă. I-o strînse cu putere.

— N-am să te părăsesc, bietul meu Tommy...

Privi mulțimea care forfotea și se simți, la rîndul lui, neliniștit.

— N-o să stăm mult.

— Prostii, o să petrecem toată seara, spuse Anna.

Traversară o stradă şi trei beţivani se împiedicară de ei. În învălmăşeală se despărţiră unii de alţii, apoi La Farge se dezmetici, consternat.

Tom dispăruse.

— Unde este ? întrebă Anna enervată. O întinde ori de cîte ori poate. Tom ! strigă ea.

Domnul La Farge traversă mulţimea în grabă, dar Tom dispăruse.

— Vine el înapoi, va fi la debarcader cînd vom pleca, spuse Anna cu convingere, împingîndu-şi soţul înspre intrarea cinematografului.

Dintr-odată mulţimea se învălmăşi, iar o pereche trecu grăbită pe lîngă La Farge. Îi recunoscu. Erau Joe Spaulding şi soţia, care însă dispărură înainte ca el să le fi putut vorbi. Uitîndu-se înapoi, încordat, întinse biletele şi se lăsă tras de soţie spre întunericul neprimitor.

*

La ora 11 Tom nu era la debarcader. Doamna La Farge se făcu, dintr-odată, extrem de palidă.

— Lasă, mamă, nu fi necăjită, spuse La Farge. Îl voi găsi. Aşteaptă-mă aici.

— Grăbeşte-te. Vocea i se pierdu în zgomotul valurilor.

Cu mîinile în buzunare, umbla pe străzile întunecate. Peste tot, luminile începură să se stingă, una cîte una.

Cîteva persoane mai zăboveau încă la ferestre, căci noaptea era caldă, în ciuda cerului acoperit ici şi colo de nori grei de furtună printre care se întrezăreau stele. Plimbîndu-se, îşi aminti de aluziile repetate ale băiatului la capcane, de teama lui neţărmurită de mulţime şi oraşe. Totul însă n-are nici un sens, gîndi cu oboseală bătrînul. Poate că băiatul a plecat pentru totdeauna sau poate că n-a existat niciodată. La Farge intră pe o străduţă şi se apucă să examineze numerele !

— Salut, La Farge !

Un bărbat stătea în pragul casei, cu pipa în gură.

— Salut, Mike.

— V-aţi certat, tu şi nevastă-ta ? Te plimbi ca să-ţi treacă ?

— Nu, mă plimb doar aşa.

— Ai aerul să fi pierdut ceva. Dar vorbind de lucruri pierdute, spuse Mike, astă seară a fost găsit cineva. Îl

ştiti pe Joe Spaulding, nu ? Îţi mai aduci aminte de fiica sa, Lavinia ?

— Da. La Farge îngheţă. Părea că visul se repetă. Ştiu dinainte ce va zice celălalt.

— Lavinia s-a întors acasă astă seară, spuse Mike fumînd. Dacă-ţi mai aminteşti, se pierduse pe fundul Mării Moarte acum vreo lună. Au mai găsit ceea ce rămăsese din corpul ei, cumplit descompus, şi de atunci ceva nu merge bine în familia Spaulding. Joe povestea peste tot că n-ar fi moartă, că n-ar fi fost cadavrul ei. Imaginează-ţi că a avut dreptate. Astă seară Lavinia a apărut !

— Unde ? La Farge îşi simţi inima bătînd cu putere, iar respiraţia precipitată.

— Pe Strada Mare. Familia Spaulding tocmai îşi luase bilete pentru spectacol. Şi, dintr-o dată, în mulţime au zărit-o pe Lavinia. Trebuie să fi fost o scenă tare ! Fata nu i-a recunoscut la început, apoi ei au urmărit-o de-a lungul străzii şi i-au vorbit. Atunci ea şi-a reamintit !

— Ai văzut-o ?

— Nu, dar am auzit-o cîntînd. Îţi mai aminteşti cum obişnuia să cînte melodia aceea — „Pe malurile Lochlomondului" ? Am auzit-o murmurînd-o pentru tatăl ei acum cîteva clipe, la ei acasă. Este minunat ! O fată atît de drăguţă ! Ţi se rupea inima ştiind-o moartă. Dar acum, cu întoarcerea asta, toate s-au aranjat...

...Ei, dar parcă nici tu nu te simţi în apele tale. Mai bine intră să-ţi dau o gură de whisky.

— Nu, mulţumesc, Mike ! Bătrînul plecă. Îl mai auzi pe Mike spunîndu-i „noapte bună", dar nu-i răspunse, ci-şi fixă ochii pe clădirea înaltă sub al cărei acoperiş transparent de cristal se întrezăreau vrejurile minunatelor crizanteme marţiene.

De cealaltă parte, deasupra grădinii, era un balcon de fier forjat, iar ferestrele erau luminate.

Era foarte tîrziu, şi el se întrebă :

— Ce i se va întîmpla Annei dacă n-am să-l aduc pe Tom cu mine ? Acest al doilea şoc, a doua moarte, oare cum le va suporta ? Îşi va reaminti oare de prima moarte, de visul acesta şi de brusca sa dispariţie ? Oh, Doamne, trebuie să-l găsesc pe Tom, altfel ce i se va întîmpla Annei ? Sărmana de ea, aşteaptă acolo, la debarcader. Se opri şi-şi ridică uşor capul. Cineva era deasupra, voci îşi spuneau cu blîndeţe „noapte bună", se auzeau uşi închizîndu-se, luminile se stingeau şi se ridica o melodie uşoară. Peste o clipă,

o fată tînără, de nici 18 ani, foarte frumoasă, apăru în balcon.

La Farge o strigă, prin vîntul ce se porni să sufle. Fata se întoarse și privi în jos.

— Cine-i acolo ? strigă ea.

— Sînt eu, spuse bătrînul, și înțelegînd că replica sa era prostească și ciudată, tăcu, mișcînd încet din buze.

Ar fi putut să spună : „Tom, fiule, sînt eu, tatăl tău" ?

Cum să vorbească cu ea ? L-ar putea crede nebun și și-ar chema părinții.

Tînăra se aplecă în lumină.

— Te știu, răspunse ea încet. Te rog, pleacă, nu mai e nimic de făcut.

— Trebuie să vii înapoi, îi ieșiră lui La Farge cuvintele împotriva voinței lui. Silueta luminată de razele lunii se retrase în penumbră, așa încît nu rămase decît o voce, fără identitate.

— Nu mai sînt fiul tău, spuse vocea. N-ar fi trebuit nicidecum să venim în oraș.

— Dar Anna așteaptă la debarcader !

— Îmi pare nespus de rău, spuse vocea liniștit. Dar ce pot face ? Sînt fericit aici, sînt iubit, tot atît de mult precum m-ați iubit și voi. Sînt ceea ce sînt și iau ceea ce pot ; acum e prea tîrziu, m-au prins.

— Dar Anna, șocul acesta pentru ea... Gîndește-te !...

— Gîndurile sînt prea puternice în casa aceasta, e ca și cum aș fi întemnițat. Nu mă mai pot transforma.

— Dar tu ești Tom, ai fost Tom, nu-i așa ? N-ai să-ți bați joc de-un bătrîn ; nu ești cu adevărat Lavinia Spaulding ? !

— Eu nu sînt nimeni, sînt doar eu însumi, oriunde-aș fi sînt ceva, iar acum sînt ceva ce tu nu poți schimba.

— Nu ești în siguranță în oraș. Este mai bine în josul canalului, acolo unde nimeni nu-ți poate face nici un rău, pledă bătrînul.

— E adevărat. Vocea ezită. Dar acuma trebuie să țin seamă și de oamenii aceștia. Cum s-ar simți ei dacă mîine dimineață vor vedea că am plecat din nou, de data aceasta pentru totdeauna ? Oricum, mama știe cine sînt, a ghicit ca și tine. De fapt cred că toți au ghicit, dar nu pun întrebări. Nu pui întrebări Norocului. Dacă nu poți avea realul, atunci te mulțumești și cu un vis. Poate nu sînt pentru ei copila lor moartă, dar sînt ceva mai bun : un

ideal conceput de minţile lor. Am de ales între a-i răni pe ei sau pe soţia ta.

— Ei sînt în familie cinci. Ar putea suporta mai uşor pierderea ta.

— Te rog, spuse vocea. Sînt obosit.

Vocea bătrînului se înăspri.

— Trebuie să vii. N-aş putea şti inima Annei rănită pentru a doua oară. Eşti fiul nostru. Eşti fiul meu şi ne aparţii.

— Nu, te rog ! Umbra tremură.

— Nu aparţii acestei case şi nici acestor oameni.

— Nu, nu, nu-mi face asta !

— Tom, Tom fiule, ascultă-mă. Vino înapoi, coboară pe vrejurile viţei, băiete. Vino, Anna ne aşteaptă. O să-ţi oferim un cămin plăcut şi tot ceea ce doreşti.

Rămase cu ochii pironiţi în sus, sperînd din toate fibrele fiinţei să se întîmple minunea.

Umbra se mişcă, viţa tremură uşor. Într-un tîrziu, o voce uşoară spuse :

— Bine, tată.

— Tom !

În lumina lunii, o siluetă măruntă de băiat alunecă pe ramurile viţei. La Farge întinse mîinile pentru a-l prinde. Deasupra lor, luminile camerei se aprinseră. O voce întrebă de la una dintre ferestrele cu gratii :

— Cine-i acolo ?

— Repede, băiete ! Se aprinseră mai multe lumini, se ridicară alte voci.

— Opriţi, am o puşcă. Vinny, ce se întîmplă ? Zgomot de paşi ce alergau.

Împreună, bătrînul şi băiatul traversară în goană grădina. Se auzi o împuşcătură. Glonţul ricoşă în perete chiar cînd săreau peste portiţă.

— Tom, tu ia-o pe aici, eu mă voi duce pe acolo, pentru a-i deruta. Fugi spre canal, te întîlnesc acolo peste zece minute, băiete !

Se despărţiră. Luna se ascunse sub un nor. Bătrînul fugea în întuneric.

— Anna, sînt aici. Bătrîna îl ajută, tremurînd, să urce în barcă.

— Unde este Tom ?

— Va fi aici într-un minut, zise La Farge.

Se întoarseră pentru a privi străzile şi oraşul adormit. Cîţiva trecători întîrziaţi se mai învîrteau prin oraş : un

polițist, un paznic, un pilot de rachetă, cîțiva oameni singuratici care se întorceau de la vreun rendez-vous nocturn, patru bărbați și femei ieșind dintr-un bar rîzînd. În depărtare se auzeau ecourile unei muzici plăcute.

— De ce nu vine ? întrebă bătrîna.

— Vine, vine... Dar La Farge nu era sigur. Presupuse că băiatul a fost prins din nou, cumva, undeva, în drumul lui spre debarcader, fugind pe străzile în semiîntuneric, printre casele neluminate. Era un drum lung chiar și pentru un băiat tînăr. Dar oricum, ar fi trebuit să ajungă aici primul. Și dintr-odată, departe, de-a lungul bulevardului luminat de razele lunii văzu o siluetă alergînd. La Farge strigă, apoi se liniști, căci auzi totodată un zgomot îndepărtat de voci și tropăituri. Ferestrele se luminau una cîte una. De-a lungul pieții pustii ce ducea spre debarcader silueta fugea. Nu era Tom ; era doar o formă ce alerga, cu fața argintie, strălucind la lumina lampadarelor din piață. Și apropiindu-se în fuga sa, mai aproape, tot mai aproape, deveni cunoscută. Cînd ajunse la debarcader, era Tom ! Anna își deschise brațele. La Farge se grăbi să dezlege barca. Dar era prea tîrziu ! Căci dinspre bulevard, traversînd piața tăcută, soseau în fugă un bărbat, apoi altul, o femeie și încă doi bărbați, urmați de Spaulding.

Se opriră toți, speriați. Cu ochii țintă, erau gata să dea înapoi, pentru că scena aceasta demențială li se păru un coșmar. Dar înaintară din nou, ezitînd, nedecișI, oprindu-se, apoi pornind iarăși.

Era prea tîrziu. Noaptea și aventura se sfîrșiseră. La Farge învîrti parîma între degete.. Se simțea înghețat și singur.

Ceilalți porniră din nou, în lumina lunii, și se grăbiră cu ochii larg deschiși, pînă cînd, toți zece, se opriră la debarcader. Aruncară priviri sălbatice către barcă și strigară :

— La Farge, nu te mișca ! Spaulding avea o pușcă.

Și de abia acum faptele deveneau clare. Tom zburînd în goană printre străzile luminate doar de lunile lui Marte, singur, depășind trecătorii. Fu văzut de un polițist. Răsucindu-se pe călcîie și zărindu-i fața, strigă un nume, al unui urmărit.

— Oprește-te ! Văzuse fața unui criminal.

De-a lungul întregului drum, același lucru, aici bărbați, dincolo femei, paznici de noapte, piloți de rachete. Figura agilă reprezenta pentru fiecare ceva, o identitate,

o persoană, un nume. Cîte figuri diferite s-au modelat pe fața lui Tom, în ultimele cinci minute ? Sub cîte nume a fost el chemat ?

De-a lungul întregului drum, urmărit și urmăritori, visul și cei ce-l visau, vînatul și ogarii. De-a lungul drumului, revelația subită, strălucirea ochilor familiari, chemarea unui nume uitat, amintirea altor timpuri, mulțimea multiplicîndu-se.

Fiecare sărind înainte pe măsură ce, ca o imagine reflectată din zece mii de oglinzi în zece mii de ochi, visul fluid venea și pleca, o imagine pentru cei din față, alta pentru cei din spate, altceva pentru cei ce abia acum urmau să vină și să vadă.

„Și iată-i pe toți aici, lîngă barcă, dorind fiecare visul pentru el însuși, așa cum dorim noi ca el să fie Tom, nu Lavinia, sau William, sau Roger, sau oricare altul", gîndi La Farge. Dar totul s-a sfîrșit. Lucrurile au mers prea departe.

— Veniți aici, toți trei, ordonă Spaulding. Tom păși afară din barcă. Spaulding îl prinse de mînă :

— Tu vii acasă cu mine. Știu tot.

— Așteaptă, spuse polițistul. Este prizonierul meu. Îl cheamă Dexter, e căutat pentru crimă.

— Nu, strigă o femeie. Este soțul meu ; cred că vă dați seama că-mi cunosc soțul...

Și alte voci obiectară. Mulțimea înaintă. Doamna La Farge se așeză în fața lui Tom.

— Este fiul meu ; nu aveți de ce-l acuza. Plecăm acasă chiar acum.

Cît despre Tom, tremura și se scutura violent. Părea foarte bolnav. Mulțimea se îngrămădea în jurul lui, trăgîndu-l cu brațe sălbatice, împingîndu-l și întrebîndu-l. Tom urlă. În fața ochilor lor începu să se transforme.

Fu Tom, și James, și un bărbat numit Switchman, un altul pe nume Butterfield ; fu primarul orașului și tînăra Judith, și soțul William, și soția Clarisse. Era ca o ceară moale, ce se modela conform gîndurilor lor.

Ei strigau, și se îmbrînceau, implorînd.

El țipă, și întinzîndu-și mîinile, fața i se dizolva la fiecare chemare.

— Tom, strigă La Farge.

— Alice, spuse altul.

— William !

Îi răsuceau încheieturile, rotindu-se în jurul său, pînă cînd, cu un ultim strigăt de groază, căzu.

Zăcea pe pietriș, cu fața sa cu mii de chipuri, cu un ochi albastru și celălalt auriu, cu părul ce era castaniu, roșu, blond, negru, cu o sprînceană groasă și una subțire, cu o mînă mare și cealaltă micuță.

Rămăseseră aplecați peste el și-și duseseră degetele la buze.

— E mort, zise cineva, într-un tîrziu.

Începu să plouă. Ploaia curgea peste oameni și oamenii priviră cerul. Întîi încetișor, apoi tot mai repede, se întoarseră și plecară, la urmă începură să fugă, împrăștiindu-se. Curînd locul fu pustiu. Doar soții La Farge rămaseră, privind în jos, mînă în mînă, înspăimîntați.

Ploaia cădea peste fața de nerecunoscut. Bătrîna nu spuse nimic, dar începu să plîngă.

— Vino acasă, Anna, nu mai e nimic de făcut, spuse bătrînul.

Coborîră în barcă și se întoarseră pe canalul întunecat. Intrară în casă și aprinseră un foc bun, la care-și încălziră mîinile. Se întinseră în pat și stătură unul lîngă altul, înfrigurați, ascultînd cum ploaia cădea pe acoperișul de deasupra lor.

— Ascultă, spuse La Farge la miezul nopții. Auzi ceva ?

— Nimic, nimic.

— Oricum, am să ies să văd.

Bîjbîi prin camera întunecată, așteptînd în spatele ușii mult timp înainte de a se hotărî să o deschidă. Împinse apoi ușa de perete și privi afară. Ploaia curgea din cerul întunecat peste curtea pustie, deasupra canalului și printre munții albăstrii.

Așteptă preț de cinci minute, apoi, încet, cu mîinile ude, închise ușa și puse zăvorul.

Stanislaw Lem

DIN AMINTIRILE LUI LIJON TICHY

Așadar, vreți să vă spun o altă poveste ? Văd că Tarantoga și-a și luat carnetul de note... Profesore, așteaptă. De fapt n-am nimic de spus. Poftim ? Nu, într-adevăr nu. Și, apoi, n-aș putea rămîne și eu tăcut măcar o dată cînd ne întîlnim seara ? Ei bine, prieteni, n-am mai spus-o pînă acum, dar universul este locuit mai ales de ființe asemănătoare nouă ! Nu vreau să spun umanoizi, ci ființe asemănătoare nouă, perfect asemănătoare. Jumătate din planetele locuite seamănă cu Pămîntul ; unele sînt puțin mai mari, altele puțin mai mici, unele au un climat mai rece sau mai cald, dar ce deosebiri pot fi acestea ? Iar locuitorii... oamenii — pentru că, înainte de toate, ei sînt oameni — ne seamănă în așa măsură încît anumite dife-

---

Scriitorul polon Stanislaw Lem s-a născut în 1921. Obține diploma de medic, dar literatura de anticipație îl atrage mai mult. Debutează în 1948, de cînd scrie, și descrie, fără încetare aventuri cosmice încărcate de imaginație, savoare și mesaj, uimindu-și contemporanii prin originalitatea ideilor. *Astronauții* (1951), *Norul lui Magellan* (1955), *Eden* (1959), *Solaris* (1961), *Neînvinsul* (1964), *Povestirile despre pilotul Pirx* (1968), *Jurnale astrale* (1971), *Măreția închipuită* (1973), *Repetiție* (1979) sînt cărți care au făcut înconjurul lumii.

Lumea descrisă de Lem în opera sa este complexă : uneori pamfletară, dură și acerbă, animată de un umor caustic ce trimite la R. Sheckley, alteori pătrunsă de o încredere și o speranță care o apropie de viziunile optimiste ale lui Clarke sau Efremov.

În povestirea aleasă pentru acest volum — apărută în 1971 — prin surprinzătorul univers propus și insolitul lui creator, îmbinînd filozofia cu literatura, Stanislaw Lem ne face încă o dată dovada imaginației sale demiurgice. *(M.B.)*

rențe nu fac decît să sublinieze similitudinile. Nu v-am mai vorbit despre astea ? Vi se par ciudate ? Mai gîndiți-vă. Cînd privesc stelele, îmi vin în minte diferite întîmplări, numeroase scene îmi trec prin fața ochilor. Dar mai ales mă gîndesc la cele ieșite din comun. Ele pot fi terifiante, stranii sau macabre, sau doar caraghioase prin faptul că sînt inofensive. Dar să privești la stele, prieteni, și să știi că aceste mărunte, alb-strălucitoare scîntei sînt — cînd pui piciorul pe ele — regate ale mizeriei, ignoranței, ale diverselor stadii degenerative, că albastrul închis al cerului de deasupra este și el plin de cocioabe vechi, curți murdare, rigole, grămezi de gunoaie, cimitire supraaglomerate... Ar putea istorisirea unuia care a făcut turul Galaxiei să se asemene cu nemulțumirea unui vînzător ambulant care a bătut orașele de provincie ? Cine ar dori să-l asculte ? Și cine l-ar crede ? Asemenea gînduri îți vin cînd ești deprimat și simți o bolnăvicioasă nevoie de a spune adevărul. Așa că — pentru a nu vă întrista și pentru a nu vă răni amorul propriu — nimic despre stele în seara aceasta. Am să vă spun însă o poveste — altfel v-ați simți înșelați —, dar nu va fi vorba despre o călătorie. Oricum, nici pe Pămînt întîmplările prin care am trecut nu sînt puține. Profesore, dacă dorești, poți începe să iei note...

Cum știți, am des oaspeți — uneori oaspeți foarte ciudați. Mai ales o anumită categorie : Savantul și Inventatorul Neînțeles. Nu știu de ce, dar i-am atras întotdeauna ca un magnet. Tarantoga zîmbește, dar nu la el mă refer, cu greu s-ar putea defini el un inventator neînțeles... Azi am să vă vorbesc despre cei fără succes — sau mai degrabă despre cei care au reușit foarte bine, și-au atins scopul, dar și-au dat seama de inutilitatea lui. Desigur, ei nu ar admite acest lucru. Izolați și necunoscuți, vor persista în nebunia lor și poate numai faima sau succesul — deși foarte rar — i-ar putea readuce la o muncă utilă. Marea majoritate a celor care vin să mă vadă aparține cenușiei frății a obsedaților, oameni prizonieri ai unei singure idei, o idee poate nu a lor proprie ci împrumutată de la generațiile anterioare, oameni ca inventatorii de perpetuum mobile, cu imaginație slabă și soluții banale sau absurde. Dar chiar și ei ard la focul sacru al obiectivității, care îi împinge să-și înnoiască eforturile ce din capul locului sînt sortite eșecului. Ce jalnice sînt aceste genii defecte, acești titani ai spiritului ciuntit, infirmi din

naștere, care, colac peste pupăză, suprapun peste lipsa lor de talent o frenezie creatoare demnă de un da Vinci. Soarta lor în viață este indiferența și bătaia de joc, și tot ce poți face este să-i asculți răbdător un ceas sau două și să le aprobi monomania...

La moara acestui grup, ce este protejat de disperare numai de propria lui stupizenie, se macină uneori și altă făină. Nu vreau să intru acum în amănunte — și mă veți înțelege de ce. Primul exemplu care îmi vine în minte este al profesorului Corcoran.

L-am întîlnit cu vreo nouă sau zece ani în urmă. Era la o conferință științifică. Tocmai vorbeam de cîteva minute, cînd pe nepusă masă — fără nici o legătură cu subiectul — m-a întrebat :

— Crezi în stafii ?

La început mi-am zis că este vorba de o glumă, dar mi-am amintit de zvonurile cu privire la unele ciudățenii ale sale — deși nu mai știam dacă acestea erau vorbite de bine sau de rău. Pentru a mă asigura de orice eventualitate, am răspuns :

— N-am nici o părere asupra acestui subiect !

A revenit la subiectul conversației noastre, ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat. Dar cînd porni soneria, anunțînd următoarea conferință a sesiunii, se aplecă brusc — este mult mai înalt decît mine — și spuse :

— Tichy, ești omul meu. Ai o minte deschisă. S-ar putea să mă-nșel, dar îmi asum acest risc. Te invit să mă vezi. Și-mi înmînă cartea de vizită. Sună-mă întîi, nu deschid ușa oricui. Dar pentru tine...

În aceeași seară, pe cînd cinam cu Savinelli, binecunoscutul specialist în Dreptul Cosmic, l-am întrebat dacă-l cunoaște pe profesorul Corcoran.

— Corcoran ! a izbucnit cu obișnuita efuziune, alimentată de data aceasta de o a doua sticlă de vin sicilian. Ciberneticianul acela țicnit ? Ce-a mai făcut ? N-am mai auzit de el de o veșnicie...

I-am răspuns că nici eu nu știam prea multe, că doar am auzit în trecere de numele său. Prudența mea cred că i-a folosit lui Corcoran. Pe măsură ce beam vinul, Savinelli m-a pus la curent cu ultimele bîrfeli. După cît se pare, Corcoran fusese în tinerețe un savant promițător, dar chiar de pe atunci a arătat o profundă lipsă de respect, dacă nu chiar aroganță, față de cei mai în vîrstă decît el. Mai tîrziu se zice că a devenit insuportabil de

sincer, soiul de om care găsește o satisfacție în a spune altora deschis ceea ce gîndește despre ei, chiar dacă prin aceasta își face singur rău. Ofensîndu-și teribil profesorii și colegii, s-a trezit cu toate ușile închise în nas. Dar a avut norocul unei moșteniri neașteptate. A făcut rost de o casă în afara orașului și a transformat-o într-un laborator. Trăiește acolo cu roboții lui — singurii asistenți pe care-i poate tolera. Poate că va fi realizat ceva acolo, dar paginile revistelor științifice îi sînt închise. Acest lucru, însă, nu-l deranjează pe Corcoran. Iar dacă acum mai are uneori de-a face cu oamenii — atingînd uneori chiar un anumit grad de intimitate — o face numai pentru a-i putea respinge apoi, într-o manieră pe cît de insultătoare pe atît de lipsită de rațiune. Cînd a mai îmbătrînit, și acest joc dezgustător l-a mai obosit, a devenit un singuratic. L-am întrebat pe Savinelli dacă știe ceva despre credința lui Corcoran în stafii. Avocatul tocmai își bea vinul, așa că aproape se înecă de rîs.

— În stafii ? strigă. Tipul nici în oameni nu crede !

L-am întrebat ce vrea să spună. Mi-a replicat că vrea să spună exact ce-a spus. Corcoran era un solipsist. Credea doar în propria-i existență și-i considera pe toți ceilalți oameni drept niște fantome, niște apariții. Poate că din această cauză își tratează pînă și prietenii și familia atît de josnic : dacă viața era un fel de vis, atunci orice era permis... Am remarcat atunci că putea la fel de bine să creadă în stafii. Savinelli m-a întrebat dacă am mai auzit de un cibernetician care să creadă în stafii. Apoi am discutat alte lucruri, dar ceea ce auzisem era suficient să mă intrige. Sînt un tip care ia decizii foarte rapid, așa că l-am sunat pe Corcoran chiar a doua zi. Mi-a răspuns un robot. Mi-am dat numele și i-am explicat ce vreau. Corcoran nu a revenit cu telefonul decît tîrziu în seara următoare și era cît pe ce să i-l închid. Mi-a spus că pot să vin să-l văd atunci, seara, dacă doresc. Era aproape unsprezece. I-am spus că voi fi îndată acolo, m-am îmbrăcat și am ieșit. Laboratorul său era o clădire mare și mohorîtă, așezată imediat în apropierea autostrăzii. O văzusem de mai multe ori. Mă gîndisem atunci că trebuie să fie vreo fabrică veche. Era învăluită în întuneric. Nici cea mai mică luminiță nu se zărea prin ferestrele ei dreptunghiulare. Curtea între poartă și ușă era la fel de neluminată. Orbecăiam zgomotos de cîtăva vreme printre niște grămezi de metal ruginit, așa că eram iritat la culme cînd

am găsit în cele din urmă ușa și am sunat, în felul special în care îmi spusese Corcoran. După vreo cinci minute, sau mai mult, deschise el însuși. Purta un halat cenușiu, ars pe alocuri de acizi. Părea nefiresc de slab și osos, cu ochelarii aceia uriași și mustața căruntă, mai mare pe o parte a obrazului decît pe cealaltă, ca și cum ar fi fost roasă.

— Urmează-mă, îmi spuse fără nici o altă introducere. Mă conduse printr-un coridor lung și puțin luminat, în care erau depozitate mașini, butoaie și saci albi prăfuiți de ciment, spre o ușă mare din oțel. Deasupra ei strălucea o lumină puternică. Scoase o cheie din buzunarul halatului, descuie și intră primul. L-am urmat. Am urcat o scară abruptă de metal. Înaintea noastră se deschise o imensă hală de uzină, cu plafonul din sticlă. Dată fiind mărimea ei, cele cîteva becuri nu reușeau s-o lumineze prea bine. Hala era întunecată și goală. Vîntul se năpustea asupra acoperișului, și ploaia, care începuse să cadă cînd mă apropiam de casa lui Corcoran, șfichiuia ferestrele întunecate și murdare. Ici-colo apa pătrunsese prin geamurile sparte. Corcoran mergea în față, aparent indiferent la toate acestea, iar pașii îi răsunau pe podeaua metalică. Din nou o ușă din oțel, încuiată. În spatele ei se deschidea un coridor unde scule acoperite cu un strat gros de praf erau răspîndite de-a lungul pereților, parcă abandonate după o luptă. Coridorul cotea pe lîngă o bandă rulantă ce amintea de un șarpe împăiat. Călătoria, care-mi dădea o ideie despre imensitatea clădirii, continua. O dată sau de două ori, Corcoran, oprit în unghere mai întunecoase, mă preveni să fiu atent la pasul următor, sau să mă aplec. Se opri în fața ultimei uși blindate, care era solid țintuită în nituri și evident rezistentă la foc. O deschise. Am remarcat că, spre deosebire de celelalte, aceasta nu scîrțiia, probabil era bine unsă. Am intrat într-o hală înaltă și goală. Corcoran s-a oprit în centrul ei, unde cimentul pardoselii era mai deschis la culoare, ca și cum pe acest loc ar fi stat o mașină de la care numai urmele rămăseseră. De-a lungul pereților se înșiruiau vertical bare groase, probabil resturile unei cuști. Mi-am reamintit întrebarea despre stafii... Rafturi cu suporți puternici erau fixate de bare și cîteva cutii din fontă se odihneau pe ele. Ați auzit de cuferele în care piratii își îngropau comorile ? Era exact același tip de cutii cu capace voluminoase. Pe fiecare pusese o etichetă albă, acoperită cu celofan, ca acelea

care se găsesc la paturile de spital. Un bec prăfuit lumina din tavan, dar atît de anemic, încît nu se putea citi nimic din ce era scris pe acele etichete. Cutiile stăteau pe două rînduri. O cutie era mai înaltă şi diferită de celelalte. Le-am numărat, erau douăsprezece sau paisprezece ; nu-mi amintesc acum exact numărul.

— Tichy, se întoarse spre mine Corcoran. Ţinea mîinile băgate în buzunarele halatului. Ascultă o clipă cu atenţie şi apoi spune-mi ce auzi. Fii atent !

Era stăpînit de o neobişnuită nerăbdare, pe care nu puteai să n-o remarci. Cînd vorbea, dorea imediat să ajungă la obiect şi să termine, ca şi cum orice clipă în compania cuiva era timp pierdut.

Mi-am închis ochii şi am rămas nemişcat pentru o vreme, mai mult din curtoazie decît din curiozitate, de vreme ce, de cînd intrasem nu percepusem nici un zgomot. Nu auzeam nimic. Poate că existau acolo zgomote, zumzete ca de curent electric trecînd printr-o bobină, sau ceva de felul acesta, dar vă asigur, erau aşa de slabe, încît şi bîzîitul unei muşte în agonie ar fi fost mai puternic.

— Ei bine, ce auzi ? m-a întrebat.

— Ceva, dar cu greu, i-am mărturisit. Un zumzet... dar s-ar putea să nu fie decît sîngele meu în urechi...

— Nu, nu e... Tichy, ascultă cu atenţie. Nu-mi place să mă repet — şi ţi-o spun pentru că nu mă cunoşti. Nu sînt mocofanul şi bădăranul care mă iau oamenii, dar este dificil să ai de-a face cu idioţi pentru care trebuie să repeţi acelaşi lucru de zeci de ori. Sper să nu fii unul dintre aceştia...

— Vom vedea, i-am răspuns. Continuaţi, profesore...

Mă aprobă, şi indicînd spre rîndul de cutii metalice, spuse :

— Ştii ceva despre creierele electronice ?

— Numai cît este necesar în astronavigaţie, i-am răspuns. La teorie cred că sînt mai slab.

— Mi-am închipuit. Dar nu contează. Ascultă, Tichy. Aceste cutii conţin creiere perfecte. Ştii în ce constă perfecţiunea lor ?

— Nu, am admis.

— Perfecţiunea lor constă în aceea că n-au nici un rost, sînt total şi absolut inutile — pe scurt sînt monade leibniziene pe care le-am clădit din materie şi cărora le-am dat viaţă...

Am așteptat, și el a continuat. Mustața căruntă se mișca în semiobscuritate ca o gură.

— Fiecare cutie conține un sistem electronic ce generează conștiință, așa cum face și creierul nostru. Structura este diferită, dar principiul este același. Numai că similitudinile se opresc aici. Creierele noastre sînt puse în priză, ca să spun așa, prin intermediul senzorilor receptori — ochii, urechile, nasul, pielea și așa mai departe... Acestea însă — și arătă spre cutii — au lumea lor externă, înăuntru...

— Cum e posibil ? am întrebat. Ceva se trezea în mine, nu-mi dădeam seama ce, dar mă făcea să tremur.

— E foarte simplu. Cum știm noi că avem corpul așa și nu altfel, o anumită figură, că stăm în picioare, că ținem o carte, că florile au miros frumos ? Desigur, pentru că anumiți stimuli acționează asupra simțurilor noastre, iar nervii transmit mesajele creierului. Imaginează-ți, Tichy, că ți-aș putea stimula nervul olfactiv exact în același fel în care o face o garoafă. Ce-ai mirosi ?

— O garoafă, desigur, am replicat.

Profesorul m-a aprobat, parcă bucuros de faptul că eram suficient de inteligent și a continuat :

— Dar dacă aș proceda la fel cu toți nervii tăi, n-ai mai percepe lumea externă ci numai ceea ce aș telegrafia eu creierului tău prin acești nervi. E limpede ?

— Desigur.

— Bun. Aceste cutii au organe receptoare care funcționează în mod analog cu vederea noastră, cu mirosul, auzul, pipăitul și așa mai departe. Iar firele din acești receptori sînt conectate ca și nervii, dar nu către lumea externă, așa cum sînt nervii noștri ; ele sînt conectate la acel cilindru din colțul de colo. L-ai remarcat ?

— Nu, i-am răspuns. Într-adevăr, un cilindru de aproape trei metri în diametru stătea, departe, în spatele nostru, ca o piatră de kilometraj ridicată. După cîteva clipe am constatat că se rotea foarte încet.

— Acolo este închis destinul lor, spuse calm profesorul Corcoran. Destinul lor, lumea, existența lor — orice pot atinge și cunoaște. În acest cilindru sînt stimuli electrici imprimați pe benzi ce corespund la aproape două miliarde de fenomene pe care o persoană le poate întîlni în cea mai aventuroasă viață posibilă. Dacă ai să-i ridici capacul, ai putea vedea numai benzi strălucitoare acoperite cu zigzaguri albe, ca niște tipare imprimate pe celuloid ; dar,

Tichy, ele sînt nopţile zăpuşitoare din sud, murmurul valurilor, formele animalelor, trosnetul puştii, funerarii şi chiolhanuri, gustul merelor şi portocalelor, serile petrecute cu familia în faţa focului în timp ce afară bîntuie furtuna de zăpadă şi hărmălaia infernală la bordul unei nave ce se scufundă, convulsiile bolii, piscurile munţilor, cimitirele şi halucinaţiile delirului — Tichy, *acolo este lumea !*

Rămăsesem tăcut. Luîndu-mi mîna într-o strîngere de fier, Corcoran spuse :

— Aceste cutii, Tichy, sînt conectate la o lume artificială. Aceasta — şi arătă prima cutie — crede despre ea că este o tînără adolescentă de şaptesprezece ani, cu ochii verzi şi părul roşu şi corpul de zeiţă. Este fiica unui om de stat, îndrăgostită de un tînăr pe care-l vede de la fereastra sa aproape zilnic... şi care-i va aduce necazuri. A doua, aici, este un om de ştiinţă. S-a apropiat foarte mult de o teorie generală a gravitaţiei, care acţionează în lumea sa — o lume ale cărei limite sînt pereţii de oţel ai cilindrului — şi se va bate pentru adevărul său într-o singurătate amplificată de o implacabilă orbire, pentru că urmează să orbească, Tichy... Iar aici este un membru al preoţimii care trece prin cea mai dificilă etapă a vieţii sale, pentru că şi-a pierdut credinţa în existenţa sufletului său nemuritor... Alături de el, în spatele despărţiturii, avem... dar mi-e imposibil să-ţi vorbesc despre toate fiinţele pe care le-am creat.

— Dar aş vrea să ştiu...

— Nu întrerupe, se răsti Corcoran. Eu vorbesc. Tot nu înţelegi ! Gîndeşti, probabil, că diferitele semnale sînt înregistrate în acest cilindru ca pe un disc de patefon, că evenimentele sînt aranjate ca o melodie ale cărei note nu aşteaptă decît acul pentru a le aduce la viaţă ; că aceste cutii reproduc experienţe predeterminate. Greşit ! Greşit ! Striga atît de tare încît răsuna plafonul metalic. Acest cilindru este pentru ei ceea ce lumea este pentru tine. Nu ţi se pare, nu-i aşa, atunci cînd mănînci, dormi, călătoreşti sau vizitezi bătrîni nebuni, că toate sînt înregistrări pe discuri de patefon, a căror atingere o numeşti prezent !

— Dar... am încercat să spun...

— Linişte ! Eu vorbesc !

Cred că au dreptate cei ce-l consideră bădăran. Dar trebuia să-i dau ascultare, pentru că cea ce spunea era fascinant. Continuă :

— Destinul cutiilor mele nu este predestinat, pentru că evenimentele din cilindru sînt aranjate în straturi de benzi paralele și un selector aleatoriu decide din ce bandă senzorul unei cutii anume își va extrage conținutul următor. Desigur, nu este așa de simplu, deoarece cutia însăși poate, pînă la un anumit nivel, să afecteze mișcarea selectorului, așa că selectarea este complet întîmplătoare numai cînd ființele pe care le-am creat reacționează pasiv... Dar ele au liber arbitru, ce este limitat în aceeași măsură ca și al nostru. Personalitate, constrîngere, deformații congenitale, condiții externe, nivel de inteligență — în fine, nu pot intra în toate detaliile...

— Chiar așa, am intervenit rapid, ele nu știu că sînt cutii de fier.

A fost tot ce am reușit să exprim la repezeală înainte de a mi-o reteza :

— Nu fi tîmpit, Tichy. Ești făcut din atomi, nu-i așa ? Îți simți cumva atomii ?

— Nu.

— Acești atomi formează molecule, proteine. Îți simți proteinele ?

— Nu.

— Atunci, cum, tîmpitule, ar putea cutiile mele descoperi că sînt cutii ? Așa cum această lume este autentică și singura pentru tine, așa și conținutul cilindrului meu, ce se scurge spre creierele lor, este autentic și singurul lucru real pentru ele. El conține lumea lor, Tichy, și corpurile lor — corpuri ce nu există în realitatea noastră decît sub forma unor configurații de găuri perforate în benzi. Cutia de la capătul legăturii se consideră pe sine o femeie de o frumusețe neobișnuită. Pot să-ți spun exact ce vede ea cînd se privește în oglindă. Ce bijuterii preferă. Vicleniile pe care le utilizează pentru a atrage bărbații. Cunosc toate acestea pentru că eu am creat-o pe ea și forma ei — o formă imaginară pentru noi, dar reală pentru ea —, avînd un chip, dinți, miros de sudoare, urma unei lovituri de stilet pe omoplat și părul în care poate anina orhidee. O formă nu mai puțin reală decît sînt brațele, picioarele, burta, gîtul și capul tău. Nu ți-ai pus la îndoială existența niciodată ?

— Nu, am răspuns calm. Nimeni nu ridicase vreodată

astfel vocea la mine, dar eram prea ameţit de cuvintele profesorului — pe care-l credeam, nu aveam nici un motiv să nu-l cred — ca să mă simt ofensat de lipsa lui de maniere.

— Tichy, continuă Corcoran, oarecum mai liniştit. Spuneam că am aici, printre alţii, un om de ştiinţă. În cutia de faţă. El îşi studiază lumea, dar niciodată nu va ghici, niciodată, că lumea sa este ireală ; că îşi iroseşte timpul şi energia ca să măsoare adîncimea a ceea ce este de fapt un cilindru cu benzi bobinate ; că mîinile, picioarele şi ochii, ochii lui care se lasă înşelaţi, sînt mai degrabă o iluzie indusă de descărcarea unei suite de impulsuri bine alese. Pentru a înţelege asta, ar avea nevoie să iasă din cutia lui — adică în afara lui — şi să gîndească fără creierul său electronic, lucru ce este la fel de imposibil pe cît de imposibil este pentru tine să cunoşti existenţa acestor cutii reci şi goale, altfel decît prin atingere şi privire.

— Dar ştiu din fizică, sînt făcut din atomi, am replicat. Corcoran şi-a ridicat braţul într-un gest imperios.

— Ştie şi el fizică, Tichy. Are şi el propriul lui laborator dotat cu tot echipamentul pe care lumea sa i-l poate pune la dispoziţie... Priveşte la stele printr-un telescop, le studiază mişcările şi simte greutatea rece a lentilelor pe faţa sa. Nu, nu acum. Acum, potrivit obiceiului său, este în grădina ce înconjoară laboratorul şi se plimbă în razele soarelui — pentru că soarele tocmai a răsărit în lumea sa.

— Dar unde sînt ceilalţi oameni — cei ce trăiesc prin preajmă ? am întrebat.

— Ceilalţi oameni ? Evident, fiecare dintre cutii, fiecare fiinţă se mişcă între oameni... sînt în cilindru cu toţii. Tot nu înţelegi ! Poate că un exemplu, chiar şi îndepărtat, te-ar putea lămuri. Întîlneşti diferiţi oameni în visele tale — adesea oameni pe care nu i-ai văzut şi nu i-ai cunoscut niciodată — şi conversezi cu ei în timpul somnului, nu-i aşa ?

— Sigur.

— Acei oameni sînt produsele creierului tău. Dar cînd visezi nu eşti conştient de acest lucru. Notează te rog — acesta nu este decît un exemplu. Cu ei este altfel ; şi îşi deschise larg braţele. Nu-şi creează singuri familii, prieteni, străini, aceştia sînt în cilindru, o adevărată gloată. Iar cînd, să spunem, omul meu de ştiinţă are chef să-şi

părăsească grădina și să-i vorbească primului trecător, ai putea să vezi ce se întîmplă ridicînd capacul butoiului : cititorul senzorului său, afectat de un impuls, va devia imperceptibil de la cursul anterior, va intra în altă bandă și va transmite tot ce este înregistrat acolo. Am spus cititorul, dar în realitate sînt sute de colectoare electronice microscopice, pentru că așa cum tu percepi lumea cu vederea, mirosul, pipăitul, auzul, organul echilibrului, așa și el își percepe lumea cu ajutorul unor senzori de intrare și canale diferite și numai creierul său electronic unește toate aceste impresii într-un tot unitar. Dar toate acestea sînt detalii tehnice, Tichy, de mică importanță. Odată mecanismul pornit, te pot asigura că este vorba numai de o problemă de răbdare, nimic mai mult. Citește-i pe filozofi, Tichy, și ai să vezi cît de puțin ne putem baza pe propriile noastre impresii senzitive, cît de nesigure, greșite și false sînt. Dar ele sînt tot ce avem. Același lucru li se întîmplă și cutiilor, continuă, ridicînd brațul. Dar asta nu le împiedică să iubească, să aibă plăceri, să urască, așa cum nu ne poate împiedica nici pe noi. Se pot atinge unii pe alții pentru a se săruta sau ucide... iar creațiile mele, în perpetua lor imobilitate de fier, se abandonează pasiunilor și impulsurilor, se trădează unii pe alții, tînjesc, visează...

— În zadar, nu crezi ? am întrebat brusc.

Corcoran m-a măsurat cu ochi pătrunzători. Pentru o bună bucată de vreme nu răspunse.

— Da, spuse în cele din urmă. Sînt bucuros că te-am adus aici, Tichy. Idioții cărora le-am arătat toate acestea mi-au reproșat cruzimea... Ce vrei să spui cu întrebarea ta ?

— *Tu* doar *le alimentezi* cu materie primă, am spus, în forma acelor impulsuri cu care lumea ne alimentează pe noi. Cînd privesc stelele, ceea ce simt și ceea ce gîndesc îmi aparține numai mie, nu lumii. Cu ele — și am arătat spre șirul de cutii — este același lucru...

— Adevărat, spuse profesorul, sec. Se aplecase un pic și părea mai mic. Dîndu-ți seama de acest lucru, m-ai scutit de o argumentație lungă ; pentru că presupun că înțelegi acum pentru ce i-am creat ?

— Pot ghici. Dar spune-mi-o singur.

— În regulă. Odată — cu mult timp în urmă — am pus la îndoială realitatea lumii. Pe atunci eram copil. Cine nu cunoaște așa zisa răutate a obiectelor neînsuflețite, Tichy ? Nu putem găsi un fleac, deși ne aducem aminte unde

l-am pus ultima oară, pentru ca în final să-l găsim în cu totul altă parte și să trăim sentimentul că am surprins lumea într-un act de imprecizie sau nepăsare. Adulții vor spune, desigur, că este o greșeală, și neîncrederea firească a copilului este înlăturată... ceea ce ei numesc *le sentiment du déjà-vu*, impresia că am mai fost într-o situație care este, fără-ndoială, nouă și o trăim pentru prima oară. Întregul sistem metafizic, precum credința în transmigrația sufletelor și în reîncarnare, s-a ridicat pe baza unor asemenea fenomene. Mai departe, legea seriei, repetarea unor fenomene deosebit de rare — ele au fost descoperite atît de frecvent în perechi încît fizicienii au un termen pentru ele : *duplicitas casuum*. Și în fine... stafiile de care te-am întrebat. Citirea gîndurilor și — ceea ce este cel mai inexplicabil și nepotrivit cu fundamentele cunoașterii noastre — cazul, cu toate că rar, de predicție a viitorului, fenomen descris din cele mai vechi timpuri dar contrar tuturor probabilităților, respins de orice opinie științifică a lumii. Ce vrea să însemne ? Poți sau nu să-mi spui ? Dar îți lipsește curajul, Tichy. Privește...

Se apropie de rafturi și arătă cutia cea mai mare, care stătea deoparte.

— Nebunul lumii mele, spuse — și fața i se destinse într-un zîmbet. Știi cît de mult a progresat în nebunia lui care l-a izolat de ceilalți ? S-a dedicat căutării defectelor lumii sale. Pentru că, Tichy, eu nu pretind că lumea lui este perfectă. Cel mai perfect mecanism se poate strica cu timpul ; un curent de aer poate mișca firele, care se pot atinge pentru o fracțiune de secundă, sau o furnică ar putea intra în interiorul cilindrului. Și știi ce gîndește el, acest nebun ? Crede că telepatia este cauzată de un scurt circuit între sîrmele a două cutii diferite... că o privire în viitor se întîmplă atunci cînd cititorul, zgîlțîit cumva, sare brusc de pe banda normală într-una pe care o va parcurge peste cîțiva ani... de unde simțămîntul de a fi trăit deja ceea ce în realitate i se întîmplă pentru prima oară, care este cauzat de un bruiaj al selectorului, iar cînd acesta nu vibrează în rețeaua sa de cupru, ci oscilează ca un pendul după ce a fost atins, să zicem de o furnică, atunci lumea sa îl face părtaș la fenomene uluitoare și inexplicabile. Unii sînt copleșiți de o bruscă emoție irațională, alții încep să profețească, obiectele se mișcă singure sau își schimbă locul... și mai presus de orice, ca un rezultat al acestor oscilații, apare legea seriilor ! Gruparea

fenomenelor rare, care este ridiculizată de întreaga lume, culminează cu afirmaţia — pe baza căreia, de altfel, el va fi în curînd internat într-un ospiciu — că el însuşi este o cutie metalică, aşa cum sînt toţi cei care-l înconjoară, că oamenii sint numai mecanisme în colţul unui vechi laborator prăfuit şi că lumea, cu plăcerile şi ororile ei, este o iluzie. A îndrăznit chiar să se-ndoiască de Dumnezeul său, Tichy, un Dumnezeu care, odată, pe cînd era încă naiv, făcea miracole. Dar de atunci lumea lui l-a învăţat că singurul lucru ce era liber să-l facă era să nu se bage, să nu existe, să nu schimbe nimic din lucrarea sa, pentru că o divinitate poate fi creditată numai dacă ea nu este invocată. Odată invocată, ea devine imperfectă — şi neputincioasă. Ştii oare se gîndeşte acest Dumnezeu, acest Creator, Tichy ?

— Da, am răspuns. Că El îi seamănă nebunului. Dar atunci este posibil ca proprietarul laboratorului prăfuit în care *noi* sîntem cutii pe rafturi să fie el însuşi o cutie, o cutie construită de un altul, un om de ştiinţă mai deosebit, care are noţiuni originale şi fantastice... şi tot aşa, la nesfîrşit. Fiecare din aceşti experimentatori este un dumnezeu, creatorul unui univers sub formă de cutii şi cilindri aferenţi destinelor lor, sub el îi are pe Adam şi Eva, iar deasupra lui, dumnezeul său, o treaptă în ierarhie. Şi de aceea ai făcut asta, profesore...

— Da, mi-a răspuns. Iar acum cunoşti totul ca şi mine. Nici o conversaţie nu-şi mai are rostul. Mulţumesc că ai venit şi la revedere...

Astfel, prieteni, s-a terminat neobişnuita mea întîlnire. Nu ştiu dacă cutiile lui Corcoran mai sînt în stare de funcţionare. Probabil că sînt — şi îşi visează viaţa cu splendorile şi ororile ei, o viaţă care nu este altceva decît o multitudine de impulsuri îngheţate pe benzi magnetice ; iar Corcoran, atunci cînd îşi sfîrşeşte ziua de lucru, urcă scara de fier în fiecare seară, deschide uşile succesive din oţel cu cheia sa masivă pe care o poartă în buzunarul halatului ars de acizi... şi stă acolo în întuneric şi praf, ascultînd zumzetul curenţilor şi sunetul abia perceptibil cu care cilindrul se roteşte încet şi benzile se mişcă... şi devin destine şi îmi imaginez că simte, în ciuda vorbelor sale, dorinţa de a interveni, de a intra, cu o uluitoare aureolă de omnipotenţă, în lumea pe care a creat-o — ca să salveze, poate, un predicator al Mîntuirii... Mi-l închipui cum ezită, în lumina precară a unui bec simplu, să

salveze vieţi sau iubiri, dar sînt sigur că nu o va face niciodată. Va rezista tentaţiei pentru că *vrea să fie Dumnezeu*, şi singura divinitate pe care o cunoaştem îşi dă consimţămîntul tacit pentru toate actele oamenilor, pentru orice crimă. Şi nu este o răsplată mai mare pentru această divinitate decît revolta cutiilor metalice, ce se întîmplă la fiecare generaţie, cînd ele concluzionează foarte logic că El nu există. Atunci zîmbeşte în tăcere şi pleacă, trîntind şirul uşilor în spatele său, iar în hala goală rămîne numai zumzetul curenţilor electrici, mai slab decît bîzîitul unei muşte în agonie.

Dan Merişca,
George Ceauşu

CÎND ZEII PLÎNG...

Cînd zeii plîng — căci zeii plîng adesea — lacrimile sapă pe obrajii lor de piatră şănţuleţe împleticite. Scrîşnetul ploii le acoperă vorbele ; sau, poate, zeii sînt muţi. Pînzele apelor le acoperă ochii ; sau, poate, zeii sînt orbi. Fiecare lacrimă picură, mileniu după mileniu, aici, în Butelia lui Klein, pe pieptul, pe umerii zeilor, aproape de inima lor de nepătruns.

Zeii n-au să-şi arate niciodată chipul, pentru că ei se găsesc mereu de partea cealaltă a spaţiului. Iar spaţiul întreg se scurge neîncetat către miezu-i de nepătruns, către zeii lui — seminţele ascunse în Butelia lui Klein. Pentru a-i putea vedea, pentru a le putea vorbi, pentru a-i putea atinge, ar trebui să fii tu însuţi un zeu ; însă în

---

Dan Merişca, de profesiune inginer, s-a născut în 1957. A scris puţin, cu siguranţă şi datorită condiţiei sale de animator înnăscut, dar a reuşit creaţii notabile. *Ziua zborului, Prietenul, Omul cel tăcut, inelul şi fata blondă* se numără printre cele mai frumoase lucrări ale sale.

George Ceauşu, matematician, născut în 1954, este o promisiune certă. Scrie bine, scrie mult, este frecvent întîlnit în revistele culturale sau la Radio şi adesea lucrările sale sînt încununate cu premiul întîi la diversele concursuri literare. *Elegie pentru o epavă cibernetică*, în colaborare cu Marina Nicolaev-Ungureanu, *Steaguri sub zid* şi *Atacul gondronilor* sînt cele mai recente lucrări premiate.

Cînd zeii plîng..., prima lor povestire comună — un fel de simbol al personajului om-zeu —, a fost încununată cu premiul revistei „Transilvania" în 1982. Este o istorie cu tîlc desfăşurată ingenios într-o Butelie Klein — model geometric de spaţiu tridimensional cu o singură faţă, întors în sine şi analog, în spaţiu, al celebrei benzi Möbius. *(M.B.)*

clipa aceea spațiul s-ar întoarce pe dos, străpungîndu-te, prelingîndu-se prin tine și totul ar trebui luat de la capăt, la infinit. Butelia lui Klein nu e decît un recipient uriaș răsucit în sine : cînd ploile se strîng în ea, ele se scurg, de fapt, în afară. Un spațiu mărginit înspre exterior, dar fără de capăt înlăuntrul său.

*

I se așternuse pe față masca argintie a stelelor. Ochii lui văzuseră murind și născîndu-se sori, fuseseră martori la apariția, la creșterea, la apogeul ce părea veșnic și la prăbușirea imperiilor galactice, priviseră chipuri fără număr de eroi sau de nemernici. Toate nu mai erau, de mult, decît pulberi stelare.

Și, iată, acum, pentru întîia oară, Veșnicul Pelerin obosise. Drumurile lui se întîlneau, în sfîrșit, ca să coboare împreună spre cel din urmă capăt. Doar urmele pașilor mai rămîneau să amintească trecerea sa peste fața tăbăcită a Kosmosului ; ele sfîșiau neîntrerupt, de-a lungul și de-a latul, continuumul, într-o rețea ale cărei ochiuri nu lăsaseră să le scape nici o stea — fie ea gigantă albastră sau pitică albă, nici o planetă, nici un asteroid.

Fusese pe rînd, veac după veac, altul, mereu, în afară, și același, mereu, înăuntru. Memoria celulelor sale păstra întipărită imaginea quarcilor și, apoi, a electronilor care fusese cîndva. Căci, amebă sau algă, plantă gravifagă sau amfibian, android sau batracian plasmatic, fusese și iubise, pe rînd, tot ceea ce poate mișca în univers. Dar niciodată în drumurile sale Veșnicul Pelerin nu-i întîlnise pe zei. Pentru ei și în căutarea lor cercetase imprevizibila și subtila mașinărie a timpului, pentru ei și în căutarea lor răscolise oceanele cosmice de liniște.

Fără de sfîrșit este Kosmosul și fără de sfîrșit este jocul mișcării cu formele. Prea bine știu asta zeii ; și ei mai știu că numai în juru-le spînzură sau alunecă sau se întind sau curg sau se răsfrîng muchiile Universului. Iar oricare dintre aceste muchii ce dau contur obiectelor nu e decît o aparență născîndu-se tremurătoare la intersecția a două sau mai multe tipuri de mișcare.

În fața ultimei porți, Veșnicul Pelerin se înclină în tăcere. Dincolo îi va afla desigur pe zei, pe aceia pe care niciodată, niciunde, nicicînd nu-i putuse găsi. Aici este capătul labirintului. Poarta se deschide în fața sa. Nu mai are de făcut decît un singur pas. Ultimul.

Fără să privească în urmă, cu ochii apăsaţi de pleoapele obosite, cu mîinile strînse pe piept, Veşnicul Pelerin trece ultimul prag.

Cînd o fiinţă din Univers, fie ea minerală sau fluidă, tentaculară sau păroasă, fasciculară sau membranată, are să-şi lase ventuzele senzoriale în voia îngheţaţilor curenţi plasmatici de *dincolo,* iar trupul ei obosit de drumul prin spaţiu-timp are să cadă greoi, topindu-se încet în maşinăria impalpabilă a uitării de sine, nimeni n-are să mai poată răspunde în locul acelei fiinţe : viaţă sau moarte ? Am fost învăţaţi să ne împărţim gîndurile între doar două imperii. Dar cine ar putea să afirme cu certitudine că neviaţa este moarte, iar nemoartea, trăire ? Mineral — robotic — vegetal — animal constituie doar o simplă schemă ridicolă. *Mineral 1, mineral 2,* curgînd spre *mineral infinit ; vegetal 1, vegetal 2,* înspre *vegetal infinit ;* apoi regnul electronic sau acela animal, fiecare cu extravaganţele lui, cu uimitoarele lui forţe de modelare. Dar animalul mineralizat ? Dar vegetalul animat ? Dar cyborgii ? Tentaţia, nesfîrşita minciună, primejdia atît de plăcută, drogul numit *a exista.* Iar în mijlocul acestei cascade, noi, căutîndu-ne pe noi înşine.

Timp în care, profitînd de nemişcarea zeilor, viul scormoneşte înfometat prin măruntaiele deformate de gravitaţie ale neviului, răscolindu-i liniştea şi hrănindu-se din somnul lui greoi, opac, amorf.

„Nu e nimeni ?", strigă Veşnicul Pelerin, şi formele se răsucesc spre stînga, se răsucesc spre dreapta, sorbindu-i vocea în încrengătura de mişcătoare reţele tubulare : o pînză de nisip înghiţind un val obosit.

„Nu e nimeni ?" îşi aude glasul îndepărtîndu-se distorsionat de-a lungul suprafeţelor curbate spre orizont. „Nimeni ? nimeni ?", goneşte în urmă-i ecoul, înşurubîndu-se prin întunericul cochiliilor sticloase, sub bolţile cărora vocalele mor într-o prelungă litanie.

Cu vîrful piciorului, călătorul răscoleşte nisipul, dînd la iveală cioburi strălucitoare, bucăţi arse de ţiglă roşie, piatră de rîu spongioasă. Pulberi pufoase plutesc în aer ca o ninsoare. Primele dale ale Universului aici au fost aşezate. Se mai cunosc încă, prin aer, tremurătoare, liniile subţiri ce delimitau mutările iniţiale. Piesele răsturnate ale unui joc de neînţeles zdrenţuiesc orizontul.

Şi, deodată, globul de foc al zilei se rostogoleşte în sus, agăţînd fîşii de lumină în reţeaua de spaţii elicoidale. Alu-

necarea e tot mai rapidă, pe măsură ce culorile i se apropie de marginile spectrului, la capătul fileturilor de aramă ce-l oglindesc deformat. Imaginea lui multiplă alunecă pe bolta de curbură negativă — o şea de cristal răsturnată —, ce se mişcă egal şi calm, asemeni unui ceasornic ale cărui rotiţe sfîşie între ele panglici de curcubee, sorbindu-le apoi lacomă, înainte ca, pe nesimţite, cochilia răsucită a unei noi spirale arhimedeene să înceapă să crească arcuindu-se printre suprafeţe.

Copleşit de nesfîrşita lăcomie cinetică a spaţiului, Veşnicul Pelerin rătăceşte pe treptele de bazalt ale oraşului — oraşului ? —, o aglomerare suprapusă de cristale, un salt biomineral spre mişcarea pendulară a aştrilor, o imensă grădină de plante transparente, o colonie de corali aerieni — mii de vieţuitoare colcăitoare crescute una peste alta, una din alta, în milenii de căţărare neîntreruptă —, un gigantic conglomerat de circuite electronice pulsatile.

— E cineva acolo ? strigă Veşnicul Pelerin, iar formele se răsucesc, se curbează, se topesc spre el, prin el. „...Acolo ?... Acolo ?“ lunecă ecoul printre construcţiile larvare.

Călătorul se opreşte, iar oprirea lui stîrneşte în aer un scrîşnet uscat ; pe nesimţite, trupul său capătă o mişcare lentă de rotaţie. Sau poate totul e doar un efect secundar însoţind alunecarea oglinzilor concave ce vin să-şi împletească apele tulburi la picioarele sale. Prin tremurul lor, se înalţă atunci pe neaşteptate, într-un vîrtej de planuri suprapuse, chipul ei.

Femeiadinvis ! înţelege uimit călătorul. *Femeiadinvis* aşteptîndu-l aici de la începutul începuturilor. Şi chipul i se distinge tot mai clar din spasmul de suprafeţe care o învelesc. Obraji cenuşii, pe care şerpuie crăpături fine ; ochii zăvorîţi sub pleoape metalice ; mîinile încrucişate pe piept, degetele cu lungi unghii palide odihnindu-i-se împreunate, în timp ce restul trupului se pierde lunecînd printre muchiile lucioase ale unor cilindroizi ce se înghit neîncetat unul pe altul.

— I-am găsit ? murmură Veşnicul Pelerin. Sînt ei oare ?

— N-ai să descoperi nimic, se aude glasul femeii, pentru că nimic nu e ascuns. Toate sînt aşa cum au fost date, ceea ce tu nu poţi înţelege, şuieră ea dispreţuitoare.

— Dar aici e capătul... Iată, feţele zeilor sînt deasupra

noastră, strigă Veşnicul Pelerin, zărind în pîcla mişcătoare şuvoaiele unei cascade limpezi ce taie drum luminii.

Femeia lunecă spre, el şerpuind.

— Sînt plăsmuirile tale, numai atît. Imaginile voalate de la capătul peliculei genetice. Cum ai putea să-i vezi pe zei, odată ce tu nu vezi nici măcar ştreangul în care te legeni zîmbitor ? Eşti spînzurat de cer, iar cerul de gîtul tău. N-ai văzut niciodată ceea ce era evident, n-ai înţeles nimic, niciodată.

— Atunci, tu însăţi nu eşti decît o plăsmuire. O plăsmuire a plăsmuirii rătăcite care sînt eu, atît. Nu căuta să mă înşeli şi să te înşeli. Capătul drumului meu nu e acesta. Cei la care trebuie să ajung sînt zeii. Tu ai înţeles doar că trebuie să ajung mereu la tine.

Trupul umed al femeii undui ca un vierme într-un pămînt afînat :

— Am fi putut rămîne alături unul de altul, nedespărţiţi mereu. Cei mai puternici din lume am fi putut fi, scrîşni ea. Dar acum e prea tîrziu. Sîntem deja prea bătrîni. Aproape amorfi. Doar gîndurile mai mişcă încet pe sub coaja nemişcării ce ne înghite. Tu nu înţelegi ? Am fi putut...

Transparenţa verzuie a pietrelor virează deodată spre negru, trăgînd după ea, în adînc, valurile leneşe ale oceanului curbat. *Femeiadinvis* tresare, mîinile ei se întind rugătoare. În timp ce alunecă, degetele ei încearcă să se agaţe de colţurile sfărîmicioase ale realului, unghiile i se înfig cu disperare în veşmintele, în carnea trecătorului, spre a nu fi absorbită înapoi, în virtual, de cumplita foame entropică a spaţiului.

— Rămîi, îl imploră ea. Fără tine, sufletul meu s-ar usca, trupul meu s-ar rostogoli în adînc. Eşti singura ancoră ce poate ţine în loc realul, gata altfel s-o pornească în derivă, sub bătaia vîntului cauzal, să crape în mii de cioburi fără sens. Mă iubeşti, ştii doar. Îţi sînt mai necesară decît propriu-ţi trup. Nu mă poţi părăsi. Sînt piesa care îţi lipseşte ca să dai un sens propriului tău joc.

— Eşti piesa care îmi lipseşte, repetă în transă Veşnicul Pelerin. Dar eşti piesa care îmi lipseşte spre a declanşa reacţia în lanţ, nesfîrşita explozie şi lanţul fără de capăt al verigilor ce se nasc una din alta... Eşti nemişcarea, reţeaua de echilibru existînd datorită mişcării şi datorită căreia poate exista mişcarea ce sînt eu, cele două jumătăţi războindu-se şi iubindu-se neîncetat. Eşti gena letală căutîndu-şi

un trup, căci un trup se poate numi *viu* doar atunci cînd o conține. Trupul meu...

— Oprește-te, strigă femeia. Oprește-te aici ! Dincolo de iubire nu există nimic !

— ...oh, la nesfîrșit, la nesfîrșit prizonier, șoptește trăgîndu-se înapoi bărbatul, fără măcar un grăunte de libertate totul își pierde sensul. Știu că ești adevărata mea iubită și singura mea iubită, din fiecare vis al meu te naști mereu tu, dar nu pot rămîne aici, tu însăți ai fi prima care ai începe să mă disprețuiești. Iubirea noastră există doar atîta timp cît sînt departe, mereu departe...

Supusă imensei presiuni pe care irealul o exercită asupra realului, *Femeiadinvis* se clatină obosită între spații, mîinile ei alunecă, unghiile ei lasă pe fața călătorului urme adînci, care devin încet, riduri. Și deodată bărbatul îi scapă și ea cade rostogolindu-se, răsucindu-se, zbătîndu-se, în timp ce pînzele spațiului flutură spasmodic în juru-i, se pierde în adînc, devine cu repeziciune un ghem, o pată, un punct tot mai mic.

Doar conturul ei luminos mai plutește o clipă în aer : un tablou încrustat în gestica rituală a așteptării.

Treptele de bazalt, clădirile cu acoperișurile supte de gîtlejul imensei pîlnii răsturnate care este în acest loc cerul, trotuarele pustii, toate nu fac decît să fărîmițeze tot mai mărunt întrebarea sorbită în rețeaua de spații paralele : „Voi sînteți ?", o întrebare rătăcind pe traiectele învălmășite ale labirintului curb : „Voi sînteți ? Voi sînteți ?"

Dar Vînătorul-de-capete pîndea acolo, nemișcat, pregătit, la întretăierea a două spații. Veșnicul Pelerin nu avea cum să știe asta, pentru că în Butelia lui Klein sunetul, odată cu gîndul, se reîntorc spre sine, în sine, singure fiindu-și răspuns.

Se urau. De cînd se știau, nu cunoscuseră decît ura unuia față de celălalt. Destinul le potrivise sufletele în contratimp. Vînătorului-de-capete îi fusese dată o armă ; tot ceea ce avea de făcut era să aștepte apariția Veșnicului Pelerin pe linia de univers a glonțului.

Și abia atunci, cînd soarele găunos, clătinîndu-se în inima sfîșiată a Big Bang-ului, avea să ajungă sus, cățărîndu-se încet pe turnurile și acoperișurile orașului, o umbră tremurătoare, strecurată prin subteranele întortocheate ale clădirilor, avea să-i dea de veste Veșnicului Pelerin că Vînătorul-de-capete pîndea acolo.

Poate ar fi încercat să-i strige : „De ce nu vrei să dăm

ochi ? De ce te ascunzi, pîndindu-mă nevăzut ? Care e sensul acestei vînători ? Ţie nu-ţi trebuie trupul meu, poate doar capul meu, şi nici măcar el, ci doar ceea ce e acolo, ascuns înăuntru-i. Iar ceea ce e acolo nu poate exista fără mine, dincolo de moartea mea..."

„Ştiu. Fiecare zîmbet al meu e pentru tine un rînjet provocator, fiecare geamăt un strigăt de atac. Totul ajunge strîmb pînă la tine, mînjit de sînge, răsucit prin venele spaţiului. Ura ta neîmpăcată e singurul lucru care mă face să urăsc, Vînătorule-de-capete !"

„Dar ce mai poate însemna ura, cînd zeii sînt atît de aproape ? Iată jucăriile lor rămase fără stăpîn, iată-ne, iată matricele de copt întunericul, scripeţii pentru ridicarea pe cer a planetelor, pietrele de şlefuit mişcarea, grinzile de lumină, ramele pentru închegarea aparenţelor, lingurile pentru turnat plasma, firele cu plumb, tiparele scorojite ale unor semne de neînţeles, toate lăsate acum în voia nisipului, fosile măcinate de nemişcare sub cerul mişcător."

Toate acestea şi multe altele încă ar fi vrut să i le spună Veşnicul Pelerin, dar nu era timp, nu fusese niciodată timp nici măcar pentru schiţarea unui gest, a unei tresăriri, oricare dintre celelalte acţiuni era hărăzită să ajungă la ţintă după ce în pieptul călătorului ar fi înflorit pata de întuneric deschisă acolo de glonţ.

Vînătorul-de-capete era pregătit, de mult pregătit. El nu făcea decît să ţină arma îndreptată asupra acelui punct al spaţiului prin care trecea axa ce înţepa inima Veşnicului Pelerin. Iar acesta nu apucase nici măcar să presimtă pericolul, deşi altădată învinsese atîtea primejdii. Purta cu sine drept scut, ca în toate peregrinările sale, imaginea lumii în care se născuse şi imaginile miilor de lumi prin care trecuse ; erau cu toate prizoniere în memoria lui, cu colţurile atîrnîndu-le pe dinafara gîndului devenit neîncăpător. Veşnicul Pelerin le tîra după el prin praful drumurilor fără de capăt. Dar cine l-ar fi putut apăra de pericolul care urca din sine, cine ar fi putut scruta acolo, cine l-ar fi putut ocroti ?

Vînătorul-de-capete ştia să aştepte fără să obosească, ştia să pîndească nevăzut, ştia să ochească fără greş. Un singur lucru, unul singur nu-l ştia Vînătorul-de-capete : că spaţiul înmagazina efectul unui bumerang. Răsucirea avea loc în sinea-i : axa înfiptă în inima Veşnicului Pelerin trecea şi prin inima sa, ori poate el ridicase arma, dar călătorul

îi intuise gestul cu o clipă mai devreme, ori poate nu erau decît două părţi ale unei aceleiaşi fiinţe, două părţi unite printr-o punte infinit de subţire : traiectoria ucigaşă a glonţului.

Iar cînd glonţul avea să ţîşnească, el avea să fi ţîşnit de mult, traiectoria lui fusese înscrisă de la un bun început în geometria secretă a spaţiului, precum gravitaţia în curbura planetelor. Şi atunci cele două fiinţe au să se amestece zvîrcolindu-se, îmbrăţişate, revenind astfel la cea dintîi mutare, reluînd iarăşi şi iarăşi de la capăt circuitul oscilant al morţii-nevieţii-nemorţii-vieţii în Univers, ca un reflex al continuei primeniri din Butelia lui Klein.

În timp ce în-sinele lumii izbucneşte ritmic, asemeni unei inimi, înspre noi dimensiuni pe care şi le creează pe măsură ce înaintează, spre a putea înainta neîncetat.

— Voi sînteti ? strigă Veşnicul Pelerin. De ce nu răspundeţi ? Sînteţi semnul care a aşezat ordinea în explozia iniţială şi toate semnele de după aceea şi cele nenăscute încă. De ce nu-mi daţi un semn ?

Sînteţi. Ştiu că existaţi şi că suflul vostru trece prin nisipuri clătinîndu-le, clătindu-le, că suflul vostru ţine în picioare zidurile şi turnurile cetăţii. Dacă voi n-aţi fi, oraşul n-ar exista, s-ar sfărîma, s-ar transforma într-un val de forme lichefiate, curgînd în retortele viziunilor iraţionale.

„Sînteţi ?", repetă ecoul, amestecîndu-se cu murmurul înăbuşit al luminilor paralele şi suprapuse. Dar zeii nu răspund, şi călătorul simte urcînd în el o furie surdă, o furie fără nume, fără chip, fără margini.

Şi, deodată, îşi întinde aripile pelerinei, înălţîndu-se prin apa întunecată a cerului. Lumina se curbează lent între noapte şi zi, ocolind albele turnuri şi norii de piatră poroasă, printre arcadele asimptotice ale aştrilor. Umbra lui se profilează ondulînd peste ecranele curbe ale continuumului. Veşnicul Pelerin transcende şovăitor prin oglinda propriului eu pierdut, mort, mineralizat.

Pelerina îi pluteşte în urmă fantomatic pe suprafaţa oceanului primar, fremătînd ca o aripă de mercur.

Ura coboară în Veşnicul Pelerin, frămîntîndu-i formele, sugîndu-i trupul, contractîndu-l. Faţa schimonosită de ură i se micşorează, ochii îi devin două fante înguste, sclipind de o lumină răutăcioasă, buzele îngînînd un blestem cresc şi se întăresc într-un cioc încovoiat. Unghiile îi devin gheare.

Din înalt, pasărea de pradă își pîndește dușmanul. Vînătorul-de-capete nu știe nimic ; cîntînd senin, el își curăță arma. E într-un moment anterior întîlnirii fatale cu Veșnicul Pelerin, un moment anterior al jocului.

Pasărea de pradă cade asupra lui cu un șuier ascuțit, răsucindu-se prin ghiventurile spațiale, lovind, zgîriind, sfîșiind. Vînătorul se prăbușește însîngerat, mîinile lui caută arma rătăcită pentru totdeauna printre ierburi.

— Pentru care vină ? îngăimă el. Pentru a cui vină ? De unde atîta ură ? mai șoptește, odată cu ultima răsuflare, în timp ce pasărea se repede iarăși și iarăși asupră-i, sfîrtecînd imaginile care îl compun.

Vînătorul-de-capete nu urîse pe nimeni, nu i se dăduse timp să apuce a urî, dar vina lui, marea lui vină era că nesocotise Butelia lui Klein, spațiul în care toate se întorc în sine, sentimentele ni se restituie, efectul își devine propria cauză.

Veșnicul Pelerin se lasă în jos, ca să-și mai privească o dată prada : Vînătorului nu i se mai poate distinge capul din țărînă, un ochi apos îi stă întors înafară, arcul danturii lucește într-o ultimă zbatere. Membrele însîngerate i se unesc într-o ultimă îmbrățișare, încolăcite în jurul coloanei spațiale care domină cîmpia, trupul lui aduce tot mai mult cu acela al unui șarpe răsucit... Și atunci, Veșnicul Pelerin îi poate desluși pe față... propriu-i chip, voalat de masca morții : căci amîndoi sînt unul și unul sînt amîndoi.

Ecranele îi oglindesc pe rînd chipul, o dată aici, altă dată dincolo, sorbindu-l pe deasupra golului întunecat. Ca niște pînze de păianjen, proiecțiile multiple ale imaginilor înregistrate cîndva vin să-i lingă picioarele. Memoria Veșnicului Pelerin nu e, la rîndul ei, decît un val venind să se spargă la picioarele zeilor imobili ce susțin orizontul.

O săgeată sfîșie pînza tremurătoare a crepusculului, vechea urmă uitată pe retina cerească se sparge, lăsînd să apară conturul unei căști cu vizorul înnegrit, înaintînd încet spre suprafață.

Veșnicul Pelerin întinde prin vis o mînă nesigură. Așa să arate masca ce trebuie purtată în fața zeilor ? Clipă în care casca îi acoperă capul și ochii închiși și buzele strînse.

Spirala zborului plutește frîntă în urmă, vîntul îi atinge tîmplele, îi răcorește fruntea, apoi ploaia se repede deodată să-l mîngîie cu o mie de brațe, să-l soarbă vicleană și tandră

și nesătulă, lumina sfîrîie sub pînzele ploii și, pe această corabie care plutește în înserare, Veșnicul Pelerin, legat de catarg, tîrînd după el glasurile sirenelor, se apropie de fețele de piatră ale zeilor, munți colțuroși, încremeniți, tăcuți.

Oprit la poalele acestor culmi ce sprijină cerul, Veșnicul Pelerin și imaginile lui fac un pas la stînga, o mie de pași la stînga ; toți Veșnicii Pelerini se opresc nehotărîți pe linia aceea de univers, așteptînd. Sub picioarele lor, planeta se tîrăște ca un miriapod uriaș ; lianele timpului se împletesc prin coridoarele pe care le întinde spațiul, alunecă, se fugăresc, se reîntorc spre sine în suflul unor cronoclasme virtuale.

„Sînteți aici ?", strigă Veșnicul Pelerin și spațiile multiplică strigătul la infinit, iar ecoul bolborosește înecîndu-se și murind, copleșit de miliardele de glasuri.

Tăcere.

Apoi, deodată, zgomotele revin ca o avalanșă din ascunzișurile lor : izbituri, pocnete, fluierături, scrîșnesc în miezul materiei elicele și roțile spirale ale mișcării, curelele sinuoase ale echilibrului. *Femeiadinvis* îl așteaptă la capătul celălalt al punții.

— Zeii sînt aici ! îi strigă Veșnicul Pelerin.

— Cît de tîrziu ai înțeles-o, îi șoptește femeia, în timp ce imaginea ei se îndepărtează. Mult prea tîrziu...

— Nu pleca ! strigă Veșnicul Pelerin. Sîntem împreună în fața zeilor, împreună trebuie să rămînem mereu...

— E atît de tîrziu, călătorule. Poți să pleci sau poți să rămîi, acum e totuna. Nu înțeleg ce rost a mai avut să mă chemi cu visul tău.

— Dar ești a mea ! Eu te-am inventat, eu te-am visat, eu te-am adus aici. Am nevoie de tine, de mîngîierile tale, de glasul și trupul tău. Mișcarea ce sînt are nevoie de echilibrul din tine. Fără tine nimic nu s-ar putea împlini, niciodată. Nu înțelegi că sînt bolnav de dorul tău, al atingerii tale, al vorbelor tale ?

— Am întîlnit atîția și atîția călători, de atîtea și atîtea ori. Am venit chemată de visele lor, de dorul lor, am stat lîngă ei — lîngă unii mai puțin, lîngă alții mai mult, dar, pînă la urmă, cu toții m-au uitat cu aceeași ușurință cu care mă chemaseră...

Femeiadinvis se clatină între spații.

— Mai rămîi. Măcar o clipă ! o imploră Veşnicul Pelerin.

Femeiadinvis, nemişcată, tăcută, se topeşte încet, iar ceea ce pelerinul încearcă să strîngă în braţe, să reţină într-o ultimă încercare, devine încet o umbră, un vîrtej subţire de abur, o sclipire tremurătoare, nimic.

Veşnicul Pelerin ar fi trebuit să presimtă asta, să ştie asta : în Butelia lui Klein totul se întoarce în sine, sentimentele ni se întorc aşa cum le-am dat şi totul apare răsucit, ca-ntr-o oglindă curbă, strivită.

Trupul lui se usucă pe plaja pustie, la picioarele falezei, şi nu e nici ploaie, nici vînt, nici şoaptă care să-i redea puterea de a face ultimul pas către zei.

— Sînteţi voi. Sînteţi chiar voi. De ce nu-mi răspundeţi ? De ce prăvăliţi peste mine tăcerea ?

Temător, Veşnicul Pelerin îşi duce mîinile la ochi, penele îi cad de pe braţe, desprinse din ceara cu care fuseseră lipite. Picături de ceară topită stropesc nisipul. Degetele caută să atingă faţa, tîmplele, părul, dar străbat spaţiul căştii fără a întîlni nimic, întorcîndu-se neliniştite şi căutîndu-se, mîinile trec una prin alta, fără a se atinge. Fiecare porţiune a trupului său se descoperă deodată prizonieră a unui alt spaţiu, un gong răsună repetat prin culoarele întunecate, în timp ce inima şi gîndul lui încearcă cu disperare să se menţină într-un singur contur pulsatoriu şi incert. Formele răvăşite plutesc în jur ca nişte matrice golite, lovindu-se cu zgomot sec de structurile tubulare.

„Zeii sînt aici, atinge-i, vorbeşte-le. Zeii sînt aici, sînt aici...". Gîndurile călătorului plutesc libere sub tavanul de plasmă, printre stalagtitele de foc ce se preling din cer.

Şi, cu o ultimă tresărire, Veşnicul Pelerin îşi smulge casca, îşi smulge măştile suprapuse de-a lungul timpului peste obrazul împietrit, împlinind mişcările sacre ale unui ultim ritual fără nume. Măştile cad, plutesc în jur, se desfac asemeni unor aripi de fluture, fluturi Cap-de-mort izbucnind de peste tot din crăpăturile spaţiului, Veşnicul Pelerin cade, rostogolindu-se prin spaţiu ; nemaisusţinut de nici un gînd, realul se sparge, clivează în fotograme succesive ce încearcă stîngaci să imite mişcarea, piere înghiţit de iraţional, golul se cască sub trupul căzînd, sub trupul căzut, sorbindu-l, în timp ce pelerinul se ghemuieşte în

sine, își îmbrățișează genunchii, tubul elastic ce lega casca de buteliile scafandrului cosmic devine cordon ombilical, timpul se contractă, implodează, spațiul se rotunjește într-un pîntec, culorile se amestecă, se desprind una din alta fluturînd în urmă, chipul *Femeiidinvis* se conturează mîngîietor, sînii ei plini, mijlocul ei, coapsele ei calde, tălpile ei. *Femeiadinvis* clipește, pleoapele i se zbat ca două aripi de fluture, ochii se deschid și atunci simte că pîntecul ei adăpostește, închis în sine, începutul și sfîrșitul și înțelesul a toate și lacrimi i se rostogolesc pe obrajii calzi.

*

În Butelia lui Klein toate se reîntorc înspre sine, asemeni unui ecou în oglindă : cînd povestești ceva, trebuie să urmezi drumul povestirii, iar ea se va întoarce la tine. Universul însuși nu e decît o povestire fără de capăt, istorisită de pelerini.

Și acum, priviți, încercați să deslușiți formele pe care firele de apă curg tremurător : zeii există. Fețele lor de piatră sînt așezate ca o faleză la marginea neantului. Zeii există, dar ei nu au nume, sînt muți, și orbi, și nu vă pot auzi.

Iar dacă nu mă credeți, înseamnă că nemișcarea a început deja să sape în voi ca un vierme. Împiedicați-o. Plecați și nu vă opriți. Plecați cu gîndul la zei și, cîndva, după ce timpul se va fi prăbușit la picioarele voastre ca un ogar vlăguit de multă alergătură, după ce o să lăsați pe fața tăbăcită a Kosmosului însemnul cît mai apăsat al unei linii de univers, purtînd în suflete chipul zeilor, o să ajungeți în Butelia lui Klein. Acolo își vor afla odihnă fețele voastre de piatră, rînduite pe faleza ale cărei picioare sînt linse de valurile neantului. Butelia lui Klein este ochiul prin care Universul respiră și reînvie din sine, prin fiecare din noi.

Plecați, și tot ceea ce veți da, vă va fi dat, tot ceea ce veți înstrăina, vă va fi înstrăinat, tot ceea ce veți dărui, vă va fi dăruit, căci în Butelia lui Klein toate se întorc înspre sine, nu numai sentimentele, nu numai drumurile, nu numai poveștile.

Dar dacă veți ajunge acolo, n-o să reușiți să vorbiți nimănui, pentru că zeii sînt muți. N-o să vedeți nimic, căci ochii vă vor fi acoperiți de pînza apelor, sau a cerului, sau a plasmei — zeii sînt orbi. Îngenunchiați în nisip, cu

gîndul la plecare, ascunși acolo în străfundul ființei noastre, zeii plîng ca niște copii.

Căci zeii plîng adesea. Lacrimile sapă pe obrajii lor de piatră șănțulețe împleticite. Fiecare lacrimă picură, mileniu după mileniu, în strania Butelie a lui Klein, acolo, pe pieptul, pe umerii zeilor, aproape de inima lor de nepătruns.

Philippe Curval

A NOASTRĂ-I FERICIREA VEŞNICĂ

— Pietro Fieschi ?

— Sanctitatea Sa e prea bună că mă recunoaşte.

Minunat obiceiul de a vorbi la persoana a treia, care dă cuvintelor un aer de indiferenţă şi solemnitate ; îmi îngăduie să-mi ascund emoţia. Mă aflu pentru întîia dată atît de aproape de „I. P. IV", zis Cel-Veşnic din pricina longevităţii pontificatului său. E un bărbat arătos, ca toţi papii din noua generaţie, de un blond evanescent, aproape alb, care conferă strălucire ecumenică ochilor lui albaştri, ca de faianţă ; e atît de curat şi de bine spălat, atît de perfect tuns şi îmbrăcat, încît pare să fie la limita vizibilităţii, ca şi cum s-ar şi afla cu un picior în lumea de dincolo ; dar imensa lui putere lumească îl aureolează cu un prestigiu la care şefii guvernelor Ligii occidentale sînt cît se poate de sensibili.

— Eşti un luptător al Domnului, fiule, şi te felicit pen-

Născut în 1929, Philippe Curval este unul dintre cei mai de seamă reprezentanţi ai anticipaţiei franceze. După ce a practicat mai multe meserii şi s-a ocupat de cea dintîi librărie din Franţa specializată în literatură de anticipaţie, a devenit redactorul-şef al revistei *La Vie electrique*. A publicat 18 romane şi culegeri de nuvele şi a obţinut în 1963 premiul „Jules Verne" pentru romanul *Resacul spaţiului*, iar în 1977 premiul „Apollo" pentru romanul *Această iubită omenire*, al doilea volum din tetralogia *Europa după ploaie* (titlul unui celebru tablou al lui Max Ernst).

Povestirea *A noastră-i fericirea veşnică* — melanj subtil şi ironic de ipoteze pseudoştiinţifice şi lozinci religioase — a apărut în 1980 şi face parte din culegerea de povestiri *Ia vezi, băiete, dacă nu-i vreun extraterestru după sticla cu vin. (M.B.)*

tru umilința cu care faci să se uite asta. Căci ceea ce vei întreprinde ține de drept de știința divină ; de ea am dispus să depindă tehnologia experimentală a ultimului Conciliu de la Washington. Am ținut acum, cînd te pregătești să pui în practică ultimele cuceriri ale noului domeniu, să te ajut să fii în pace cu tine însuți. Ești pregătit să înfrunți călătoria supremă ?

— Sînt pregătit.

— Mi s-a spus că te-ai retras în singurătate.

Bîlbîii un răspuns evaziv. Cu destulă îndemînare, făcusem în așa fel încît mica mea dare îndărăt să fie luată drept retragere. Acum „I. P. IV" mă incită să-mi mărturisesc vina. Mă împotrivesc totuși, prea ar fi grav în ajunul plecării ! Noi, călători ai improbabilului, n-avem dreptul să păcătuim, iertarea păcatelor noastre riscînd să-i culpabilizeze pe creștini. Nu întîmplător comunitatea credincioșilor ne numește *high pies*, ca un omagiu adus presupusei noastre sfințenii.

„I. P. IV" își dă seama că sînt descumpănit, și mă poftește să iau loc. Întorc capul, încercînd să-mi vin în fire. De jur împrejur, luxul sobru al apartamentului pontifical în care Sanctitatea Sa a binevoit să-mi aducă sprijinul încrederii sale ; totul e alb, iar somptuoasa armonie a mobilelor, a pereților, a tablourilor se bazează pe opozițiile materiei.

— Știi, nu-i așa, că misiunea ta e pur spirituală. Nici vorbă să aduci vreo dovadă a existenței Paradisului, ci să pregătești mai deplin sufletele ca să ajungă la el.

Într-adevăr, ar fi o prostie să fac jocul adversarilor ; de cînd companiile de asigurări vaticane oferă prin contract Paradisul terestru, numărul credincioșilor practicanți s-a înmulțit în lumea occidentală pînă la a-l egala pe cel atins în epocile de aur ale Bisericii. Bineînțeles, criticile nu s-au lăsat așteptate. Printre cele mai obișnuite, aș spune chiar cele mai fruste, se află una pe care adversarii noștri nu uită niciodată s-o scoată la iveală, din pricina propriei lor neliniști, probabil : contractul n-are nici o valoare, de vreme ce garanția lui e iluzorie și, atîta timp cît Vaticanul nu va putea dovedi că Paradisul există, îl considerăm drept un simplu petic de hîrtie. Dar asemenea opozanți nu mai alcătuiesc azi nici măcar o minoritate care să merite a fi combătută ; răspunzînd marii aspirații mistice de după o jumătate de veac de ateism primar, biserica

catolică ar săvîrşi o greşeală grosolană dacă ar încerca să se justifice.

— Sanctitatea Sa îmi va face cinstea să creadă că nici un asemenea orgoliu nu intră în felul în care îmi privesc misiunea. Nu sînt decît un umil om de ştiinţă care şi-a ales drept obiect al cercetărilor fericirea veşnică şi, dacă experienţa pe care o încerc va fi încununată de succes, ea va glorifica prezenţa lui Dumnezeu pe Pămînt şi nu cea a unor umili păcătoşi, ca noi, în Paradis.

— Bine, fiule, mergi în pace.

„I. P. IV" mă concediază, întinzîndu-mi mîna să i-o sărut. Caută dovada supunerii mele la tezele pontificale şi pare mulţumit ; ochii lui albaştri mă privesc cu blîndeţe. Dacă nu se bucură cumva la gîndul că se va consacra îndată iubitei sale culturi fizice. *Mens sana in corpore sano* e o deviză pe care o pune în practică în toate împrejurările şi care-i reuşeşte. La puţin timp după alegerea sa de către conclav se vorbise de o participare vaticană la apropiatele jocuri olimpice. E probabil că preoţii sportivi ar mişuna astăzi dacă faimosul contract Paradis n-ar fi fost lansat pe piaţa religiilor, repurtînd un succes atît de spectaculos, încît n-a mai fost nevoie să se utilizeze resursele atletice ale oamenilor lui Dumnezeu pentru a-i convinge pe necredincioşi să se ralieze la credinţa catolică.

Grădinile de la Castelgandolfo îşi desfăşoară în faţa mea splendoarea înverzită. Construit cu mare cheltuială de către Vatican, Cap Canaveral al înălţării obişnuite e ascuns în inima unei vaste păduri de pini care-l acoperă ca un nor vegetal. Mă îndrept într-acolo cu bucurie. În cîteva ore, cu ajutorul lui Dumnezeu, îmi voi lua zborul spre fericirea veşnică, faţă de care grădina asta paradisiacă nu-i decît un biet simulacru.

Nu voi fi primul.

Mai mulţi *high pies* m-au precedat ; dar aceşti „corespondenţi de pace", cum îi numeşte în mod familiar Sfîntul Părinte, n-au mai dat nici un semn de viaţă după plecare, contrar prevederilor. Cu o singură excepţie. Deşi mijloacele tehnologice, ştiinţifice şi teologice de care dispunem sînt uriaşe, cei mai buni preoţi de cercetare din lumea întreagă şi-au închinat cea mai mare parte a timpului lor pentru a găsi soluţia. Şi, totuşi, posturile de televiziune ale planetei aşteaptă încă reportajul în direct din Paradis, făgăduit de societăţile de asigurări vaticane. Ştim bine că primii *high pies* au ajuns la destinaţie, dovezile vieţii de

apoi oferite de Dumnezeu pentru a-i recompensa pe credincioşii care n-au păcătuit prea mult abundă, dar certitudinilor le lipsesc dovezile documentare. Timpul revelaţiei a trecut, din păcate.

Creştinii sînt convinşi că fericirea veşnică le va fi asigurată dacă semnează contractul (nimeni nu mai pune la îndoială infailibilitatea pontificală de cînd bulele au fost concepute în funcţie de sondajele de opinie), dar, de-abia consacraţi prin botez, ei se pregătesc pentru prima comuniune, apoi pentru căsătorie şi, curînd, năzuiesc la maslu. Trebuie spus că, de cînd cu lipsa de energie, existenţa nu e prea îmbucurătoare în această vale a lacrimilor. Întoarcerea la natură nu a împiedicat foametea, iar relativa absenţă de confort şi de igienă în care întreaga populaţie îşi duce traiul înăspreşte selecţia naturală. Pe scurt, credincioşii noştri, care trăiesc mult mai puţin decît se trăia în secolul trecut, sînt în mod precoce lacomi de fericirea de dincolo de mormînt.

— Frate Pietro, prietene, ce bucurie !

Abatele Credazzi a venit să mă aştepte la sfîrşitul audienţei acordate de „I.P.IV" ; e fratele meu întru Iisus, cel care m-a întîmpinat la Castelgandolfo pentru a mă iniţia în olimpologie (pe vremea aceea mai foloseam cuvîntul cu iz de pucioasă pe care detractorii îl utilizează în semn de dispreţ faţă de lucrările noastre).

— Aşadar, ce ţi-a spus Sfîntul Părinte ?

Îi povestesc cum a decurs întîlnirea.

— Cuvintele Sanctităţii Sale sînt întotdeauna de o asemenea elevaţie ; îmi amintesc de cele pe care mi le-a spus înainte de propria mea plecare şi care m-au ajutat atît în perioada de mîhnire de după întoarcere.

Cîtă ingratitudine trebuie să se fi strîns în sufletul poporului, de vreme ce călătoria în Paradis a fratelui Giaccomo Credazzi n-a fost validată de opinia publică ! Am ajuns la preoţia de cercetare din admiraţie faţă de experienţa fundamentală pe care o realizase împreună cu echipa lui. Procedeul era pe atunci mult mai puţin sofisticat decît cel recent, pus la punct în laboratoarele noastre ; avea meritul de a fi clar şi de a se întemeia pe un postulat atît de simplu, încît scepticul cel mai înrăit trebuia să-i acorde încredere ; hibernarea echivalează cu moartea, odată ce viaţa subiectului care se pretează la experienţă nu mai poate fi constatată din punct de vedere medical. Aşadar, cufundînd trupul unui adult perfect sănătos într-o

soluție criogenică, la minus 160 de grade, se realiza artificial un deces, îngăduind sufletului să se elibereze vremelnic de trup și să ajungă în Paradis. Era suficient să-l readuci apoi treptat pe pacient la conștiență pentru ca sufletul lui să se înapoieze în trup, după o lună de preafericit sejur, și să depună mărturie pentru tot ce văzuse.

Giaccomo a fost primul care s-a înapoiat, ba chiar singurul. Și povestea călătoriei lui, în timpul căreia nu se clintise din loc, a făcut mult, la început, pentru difuzarea contractului Paradis. Pe atunci se putuse chiar crede că nimic nu se va mai opune propagării credinței catolice pe întreaga planetă. Vai, sub presiunea partizanilor altor religii, credincioșii ecumenismului cerură însă dovezi mai irefutabile ale existenței Paradisului decît pseudocălătoria în cuprinsul frigului, iar unii pretinseră chiar că abatele Credazzi fusese supus la hipnosugestie în timpul congelării și că povestea lui idilică nu era decît o adunătură de credințe medievale cărora nimeni nu trebuia să le dea crezare, dacă nu voia să devalorizeze catolicismul modern. Toate astea nu avură efect imediat, dar peste cîțiva ani miraculoasa aventură a fratelui Giaccomo nu mai fu considerată drept document de referință de către oamenii de știință, preoții de avangardă și necredincioși. Din fericire, implantarea legendei în popor a făcut mult pentru succesul Bisericii noastre.

— Ce e întristător astăzi, Giaccomo, e că pînă și credincioșii cei mai dîrji sfîrșesc prin a suspecta autenticitatea povestirii dumitale. Ea a făcut totuși fericirea atîtor *media,* toate imaginile pioase din epocă o dovedesc ! Nu înțeleg cum s-a produs revirimentul...

— Au dreptate, frate Pietro, nu ne mai putem permite să oferim credincioșilor imaginea unui Paradis de ocazie. Dacă religia noastră cucerește suflete pentru Dumnezeu, o face pentru că poate propune o lume de dincolo în care merită să trăiești. Nimeni nu trebuie să mai pună la îndoială realitatea divină a Paradisului și, cu atît mai puțin, calitatea contractului nostru de asigurare.

Abatele Credazzi nu șovăie să cadă uneori în banalități, mai cu seamă cînd sufletul îi e jignit. După cîțiva pași prin grădină își reia șirul vorbelor, întrerupt de o scurtă visare ; glasul lui cald și persuasiv acoperă cîntecul păsărilor.

— Și apoi, odată cu falimentul societății de consum și cu pierderea privilegiilor noastre energetice, poporul a închinat științei și tehnologiei un cult care nu trebuie

să-l combată pe cel al Bisericii. Se cere deci să însoţim confirmarea existenţei Paradisului de o demonstraţie pe care s-o înţeleagă toată lumea. Dacă nu trebuie să aibă aerul unei justificări *a posteriori*, călătoria ta nu trebuie să pară nici un număr de prestidigitaţie, ca a mea. Astăzi, dacă Galilei ar aduce dovezi că Pămîntul e plat, Sanctitatea Sa „I.P.IV" i-ar ceda balconul de la Sf. Petru, ca să vorbească în faţa lumii, ba i-ar oferi şi o staţie de amplificare perfecţionată, ca să aibă în buzunar toate atuurile !

Aşa era ! Şi făcusem şi progrese tehnologice considerabile în vedera apropierii de Paradis ! Giaccomo Credazzi pretindea întotdeauna că Sfîntul Părinte era la originea noii direcţii a cercetărilor. Ştiu cu siguranţă că impulsul vine de mai de jos, de la Giaccomo însuşi. Nu întîmplător lucrările lui asupra universurilor paralele i-au adus o reputaţie mondială...

Miliarde de eurodollari făcuseră restul. Şi din pricina asta colectele luaseră, în lumea occidentală, aspectul retribuirii lunare a preoţilor de cercetare. Toţi credincioşii se împărtăşeau cu pîine şi vin, firește, dar mai împărtăşeau cu religia şi banii puşi deoparte.

Îl întreb pe fratele Giaccomo :

— Privind îndărăt, ce crezi despre eşecul primelor expediţii care au utilizat noua tehnologie ?

— Ţi-e teamă cumva, frate Pietro ?

— Nu, dar ştii bine că, în anii care-i preced călătoria, un corespondent de pace pierde orice contact cu laboratorul. Pentru a mă pregăti mai temeinic în vederea misiunii, n-am asistat la plecarea predecesorilor mei ; în tot acest timp am întreprins o adevărată anchetă asupra Paradisului, adunînd toate mărturiile Bibliei în legătură cu subiectul şi examinîndu-le şi pe cele ale comentatorilor. Acum sînt în întregime pătruns de lumea cealaltă, numai că nu ştiu aproape deloc cum voi ajunge acolo. Nu ştiu, de pildă, cum se face selectarea destinaţiei...

— Vezi tu, cînd am găsit, în sfîrşit mijlocul de a trece dintr-un univers într-altul, de a depăşi „prima paralelă", n-am făcut greutăţi nimănui. Abatele Weston, care a fost pionierul, a crezut că-şi va atinge ţinta cu ajutorul rugăciunii. N-am vrut să-l contrazic. Tot ce ştiu e că se află acum în mîinile Domnului, dar că n-are, din păcate, instrumentele necesare ca să ne spună asta.

Eu, însă, urma să plec cu un echipament în stare să difuzeze imaginile de la un univers paralel la altul, un

echipament pe care nici un *high pies* nu l-a avut, în sfîrșit, o aparatură căreia i se testase cu grijă fiabilitatea și securitatea funcționării.

— Avem certitudinea statistică a ajungerii la destinație ?

— Cuum ? !

Fluierăturile mierlelor pe ramuri fac un zgomot care l-ar fi pus pe fugă și pe sfîntul Francisc din Assisi. Nu-l împiedică totuși pe fratele Giaccomo să-mi audă întrebarea. Dar pare, dintr-o dată, nespus de îngrijorat ; sprîncenele i se încruntă și croiesc două cute în formă de w care-i unduie pe frunte. Apoi se liniștește : îmi atinge obrazul cu o mînă înțelegătoare, surîde. Inima îmi bate ca inima unui catecumen.

— Mă legasem să nu-ți spun nimic pentru a păstra puritatea actului, dar nu mă mai simt în stare. Da, într-adevăr, ai ghicit, am izbutit să izolăm coordonatele universului paralel în care e situat Paradisul.

— Cum așa ? strig, înflăcărat de patima neofitului.

— Urmărind pista lui Adam și a Evei.

Mă uit la el, năucit.

— Am crezut dintotdeauna că strămoșii noștri veneau dintr-un alt univers decît al nostru. Cred, mai mult ca oricînd, că mitul Paradisului pierdut își are originea în trecerea speciei de pe o planetă paralelă pe alta, ca urmare a unor împrejurări pe care nu mai sîntem nevoiți să le determinăm, ele sînt evidente pentru cine știe să citească textele. Domnul era mai mult decît un creator, înțelegi, era un inventator !

Declarația lui trebuie să fi stîrnit în mine o undă de reprobare pe care n-o pot ascunde.

— Crezi că blasfemez, reia el. E drept ! Vezi tu, e greu să împaci cercetarea și credința. Prea multe contradicții între ele...

— Nicidecum, frate Giaccomo, nu văd nimic eretic în cuvintele dumitale, spun, ca să risipesc neliniștea care văd că i se așterne pe față.

Pentru că, în ciuda fluierăturilor păsărilor, preoții de poliție îi pîndesc pe deviaționiștii religiei ; și au și ei la dispoziție o tehnologie sofisticată, cu care-i spionează pe frații lor întru Iisus.

— În orice caz, dacă ai nevoie de certitudini, îți garantez că ai să ajungi în locul de unde autorii păcatului originar au fost izgoniți — i-am urmărit cu atîta băgare de

seamă, că n-au putut să ne scape... Nu numai că am localizat cu certitudine Edenul, cel puţin locul pe care leagănul omenirii l-ar fi ocupat pe Pămînt, dacă n-ar fi fost situat pe o lume paralelă...

— În Mesopotamia, fără îndoială ?

— ...exact, dar ceea ce e şi mai important, am identificat universul în care l-a aşezat Dumnezeu. Am trimis acolo şi sonde optice care s-au întors şi dovedesc în mod indiscutabil că am descoperit preafericitul sălaş al morţilor.

— Dar cum arată ? Frate, spune-mi !

Mă simt cuprins de o adevărată febră.

— Ce a devenit cu adevărat universul ăsta, te las pe tine să descoperi. Dar, pe cîte ştim, e aidoma Paradisului...

Abatele Credazzi îşi duce apoi un deget la buze, se răsuceşte vioi şi o ia la fugă pe aleea cu lauri ce duce spre laborator, lăsîndu-mă singur cu gîndurile mele.

Care nu-s trandafirii. Tot avîntul mi s-a spulberat. Cum putea crede iniţiatorul proiectului Paradis că voi cădea în capcana pe care mi-o întinsese, că mă voi lăsa legănat de iluzii ? Dacă ar fi fost luate imagini ale Paradisului, consistoriul, e limpede, ar fi vorbit de ele.

De ce atunci încercarea asta de a-mi potoli neliniştea ? Doar dacă abatele Credazzi nu bate cîmpii... Tensiune nervoasă, probabil. Mişmaşul mistico-ştiinţific pe care mi l-a servit l-ar face să zîmbească şi pe cel mai neştiutor învăţăcel al catehismului. Din fericire, virtuţile credinţei îmi îngăduie, curînd, să mă regăsec.

Bate toaca, nu mai e mult pînă la plecare.

Fratele Giaccomo mă întîmpină cu un zîmbet complice. Mă rog pentru sufletul lui. Asistenţii mă pregătesc. Mă simt descumpănit la gîndul că-mi părăsesc combinezonul-sutană pentru o tunică albă ; rodul ăsta al meditaţiilor celor mai de seamă teologi asupra felului de a te înfăţişa în Paradis ca să nu-i displaci Domnului va înlocui vremelnic admirabila ţinută inventată pentru preoţi de către marile case de modă, în epoca noului avînt religios din lumea occidentală.

Acum mă aşez în fotoliul de lansare. E o metaforă pentru a desemna ciudatul tun în formă de Butelie a lui Klein, care mă va proiecta în universul paralel A.C.0002, ţinta călătoriei mele.

Îmi las privirile să rătăcească peste formele năzdrăvane ale maşinii construite din inox. Totul e gata. Sanctitatea sa „I.P.IV" mă binecuvintează. Ultima imagine a

sejurului meu terestru e cea a abatelui Credazzi, ai cărui ochi înflăcărați mă țintuiesc cu intensitate. Sînt încredințat că voi ajunge curînd în Paradis...

Beznă.

Senzația nespus de blîndă a aterizării. O lumină vaporoasă mă îndeamnă să deschid ochii. Locul e seducător, proaspăt, elegiac. La cîțiva pași de mine, un leu și o antilopă fraternizează. De ce mă simt cuprins de o tandră melancolie ? Universul ăsta seamănă atît de ideal cu imaginea Paradisului revizuită de seminarul de la Saint-Suplice, încît încep să mă îndoiesc de realitatea lui.

Trebuie să stabilesc contactul cu Pămîntul. Materialul de transmisiune e ușor de manipulat.

— Sf. Petru cheamă Vatican 3.

— Aici Vatican 3, vă aud perfect.

— Recepționat. Misiunea îndeplinită. Mă aflu acum pe o mare cîmpie, unde pasc animale de tot felul. Pînă și fiarele cele mai sîngeroase par convertite la regimul vegetarian. Iarba e înaltă și unduie molatic în briza înmiresmată. Toate astea mi se par cam prea frumoase.

— Ah, intelectualii ăștia ! Ceva mai multă simplitate, frate Pietro. Dacă Domnul Dumnezeu a voit, în nemărginita Sa bunătate, să ne bucurăm de Paradis, n-a făcut-o ca să-l punem în ecuații. Pregătiți-vă mai degrabă să înregistrați pentru transmisiunea ce urmează.

— Recepționat, Vatican 3. Mă îndrept spre sud, conform instrucțiunilor.

Pun în funcțiune camera de holoviziune. Aerul mă îmbată. Se aud sunete încîntătoare.

— Aici Sf. Petru, aveți imaginea și sunetul ?

— Perfect. Auzim și cîntările harpelor cerești, dar puțin prea slab, puteți mări volumul potențiometrului pentru a ameliora la înregistrare raportul semnal/zgomot.

Execut instrucțiunile. Jos, tehnicienii centrului de control de la Castelgandolfo par tare mulțumiți.

A trecut o oră bună de cînd străbat un peisaj de o monotonie încîntăoare. Dacă topografia e conformă tradițiilor, trebuie să mă apropii de intrare. Cu toate că nu cunosc perfect locurile pe plan teoretic, încep să mă cam tem de viitoarea mea întîlnire cu Sfîntul Petru. N-ar fi caraghios să-l văd ca în pozele de duzină, ținînd în mînă ditamai cheile ?

Mă străduiesc să regăsesc în mine o simplitate pier-

dută, apropiată de credința primitivă. Spiritul catedralelor trebuie să reînvie în mine dacă vreau ca reportajul în direct din Paradis să aibă realmente eficacitate în masa de credincioși.

Sfîntul Petru mă primește, într-adevăr, cu toate simbolurile legate de funcția sa.

— Cine ești, biet suflet rătăcit ?

— Pietro Fieschi.

Răsfoiește un ceaslov cu pagini uriașe, pe care l-a luat de pe rafturile unei biblioteci colosale, se oprește la un rînd anume. Raportează cifrele pe care le-a citit pe o mică mașină electronică de calculat. Apoi își pleacă fața spre mine și mă privește cu bunătate.

— În regulă, balanța păcatelor și a faptelor bune atîrnă în favoarea ta. Fiule, meriți Paradisul.

Și, fără să mai pregete, Sfîntul Petru se îndreptă spre uriașa poartă de sidef pe care o deschide cu mare ușurință, în ciuda greutății ei. Trebuie să spun că portarul simbolic al Paradisului măsoară vreo doi metri douăzeci și, în ciuda vîrstei lui venerabile, e de o putere nemaipomenită. Aburi trandafirii ies din sfînta sfintelor.

Tare mirat că-mi mai simt trupul, mă aștept să văd primii îngeri. Pe un nor voluptuos, desfășurat la infinit, femei cu fața strict voalată își arată nurii prin deschiderea bolerourilor înguste și a pantalonilor subtil despicați.

— Alege-ți o hurie, zice amabil Sfîntul Petru.

Pe moment nu înțeleg. Efectiv, vreo zece dintre ele se ridică și îmi vin în întîmpinare ; în supla legănare a taliilor lor adorabile sînii opulenți freamătă sub țesătura subțire care-i acoperă. Șocat, închid ochii pentru a nu cădea în ispită. Să fie cea din urmă încercare la care vrea să mă supună Dumnezeu ?

Apoi, fără vreo veste, înțeleg, strîng din pumni cu mînie și-mi părăsesc materialul de transmisiune. Ce caută fărîmele astea din paradisul lui Mahomed în sînul paradisului creștin ? Simțul nostru al ecumenismului nu merge chiar pînă aici.

Beznă.

Mă simt din nou lunecînd prin spațiile siderale care despart universurile paralele.

Ca să mă pomenesc încă o dată în centrul de la Castelgandolfo. Nu chiar, aparatele nu mai sînt identice. Iar tehnicienii sînt și ei alții. Mă întîmpină într-o tăcere glacială.

Şi mă aşteaptă şi nişte soldaţi în uniforma armatei islamice unificate.

— Eşti arestat, zice ofiţerul lor.

— Pentru ce ?

— Exerciţiu ilegal de simulare paradisiacă.

— Cer un proces în regulă.

— Îl vei avea îndată. Nu uita însă că respectăm cu stricteţe regulile Coranului : crima ta se pedepseşte prin decapitare cu sabia.

— Nu mă tem de nimic ! Vă acuz eu de tentativă de a ne falsifica Paradisul. Dacă vă închipuiţi că puteţi năvăli nepedepsiţi pe ecranele noastre de holoviziune cu imaginile voastre trucate, vă înşelaţi !

Ofiţerul îşi crîmpoţeşte buzele ; chipul i-e alb de furie. Dar se stăpîneşte şi mă invită să iau loc pe singurul scaun de fier din laborator. Inginerii şi soldaţii se aşează de jur împrejur, cu picioarele încrucişate sub ei. Încep să se roage.

Religiozitatea lor arogantă mă exasperează. Aşa că îi invectivez în continuare :

— Da, graţie descoperirilor abatelui Credazzi şi echipei sale mă aflam într-un univers paralel, numit Paradis. Nu puteţi contesta asta ! E dovada că Dumnezeul creştinilor există, şi al vostru nu. Resemnaţi-vă, Mahomed s-a înşelat. Şi nu persistînd în greşeală veţi...

— Desigur !

Nu mă tem de ochii scăpărători ai ofiţerului, la urma urmei nu mai am a mă teme de nimic. Dacă jertfa mea le-ar putea răscumpăra sufletele, nu voi fi pierdut toate beneficiile misiunii. Cei de jos, de la Castelgandolfo, sînt pe cale să analizeze imaginile şi să-şi dea seama de înşelătorie. Acum trimit, fără îndoială, un comando ca să cureţe tot bazarul ăsta musulman şi să pună la locul lui Paradisul, adevăratul Paradis !

— Putem face tot ce faceţi şi voi. Am descoperit, cu aceeaşi eficacitate, mijlocul de a ajunge pe universurile paralele. Ne-am însuşit şi noi simularea holografică mulţumită căreia e uşor să construieşti un Paradis de felul imaginilor voastre nelegiuite.

— Nu te cred.

— V-am luat-o chiar puţin înainte, şi poporul nostru e încîntat de modul cum funcţionează instalaţiile. De fiecare dată cînd un opozant politic sau religios e arestat,

transmitem un reportaj holovizat al iertării păcatelor sale în Paradisul lui Allah. Crede-mă, e extrem de eficace.

Fac semnul crucii.

— Absurd !

— Ai să vezi, cînd vei fi într-adevăr interogat şi vei deveni mai rezonabil, sper să poţi face deosebirea dintre adevăratul Paradis şi o emisiune publicitară plătită de Vatican.

Fanaticul mă priveşte cu ochi incendiari. Am impresia că o să-mi dea foc la toate convingerile.

Adrian Rogoz

ALTARUL ZEILOR STOHASTICI

Om uitător, ireversibil...
ION BARBU

Descoperim după ani de luptă că nu noi conducem o călătorie, ci că ea ne conduce pe noi.
JOHN STEINBECK

Totul a pornit dintr-o uitare. Pasămite, Homer H. nu știuse că apele placide ale Lethei își au încă în lumea noastră izvorul. Și fiindcă orice efect se ivește dintr-o cauză, care ea însăși este o consecință, nu-i exclus ca uitarea să fi apărut odată cu germenii vieții, ca și negarea acesteia, moartea.

Homer Hidden* stătea melancolic în cabina bolidului său, în care avea să străbată întregul stat Alabama, de

Adrian Rogoz s-a născut în anul 1924. A scris întîi poezie (fiind discipol al lui Ion Barbu), dar în 1955 a trecut Rubiconul către Țara Imaginației, publicînd povestirea *Inimă de ciută* și organizînd *Colecția de povestiri științifico-fantastice*, acea mică revistă care a adus servicii științei românești prin atragerea adolescenților (mai ales) către aventurile științei.

Scriitor de mare talent, Adrian Rogoz a publicat însă relativ puțin, condiția sa de animator perpetuu umplîndu-i viața. *Omul și Năluca* (1965) este singurul său roman și unul dintre cele mai bune din literatura noastră. Povestirile *Pe altarul zeilor stohastici* (premiată la Eurocon-ul din Triest) — o tentativă de a substitui ideilor religioase calculul probabilităților —, *Prețul secant al genunii, Alambai și arcanele artei* — toate publicate în volum în 1974 — fac parte din tezaurul literaturii românești de anticipație. Se cu-

* Hidden — tainic, neclar (engl.).

la Mobile, portul sudic, pînă la Huntsville, aproape de granița cu Tennessee. Homer stătea cu privirea pironită pe indicatorul vitezometrului ce oscila nervos în jurul a 950 km/oră, dar gîndurile lui gravitau aiurea, la viața-i de pînă atunci, mizerabîl de agitată, la viața și mai cîinească pe care avea s-o îndure acolo, la Houndsville, cum răsbotezase zeflemitor numele orașului spre care gonea*. Și, deși gîndurile îi erau sumbre, prin mintea lui Homer nu trecu nici o presimțire a teribilului thrill** ce-l aștepta în următoarele patru minute. De fapt, cum ar fi putut slaba-i minte umană, ce-și înțelegea atît de puțin propria alcătuire, să se îndoiască de agerimea cu care minusculul creier electronic al bolidului îl conducea, menținîndu-l deasupra pernelor de aer, de-a lungul superautorutei din rășini aliate cu titan ? De ce a fost nevoie să plece din Mobile, să abandoneze viața de pînă atunci, să se certe cu Barbara ? Viteza vertiginoasă a existenței... Homer rămase cu gura căscată. Abia atunci realiză că mașina lui zboară cu 970 km/oră și că în același timp parcă stă pe loc. Asta era murdăria (unii spun „paradoxul") vitezei. Oricît ar fi de mare, te obișnuiești îndată cu ea și n-o mai sesizezi. Ceea ce te face să mărești iuțeala... chiar asta i-a stricat viața : necontenita, nebuna accelerație.

Homer se uită la ceas. Mai avea destul pînă la destinație, gîndi, destul ca să i se facă lehamite. Nu bănuia că-i mai rămîneau trei minute. Progresul ! mormăi ca o sudalmă. Și Barbara invoca progresul, deși n-o interesa decît standingul***... Altă iluzie, devreme ce te scoate din minți și te duce de rîpă. Apăsă distrat pe butonul care comanda vizibilitatea carcasei. Înaintea lui se deschise priveliștea exaltantă a unei estacade brăzdate de mii

---

vine, de asemenea, subliniată strădania transpunerii în românește a două dintre capodoperele literaturii de anticipație : *Nebuloasa din Andromeda*, de Ivan Efremov (1957), și *Solaris*, de Stanislaw Lem (1974).

Cu volumul de versuri *Inima rezistentă* (1981), A. Rogoz pare a anunța întoarcerea la dragostea dintîi. Doar pare — căci sîntem siguri că zeci de povestiri încă nescrise i se învîrtesc în minte, așteptînd doar momentul cînd efervescentul nostru animator le va așterne pe hîrtie, completîndu-și opera și desăvîrșind listele noastre cu noi succese. *(M.B.)*

* Joc de cuvinte în l. engleză : *hunt* — vînătoare, *hound* — cîine (și de vînătoare) sau chiar javră.

** thrill — emoție puternică, neașteptată (engl.).

*** *standing* — poziția în societate (engl.).

de aeroglisoare, dar totul îl lăsa acum rece, ba chiar îi provoca un fel de greață. De altminteri, regulamentul circulației pe benzile ultrarapide recomanda celor cu nervii slăbiți să nu privească traiectoriile bolizilor. În stînga se distingeau zecile de culoare cu diferite viteze — pete policrome rămase în urmă pe măsură ce gravitau spre exterior. În dreapta se întindea o faleză, sub care curgeau apele tumultoase ale lui Tombigbee River. Înaintea lui Homer și îndărăt se vedeau, parcă vibrînd pe loc, vehiculele ce aveau aceeași viteză ca mașina lui. Uneori aeroglisoarele se apropiau la cîțiva decimetri unul de altul. Nu se puteau atinge, deoarece exista un fel de telepatie între creierele electronice ale mașinilor de pe șosea, o interconectare grație căreia vitezele se reglau reciproc. Deobicei, în caz de accident, ejectarea se făcea vertical. Totuși Homer se îngrozi o clipă, gîndindu-se la nebunia iscată de o singură ciocnire.

Nu-i mai rămînea decît 1'50" pînă la momentul fatal și, cu forța pe care un viitor năprasnic o exercită asupra spiritului nostru, în conștiința lui Homer începu să bolborosească neliniștea. Brusc, își dădu seama de ireparabilul rupturii lui de Barbara, și, aproape simultan, parcă tocmai din pricina acestei eliberări de sub imperiul necesității de pînă mai ieri, se simți din nou robit de iubirea vastă și degravifiată de contingențe. Ochii, părul — verzi, castaniu... 43", 42"... gura, ceafa — carmin pal, pufoasă... 38", 37"... sînii, umerii, genunchii — plini de nevinovăția lucrurilor smulse din timp... 29", 28"... și iarăși părul ei în cascadă, ba nu, strîns ghem și recăzînd în cascadă... și gura ei, care cerea ceva neauzit... 23", 22"... și din ochii ei, tot mai mari, tot mai adînci... întregul ei chip, mișcîndu-se în diverse poziții, ca într-un joc și totodată cu gravitatea unui ritual... 17", 16"... era ca și cum o și vedea dincolo de o apă neagră, de netrecut... 13", 12"... Nu ! gemu deznădăjduit. Nu se poate ! I se părea că unul dintre ei moare pentru celălalt... 9", 8"... Barbara, vino înapoi ! zbieră, deși el era cel care plecase... 5", 4"... Dar el era încă de pe acum neant și numai formidabila inerție a dorinței lui i-a mișcat, ca în transă, brațul... 3"... și mîna... 2"... și degetul care voi să apese butonul „întoarcere"... 1,5..., dar nimeri pe cel de „accelerație"... 1"... și, fulgerător, dîndu-și seama de greșeală, comandă absurd oprirea... „zero" !...

Comanda manuală a unui hovercraft* în plină cursă era în acea vreme la fel de rară ca tragerea alarmei în epoca trenurilor străvechi. Puteai cere schimbarea culoarului sau parcarea, ambele manevre efectuate prin ţîşnirea verticală a bolidului ; oricum, ordinele nu trebuiau să fie confuze sau contradictorii. Pe majoritatea drumurilor nici nu era posibilă intervenţia pasagerului : călătoria putea fi programată la început, iar în caz de forţă majoră sistemul tuturor vehiculelor ejecta maşina accidentată. Megaruta, pe care circula Homer, era însă o arteră privilegiată, datorită numeroşilor tehnocraţi ce deţineau palate pe fundul Golfului Mexic. Iată de ce sistemul autorut, primind o comandă nelogică, a încercat în prima clipă să satisfacă dorinţa clientului. Apoi a urmat al doilea ordin fără sens...

Cîteva infime fracţiuni de secundă, creierele electronice de pe sute de kilometri de autorută dădură semne de nebunie. Încercară din răsputeri să înţeleagă stupidele manevre, să li se împotrivească, să le atenueze efectele, să localizeze catastrofa... Pe sute de kilometri tablourile de bord au dat alarma... Cei mai surprinşi au fost pasagerii din capul giganticei coloane, supuşi, fără de veste, unor cumplite suprasarcini. Ordinatoarele de la bordul primilor bolizi, primind comanda, accelerară viteza. Unele după altele, maşinile izbucneau în rafală înainte. Cîţiva piloţi ai reactopterelor care zburau deasupra convoiului înregistrară uimiţi fenomenul. Aproape simultan interveni stopul cerut de Homer. Excedat de aceste ordine, sau dîndu-şi în sfîrşit seama de lipsa lor de noimă, sistemul megarutei hotărî ca maşina lui Homer să sară în aer.

Treaba s-a petrecut aşa : în timp ce cabina era catapultată vertical, restul vehiculului se prefăcea în pulbere.

Abia atunci s-a dezlănţuit acea înlănţuire de fapte ce aveau să facă din Homer un caz celebru.

În mod normal (firește, e vorba despre o normalitate a accidentului), cabina lui Homer, proiectată vertical, ar fi devenit un mic aparat de zbor, suficient de puternic ca să străbată cîţiva kilometri. Dar lucrurile s-au întîmplat altfel. Supuşi grozavei presiuni, bolizii dindărătul lui Homer au trebuit şi ei să sară în aer. Celor care înaintau pe celelalte benzi li se păru că incongruentul culoar al vitezei maxime explodează la un moment dat, expectorînd pe rînd o mulţime de coleoptere. De fapt, toate au

* ***hovercraft*** — vehicul cu pernă de aer.

aterizat cu bine în exteriorul megarutei. Doar cabina lui Homer s-a izbit de aceea ţîşnită în urma sa. Impactul a fost teribil. Ochii Barbarei ieşiră din orbite, apoi se întunecară. Mintea care o invocase avu fulgerător senzaţia dezagregării. În coliziunea celor două aparate, avariată a fost capsula lui Homer : spre nenorocul său (dar nenorocul e relativ) i se frînse o aripă. Veni în picaj, peste botul unui bolid de pe banda vitezelor maxime. Şocul îl făcu pe acesta să se preschimbe la rîndul său într-o cabină zburătoare. Lovită ca pucul de crosă, sfera inertă a lui Homer fu reproiectată în văzduh. Depăşi linia falezei şi se avîntă deasupra fluviului, peste care tocmai bîzîia plăcut un uriaş elicopter. Nu trecuse un minut de cînd se declanşase demenţialul spectacol, că ordinatorul de la bordul autogirului şi fusese alertat. Aparatele lui de televiziune se şi îndreptau spre extraordinarul unghi al megarutei, transmiţînd cîtorva canale de televiziune chiar momentul în care capsula lui Homer se năpustea spre ecrane.

Spre norocul său (dar şi norocul e relativ), Homer se afla încă în nesimţire, cînd sfera lui a fost tăiată, ca un măr, în două, de una dintre imensele elice ale elicopterului.

Milioane de telespectatori priveau cu gura căscată la omul care pica din cochilia lui, ca un zar din două boluri întoarse.

De undeva, pesemne chiar în momentul în care uriaşa pală pătrundea în corpul străin, autoprotecţia elicopterului crease deja o perdea de aer pentru a-l feri pe Homer de un şoc mortal. Hazardul a fost însă mai dibaci decît perfecţiunile tehnice. Una dintre emisfere despică în cădere perdeaua, iar omul fu proiectat în gol din fotoliul cabinei şi totodată, din pricina turbionului iscat, îşi recăpătă cunoştinţa. Mai să leşine din nou !

Era ca un coşmar această deşteptare în picaj spre o ţintă care se năpustea informă şi bolborosindă. Zburau în viteză pe lîngă el o sumedenie de aparate, a căror iscusinţă era de această dată să se ferească din calea bietului trup omenesc. În tumbele lui teribile şi bizare, descrise în văzduh, Homer văzu sau crezu că vede, deoarece în acele cîteva clipe de cînd îşi venise în fire mintea lui se agita ea însăşi febril în gol, cerul împletindu-se ameţitor cu pămîntul, iar în adînc, ape învolburate, ce-l absorbeau parcă inexorabil.

Înainte de a fi atins valurile, Homer, care nu ştia să înoate, avu prezenţa de spirit să-şi tragă peste cap gulerul

hainei, ca pe un fel de glugă, iar manşetele mînecilor, ca pe nişte mănuşi. Ştia că aceasta îl va salva de la înec. Într-adevăr, de cum atinse zona lichidă, trupul său fu acoperit de o peliculă care pe de o parte îl izola, iar pe de alta îi extrăgea din apă oxigenul.

Violenţa cu care Homer se prăvălise în fluviu a fost totuşi atît de mare, încît bietul om s-a pomenit din nou groggy*. Poate că acolo, în adînc, s-a lovit de ceva (niciodată n-o să cunoaştem exact împrejurările), cert este că pojghiţa de protecţie i-a fost sfîşiată pe cînd el se mai afla pe trei sferturi ameţit.

Aici, însă, a intervenit încă una dintre acele şanse uluitoare ce aveau să-l facă pe Homer ilustru : pe fundul fluviului se afla o uzină, iar accidentatul căzuse tocmai în apropierea ei. Curentul l-a împins peste o trîmbă de noroi radioactiv deversat pe unul dintre maluri.

* * *

Cînd şi-a recăpătat cunoştinţa, Homer zăcea pe un povîrniş de nisip ; un fel de dinte de beton îi oprise corpul să se rostogolească într-un bazin, pe care un val ţîşnit din fluviu îl umplea cu o mîzgă neagră-verde-vînătă.

Homer se tîrî pe faleză. Departe, în stînga lui Tombigbee River, scăpărau fascinant benzile continue ale bolizilor. Şi mai departe, soarele apunea maiestuos deasupra acestor curcubee întoarse.

Omul se simţea singur şi zdrobit, deşi nu-l durea nimic. Frumuseţea pe care o vedea cu ochii împăienjeniţi îl lăsa aproape indiferent. Îşi continuă drumul, împleticindu-se, ţinîndu-se de balustrada de marmură ajurată. În creier, parcă îi zvîcnea un mic soare ce i se lichefia în artere. Nu-şi punea nici o întrebare. Mergea înainte, cu un fel de înverşunare tîmpă, îngăimînd sunete poate numai pentru el cu înţeles.

Cînd ajunse în faţa Lojei stohastice, era la capătul puterilor. Intră ca într-un azil. Uitase cu totul de ironiile pe care nu le precupeţise la adresa zeilor acelor altare cibernetico-statistice. Tineri furioşi scorniseră de cîţiva ani un soi de roboţi ai destinului, alcătuiţi din memorii formidabile şi din circuite diabolic de complexe. Şi le risipiseră prin toate oraşele continentului.

---

* *groggy* — aici, ameţit, ca după o bătaie.

Homer se sprijinea de pereți. O răcoare plăcută îl întîmpină. Aerul era pur (condiționat), cu miros de zăpadă, de ozon, de flori de primăvară. Barbara veni spre el, zîmbitoare. Era încă îmbujorată de partida de tenis pe care o jucase...

O suavă muzică electronică îi tulbură imaginea. Apoi se auzi un bizar țăcănit de ordinator în funcțiune și un glas metalic rosti :

— Hai, vino mai aproape !

Și, dinspre „altar", se aprinse o lumină de zirconiu. Homer șchiopătă într-acolo. În fund se înălțau trei ferestre, cu vitralii verzi, acvatice, acoperite de niște ecuații elegante ca arabescurile unor covoare persane. Sub ogiva fiecărei ferestre se găsea cîte un mare paralelipiped de cristal, cu sextilioane de celule moletronice. Doi ochi, două urechi, două nări și o gură dădeau celor trei divinități stohastice o stranie fizionomie antropomorfică. Păreau trei monștri simpatici și grotești. Homer îi privea însă cu spaima superstițioasă a unui animal căzut în cursă.

— Reazămă-te de bara de lîngă tine, îl invită binevoitor paralelipipedul central, al cărui soclu purta pe o placă înscrise fosforescent cuvintele : ZEUL NEANTULUI.

— Spune-ne tot ce ți s-a întîmplat, ceru paralelipipedul din dreapta : ZEUL CONCENTRĂRII.

Homer scoase cîteva sunete guturale, ca un plîns, ca un strigăt strangulat.

— Destul ! spuse zeul. Din firimiturile memoriei tale și din informațiile pe care le-am culeș pînă la venirea ta, ți-am reconstituit aproape în întregime povestea. Dă din cap dacă înțelegi...

Omul își clătină capul, dar privirile îi erau rătăcite.

— E un caz unic, pronunță cu o încîntare șuierătoare paralelipipedul din stînga : ZEUL VITEZEI. Propun ca vestigiile minții lui să fie amplificate, traduse și exprimate de vocea umană.

Un piezodifuzor roșu de deasupra lui Homer gîfîi :

— Ce se întîmplă cu mine ? Ce vreți de la mine ?

— Foarte bine ! rîse Zeul Concentrării. Vei primi răspuns la toate întrebările pe care ni le vei pune și chiar la acelea pe care nu vei ști să le pui.

— Nu vrem nimic de la tine, luă blînd cuvîntul Zeul Neantului. Sau, nu mai vrem nimic. Venind aici, ne-ai dăruit tot ce există mai de preț pe această planetă : o

improbabilitate absurdă, devenită realitate. Recapitulați faptele.

— Pe mii de parseci cubici Pămîntul este un fenomen rar, reluă cutia gînditoare din dreapta. Caracteristici solare extrem de speciale dau o probabilitate de 10^{-5} pe o galaxie. Dar o planetă locuită de ființe raționale impune un nou șir de restricții : o distanță potrivită de astru, un cîmp magnetic care să rețină radiația nocivă, un gigantic bulion lichid în care să răsară viața, o atmosferă prielnică și atîtea alte condiții care ridică improbabilitatea la 10^{-10}.

— Tîm-pe-nii... tîm-pe-nii... tîm-pe-nii... se auzi vocea lăuntrică a lui Homer, amplificată ; părea un clopot nebun, care dă alarma într-un sat cuprins de flăcări.

— Într-un fel ai dreptate, rosti hîrîit și grav divinitatea centrală. A fost nevoie de acest singular concurs de împrejurări ca să vă iviți voi, viermii acestei Terre. A fost nevoie de experiența giganticelor reptile, ca să apară stirpea măruntelor mamifere. Cele cîteva mii din zorii timpurilor s-au prăsit, ca să acoperiți acum Pămîntul cu miliardele voastre de trupuri terminate cu o gămălie puțin cugetătoare.

— Ce caut aici ? Ce vreți de la mine ? se lamenta ciudat glasul lui Homer ; părea că sufletul i se dezlipise de trup.

— Te-a adus probabilitatea care tinde spre zero, urui liniștit și cu o umbră de admirație zeul din mijlocul altarului. Ești un caz cu totul extraordinar !

— Coliziunea a doi bolizi în traficul rutier actual poate avea loc odată la zece ani, explică amabil Zeul Vitezei. Coliziunea unui bolid cu alți doi, în decurs de cîteva secunde, se poate întîmpla odată la un secol. Probabilitatea ca același vehicul să se ciocnească în clipele următoare cu un alt aparat zburător nu poate surveni decît odată la un mileniu, iar tăierea capsulei tale de elicea elicopterului reprezintă un miracol ivit numai la zece milenii. Împrejurarea că emisfera cabinei a perforat perdeaua de aer protectoare — un milion de ani. Hazardul că n-ai fost ucis — zece milioane. Revenirea ta din leșin în timpul căderii — o sută de milioane. Faptul că ți-ai putut trage pelicula de protecție — un miliard de ani. Șansa că ai căzut în apă și nu pe uscat — zece miliarde...

— Ai și atins existența unui sistem solar, comentă Zeul Concentrării.

— Norocul să fii proiectat de jetul din fundul fluviului — o sută de miliarde...

— Cît viaţa unei galaxii.

— Şi probabilitatea să ajungi viu pînă la noi — o mie de miliarde de ani...

— Cît suflul universului ! murmură ca o încheiere Zeul Neantului.

În acest timp, Horner, care, la început, de bine de rău, se ţinuse de bara din faţa altarului, atîrna acum moale, ca o marionetă, cu picioarele răşchirate grotesc şi cu braţele bălăbănindu-i-se de la subţiorile proptite de sulul metalic.

— Nu eşti dumneata Barbara Hamilton ?

— Ba da, răspunse un glas mirat de femeie. Dar de unde ştii ?

Era amplificatorul care reproducea „pista sonoră" a memoriei lui Homer.

— L-am auzit odată pe Adrian Gord vorbind despre dumneata. Şi mi-am închipuit că aşa trebuie să fii...

— Nemaipomenit !

— Aşadar corespunzi întru totul ideilor mele preconcepute despre dumneata.

— Ce drăguţ !

— Nu înseamnă oare asta că-mi eşti predestinată ?

— Oare ? ! făcu vocea ei adîncă şi puţintel speriată.

În ochii tulburi şi injectaţi ai lui Homer vitraliile deveniseră luminile îndepărtate ale metropolei, iar cele trei altare — un vesel carusel infinit.

— Analiză în undele delta ! ceru Zeul Concentrării.

Două braţe metalice coborîră de undeva şi, cu precizie şi indiferenţă, prinseră de subţiori ghemotocul uman rătăcitor cu gîndul prin cosmoparcul tinereţii lui.

„Oare n-ar putea încremeni pentru totdeauna această clipă fugară ? Ca un serafic ţipăt de viori... Ca insolita dulceaţă a unui fulgurant ferăstrău de senzaţii de-a lungul întregului trup..."

— Mai ai de trăit încă cinci secunde, începu să rostească pe tonul tehnic al comenzii unei lansări spaţiale Zeul Vitezei, în timp ce raze detectoare, unele policrome, şi altele invizibile se încrucişau avide pe corpul lui Homer.

„Vocea umană", care reproducea glasul interior al omului crucificat pe braţele metalice, nu mai avea nimic dintr-o voce umană ; era ca o bandă magnetică desfăşurată vertiginos. Ea reprezenta o întreagă existenţă. Dacă ar fi fost încetinită, ar fi ţinut, probabil, cît o viaţă.

— Homer Hidden, hîrîi Zeul Neantului, eşti o făptură cum nu se iveşte decît o singură dată într-un cosmos. Bucură-te de unica ta apariţie !

— Amplificatoarele integratoare ! comandă Zeul Vitezei.

Pînza viziunii se întinse nemărginit şi întreg firmamentul se preschimbă pentru Homer în surîsul Barbarei. Apoi omul tresăltă sub sensibilele braţe de metal, care, consternate parcă, îşi declanşară strînsoarea. Homer se prăbuşi la picioarele altarelor stohastice şi un firişor de sînge îi izvorî din colţul gurii.

— Ce bizare fixaţii pot avea chiar muritorii cei mai rari ! exclamă Zeul Concentrării. Totuşi, ce eveniment splendid !

Fasciculele luminoase, care palpaseră pînă atunci corpul lui Homer, se retrăgeau cu ezitări repulsive.

— Ţi-am mai spus că eşti viciat de sentimentul deşert al frumuseţii, rosti fără patimă Zeul Neantului.

Eduard Jurist

ERETICUL CARDINAL COLLARMINO

În chilia sa elegant mobilată, dar avînd sobrietatea necesară reculegerii şi aprofundării scrierilor sfinţilor părinţi, cardinalul Collarmino se plimba cu mîinile la spate ascultînd lectura monotonă a secretarului său, fra Ambruogio. Lîngă un crucifix simplu din lemn de cedru era suspendat pe perete un *Michelangelo* din epoca de maturitate, reprezentînd Madona ce alăpta pruncul. Cardinalul, care era un bărbat de aproape şaizeci de ani, văzuse multe picturi pe aceeaşi temă, dar aceasta i se părea cea mai reuşită. Nu înţelegea cum puteau pictorii abstracţionişti să esenţializeze într-atît ideea, încît credincioşii să nu mai recunoască unde-i pruncul şi unde-i sînul binecuvîntat.

Era o calmă zi de vară şi în chilie domnea o atmosferă plăcută. Dacă nu l-ar fi bătut la cap Ambruogio, cardinalul

Scriitor şi umorist de vocaţie, Eduad Jurist s-a născut în 1928. A scris mai ales literatură pentru copii şi proză satirică dar s-a remarcat şi ca unul dintre cei mai populari redactori ai Radioului românesc. În literatura de anticipaţie debutează în 1956 cu nuvela *Uzina subterană în primejdie* în Colecţia de povestiri ştiinţifico-fantastice. Dar abia mai tîrziu, odată cu romanul *Oul lui Columb* (1963) şi culegerea de povestiri *Mister la —179°C* (1966) avea să-şi cîştige Eduard Jurist un loc important în galeria pionierilor literaturii SF româneşti postbelice.

Jocul de cuvinte, accentul ironic, zîmbetul amar, satira muşcătoare sînt întîlnite frecvent în scrierile sale, povestirea selecţionată pentru această antologie fiind o mărturie elocventă în acest sens. Pentru că, ironia soartei, cardinalul Collarmino ajunge eretic datorită evoluţiei inevitabile a ştiinţelor şi tehnologiilor umane. *(M.B.)*

s-ar fi așezat cu plăcere la armoniu sau ar fi citit o pagină din Aristotel. Dar datoria înainte de toate ! Cardinalul juca un rol important în cercurile influente ale sfîntului imperiu și numai unele adversități inspirate de diavol au făcut ca fumul alb înălțat deasupra Vaticanului să nu-i anunțe alegerea drept Papă.

Era ora la care secretarul îi prezenta, ca în fiecare zi, spicuiri din presă. Collarmino ținea să fie la curent cu tot ce se petrece în lumea în care, după cum obișnuia să susțină cu umor în conciliile secrete, „biserica universală trebuia să fie prezentă, dacă nu voia să fie absentă".

Fra Ambruogio avea o minte ascuțită și o ureche sensibilă care deosebeau cu finețe toate nuanțele subtile ale complicațiilor externe cu implicații interne ca și ale celor interne cu implicații externe. Gîndirea sa pătrunzătoare și-o disimula în spatele unor citate din cărțile teozofilor, iar privirea sa pătrunzătoare în spatele unor lentile fumurii, montate într-o ramă modernă.

Cardinalul îi aprecia calitățile, plăcîndu-i punctualitatea sa de formație germanică, rafinamentul său de formație galică, fervoarea sa de formație iberică, sobrietatea sa de formație britanică, ca și ceea ce se putea numi deformația sa „profesională" de formație teologică.

Cele treizeci de minute rezervate întrevederii zilnice de lucru se apropiau de sfîrșit. Cardinalul dădea chiar unele semne de oboseală.

— Ce prostie și povestea asta cu „Călugărița" lui Diderot ! Cînd facem eforturi uriașe pentru a ține pasul cu lumea modernă, niște meschine interese electorale încurcă lucruri mult mai importante.

Fra Ambruogio tocmai îi citise ecourile nefavorabile pe care le avusese în rîndurile opiniei publice franceze interzicerea de către cenzură a ecranizării după opera celebrului enciclopedist.

Secretarul își îngădui o observație :

— Exces de zel, sanctissime. Dacă măicuțele franceze nu s-ar fi ostenit atîta pentru a-și apăra rasa !

— Politica nu e pentru femei, dragul meu, chiar cînd e vorba de sfintele noastre surori — observă cardinalul cu un zîmbet.

— Iar știința nu e pentru toți sfinții noștri confrați — spuse meditativ fra Ambruogio.

Collarmino îi aruncă o privire cercetătoare.

— La ce te referi ?

Ambruogio își scoase ochelarii și începu să-i șteargă cu multă atenție.

— Eminență, e vorba de o informație de presă care scapă oricui la prima vedere.

Collarmino îl întrerupse ironic :

— Oricui, dar nu pătrunzătorului meu secretar !

— Sanctissime... ținu Ambruogio să se apere cu o plecăciune smerită. Își puse ochelarii pe nas, potrivindu-și-i cu degetele sale nemăsurat de lungi, despături ziarul și citi : „Aflăm că un teolog, reverendul Marton, a demonstrat printr-o analiză semantică realizată cu ajutorul calculatorului electronic că cele 14 epistole ale apostolului Pavel n-au putut fi scrise de o singură persoană"...

Chipul cardinalului, pînă adineauri liniștit, se schimbă fulgerător.

— Cum ? !

Ochii îi scăpărau mînioși, buzele îi fremătau într-un tremur nervos. Uriașul efort de a ține pasul cu lumea modernă ajunse la limită.

— Să citesc mai departe, eminență ? întrebă aproape în șoaptă Ambruogio, satisfăcut în sinea lui de efectul obținut.

— Citește ! ordonă Collarmino încercînd să se stăpînească.

— „...ci de șase autori diferiți".

— Șase ! repetă cardinalul. Cifra n-are nici o noimă ! Toată povestea asta miroase de departe a erezie.

— Lucrurile însă nu s-au oprit aici — strecură Ambruogio. Să citesc mai departe, eminență ?

— Citește !

Cardinalul se străduia să-și înfrîngă oboseala. De vreo trei decenii nu mai era tînăr. Dar se simțea din nou chemat să apere ceea ce, după atîtea veacuri, biserica stăpînea tot mai greu.

— „Aplicînd aceeași metodă analitică lucrărilor publicate de reverendul Marton — urmă secretarul — un alt ecleziast, reverendul Ellison a demonstrat că acestea..."

— Care „acestea" ? îl întrerupse nedumerit cardinalul.

— Subiectul logic, sanctissime, *lucrările*. Să citesc mai departe ?

— Citește !

— Deci aceste lucrări „n-au putut fi compuse toate de autor".

Pe fața cardinalului apăru o expresie de satisfacție :

— Caeli enarrant gloriam Dei ! Așa-i trebuie păcătosului ! Mai e ceva ?

— Mai e, eminență.

— Citește !

— „În felul acesta — își încheie secretarul lectura — creierul electronic a dovedit că reverendul Marton nu există".

— Cum adică, nu există ?

— Din punct de vedere logic, sanctissime — șopti Ambruogio.

— Aha ! Dar în realitate există, nu-i așa ?

— Firește, de vreme ce a scris.

— Ei vezi, acesta e și argumentul ! Aparent reverendul Ellison, țintuindu-l la stîlpul infamiei pe Marton, apără dreapta credință. Dar demonstrînd inexistența lui Marton, implicit, confirmă inexistența apostolului Pavel. Și de vreme ce Marton a scris — deci există — și sfîntul Pavel există ! Cred că cel mai nimerit lucru ar fi, pentru început, ca lucrările lor să fie puse la index.

Ambruogio se ridică de pe scaun și, împreunîndu-și mîinile, vorbi, alegîndu-și cu grijă cuvintele :

— Eminență,... însuși Papa a binecuvîntat cîteva calculatoare electronice pentru a demonstra că biserica merge în pas cu progresul.

— Firește, firește... Lui Torquemada i-a fost mult mai ușor. Să-l fi văzut acum...

— Mi-aș îngădui... se înclină Ambruogio.

Cardinalul îi făcu semn să vorbească.

— Trebuie să dăm un răspuns în această problemă. Dacă vom afirma că nu am luat cunoștință de cele întîmplate, vom lăsa impresia că discuțiile acestea au aprobarea noastră...

— Așa e, Ambruogio. Nu trebuie să permitem ca viermele îndoielii să pătrundă în inimile drept-credincioșilor. Să nu uităm că deocamdată mulți dintre ei privesc la televizor transmisia messelor și-și fac rugăciunea de seară odată cu preotul crainic. Și care ar fi răspunsul ?

Cardinalul se așeză în fotoliu. Oboseala pusese din nou stăpînire pe el.

— M-am gîndit — vorbi fra Ambruogio — că noi înșine, cu înalta autoritate a forului pe care-l reprezentăm, să repetăm această analiză. Să dăm Cezarului ce-i al Cezarului și lui Dumnezeu ce-i al lui Dumnezeu.

Cardinalul clătină capul aprobator.

— Excelent, fiule, excelent ! Îngrijește-te ca totul să

se facă precum spui... din ordinul meu. Vom publica apoi rezultatul în ziarul curiei.

— Eminenţă, gîndul vostru e lege pentru mine.

Se înclină, îşi adună hîrtiile şi ieşi din chilie.

Cardinalul rămase pe gînduri. Da, problemele acestui secol nu puteau fi rezolvate nici cu excomunicări şi nici cu bule. Trebuiau căutate alte arme. Armele secolului. Dar era el în stare să le mînuiască. ?

* * *

Ambruogio se îngriji, cu zelul care-l caracteriza, de punerea la punct a analizei epistolelor sfîntului Pavel. Urmări personal modul în care a fost elaborat algoritmul necesar şi se informă cu multă discreţie dacă matematicienii solicitaţi nu manifestă, pe faţă sau pe ascuns, simpatii pentru concepţii materialiste.

Totul se desfăşură cu o precizie matematică. Dar rezultatul era departe de a-i da satisfacţie cardinalului. Calculatorul folosit stabilise la rîndul lui existenţa a 6 ± 1 autori. Cardinalul se înfurie :

— E nemaipomenit ! Iată unde duc aceste idei eretice!

Ambruogio ţinu să evite orice echivoc :

— Cred că nu puneţi la îndoială buna mea credinţă, vreau să spun, dreapta mea credinţă.

Cardinalul făcu un gest cu mîna de parcă ar fi alungat o muscă. Acum îl enerva tipicăria prusacă a secretarului său.

— Ai înţeles prea bine, Ambruogio, la ce mă refer. Maşinile astea de o mie de ori eretice ! Într-o bună zi ne vom pomeni că pînă şi parabolele au un colectiv întreg de redacţie. Unde vom ajunge ?!

— Sanctissime — murmură secretarul — operele orale nu pot fi analizate. Doar cele înregistrate pe bandă de magnetofon...

— Atîta mai lipsea ! În schimb, dragă Ambruogio — şi în ochi i se aprinse o sclipire şireată — am soluţia care ne trebuie.

— Sanctissime, sînt fericit să vă ascult.

— Calculatorul acesta păcătos a dat un răspuns eretic — vorbi rar Collarmino — pentru simplul motiv că nu e drept-credincios.

Ambruogio îl privi uimit. Tăcu însă, aşteptînd să vadă unde ţinteşte cardinalul.

— Binecuvîntarea, după cîte se vede, nu e suficientă.

Trebuie să-l aducem pe calea credinței, fiule. Să-l convertim. Ce bază putem să punem pe afirmațiile unui ateu ? Nici una ! Ne trebuie o mașină drept-credincioasă.

Ambruogio își drese glasul, semnalînd că-și ia îndrăzneala să vorbească :

— Eminență, dar cum putem să convertim un calculator ? Dacă-l stropim cu apă sfințită i se oxidează conexiunea și nici nu mai funcționează...

— Ești încă tînăr, fiule. Nu-ți sînt încă deslușite căile Domnului pe care noi, slujitorii Lui, avem datoria să le cunoaștem. Să dăm Cezarului ce-i al Cezarului, firește. Dar s-o facem cu pricepere.

— Eminență, sînt fericit să sorb înțelepciunea chiar de la izvor.

Cardinalul zîmbi. Era mulțumit să dea o mică lecție acestui tînăr care credea că vechea generație nu înțelege cerințele secolului.

— Nimic mai simplu, Ambruogio. Vei introduce în memoria calculatorului principalele dogme ale prea sfîntului părinte al bisericii Toma d'Aquino și scrierile sfîntului Ignazio de Loyola, întemeietorul ordinului nostru. Sfîntului Ignazio, arhanghelii i-au încredințat sabia cu care a apărat dreapta credință. Un asemenea calculator poate fi socotit fără grijă la fel de credincios ca noi înșine, și-i vom acorda întreaga noastră încredere.

— Sanctissime... Tînărul secretar se apropie de cardinal și-i sărută inelul care exercita asupra lui o deosebită atracție.

— Ridică-te, fra Ambruogio... spuse cardinalul cu blîndețe. Am apreciat întotdeauna serviciile pe care le-ai adus bisericii și mie personal. Grăbește-te să împlinești cele hotărîte.

Secretarul pusese mîna pe clanță cînd Collarmino îl opri. Scoase din bibliotecă un volum într-o somptuoasă legătură de piele neagră și i-l întinse :

— De data aceasta, înaintea analizei care ne interesează, vom proceda la o verificare hotărîtoare. Analizează un capitol din această lucrare a mea despre viața sfintei Tereza.

— Prea bine, eminență.

* * *

Ambruogio lucră o săptămînă încheiată pentru a pregăti experiența în cele mai mici amănunte. Printre altele,

lăsă intenţionat să transpire o informaţie care apăru într-un ziar de centru-dreapta. Întîi procedă la verificarea pur tehnică a calculatorului. Funcţiona normal. Apoi, sub supravegherea sa, i se introduseră în memorie textele de bază din scrierile lui Toma d'Aquino şi Ignazio de Loyola. De asemenea pregăti un capitol plin de vibraţie din cartea cardinalului Collarmino, despre viaţa sfintei Tereza, transpusă în limbaj matematic.

Cardinalul îşi anunţă intenţia de a asista personal la ceea ce trebuia să fie, de fapt, nu o experienţă, ci o ceremonie. Primise chiar şi un telefon de la cancelaria curiei, cu sincere felicitări pentru lupta neîmpăcată pe care o ducea cu atîta strălucire împotriva ereziei.

În sfîrşit, sosi ziua şi ora hotărîtă. Ziua era chiar a sfintei Tereza, sub auspiciile căreia cardinalul înregistrase numeroase succese. Calculatorul fusese montat în capela destinată înalţilor prelaţi. Cardinalul oficie o scurtă slujbă şi vorbi cu elocvenţă despre importanţa pe care biserica trebuie s-o acorde invenţiilor tehnice, care, de fiecare dată, nu fac altceva decît să confirme „cît de nemărginită e creaţia divină, şi-i descurajează pe cei care afirmă că Universul poate fi cunoscut".

Apoi făcu un semn şi textul extras din cartea sa fu introdus în calculatorul electronic.

Cardinalul nu avu nici timpul necesar pentru a-şi împreuna mîinile şi maşina îşi expedie răspunsul matematic. Pater Antonio apăsă cu pioasă reculegere pe butonul transcriptorului literal. Şi, în acordurile grave ale orgii, pe ecranul calculatorului începură să se alcătuiască necruţătoarele cuvinte :

— *Eretic ! De o mie de ori eretic ! Să fie îmbrăcat în cămaşă de penitent, uns cu catran şi tăvălit în fulgi. Şi, după ce va fi purtat pe străzile oraşului într-o cuşcă pentru fiare sălbatice, să fie dus în piaţa cea mare şi ars pe rug. Flăcările iadului să-l mistuie pentru totdeauna, iar numele său să fie pe veci hulit şi blestemat. Amin !*

Collarmino se clătină sub biciul de foc al Inchiziţiei.

Secretarul său, Ambruogio, simţea cum îl trec fiori de gheaţă. Doar lucrase şi el la cartea cardinalului.

Fredric Brown

RĂSPUNSUL

Cu gesturi lente şi solemne, Dwar Ev sudă — cu aur — ultimele două fire. Obiectivele a douăzeci de telecamere erau fixate asupra lui, şi undele subeterice purtară de la un colţ la altul al Universului douăzeci de imagini diverse ale ceremoniei. Se ridică, făcu un semn din cap înspre Dwar Reyn şi se apropie de pîrghia întrerupătorului general, pîrghie care va cupla instantaneu toate calculatoarele gigantice ale tuturor planetelor locuite din Univers, nouăzeci şi şase de miliarde de planete, formînd supercircuitul din care va ieşi supercalculatorul, o maşină cibernetică unică ce va sintetiza întreaga ştiinţă a tuturor galaxiilor.

Dwar Reyn adresă un scurt discurs nenumăratelor miliarde de spectatori. Apoi, după o clipă de linişte, spuse :

— Totul e gata, Dwar Ev.

Dwar Ev coborî pîrghia. Se auzi un formidabil bîzîit ce concentra toată puterea, toată energia a nouăzeci şi şase

Scriitor din vechea gardă a literaturii de anticipaţie americane, Fredric Brown a trăit între anii 1906 şi 1972 şi a „produs" mult, ocupînd ani de-a rîndul rafturile librăriilor cu best-seller-uri tipărite în zeci de ediţii. Autor de romane şi povestiri — *Univers ţicnit* (1949), *Marţieni, căraţi-vă acasă* (1955), *Spiritul din lucruri* (1961), *Paradoxuri pierdute* (1973) sînt cele mai cunoscute —, F. Brown excelează într-un gen foarte gustat, dar şi foarte pretenţios, short-short-story (povestire ultrascurtă).

Povestirea de faţă — explicaţie amuzantă, laconică şi foarte concretă a apariţiei unui Dumnezeu electronic — a văzut lumina tiparului în 1954 sub titlul *Answer* şi ilustrează pe deplin efectele de surpriză şi umor pe care F. Brown le-a dus pe culmile perfecţiunii. *(M.B.)*

de miliarde de planete. Ciorchini multicolori de lumină străluciră pe imensul tablou de comandă, apoi, unul după altul, se stinseră.

Dwar Ev făcu un pas înapoi şi inspiră profund :

— Onoarea de a pune prima întrebare îţi revine ţie, Dwar Reyn.

— Mulţumesc, spuse Dwar Reyn. Va fi o întrebare la care nici o maşină cibernetică nu a putut, singură, să răspundă. Se întoarse spre maşină :

— Există Dumnezeu ?

Şi imensa voce răspunse, fără ezitare, fără cel mai mic pîrîit de siguranţe sau condensatori :

— Da, acum Dumnezeu există.

Teroarea răvăşi faţa lui Dwar Ev, care se avîntă către tabloul de comandă. Un fulger coborî din cerul fără nori, îl trăsni şi topi pîrghia, blocînd-o pentru totdeauna.

Isaac Asimov

CĂDEREA NOPȚII

Dacă stelele ar apărea numai pentru o singură noapte la o mie de ani, ce ar crede oamenii, cum ar adgra și păstra ei peste generații amintirea orașului Domnului ?

EMERSON

Cuprins de o mînie nestăpînită, Aton 77, rectorul Universității din Saro, îi aruncă o privire furioasă tînărului reporter ; Theremon 762 se făcu că nu observă. Încă de la începutul carierei, cînd rubrica lui permanentă de o coloană nu era decît un vis utopic al minții înfierbîntate de tînăr gazetar, Theremon se specializase în interviuri imposibile. Se alesese cu ochii învinețiți, cucuie și coaste rupte ;

Supranumit *Omul-mașină de scris*, autor a peste 300 de cărți și a peste 1300 de studii și eseuri în cele mai variate domenii ale științei și literaturii, Isaac Asimov s-a născut în 1920. Urmează cursurile Universității Columbia, obține doctoratul în 1948 și catedra de biochimie la University School of Medicine din Boston. Chemarea scrisului va fi însă irezistibilă, și în 1958 își va abandona cariera pentru a se dedica în întregime literaturii.

Din impresionanta-i creație literară de anticipație s-au impus, de-a lungul anilor, celebra trilogie *Fundația* (apărută în volume între 1951 și 1953 și devenită tetralogie în 1983 prin adăugarea volumului *La marginea Fundației*), romanele *Curenții spațiului* (1952), *Sfîrșitul eternității* (1955), *O piatră pe cer* (1950) și *Soarele gol* (1957) — acestea două traduse și în românește — precum și ciclurile de istorii cu roboți *Eu, robotul* (1963) și *Restul roboților* (1964). Dintre lucrările de popularizare a științei s-au bucurat de unanimă apreciere *Marile idei ale științei* (1969), *Astăzi și mîine* (1973) și *Civilizații extraterestre* (1979), aceasta din urmă publicată și în limba română de Editura politică.

cîştigase, în schimb, o mare doză de sînge rece şi încredere în sine. Aşa că îşi lăsă în jos mîna, atît de ostentativ ignorată, şi aşteptă liniştit ca bătrînul rector să se calmeze. Astronomii sînt, oricum, nişte indivizi ciudaţi, iar acţiunile lui Aton din ultimele două luni îl arătau ca pe unul dintre cei mai ciudaţi...

Deşi tremura de enervare, Aton 77 reuşise să-şi regăsească glasul şi felul său obişnuit de a vorbi — îngrijit, aproape pedant — pentru care i se dusese vestea.

— Domnule, ai dat dovadă de un curaj diabolic venind aici cu propunerea dumitale nerușinată.

Beenay 25, un tip solid, specialistul în telefotografie al Observatorului universităţii, îşi trecu limba peste buzele uscate şi interveni mieros :

— Dar, domnule, dacă ne gîndim bine...

Rectorul se răsuci spre el, ridicînd sprînceana-i albă.

— Nu te amesteca, Beenay. Încerc să cred că ai avut cele mai bune intenţii aducînd aici această persoană, dar în momentul de faţă n-am de gînd să tolerez nici cea mai mică nesupunere !

Theremon decise că era timpul să intervină :

— Rectore, eu zic că dacă m-aţi lăsa să termin...

— Tinere ! Indiferent de ce ai putea să spui acum, nu cred că ar conta deloc pe lîngă ceea ce ai scris în ultimele două luni ! Ai dus o mare campanie de presă împotriva eforturilor pe care le făceam noi încercînd să prevenim lumea de pericolul care o ameninţă. Acum e prea tîrziu. Cu atacurile dumitale la persoană te-ai străduit din răsputeri să-i ridiculizezi pe toţi cei care lucrează la acest observator !

Rectorul înşfăcă de pe masă un exemplar din ziarul „Cronica oraşului Saro" şi-l flutură mînios pe sub nasul lui Theremon.

— Chiar şi un individ cu tupeul dumitale ar fi trebuit să ezite înainte de a veni să-mi ceară permisiunea pentru reportajul evenimentelor de astăzi. Dintre toţi gazetarii, tocmai dumneata !

Povestirea de faţă a apărut în 1941 sub titlul *Nightfall* în revista *Astounding Science Fiction.* Deşi utilizează exagerat o carte — imaginară — copleşită de misticism şi denaturări, „Cartea revelaţiilor", tînărul Asimov *reuşeşte să demonteze cu abilitate mecanismul de formare a superstiţiilor şi credinţelor religioase,* respingînd, evident, religia. Este un răspuns, dat *de pe poziţiile raţiunii,* la retorica întrebare din motoul povestirii. *(M.B.)*

Trîntind ziarul de podea, se duse cu paşi mari la fereastră, unde îşi încleştă mîinile la spate.

— Poţi pleca, îi aruncă el peste umăr reporterului.

Privea posac la orizont, unde apunea Gamma, cel mai strălucitor dintre cei şase sori ai planetei. Acolo, în ceţuri, Gamma pălea şi se îngălbenea. Aton ştia : nu-l va mai vedea niciodată ; în orice caz, nu ca om în toate minţile. Se întoarse brusc spre Theremon :

— Nu, stai ! Vino aici ! Vei avea reportajul pe care-l doreşti.

Gazetarul, care nu schiţase nici un gest de plecare, se apropie acum încet de bătrîn. Aton arătă afară :

— Din şase sori, doar Beta a mai rămas pe cer. Îl vezi?

Întrebarea era inutilă. Beta se apropia de zenit, şi lumina lui crudă inunda întregul peisaj cu un cărămiziu straniu, neobişnuit, în timp ce ultimele raze strălucitoare ale soarelui Gamma mureau. Beta era la afeliu, mic, aşa de mic cum Theremon nu-l mai văzuse niciodată şi pentru moment singurul stăpîn al firmamentului planetei Lagash*. Alpha, soarele în jurul căruia se învîrtea planeta, se afla acum la antipod, ca şi celelalte două perechi mai îndepărtate de sori. Beta, piticul roşu — cel mai apropiat tovarăş al soarelui Alpha — era singur, îngrozitor de singur.

Aton se uită în sus, spre soare, şi faţa lui căpătă reflexe sîngerii.

— În mai puţin de patru ore, spuse, civilizaţia, aşa cum o cunoaştem, nu va mai exista. Asta se va întîmpla fiindcă, după cum poţi vedea, Beta este singurul soare de pe cer.

Zîmbi sardonic.

— Scrie asta !... N-o să mai fie nimeni să ţi-o citească...

— Şi dacă cele patru ore trec, apoi încă patru — şi nu se întîmplă nimic ? întrebă Theremon cu prudenţă.

— Nu-ţi face griji din pricina asta. Se vor întîmpla destule !

— Să zicem ! Dar dacă *totuşi* nu se întîmplă nimic ?

Pentru a doua oară, Beenay 25 interveni :

— Cred că ar trebui să-l ascultaţi, domnule.

Theremon adăugă :

— De ce n-aţi supune asta la vot, rectore ?

Printre cei cinci membri ai personalului Observatorului se produse agitaţie. Pînă atunci păstraseră o atitudine de prudentă neutralitate.

---

* *lag* — condamnat la moarte (jargon american). — *Nota trad.*

— Nu e nevoie, răspunse Aton, brutal.

Își scoase ceasul din buzunar.

— Fiindcă bunul dumitale amic Beenay insistă atîta, îți voi acorda cinci minute. Poftim, vorbește.

* * *

— Bun ! Spuneți-mi, ce s-ar întîmpla dacă aș avea exclusivitatea ca martor la ce va urma ? Dacă prezicerea dumneavoastră se adevereşte, prezența mea n-o să vă incomodeze cu nimic, fiindcă în acest caz articolul meu nu va mai fi scris niciodată. Pe de altă parte, dacă nu se petrece nimic, vă puteți aștepta, în cel mai bun caz, la ridicol. Ar fi mai înțelept ca ridicolul acesta să fie mînuit de mîini prietenoase.

Aton pufni :

— Cînd vorbești de „mîini prietenoase" te referi la ale dumitale ?

— Bineînțeles.

Theremon se așeză picior peste picior.

— Articolele mele au fost cîteodată poate cam dure, recunosc, dar, oameni buni, am lăsat întotdeauna o portiță îndoielii. La urma urmelor, a trecut vremea cînd puteai să predici Lagashului „păzea, vine sfîrșitul lumii"... Trebuie să înțelegeți că oamenii nu mai cred în *Cartea revelațiilor* și îi enervează să aibă savanți care își schimbă prea des părerile și le spun că, în definitiv, credincioșii au dreptate...

— Nu, nici vorbă, tinere, îl întrerupse Aton. Deși o mare parte din date ne-au fost furnizate de Cult, rezultatele noastre n-au nimic de-a face cu misticismul. Faptele sînt fapte. Tocmai aceste fapte sînt cele pe care le-am revelat noi, sfîșiind misterul care le învăluia. Și te asigur că, acum, Cultul ne urăște chiar mai mult decît ne urîți voi!

— Eu nu vă urăsc. Încerc doar să vă fac să înțelegeți că oamenii sînt furioși.

Aton pufni disprețuitor.

— Lasă-i să fie.

— Bine, dar mîine ?

— Nu va fi nici un mîine.

— Și dacă totuși va exista unul ? Să presupunem, numai așa, ca ipoteză. Mînia oamenilor poate să aibă urmări grave. Știți, afacerile nu mai merg deloc în ultimele două luni. Nu că investitorii ar crede cu adevărat că vine sfîrșitul lumii, dar, oricum, trebuie să fie prudenți și să aibă grijă cum își folosesc bănișorii pînă cînd trece totul. Pu-

blicul nu vă crede, dar uite că noua mobilă de primăvară va trebui să mai aştepte cîteva luni, doar aşa, pentru siguranţă, înţelegeţi ce vreau să spun. Dar de îndată ce momentele critice vor fi depăşite, oamenii de afaceri vă vor căuta şi în gaură de şarpe. Ei spun că atunci cînd nişte — scuzaţi — ţîcniţi pot să tulbure prosperitatea ţării ori de cîte ori le vine pe chelie, făcînd nişte predicţii aiurite, e de datoria planetei să-i facă inofensivi. Vor ieşi scîntei, domnule.

Rectorul îl privi cu severitate.

— Şi ce intenţionezi să faci ca să îmbunătăţeşti situaţia?

— Ei bine, zîmbi Theremon, vă propun să mă ocup de propagandă. Pot să manevrez lucrurile aşa fel încît să nu se vadă decît partea ridicolă. N-o să fie prea plăcut, îmi dau seama, fiindcă voi fi nevoit să vă prezint ca pe o adunătură de idioţi şi senili, dar dacă voi reuşi să-i fac pe oameni să rîdă, poate că îşi vor uita furia. Tot ce doresc eu în schimb este un reportaj în exclusivitate.

Beenay încuviinţă din cap :

— Noi credem că are dreptate, domnule. În aceste ultime două luni am luat totul în considerare, cu excepţia şansei de unu la un milion ca ceva să fie greşit în teoria sau calculele noastre. Ar trebui să ţinem seama şi de această posibilitate.

Oamenii din jurul mesei murmurară aprobator şi Aton se strîmbă ca şi cum ar fi înghiţit o doctorie amară.

— Atunci poţi să rămîi, dacă vrei. Dar să fie clar — să nu ne stai în drum. Avem treburile noastre, şi n-am vrea să ne stînjeneşti. De asemenea, te rog să ţii cont că eu răspund de toate aici şi, contrar părerilor exprimate de dumneata în scris, pretind colaborare şi respect deplin...

Aton vorbea autoritar, cu mîinile la spate. Ar fi ţinut-o aşa mult şi bine dacă n-ar fi fost întrerupt.

— Salutare, salutare, salutare ! strigă noul venit, cu o voce de tenor.

Faţa lui lată, cu obraji durdulii, era luminată de un zîmbet plăcut.

— Hei, ce-i cu atmosfera asta de înmormîntare ? Sper că nu şi-a pierdut nimeni curajul ?

Aton tresări, consternat, şi se răsti morocănos la intrus :

— Sheerin ! Ce naiba cauţi aici ? Credeam că ne-am înţeles să stai în Ascunzătoare !

Sheerin rîse şi îşi lăsă trupul rotofei într-un fotoliu.

— Mai dă-o încolo de Ascunzătoare ! Mă plictiseşte.

Vreau să fiu aici, în miezul evenimentelor. Crezi că eu nu sînt curios ? Vreau să văd Stelele acelea de care tot vorbesc cultiștii.

Își frecă mîinile și adăugă pe un ton mai sobru :

— E un ger afară... ! Cu vîntul ăsta, un-doi faci țurțuri la nas. De la distanța asta Beta nu pare să încălzească cine știe ce...

Rectorul, brusc exasperat, își trecu mîna prin părul albit, scrîșnind din dinți :

— Sheerin, iar ai luat-o razna ! Treabă cuminte-i asta? Spune, ce să fac cu tine aici ?

— Ce să faci cu mine aici ? Asta-i bună ! Sheerin ridică mîinile la cer, cu disperare comică. Dar în Ascunzătoare la ce eram bun ? Acolo, un psiholog nu-și merită rația. Au nevoie de bărbați de acțiune și de femei zdravene, care să facă și să crească prunci. Or, eu am cu vreo cincizeci de kilograme mai mult decît ar trebui să aibă un om de acțiune și nici ca doică nu cred că fac prea multe parale. Așa că de ce să-i încarc cu o gură în plus ? Aici mă simt mai bine.

Theremon întrebă, interesat :

— Ce este „Ascunzătoarea", domnule ?

Sheerin păru să-l observe abia atunci pe reporter. Se încruntă și pufni :

— Pe Lagash ! Da' tu cine mai ești, roșcovanule ?

Aton strînse din buze și apoi îl prezentă, ursuz :

— E Theremon 762, gazetarul. Presupun că ai auzit de el.

Reporterul îi întinse mîna.

— Iar dumneata ești, bineînțeles, Sheerin 501, de la Universitatea din Saro. Am auzit de dumneata.

Apoi își repetă întrebarea.

— Ce este „Ascunzătoarea" ?

— Ei bine, răspunse Sheerin, am reușit să convingem cîțiva oameni de adevărul „prezicerii" sau... hîm... al *„damnării"*, ca să folosim un termen mai spectaculos. Iar aceștia și-au luat măsurile cuvenite. E vorba mai ales de familiile personalului Observatorului, de cei de la Universitatea Saro și alți cîțiva. Cu totul, vreo 300 de oameni, majoritatea femei și copii.

— Aha, înțeleg ! Ei se vor ascunde acolo unde *Întunericul* și... hîm... *Stelele* să nu-i poată ajunge și astfel vor rezista atunci cînd tot restul lumii se va duce dracului.

— *Dacă* vor rezista ! Ușor n-o să fie. Cu întreaga lume

scoasă din minți, cu marile orașe în flăcări — n-o să fie așa simplu să supraviețuiești... Dar au alimente, apă, adăpost și arme...

— Au ceva mult mai important decît astea, îl întrerupse Aton. Au toate observațiile noastre, cu excepția celor pe care le vom obține astăzi. Documentele astea vor însemna totul pentru ciclul următor, și *ele trebuie neapărat să supraviețuiască*. Restul, poate să se ducă dracului!

Theremon fluieră încetișor și rămase gînditor cîteva momente. Bărbații din jurul mesei scoseseră de undeva o tablă de multișah și începuseră o partidă în șase. Mișcau piesele rapid și în tăcere, privindu-le foarte concentrați. Theremon se uită absent la ei, apoi se ridică și apropiindu-se de Aton și Sheerin care conversau în șoaptă deoparte, li se adresă încet:

— Ce-ar fi să mergem alături, să nu-i deranjăm pe ceilalți? Aș dori să vă pun cîteva întrebări.

Bătrînul astronom îl privi posac, încruntîndu-se, dar Sheerin îi răspunse volubil:

— Sigur, sigur. Îmi face întotdeauna bine să mă descarc puțin, Aton tocmai îmi vorbea despre teoriile dumitale cu privire la reacția lumii în caz de eșec al prezicerii — și sînt de acord cu dumneata. Apropo, ți-am citit destul de regulat articolele și, în general, îmi place cum gîndești.

— Sheerin, te rog, mîrîi Aton.

— Hî? Da, bine. O să trecem în camera cealaltă. Mai ales că are fotolii mai comode.

Fotoliile erau într-adevăr mai comode. În plus, ferestrele aveau perdele roșii, groase, iar podeaua era acoperită cu un mare covor brun. Lumina soarelui Beta se revărsa înăuntru, rugînie, și ambianța căpătase o culoare de sînge închegat. Theremon se înfioră:

— Pe cuvînt, dacă n-aș da zece credite pentru o porție mică de lumină albă, fie și numai timp de o secundă. Tare-aș vrea să fie Delta sau Gamma pe cer.

— Ce voiai să întrebi? se interesă Aton. Amintește-ți, te rog, că timpul nostru este limitat. Peste ceva mai mult de o oră și un sfert vom urca în cupola observatorului, și atunci n-o să mai fie vreme pentru discuții.

— Bine, uite despre ce e vorba.

Theremon se lăsă pe spate și își încrucișă brațele.

— Cînd vă văd așa porniți, oameni buni, mai că încep să cred și eu. V-ar deranja să-mi spuneți și mie, așa, mai pe larg, care-i de fapt necazul?

Aton explodă.

— Cum, vrei să spui că ne-ai terfelit în tot felul, fără să ştii măcar ce încercam să explicăm oamenilor ?

Reporterul zîmbi plouat.

— Ei, nici chiar aşa, domnule. În general, ştiu despre ce-i vorba. Susţineţi că, în cîteva ore, *Bezna* se va întinde peste lume şi că atunci omenirea întreagă se va sminti brusc. Ce aş vrea eu să aflu acum este fundamentul ştiinţific al teoriei...

— Nu, da' de unde, nu asta vrei, se băgă Sheerin în vorbă, fiindcă dacă îl întrebi pe Aton — presupunînd că ar fi dispus să-ţi răspundă — el îţi va împuia capul cu o mulţime de cifre şi grafice. N-o să pricepi o boabă. Dacă însă m-ai întreba *pe mine,* cred că aş fi în stare să-ţi ofer punctul de vedere al amatorului.

— În regulă, te întreb pe dumneata.

— Ei, în cazul ăsta, parcă aş trage mai întîi o duşcă. Îşi frecă mîinile şi-l privi insistent pe Aton.

— Apă ? bombăni acesta interogativ.

— Îţi baţi joc de mine !?!

— Nu te prosti. Astăzi — fără alcool. Oamenii mei ar putea fi tentaţi să se îmbete şi nu-mi pot permite asta.

Psihologul bombăni pentru sine ceva de neînţeles, apoi se întoarse spre Theremon, îl străpunse cu privirile sale pătrunzătoare şi începu :

— Îţi dai seama, desigur, că istoria civilizaţiei are pe Lagash caracter ciclic — şi cînd spun ciclic înţeleg chiar *ciclic !*

— Da, ştiu, răspunse cu precauţie Theremon, aceasta este teoria arheologică acceptată curent. Este o axiomă ?

— Aproape. În ultimul secol a fost, în general, acceptată. Acest caracter ciclic este — sau, mai curînd, *a fost* — o mare enigmă. Au fost periodizate serii de civilizaţii, nouă în mod cert, şi s-au descoperit, de asemenea, urme ale altora. Toate au atins un nivel de dezvoltare comparabil cu al nostru şi toate, fără excepţie, au fost distruse prin foc la apogeul dezvoltării lor. Nimeni n-a putut furniza o explicaţie rezonabilă faptului că toate centrele civilizate au fost în întregime devastate de flăcări, fără să lase în urmă nici o indicaţie în privinţa *cauzei* dezastrului.

Theremon urmărea cu mare atenţie expunerea lui Sheerin.

— A existat şi o Epocă a pietrei ? întrebă el.

— Probabil, dar pînă acum nu se cunoaşte aproape

nimic despre ea, cu excepţia faptului că oamenii acelei epoci erau doar cu puţin mai inteligenţi decît maimuţele. Putem să-i lăsăm deoparte.

— Înţeleg. Continuă.

— Au existat felurite explicaţii ale acestor catastrofe periodice, mai mult sau mai puţin fanteziste. Unii au vorbit de ploi periodice de foc ; alţii au spus că Lagashul trece printr-un soare ori de cîte ori se petrece dezastrul ; în sfîrşit, sînt unii care susţin lucruri încă şi mai năstrușnice. Există însă o teorie, cu totul deosebită de celelalte, pe care o avem la dispoziţie de mai multe secole.

— Ştiu. Vă referiţi la „mitul Stelelor" pe care credincioşii îl au în cartea lor sacră, Cartea revelaţiilor.

— Exact, reluă Sheerin cu satisfacţie, exact. Credincioşii spun că la fiecare 2050 de ani Lagashul intră într-o peşteră uriaşă, astfel încît toţi sorii dispar şi *Bezna învăluie întreaga lume !* Şi apoi, spun ei, apar lucrurile numite *„Stele"*, care-i lipsesc pe oameni de suflet şi-i lasă ca pe nişte brute necuvîntătoare, încît distrug ei înşişi civilizaţia pe care au construit-o. Bineînţeles, credincioşii amestecă toate astea cu o mulţime de noţiuni religioase, mistice, însă ideea centrală rămîne aceasta.

Urmă o scurtă pauză. Sheerin îşi trase răsuflarea.

— Şi acum ajungem la *Teoria Gravitaţiei Universale* !

Pronunţase fraza astfel încît puteai „auzi" majusculele — şi exact în acest moment Aton se întoarse de la fereastră, fornăi zgomotos şi părăsi înţepat încăperea.

* * *

Cei doi îl urmăriră cu privirea şi Themeron întrebă :

— Ce l-a apucat ?

— Nimic deosebit, îl lămuri Sheerin. Doi dintre oamenii lui trebuiau să apară de acum cîteva ore şi nu s-au arătat încă. Asta îl încurcă grozav, bineînţeles, fiindcă tot personalul care nu este indispensabil se află deja în Ascunzătoare.

— Crezi că cei doi au dezertat ?

— Cine ? Faro şi Ymot ? Nu, bineînţeles ! Totuşi, dacă nu se întorc într-o oră, situaţia o să fie cam albastră.

Deodată, se ridică în picioare şi ochii îi luciră pofticioşi.

— Oricum, din moment ce Aton nu mai e aici...

Păşind tiptil, se duse la un ascunziş de sub fereastră şi scoase o sticlă plină cu un lichid roşu, care clipoci sugestiv cînd îl scutură.

— M-am gîndit eu că Anton nu ştie de asta, remarcă el, în timp ce tropăia înapoi spre masă. Ţine ! N-avem

decît un pahar, așa că, fiind oaspete, îl iei dumneata. Eu o să beau direct din sticlă.

Umplu cu zgîrcenie paharul fragil și cînd Theremon vru să protesteze, indignat, Sheerin îl privi sever :

— Respectă-i pe vîrstnici, tinere !

Ziaristul recăzu în fotoliu, cu o expresie descurajată pe față.

— Hai, dă-i drumul, pungaș bătrîn ! șopti ca pentru sine.

Psihologul ridică sticla și, în timp ce dădea băutura pe gît, mărul lui Adam îi urca și cobora spasmodic. Mormăi satisfăcut, plescăi din buze, apoi reluă operația.

— Ce știi despre teoria gravitației ?

— Nimic, cu excepția faptului că este o teorie recentă și controversată încă și că matematica implicată e așa de dificilă încît se presupune că doar vreo doisprezece oameni de pe Lagash o pot înțelege.

— Ț, ț, ț ! Tîmpenii ! Pălăvrăgeli ! Pot să-ți rezum toată matematica esențială din ea într-o singură frază. Legea Gravitației Universale afirmă că între toate corpurile din univers există o forță de atracție, iar mărimea acestei forțe între două corpuri date este proporțională cu produsul masei lor împărțit la pătratul distanței dintre ele.

— Atîta tot ?

— Crezi că-i puțin ? A fost nevoie de patru sute de ani pentru elaborarea acestei teorii.

— De ce așa de mult ? După cum ai enunțat-o, pare să fie simplă.

— Fiindcă, orice ai crede, marile legi nu sînt descoperite prin revelații subite. De obicei e nevoie de străduania unei civilizații întregi, cu numeroși savanți, vreme de secole. După ce Genovi 41 a descoperit că Lagash se rotea în jurul soarelui Alpha, și nu invers — povestea asta s-a petrecut acum patru sute de ani — astronomii și-au schimbat părerile. Mișcările complexe ale celor șase sori au fost înregistrate și analizate și corelate. Teorii după teorii au fost emise, verificate și răsverificate, modificate, abandonate și reluate, apoi transformate în altceva. A fost o treabă a dracului de grea !

Theremon încuviință, gînditor, și întinse paharul. Bombănind, Sheerin abia permise cîtorva stropi rubinii să-i părăsească sticla.

— Acum douăzeci de ani, continuă după ce-și udă gîtlejul, s-a demonstrat, în sfîrșit, că Legea Gravitației Uni-

versale explică exact mișcările orbitale ale celor 6 sori. A fost un triumf.

Sheerin se ridică și merse la fereastră, fără să lase sticla din mînă.

— Și acum ajungem la ceea ce ne interesează, continuă el. În ultima decadă, rotațiile planetei Lagash în jurul soarelui Alpha, deși calculate după legea gravitației, nu au putut fi explicate ; nici chiar atunci cînd erau luate în considerare perturbațiile datorate tuturor celorlalți sori. Asta însemna fie că legea șchioapătă, fie că undeva apare un factor necunoscut.

Theremon veni lîngă Sheerin la fereastră și privi afară, peste dealurile împădurite, spre luminile orașului Saro ce licăreau sîngerii la orizont. Aruncă o privire fugară soarelui Beta, care radia la zenit, roșiatic, chircit și malefic și se încordă, simțind cum incertitudinea se insinuează încet în el.

— Te rog, continuă, îl îndemnă el moale pe Sheerin.

— Astronomii și-au bătut ani întregi capul, zise acesta, fiecare nouă teorie propusă era mai fantezistă decît cea dinainte — pînă cînd Aton a avut inspirația să consulte Cultul. Sor 5, conducătorul acestuia, avea acces la informații care simplificau considerabil problema. Aton s-a pus pe treabă, încercînd o nouă ipoteză de lucru. Și dacă ar exista încă o planetă fără lumină proprie, cum e și Lagash ? s-a întrebat el. În acest caz, cum desigur știi, ar lumina doar prin reflexie, iar dacă ar fi alcătuită din roci albăstrii, cum e în mare parte Lagashul, atunci, atmosfera roșiatică a cerului și strălucirea eternă a sorilor ar face-o invizibilă.

— Ce idee aiurită !

— Asta ți se pare o idee sucită ? Ascultă atunci mai departe : să presupunem că acest corp ceresc se rotește în jurul Lagashului la o distanță, pe o orbită și avînd o masă care ar explica anomaliile orbitei lagashiene — ai idee ce s-ar întîmpla în cazul acesta ?

Reporterul ridică din umeri.

— Ei bine, din cînd în cînd, planeta aceasta s-ar plasa în fața unuia dintre sori, rosti Sheerin, dînd peste cap ce mai rămăsese pe fundul sticlei.

— Și asta e tocmai ce se întîmplă, bănuiesc, spuse, cu glas pierit, Theremon.

— Exact ! Dar un singur soare intersectează planul ei de revoluție.

Îndreptă un deget acuzator spre soarele pitic.

— Beta ! Şi s-a calculat că eclipsa va avea loc numai atunci cînd poziţia sorilor pe cer va face ca Beta să fie singurul soare din emisfera sa şi aflat la depărtarea maximă, iar planeta-satelit a Lagashului la distanţă minimă. Eclipsa care va avea loc, cu satelitul avînd de şapte ori diametrul aparent al lui Beta, va fi totală pentru Lagash şi va dura mai mult de o jumătate de zi. În acest fel nici un loc de pe planetă nu va fi cruţat de efectele ei. *Această eclipsă are loc o dată la fiecare 2049 de ani.*

Faţa lui Theremon era inexpresivă, ca o mască.

— Şi ăsta-i tot subiectul meu ?

— Asta-i tot. Mai întîi eclipsa — care va începe peste trei sferturi de oră —, apoi Bezna Universală, poate şi misterioasele stele, pe urmă demenţa colectivă şi sfîrşitul ciclului...

Meditä un moment.

— Am avut doar două luni de răgaz — noi, cei de la Observator — şi numai atît n-a fost de ajuns ca să convingem Lagashul de pericol. Poate că şi două secole ar fi fost prea puţin. Dar acum observaţiile noastre sînt depozitate în Ascunzătoare şi astăzi vom *fotografia* eclipsa. Următorul ciclu îl vom începe ştiind adevărul, şi atunci cînd va veni următoarea eclipsă, omenirea cel puţin va fi prevenită. Gîndeşte-te la asta, face parte tot din subiectul tău.

Cînd Theremon deschise fereastra şi se aplecă în afară, o adiere slabă agită perdelele. Vîntul era rece, şi-i răvăşi părul în vreme ce privea ţintă la lumina purpurie reflectată pe mîna lui. Se răsuci spre Sheerin, înfuriat brusc.

— Ce are Bezna asta aşa de grozav încît să mă scoată *pe mine* din minţi ?

Sheerin zîmbi pentru sine, în timp ce învîrtea cu mişcări absente sticla goală.

— Ai stat vreodată în întuneric, tinere ?

Reporterul se sprijini de perete, gînditor.

— Nu. N-aş putea spune, nici vorbă. Dar *ştiu* cum este. Ceva, aşa... Făcu nişte mişcări vagi, apoi se însenină :

— Lipsă de lumină, pur şi simplu. Ca în peşteri.

— Ai fost vreodată într-o peşteră ?

— Într-o peşteră ? ! Bineînţeles că nu !

— Eram sigur. Ei, *eu am fost* — numai aşa, să văd cum este — dar am şters-o urgent de acolo. Am înaintat

în ea pînă cînd intrarea se mai vedea doar ca o pată palidă de lumină și în jur totul era negru... Nu mi-am închipuit niciodată că o persoană cu greutatea mea poate atinge o asemenea viteză.

Theremon își răsfrînse buzele disprețuitor :

— Ei bine, fiindcă veni vorba, poate că eu n-aș fi fugit !

Psihologul îl examină pe tînăr, încruntîndu-se supărat.

— Doamne, ce mai faci pe nebunul ! Bun, dacă ai atîta curaj, trage perdelele.

Theremon păru surprins.

— De ce ? Dacă am avea patru sau cinci sori pe cer. aș mai înțelege să reduci lumina, ca să fie mai intim, dar acum abia dacă avem suficientă lumină...

— Tocmai de asta. Trage numai perdelele și pe urmă vino și așează-te lîngă mine.

— În regulă.

Theremon apucă șnurul și trase perdelele roșii, acoperind fereastra largă. Inelele perdelei șuierară de-a lungul barei și o penumbră de un roșu-sumbru se înstăpîni în încăpere.

* * *

Theremon își croi drum spre fotoliul lui, iar pașii îi răsunau sinistru în tăcerea ce se lăsase. La jumătatea drumului se opri.

— Unde ești ? șopti el.

— Ia-o pe pipăite, îl sfătui Sheerin, cu o voce tensionată.

— Bine, dar nu te văd !

Ziaristul respira precipitat.

— Nu văd nimic.

— Și ce-ai fi vrut ? veni necruțător răspunsul. Vino aici și așează-te !

Șovăitori, apropiindu-se încet, pașii lui răsunară din nou. Urmă zgomotul unui scaun răsturnat. Vocea ziaristului se auzi, neajutorată.

— Sînt aici. Mă simt... ă... bine...

— Ei, ce părere ai, îți place ?

— N-nu. E îngrozitor. Pereții par... Se opri. Pereții par să năvălească peste mine. Vreau mereu să-i împing, să mă eliberez ! Dar nu-mi ies din minți... De fapt, senzația e deja mai suportabilă...

— Bine, fă lumină.

În întuneric se auziră paşi precauţi, apoi bîjbîitul lui Theremon în timp ce căuta şnurul şi, în sfîrşit, şşş, se auzi fîşîitul triumfător al perdelei. Lumina roşie năvăli în cameră şi, cu un strigăt de bucurie, reporterul privi în sus, spre soare.

Sheerin îşi şterse cu dosul mîinii năduşeala de pe frunte şi rosti tremurat :

— Şi asta nu e decît o cameră întunecată...

— E suportabilă..., replică, nu prea convins, Theremon.

— Da, o cameră întunecoasă e suportabilă. Dar, spune-mi ai fost la Expoziţia Centenarului Jonglor, acum doi ani ?

— Nu, s-a întîmplat să nu pot trece pe acolo. Şi, oricum, şase mii de mile e cam mult, numai ca să vezi o expoziţie.

— Ei bine, eu m-am dus. Îţi aminteşti că s-a vorbit de „Tunelul Misterului", care a bătut toate recordurile de popularitate în zona de distracţii — în prima lună, cel puţin ?

— Da, parcă. N-a fost un scandal în legătură cu asta ?

— Cam aşa. Dar a fost muşamalizat. Vezi dumneata, Tunelul acela al Misterului nu era decît un tunel de o milă, dar fără nici un fel de lumină. Intrai în el într-un mic vehicul deschis şi te hurducai prin întuneric vreun sfert de oră. A fost o distracţie foarte populară — cît a durat.

— Populară ?

— Sigur. Există o fascinaţie a fricii — *cînd asta face parte dintr-un joc.* Un copil se teme instinctiv de trei lucruri — de zgomote puternice, de cădere şi de întuneric. De aceea se consideră o chestie foarte nostimă să sperii pe cineva strigînd „Bau !"... Tunelul Misterului a debutat bătînd toate recordurile de popularitate. Oamenii ieşeau din beznă tremurînd, fără suflare, pe jumătate morţi de spaimă, dar continuau să plătească pentru a intra în el.

— Stai un pic !... Da, îmi amintesc ! Pe unii i-au scos morţi de acolo, nu-i aşa ? După ce s-a închis, au ieşit nişte zvonuri despre asta.

Psihologul pufni.

— Ei, doi sau trei au răposat, într-adevăr. Dar asta nu-i nimic ! S-au plătit despăgubiri şi s-a „uns" unde trebuia la Primăria din Jonglor, ca să închidă ochii. La

urma urmei, s-a spus, dacă oameni slabi de inimă vor să treacă prin tunel, o fac pe riscul lor — şi apoi, aşa ceva nu se va mai întîmpla. Aşa că au pus la intrarea în Tunel un doctor, care examina pe fiecare client înainte de a se urca în vehicul. Treaba asta a săltat binişor încasările.

— Da ?

— Dar, vezi dumneata, asta nu era tot. Oamenii ieşeau uneori din Tunel perfect sănătoşi, numai că, începînd din acel moment, refuzau să intre în clădiri — în *orice fel* de clădiri, inclusiv în palate, reşedinţe de vară, blocuri, vile, cabane, colibe, bordeie, refugii şi corturi.

Theremon se arătă scandalizat.

— Vrei să spui că refuzau să intre în orice spaţiu închis ? Atunci, unde dormeau ?

— În aer liber.

— Ai fi trebuit *siliţi* să intre înăuntru.

— O, i-au silit, i-au silit. După care, pe tipi îi apucau pandaliile şi făceau tot ce le stătea în putinţă ca să-şi zdrobească creierul de zidul cel mai apropiat. Odată ce îi forţai să intre înăuntru, singura modalitate de a-i ţine acolo era cămaşa de forţă şi injecţiile cu tranchilizante.

— Înseamnă că erau nebuni !

— Exact ! Din zece persoane care pătrundeau în tunel, una ieşea în felul acesta. Au apelat la psihologi, şi noi am luat singura hotărîre posibilă. Am închis Expoziţia.

Dădu din mîini, în sensul „Asta e, ce să-i faci".

— Dar ce-i apuca pe oamenii ăştia ? îşi exprimă ziaristul perplexitatea.

— În esenţă, acelaşi lucru care s-a petrecut cu dumneata în întuneric, atunci cînd ai crezut că pereţii încăperii se prăbuşesc şi vor să te sufoce. Există o limită psihologică pentru frica de întuneric a oamenilor. Cînd această limită este depăşită, oamenii suferă de ceea ce numim „claustrofobie", fiindcă absenţa luminii este asociată întotdeauna cu locurile închise. Astfel încît frica de una se confundă cu frica de cealaltă. Înţelegi ?

— Şi tipii din tunel ?

— Tipii din tunel erau acei nefericiţi a căror minte nu avea supleţea necesară ca să înfrîngă claustrofobia ce-i apuca în Întuneric. Cincisprezece minute fără lumină nu e o bagatelă ; dumneata ai avut parte de numai două — trei minute şi am impresia că te-au cam indispus. Oamenii din tunel au făcut ceea ce se cheamă o „fixaţie

claustrofobică". Frica lor latentă de întuneric și de locuri închise s-a cristalizat și a devenit activă și, după cîte știm, permanentă. Și *aceasta* este rezultatul a numai *cincisprezece minute* de absență a luminii.

* * *

Urmă o lungă tăcere. Fața lui Theremon era tot mai încruntată.

— Nu pot să cred că e chiar așa de grav.

— Vrei să zici că *nu vrei* să crezi, îi aruncă Sheerin. Ți-e frică să crezi. Privește afară !

Ziaristul se conformă și psihologul spuse repede :

— Imaginează-ți Bezna — pretutindeni, cît vezi cu ochii, nici o lumină. Casele, copacii, cîmpul, pămîntul, cerul — totul *negru !* Și în întunecime *Stelele* — orice ar însemna asta. Poți să-ți închipui cum vine ?

— Da, pot, declară cu violență Theremon.

Psihologul bătu cu pumnul în masă, înfuriat.

— Minți ! Nu poți concepe așa ceva ! Creierul tău n-a fost făcut ca să-și închipuie infinitatea, sau veșnicia. Tot ce poți face este să vorbești despre asta. Ai avut de-a face doar cu o mică mostră a realității acestui fenomen, care este cu totul în afara limitelor înțelegerii tale, și cînd va veni clipa adevărului vei înnebuni, deplin și permanent ! Fără discuție !

Adăugă, cu tristețe :

— Alte două mii de ani de luptă îndîrjită care se irosesc... Mîine nu va exista, pe întreaga planetă Lagash, nici măcar un singur oraș neatins.

Theremon își regăsi în parte stăpînirea de sine.

— Nu obligatoriu. Tot nu-mi pot închipui de ce trebuie să mă țicnesc numai fiindcă nu există un soare pe cer — și, pe urmă, chiar dacă o să căpiez, și ceilalți la fel, cum o să afecteze asta orașele ? Ce-o să le facem ? Le vom arunca în aer ?

Dar Sheerin era și el pornit, așa că-i răspunse cu vehemență :

— Dacă ai fi în Beznă, ce ți-ai dori mai mult ca orice pe lume ? Lumină, dracu să te ia, *lumină !*

— Da, și ce-i cu asta ?

— Și cum o să faci rost de lumină ?

— Habar n-am, îi răspunse Theremon prudent.

— Care e singura posibilitate de a obține lumină, în afara soarelui ?

— De unde să știu eu ?

Se înfruntau ca doi cocoși, față în față. În sfîrșit, Sheerin zise :

— Arzînd ceva, domnule. Ai văzut vreodată un foc de tabără ? Ai fost vreodată într-o excursie ? Nu ți-ai fript niciodată o bucată de carne la un foc de lemne ? Știi dumneata, căldura nu e singurul lucru pe care-l dă lemnul cînd arde. Și dacă va fi întuneric, oamenii vor dori lumină, și o *vor obține*.

— Vor arde lemne ?

— Vor arde orice lucru pe care vor putea pune mîna. De lumină trebuie să facă rost, orice ar fi. Vor trebui să dea foc la ceva, și lemnul nu e tocmai la îndemînă — așa că vor aprinde tot ce vor găsi pe aproape. Ei își vor avea lumina, dar toate așezările omenești vor fi cuprinse de flăcări și vor arde cu vîlvătăi.

Se uitară unul la altul, susținîndu-și privirile ca și cum ar fi fost o afacere personală, care depindea de puterea lor de voință, pînă cînd ziaristul abandonă lupta, plecîndu-și privirile și îndepărtîndu-se fără un cuvînt. Respira repede, neregulat și aproape că nu-și dădu seama, în primul moment, de vacarmul care se auzea din încăperea alăturată.

Cînd psihologul vorbi, trebui să facă un efort pentru ca vocea să-i sune normal.

— Mi s-a părut că aud vocea lui Yimot. Probabil că el și Faro s-au întors. Hai să vedem de ce-au întîrziat.

Theremon bombăni : „Din partea mea...". Inspiră lung și păru să-și revină. Momentul de tensiune fusese depășit.

Camera de alături era plină de larmă. Personalul Observatorului se înghesuia în jurul a doi tineri care tocmai se dezbrăcau de paltoane, încercînd să facă față mulțimii de întrebări cu care erau asaltați.

Aton răzbătu pînă la ei și-i apostrofă mînios :

— Știți cît e ceasul ? Vă dați seama că nu mai e decît o jumătate de oră ? Unde ați fost ?

Faro 24 se așeză și își frecă mîinile. Obrajii îi erau roșii de frigul de afară.

— Yimot și cu mine tocmai am terminat un mic experiment trăznit, pe care l-am făcut pe cont propriu. Am încercat să construim ceva care să simuleze Bezna și apariția Stelelor, așa ca să ne dăm seama ce ne așteaptă.

Urmă un murmur confuz și în ochii lui Aton apăru o sclipire bruscă de interes.

— N-aţi pomenit nimic despre asta. Cum v-a venit ideea ?

— Ei bine, rosti Faro, ideea o aveam mai de mult, şi ne-am apucat să o punem în aplicare în timpul nostru liber. Yimot a aflat despre o casă cu un singur etaj, care era de vînzare în oraş. Am cumpărat-o — mai ales că avea acoperişul ca o cupolă — cred că a fost cîndva folosită ca muzeu...

— De unde aţi avut bani ? îl întrerupse Aton, autoritar.

— Conturile noastre de la bancă, bombăni Yimot. Ne-a costat două mii de credite. Adăugă, ca şi cum s-ar fi justificat :

— Şi ce-i cu asta ? Mîine nu vor mai fi decît două mii de bucăţi de hîrtie, atîta tot.

— Aşa e, aprobă Faro. Am cumpărat casa şi am căptuşit totul cu negru, ca să obţinem cea mai perfectă beznă cu putinţă. Am făcut apoi mici găuri în tavan, pe care le puteam acoperi sau descoperi simultan cu dopuri de metal printr-o simplă apăsare de buton. Partea asta, desigur, n-am făcut-o cu mîinile noastre — am angajat un tîmplar, un electrician şi încă alţi cîţiva — banii nu contau. Important era să putem face lumina să strălucească prin acele găuri din acoperiş, încît să obţinem un efect asemănător cu cel al Stelelor.

Urmă o pauză. Toată lumea îşi ţinea răsuflarea.

Aton zise, vexat :

— N-aveaţi nici un drept să faceţi o experienţă personală...

Faro păru stînjenit.

— Ştiu, domnule, aveţi dreptate... dar, ca să fim sinceri, Yimot şi cu mine ne-am gîndit tocmai că experimentul ar putea fi primejdios. Dacă simularea funcţiona, ne aşteptam să înnebunim. După teoriile lui Sheerin, lucrul acesta era probabil. Voiam să ne asumăm singuri riscul. Bineînţeles, dacă reuşeam să nu ne smintim, însemna că am putea să rezistăm şi fenomenului real şi să vă imunizăm şi pe dumneavoastră ulterior, expunîndu-vă la aceeaşi experienţă. Dar lucrurile nu s-au petrecut deloc aşa...

— De ce ? Ce s-a întîmplat ?

Cel care răspunse fu Yimot.

— Ne-am închis înăuntru şi am aşteptat să ne obişnuim ochii cu întunericul. Sentimentul e înfiorător, bezna

totală te face să ai senzaţia că pereţii şi tavanul se prăbuşesc peste tine. Dar am trecut şi peste asta, şi am apăsat pe buton. Obturatoarele s-au deschis şi puncte de lumină au strălucit peste tot, prin acoperiş...

— Ei bine ?...

— Ei bine... nimic. Tocmai asta-i. Nu s-a întîmplat nimic. Era doar un acoperiş cu găuri, atîta tot. Am mai încercat de cîteva ori — de asta am şi întîrziat — dar pur şi simplu nu există nici un „efect stelar".

În tăcerea scandalizată care urmă, ochii tuturor se întoarseră spre Sheerin, care rămăsese cu gura căscată, nemişcat.

Theremon rupse primul tăcerea :

— Îţi dai seama ce înseamnă asta pentru teoria dumitale, Sheerin, nu-i aşa ?

Rînjea, uşurat.

Dar Sheerin îl opri, ridicînd mîna.

— Lăsaţi-mă să mă gîndesc puţin.

După o vreme, pocni din degete şi cînd îşi înălţă din nou capul în ochii lui nu mai exista nici o umbră de surpriză sau nesiguranţă.

— Bineînţeles...

Nu apucă să termine. De undeva, de deasupra lor, răsună un zgomot de sticlă spartă, şi Beenay sări în picioare şi se repezi pe scări în sus, exclamînd un : „ce dracu !".

Ceilalţi îl urmară.

* * *

Evenimentele se precipitară. Ajuns în domul Observatorului, Beenay aruncă o privire consternată plăcilor fotografice sfărîmate şi bărbatului aplecat deasupra lor ; apoi tăbărî înfuriat pe intrus, apucîndu-l cu braţul de gît, într-o încleştare mortală. Străinul se trezi pe jos, după o învălmăşeală sălbatică şi începu să se zbată, sufocat de greutatea a şase bărbaţi furioşi. Aton ajunse ultimul, gîfiind.

— Daţi-i drumul !

Treptat, învălmăşeala se potoli, Străinul, abia respirînd, fu eliberat fără entuziasm şi ridicat în picioare. Hainele îi erau sfîşiate, iar fruntea zdrelită. Respira precipitat. Avea o barbă blondă şi scurtă, cîrlionţată, după moda cultiştilor.

— În regulă, şobolanule, care-i baiul ? Plăcile astea...

— Nu cu ele aveam eu treabă, replică rece cultistul. Le-am spart din greşeală.

Beenay urmări privirea intrusului şi mîrîi :

— Aha, înţeleg. Aparatele urmăreai să le strici. Atunci află că „greşeala" asta a fost un noroc porcesc pentru tine, fiindcă, dacă te-ai fi atins de instrumentele Berta sau de oricare altul dintre aparatele de fotografiat... ai fi murit în torturi. Aşa...

Ridică pumnul.

Aton îl prinse de mînecă :

— Opreşte-te ! Lasă-l în pace !

Tînărul ezită, apoi îşi lăsă braţul în jos, cu părere de rău. Aton îl dădu deoparte şi-l înfruntă pe cultist.

— Eşti Latimer, nu-i aşa ?

Credinciosul se înclină, înţepat, şi arătă spre simbolul pe care-l avea prins pe şold :

— Sînt Latimer 25, adjutant de clasa a treia al Serenităţii sale Sor 5.

— Erai cu Serenitatea sa cînd m-a vizitat săptămîna trecută, aşa-i ? întrebă Aton, ridicîndu-şi sprîncenele albe.

Latimer aprobă, înclinîndu-se din nou.

— Şi ce doreşti ?

— Nimic din ce mi-aţi da de bunăvoie !

— Presupun că Sor 5 e cel care te-a trimis — sau a fost ideea ta ?

— Nu voi răspunde la această întrebare.

— Vom mai avea şi alţi „vizitatori" ?

— Nici la asta nu răspund.

Aton îşi privi cronometrul şi se întunecă la chip.

— Haide, tinere, spune-mi, ce vrea stăpînul tău de la mine ? Am respectat integral înţelegerea.

Latimer surîse discret dar nu rosti nici un cuvînt.

— I-am cerut, se înfurie Aton, doar acele informaţii pe care Cultul mi le putea oferi. Şi numai acestea mi-au fost date. Pentru asta, foarte mulţumesc. În schimb, am promis să demonstrez adevărul axiomei fundamentale a Cultului.

— Nu era nevoie ca acest lucru să fie „demonstrat", replică trufaş omul. *Cartea revelaţiilor* o dovedeşte îndeajuns.

— Pentru mîna de oameni care o reprezintă Cultul, da. Nu te preface că nu înţelegi ce vreau să spun. M-am oferit să dau un fundament ştiinţific credinţei voastre. Şi am făcut-o !

Latimer își îngustă cu amărăciune ochii :

— Da, ați făcut-o ! Cu viclenia unei vulpi, fiindcă în timp ce pretinsa voastră explicație ne fundamenta științific credința, îi răpea în același timp orice necesitate. Ați făcut din Beznă și din Stele niște fenomene naturale și le-ați răpit semnificația adevărată. Tocmai asta este blasfemia !

— Poate că e așa, dar nu din vina mea. Faptele sînt fapte. Ce altceva pot face decît să le afirm ?

— „Faptele" voastre sînt plăsmuiri și impostură !

Aton bătu furios din picior :

— De unde știi tu asta ?

Latimer răspunse cu certitudinea absolută a fanaticului :

— *ȘTIU !*

Rectorul se congestionă de furie — și Beenay profită ca să-i șoptească stăruitor ceva. Dar Aton îi făcu semn să tacă.

— Și ce-ar vrea Sor 5 să facem ? Presupun că încercînd să prevenim lumea să ia măsuri împotriva amenințării demenței, am pus în primejdie sufletele a numeroși oameni. N-am reușit, dacă asta mai are vreo importanță pentru el.

— Încercarea însăși a făcut destul rău, e adevărat, dar strădania voastră spurcată de a aduna informații noi, cu ajutorul instrumentelor voastre diavolești, e cea care trebuie curmată. Ascultăm de voința Stelelor și singurul meu regret este că stîngăcia mea blestemată m-a împiedicat să distrug mașinăriile voastre infernale...

— Nu v-ar folosi la mare lucru, i-o întoarse Aton. Toate documentele noastre, cu excepția dovezilor directe pe care le vom înregistra curînd, sînt deja ascunse, în siguranță, în afara pericolului de a fi distruse.

Zîmbi sardonic.

— Dar asta nu schimbă cu nimic situația dumitale de spărgător și virtual criminal.

Se întoarse spre ceilalți.

— Chemați poliția !

* * *

Sheerin scoase o exclamație de nemulțumire :

— Dă-o încolo, Aton. Ce te-a apucat ? Nu mai e vreme ! Hai, lasă-mă pe mine să mă ocup de el.

Aton îl măsură de sus în jos.

— Nu e momentul pentru bufoneriile tale, Sheerin. Fii bun şi lasă-mă să rezolv treaba cum ştiu eu. Nu uita că, în clipa asta, nu eşti aici decît un intrus.

Sheerin se strîmbă, revoltat :

— Ce nevoie avem să ne facem singuri de lucru şi să ne asumăm sarcina — imposibilă — de a chema poliţia, cînd mai sînt doar cîteva minute pînă la eclipsa lui Beta şi cînd acest tînăr este extrem de doritor să-şi dea cuvîntul de onoare că va rămîne aici şi că, de acum înainte, nu va mai pricinui nici un necaz, de nici un fel ?

Latimer replică prompt :

— Nici nu mă gîndesc ! Puteţi decide ce vreţi, dar e mai cinstit să vă previn că, de îndată ce voi avea ocazia, voi încerca să termin ceea ce am început. Dacă vă bazaţi pe cuvîntul meu de onoare ar fi mai bine să chemaţi poliţia...

Sheerin zîmbi prietenos :

— Eşti un tip hotărît, nu ? Bun, o să-ţi explic ceva ; îl vezi pe tînărul de lîngă fereastră ? E plin de muşchi şi ştie să şi-i folosească — de altfel e şi el un intrus aici... Oricum, de îndată ce va începe eclipsa, n-o să aibă altceva de făcut decît să stea cu ochii pe dumneata. Eu, ce-i drept, sînt puţin cam prea corpolent pentru box, dar o mînă de ajutor mai sînt încă în stare să-i dau...

— Da, şi ce-i cu asta ? întrebă neclintit Latimer.

— Răbdare, c-o să afli... De cum va începe eclipsa, Theremon şi cu mine o să punem mîna pe dumneata şi o să te închidem într-o cămăruţă fără ferestre, cu o singură uşă care se încuie cu un lacăt uriaş. Vei rămîne acolo pe tot timpul eclipsei.

— Şi pe urmă, îşi umflă Latimer pieptul cu aroganţă, nu va mai exista nimeni care să-mi dea drumul. Ştiu la fel de bine ca şi dumneata ce înseamnă venirea Stelelor — ba chiar mai bine ! Şi — cînd veţi fi cu toţii nebuni — e puţin probabil să-şi mai aducă cineva aminte de mine. Moarte prin înfometare sau sufocare, nu ? Nici nu mă aşteptam la altceva de la nişte „savanţi". Dar cuvîntul tot nu mi-l dau. E o chestiune de principiu, şi nu vreau să mai discut despre asta.

Ochii decoloraţi de vîrstă ai lui Aton erau tulburaţi. Părea frămîntat de ceva.

— Zău, Sheerin, chiar să-l închidem...

Sheerin îi făcu, nerăbdător, semn să tacă.

— Nu cred nici o clipă că vom ajunge aşa de departe.

Latimer tocmai a încercat un mic bluff isteț, dar nici eu nu sînt psiholog chiar de florile mărului.

Rînji sardonic către cultist.

— Haida-hai, doar nu crezi cu adevărat că-ți pregătesc o soartă atît de crudă cum ar fi moartea prin înfometare lentă. Dragul meu Latimer, dacă te încui în acea cămăruță *nu vei vedea Bezna și nu vei asista la apariția Stelelor.* Nu-i nevoie să știi prea multe despre dogma esențială a Cultului ca să-ți dai seama că, pentru tine, ratarea apariției Stelelor echivalează cu pierderea nemuririi sufletului... Acum, eu zic că ești un om de onoare, așa că îți accept cuvîntul — dacă mi-l dai — și sînt convins că vei face un efort ca să nu ne mai deranjezi în nici un fel.

O venă zvîcni pe tîmpla lui Latimer, care păru să se cutremure în sinea sa cînd rosti, cu glas dogit :

— Ai cuvîntul meu !

Apoi adăugă, furios :

— Mă consolez cu gîndul că o să fiți cu toții blestemați pentru faptele voastre de astăzi !

Făcu brusc stînga-mprejur și se îndreptă trufaș spre scaunul înalt, cu trei picioare, din apropierea ușii.

Sheerin îi făcu un semn cu capul reporterului.

— Așează-te lîngă el, Theremon — așa, pentru orice eventualitate... Hei, Theremon !

Dar ziaristul nu-i răspunse. Avea buzele albe.

— Privește !

Degetul cu care arăta spre cer tremura și vocea îi era răgușită. O exclamație simultană le izbucni din piepturi. Timp de o clipă înghețară. Apoi se priviră cu ochii măriți.

Beta era știrbită într-o parte !

Fîșia subțire de întuneric invadator n-avea poate decît lățimea unei unghii, dar celor care o priveau fascinați li se părea la fel de amenințătoare ca gura iadului.

Nu stătură să privească mai mult de un moment. După o scurtă învălmășeală isterică, fiecare om se repezi spre locul său, graba lor căpătînd acum un caracter ordonat. În momentul crucial, emoția nu-și avea rostul. Erau oameni de știință și aveau o sarcină de dus la bun sfîrșit. Aton dispăruse și el la îndeletnicirile sale.

Sheerin comentă, prozaic :

— Probabil că eclipsa a început acum cincisprezece minute. Puțin mai devreme decît am calculat noi, totuși destul de exact, dacă avem în vedere datele nesigure...

Se uită în jurul său, apoi o porni pe vîrfuri spre Theremon, care rămăsese pironit în fața ferestrei și privea încă afară, siderat. Îl trase cu blîndețe înapoi.

— Vezi că Aton e, probabil, furios, îi șopti, așa că stai deoparte. Din cauza tărășeniei cu Latimer a scăpat începutul eclipsei, și dacă i te încurci printre picioare o să pună să te arunce pe fereastră.

Theremon dădu din cap și se așeză. Sheerin îl privi surprins.

— Ce naiba, omule, exclamă el, tremuri de-a binelea !

— Cum ?

Ziaristul își umezi buzele uscate și încercă să surîdă.

— Ce-i drept, nu mă simt prea grozav.

O umbră trecu pe fața psihologului.

— Nu cumva te pleoștești ?

— Nu ! se indignă Theremon. Lasă-mă să răsuflu un pic, ce dracu' ! Pînă acum n-am crezut în toate balivernele astea, oricum nu în adîncul sufletului. Dă-mi un răgaz să mă acomodez cu ideea. Dumneata te tot pregătești de vreo două luni încoace...

— În privința asta, ai dreptate, aprobă Sheerin, preocupat. Ascultă ! N-ai familie ? rude, nevastă, copii ?

Theremon clătină din cap.

— Te gîndești la Ascunzătoare, presupun. Nu, nu trebuie să-ți faci probleme în privința asta. Am o soră, dar e la 2 000 de mile de aici. Nici măcar nu-i știu adresa exactă.

— Bun, atunci de ce nu te-ai duce chiar dumneata ? Ai destul timp ca să ajungi acolo și au, oricum, o persoană mai puțin, din moment ce eu am plecat. La urma urmei, nu e nevoie de dumneata aici, iar pentru ei ai fi o achiziție grozavă.

Reporterul îl privi obosit.

— Crezi că sînt mort de frică, nu-i așa ? Ei bine, atunci ascultă aici, domnule, sînt ziarist și am fost trimis să scriu un reportaj — și tocmai asta am de gînd să fac.

Psihologul surîse discret.

— Înțeleg. Mîndria profesională, nu ?

— Poți să-i spui și așa. Dar zău, omule, mi-aș da brațul drept pentru o sticlă din sucul acela de sockero, chiar de-ar fi numai jumătate din cît ai tras dumneata la măsea. Dacă un tip a avut vreodată nevoie de un întăritor, acela sînt eu !

Se întrerupse, fiindcă Sheerin îl înghionti violent.

— Auzi ? Ce se întîmplă ? Ascultă !

Theremon îi urmări privirea şi se zgîi la credincios, care, surd la tot ce-l înconjura, stătea cu faţa întoarsă spre fereastră, cu o exaltare sălbatică întipărită pe chip, îngînînd pentru sine un fel de melopee.

— Ce spune ? se interesă în şoaptă reporterul.

— Citează din *Cartea revelaţiilor*, capitolul cinci, îi răspunse Sheerin. Taci şi ascultă, o să-ţi explic pe urmă.

Vocea lui Latimer crescu în intensitate, animată de o bruscă fervoare.

„Şi se întîmplă în acele zile că soarele, Beta, străjui tot mai multă vreme, stingher, cerul, pe măsură ce rotirile se adăugau. Pînă la vremea cînd, la jumătatea unei rotiri, rămase doar el, singur şi împuţinat, să lumineze Lagashul. Şi oamenii se strîngeau pe drumuri şi în pieţe ca să se sfătuiască şi să se minuneze privindu-l, fiindcă îi cuprinsese o curioasă tulburare. Şi minţile le erau tulburate şi glăsuiau anapoda, că sufletele oamenilor aşteptau Stelele.

Şi în oraşul Trigon veni Vendret 2, cînd soarele era la nămiază şi grăi aşa norodului din Trigon : «Pocăiţi-vă, voi, păcătoşilor ! Căci aţi nesocotit calea cea dreaptă şi va să vină vremea judecăţii celei înfricoşate ! Şi chiar acuma Peştera stă să înghită Lagashul ! Cu tot ce-i pe el !»

Şi cum vorbea el aşa, Bezna înghiţi deodată soarele Beta, astfel că de pe tot Lagashul nici un soare nu se putu vedea. Mari fură tînguirile norodului în vreme ce lumina soarelui se stîngea, şi mare groaza ce le cuprinse sufletele. Şi Bezna Peşterii căzu peste Lagash şi nici o lumină nu mai dăinuia pe toată întinderea. Şi oamenii erau aşa de orbi că nu vedeau pe cel de alături, deşi suflarea pe faţă i-o simţeau. Iară în acea întunecime răsăriră Stelele, fără număr de multe, şi o muzică divină se auzi că pînă şi frunzele copacilor se transformară în limbi care jeleau. Şi atuncea sufletele oamenilor plecară de la ei şi trupurile lor părăsite se făcură chiar ca fiarăle codrului ; şi ei pe uliţele înnegurate ale oraşelor Lagashului rătăceau cu mari şi fioroase jălanii.

Şi atunci Flacăra Cerească pogorî din Stele şi unde se aşeza ea oraşele luau foc şi cu totul se mistuiau în cenuşă, că din om şi din lucrările omului nemica nu mai rămase. Chiar şi atuncia..."

* * *

În tonul lui Latimer se petrecuse o schimbare subtilă. Ochii lui rămaseseră aţintiţi afară, dar, într-un fel neştiut, el deveni conştient de atenţia concentrată cu care-l urmăreau cei doi. Uşor, fără să se oprească ca să răsufle, timbrul vocii lui se schimbă, silabele incantaţiei deveniră mai clare.

Theremon, surprins, se holbă la el. Cuvintele păreau aproape familiare. Era o modificare derutantă a accentului, a felului de a apăsa pe vocale ; nimic mai mult — şi cu toate astea, incantaţia era acum complet de neînţeles. Sheerin zîmbi, amuzat.

— A trecut la una din limbile vechi, probabil a celui de-al doilea ciclu tradiţional al lor. Ştii, asta a fost limba în care a fost scrisă iniţial *Cartea revelaţiilor.*

— N-are importanţă. Am auzit şi aşa destul.

Theremon îşi împinse scaunul şi-şi trecu prin păr mîinile care nu-i mai tremurau.

— Mă simt mult mai bine acum.

— Da ?

Sheerin nu părea prea surprins.

— Da. Adineauri mă cam apucase tremuriciul. Ascultîndu-te pe dumneata, cu gravitaţia dumitale... şi văzînd începutul eclipsei... era cît pe-aci s-o sfeclesc. Dar aşa ceva... şi îl indică dispreţuitor pe credinciosul cu barbă blondă... e tocmai ce obişnuia să-mi povestească doica mea. Toată viaţa mi-am bătut joc de astfel de lucruri. N-o să mă las speriat de ele tocmai *acum.*

Trase adînc aer în piept şi spuse, cu o veselie forţată :

— Dar pentru că vreau să-mi conserv minţile în stare de funcţionare, prefer să-mi întorc scaunul de la fereastră.

Sheerin comentă :

— Da, foarte bine, însă mai sănătos ar fi să nu vorbeşti aşa tare. Aton tocmai şi-a ridicat capul din cutia unde şi-l vîrîse şi, judecînd după privirea pe care ţi-a aruncat-o, la ora asta ar trebui să fii mort.

Theremon se strîmbă :

— Am uitat de bătrîn.

Cu mare grijă îşi întoarse scaunul de la fereastră, aruncă peste umăr o privire plină de repulsie şi zise :

— Adineauri mi-a trecut prin cap că trebuie, trebuie să existe o anume imunitate împotriva acestei nebunii provocate de Stele.

Psihologul nu-i răspunse imediat. Beta trecuse de zenit şi dreptunghiul de lumină sîngerie care conturase forma ferestrei pe podea ajunsese acum în poala lui. El privi meditativ culoarea crepusculară, apoi se aplecă şi se uită printre gene la soare. Felia de întuneric devorase mai mult de o treime din Beta. Sheerin se înfioră şi, cînd îşi ridică din nou obrazul rumen, acesta îşi mai pierduse din culoare. Îşi întoarse şi el scaunul, cu un zîmbet care aproape cerea iertare.

— Probabil că, în acest moment, două milioane de oameni se dau de ceasul morţii, în Saro, ca să adere la Cult, într-o gigantică redeşteptare a credinţei.

Apoi, ironic :

— Cultul are parte de o oră de popularitate fără precedent. Nu mă îndoiesc că o va exploata la maximum. Ce spuneai ?

— Asta spuneam — mă întrebam cum a reuşit Cultul să conserve de la un ciclu la altul *Cartea revelaţiilor*, şi, pentru numele Lagashului, cum a fost scrisă ea iniţial ? Trebuie să fi existat un fel de imunitate, fiindcă dacă toţi s-ar fi smintit, cine-ar mai fi scris Cartea ?

Sheerin se uită amărît la reporter.

— Ei, tinere, nu există nici un martor ocular care să-ţi răspundă la asta, dar avem totuşi unele indicii ale dracului de bune în legătură cu ce s-a întîmplat. Vezi dumneata, există trei feluri de oameni care ar putea rămîne relativ neafectaţi. În primul rînd cei — foarte puţin numeroşi — care nu văd deloc Stelele, orbii, sau cei care se îmbată de la începutul eclipsei şi rămîn aşa pînă la sfîrşit. Pe ăştia îi scoatem din cauză — fiindcă ei nu sînt cu adevărat martori. Apoi, copiii mai mici de şase ani, cărora lumea întreagă li se pare prea nouă şi prea stranie ca să fie înspăimîntaţi de Stele sau de Beznă. Pentru ei, acestea n-ar fi decît o surpriză în plus, într-o lume deja plină de surprize. Înţelegi cum vine treaba, nu-i aşa ?

Celălalt încuviinţă, puţin nesigur.

— Cred că da.

— În sfîrşit, sînt cei ale căror minţi sînt prea grosolan alcătuite ca să fie date cu totul peste cap. Ei bine, memoria în general efemeră a copiilor, combinată cu gîngăveala incoerentă şi confuză a troglodiţilor pe jumătate senili au format baza *Cărţii revelaţiilor*. Aşa că, în mod obiectiv,

ea s-a bazat în primul rînd pe mărturia celor mai puţin calificaţi să fie martori, copiii şi troglodiţii. Apoi a fost alterată prin editări şi reeditări succesive, de-a lungul ciclurilor ulterioare.

— Vrei să spui, îl întrerupse Theremon, că ei şi-au transmis cartea, de-a lungul ciclurilor, în felul în care vrem noi să transmitem mai departe secretul gravitaţiei ?

Sheerin ridică din umeri.

— Poate, dar nu modalitatea exactă în care au făcut-o e importantă. Au făcut-o, pur şi simplu. Ceea ce voiam să subliniez era faptul că, deşi bazată pe evenimente reale, cartea nu poate fi altceva decît o grămadă de fapte denaturate. De exemplu, să luăm experimentul cu găurile din acoperiş pe care l-au încercat Faro şi Yimot, cel care a eşuat...

— Da.

— Ştii de ce n-a re...

Se opri şi se ridică, alarmat, fiindcă Aton se apropia, cu faţa încremenită într-o expresie de consternare.

— Ce s-a întîmplat ?

* * *

Aton îl trase deoparte şi Sheerin îi simţi degetele crispîndu-se pe cotul său.

— Sst ! Nu aşa tare ! Aton vorbea încet şi chinuit. Tocmai mi-au telefonat din Ascunzătoare, pe linia secretă.

Sheerin se nelinişti.

— Au probleme ?

— Nu, *ei* n-au probleme. *Noi* avem. Aton accentuă pronumele. Adineauri s-au baricadat, şi pînă poimîine vor sta îngropaţi, aşa că ei sînt în siguranţă. Însă în oraş. Sheerin... în oraş se petrec lucruri groaznice. Nici nu-ţi poţi imagina... Vorbea cu dificultate.

— Ei ? întrebă nerăbdător Sheerin. Şi ce-i cu asta ? Nu-i decît începutul. De ce tremuri ? Apoi, bănuitor : nu te simţi bine ?

La această insinuare, mînia scînteie în ochii lui Aton, apoi se stinse şi neliniştea îi luă iarăşi locul.

— Nu înţelegi ? ! Cultiştii nu stau cu mîinile în sîn, ridică poporul ca să ne atace — le promit salvarea sufletelor, orice, numai să ne distrugă. Ce ne facem, Sheerin, ce ne facem ?

Absent, Sheerin îşi contemplă vreme îndelungată pan-

tofii. Apoi își șterse obrazul cu degetele și ridicînd capul, zise, cu asprime :

— Să *facem* ? Ce-i de făcut aici ? *Nimic*, asta facem ! Băieții știu ?

— Nu, bineînțeles că nu !

— Perfect. E mai bine așa, deocamdată. Cît mai avem pînă la eclipsa totală ?

— Mai puțin de o oră.

— Nu putem face nimic. Așteptăm, la noroc. Pînă să organizeze o gloată cu adevărat redutabilă o să treacă ceva timp și le va trebui și mai multă vreme ca să o aducă pînă aici. Sîntem la cinci mile bune de oraș...

Aruncă o privire pe fereastră, pînă departe, peste colinele unde parcelele de pămînt cultivat făceau loc îngrămădirilor de case albe din suburbiile orașului Saro. Metropola se profila neclar la orizont, în lumina tot mai scăzută a soarelui Beta.

Repetă, fără să se întoarcă :

— Le va lua multă vreme... Continuați să lucrați. Să sperăm că Bezna va veni înaintea lor...

Eclipsa tăia în două soarele, cu linia de separare ușor concavă înspre partea încă luminoasă. Ca și cum o pleoapă gigantică ar fi coborît oblic peste lumina lumii.

Murmurul stins din încăpere descrescu pentru el, pînă cînd nu mai percepu decît tăcerea apăsătoare a cîmpiilor de afară. Chiar și insectele păreau amuțite de groază. Lucurile se întunecau.

Sheerin tresări puternic cînd Theremon îl atinse, întrebîndu-l în șoaptă :

— S-a întîmplat ceva ?

— Hî ?... Nu. Întoarce-te la locul tău. Le stăm în drum.

Se strecurară spre colțul lor. Psihologul rămase multă vreme tăcut. Apoi, cu un gest brusc, își desfăcu gulerul cămășii, sucindu-și gîtul în fel și chip. Dar asta nu păru să-i ajute prea mult. Privi în sus.

— N-ai probleme cu respirația ? întrebă el.

Ziaristul făcu ochii mari și respiră de probă, lung, de două-trei ori.

— Nu, de ce ?

— Atunci presupun că m-am uitat prea mult pe fereastră. Bezna a început să pună stăpînire pe mine. Greutățile respiratorii sînt primele simptome ale crizei de claustrofobie.

Theremon mai trase o dată aer în piept.

— Ei, înseamnă că pe mine nu m-a apucat încă. Ia te uită, mai apare cineva.

* * *

Silueta lui Beenay se interpuse între lumină şi el. Sheerin îi aruncă o privire neliniştită şi bănuitoare.

— Salut, Beenay.

Astronomul îşi mută greutatea de pe un picior pe celălalt şi zîmbi stînjenit.

— Vă deranjează dacă mă aşez şi particip şi eu la discuţie ? Aparatele mele de fotografiat sînt pregătite şi pînă cînd vine Bezna n-am nimic de făcut.

Se opri o clipă şi-l privi pe cultist care, de vreun sfert de ceas, scosese din mînecă o carte mică, legată în piele, şi se cufundase în lectura ei.

— Şobolanul de colo n-a mai făcut pe nebunul, nu-i aşa ?

Sheerin încuviinţă. Îşi scosese pieptul în afară şi se încruntase din cauza efortului de a respira regulat.

— N-ai greutăţi cu respiraţia, Beenay ? întrebă.

Astronomul adulmecă aerul şi răspunse.

— Nu pare să fie aer închis aici.

— Atunci înseamnă că am eu un uşor atac de claustrofobie, se scuză Sheerin.

— Aha ! La mine se manifestă altfel. Am impresia că-mi intră ochii în cap. Lucrurile încep să-şi piardă contururile — nimic nu mai e limpede. Mai e şi frig, pe deasupra.

— O, da. Chiar că e frig. În privinţa asta, nici o iluzie.

Theremon făcu o grimasă :

— Degetele de la picioare le simt de parcă aş fi călătorit prin toată ţara cu o maşină frigorifică.

— Ce avem noi nevoie, acum, este să ne ţinem mintea ocupată. Îţi spuneam adineauri, Theremon, de ce a dat greş experimentul lui Faro cu găurile din acoperiş.

— Da, tocmai începuseşi...

Ziaristul îşi prinse un genunchi cu braţele şi-şi frecă obrazul de el.

— Aşa... Cum îţi spuneam, ei au fost induşi în eroare fiindcă au interpretat prea *literal Cartea revelaţiilor*. Probabil că nu are nici un sens să dai „Stelelor" o semnificaţie fizică. Ştiţi, în prezenţa Beznei totale, s-ar putea ca mintea noastră să găsească absolut necesar *să-şi creeze*

lumină. Adevăratele „Stele" ar putea fi, pur şi simplu, această iluzie a luminii.

— Cu alte cuvinte, comentă Theremon, vrei să spui că Stelele sînt *rezultatul* nebuniei şi nu una dintre cauzele ei. Atunci ce rost au fotografiile lui Beenay ?

— Să demonstreze că e vorba de o iluzie, poate. Sau ca să probeze exact contrariul, habar n-am. Şi pe urmă...

— Zău, oameni buni, mă bucur că aţi adus vorba de asta, îi întrerupse Beenay, care-şi trăsese mai aproape scaunul şi avea faţa însufleţită de un entuziasm subit. Îşi îngustă ochii şi ridică un deget.

— M-am tot gîndit la Stelele astea şi am ajuns la o concluzie destul de ingenioasă. Bineînţeles, nu e decît o vagă ipoteză şi nu încerc s-o avansez prea mult, dar interesantă cred că este. Vreţi s-o auziţi ?

Părea să ezite, dar Sheerin se lăsă pe spate şi-l încuraja.

— Dă-i drumul ! Te ascult.

— Ei, atunci să presupunem că în univers ar exista şi alţi sori... Se întrerupse, uşor încurcat. Vreau să spun, sori atît de îndepărtaţi încît sînt prea obscuri ca să poată fi observaţi. Îmi închipui că sună ca într-una din cărţile acelea fantastice.

— Nu neapărat. Totuşi... n-a fost exclusă posibilitatea asta prin faptul că, după Teoria Gravitaţiei, aceşti sori ar fi trebuit să-şi manifeste forţele de atracţie ?

— Nu şi în cazul cînd s-ar afla suficient de departe, replică Beenay, cu adevărat destul de departe — poate patru ani-lumină, poate mai mult. Atunci n-am fi niciodată în stare să percepem perturbaţiile, ar fi prea mici. Să zicem că ar exista o mulţime de astfel de sori la o asemenea distanţă ; o duzină, sau, poate, două.

Theremon fluieră admirativ :

— Tii, ce idee pentru un supliment de duminică ; clasa întîi ! Brrr... ! Două duzini de sori într-un univers de opt ani-lumină ! Asta ar face ca universul *nostru* să pară insignifiant. Cititorii ar înghiţi-o pe nemestecate.

— Nu e decît o ipoteză, zise Beenay, cu un zîmbet, dar înţelegeţi ideea... În timpul unei eclipse, aceste duzini de sori ar deveni vizibili, fiindcă n-ar mai exista nici o lumină *reală* care să-i estompeze. Din moment ce sînt atît de departe vor părea mici, ca nişte mărgele. Desigur, cultiştii vorbesc de milioane de stele, dar asta este probabil o exagerare. În univers nu există — pur şi sim-

plu nu există ! — loc pentru un milion de sori. În afară de cazul cînd ar fi îngrămădiți unul în altul...

Sheerin ascultase cu tot mai vădit interes.

— Să știi că ai dat de ceva aici, Beenay. Tocmai o exagerare a avut loc. Mințile noastre, cum probabil știi, nu pot percepe în mod direct numere mai mari decît cinci ; peste cinci există doar conceptul de „mulți". Dintr-un condei, o duzină s-ar transforma într-un milion. E o idee a naibii de bună !

* * *

— Ar mai fi o chestie nostimă, continuă Beenay. V-ați gîndit vreodată ce problemă simplă ar fi gravitația, cu condiția să avem un sistem suficient de simplu ? Să presupunem că ar exista un univers în care se află o planetă cu un singur soare. Planeta s-ar roti pe o orbită perfect eliptică, iar natura exactă a forței gravitaționale ar fi atît de evidentă, încît ar putea fi acceptată ca axiomă. Astronomii unei astfel de lumi ar descoperi probabil gravitația chiar mai înainte de a inventa telescopul. Simpla observație ar fi suficientă.

— Bine, dar, ar fi un astfel de sistem stabil din punct de vedere dinamic ? întrebă cu îndoială Sheerin.

— Desigur ! Eu îi spun „cazul unu plus unu". Posibilitatea lui a fost demonstrată matematic, dar implicațiile filozofice sînt cele care mă interesează pe mine.

— Da, cred că e plăcut să te gîndești la asta, admise Sheerin, așa, ca la o abstracție frumoasă, cum ar fi gazul perfect sau zero absolut.

— Bineînțeles, continuă Beenay, viața ar fi imposibilă pe o astfel de planetă. N-ar primi destulă căldură și lumină, iar dacă s-ar roti și în jurul său, ar fi întuneric total jumătate din timp. Nu te poți aștepta ca viața — dependentă în chip fundamental de lumină — să se dezvolte în astfel de condiții. În plus...

Sheerin sări în picioare și, răsturnîndu-și scaunul, îl întrerupse brutal pe Beenay.

— Aton a scos torțele !

Beenay făcu : „ha ?", se întoarse să vadă și el, apoi zîmbi cu gura pînă la urechi, ușurat.

Aton le căra în brațe — o jumătate de duzină de bețe lungi de aproape o jumătate de metru și groase de cîțiva

centimetri. Privi aspru, pe deasupra lor, la membrii personalului, adunaţi laolaltă.

— Toată lumea înapoi la lucru ! Sheerin, vino să mă ajuţi !

Psihologul se grăbi tropăind spre bătrîn şi amîndoi potriviră făcliile, una cîte una, în consolele de metal de pe ziduri, păstrînd o tăcere deplină.

Cu aerul cuiva care îndeplineşte momentul de apogeu al unui ritual, Sheerin scăpără un chibrit caraghios de mare, care se aprinse cu zgomot, şi îl trecu lui Aton ; acesta plimbă flăcăruia pe la capătul fiecărei torţe.

O vreme, flăcăruia neînsemnată păru să lingă fără nici un efect aparent vîrfurile, pînă cînd, cu o izbucnire bruscă, pîrîind, făcliile se aprinseră, aruncînd reflexe violente de lumină galbenă şi conturînd puternic faţa lui Aton. Cînd stinse chibritul, ovaţii spontane făcură să zăngăne ferestrele. Cincisprezece centimetri de torţă ardeau cu flacără pîlpîitoare !

Celelalte făclii fură aprinse metodic, pînă cînd şase lumini independente umplură partea din spate a încăperii cu reflexe gălbui. Nu era o lumină puternică ; cea mai anemică licărire de soare ar fi părut orbitoare pe lîngă ea. Flăcările pîlpîiau nebuneşte, creînd pe pereţi umbre contorsionate. Fumul pe care-l scoteau era groaznic, mirosea ca atunci cînd ai uitat mîncarea pe foc. Dar dădeau lumină. O lumină galbenă. Şi chiar şi lumina galbenă are ceva deosebit, după patru ore de lumină sumbră, sîngerie. Pînă şi Latimer îşi ridicase privirea din carte şi se uita, fascinat.

Sheerin se încălzea la torţa cea mai apropiată, neluînd în seamă funinginea care îi acoperea mîinile cu o pulbere fină, cenuşie, şi murmura în extaz :

— Minunat ! Minunat ! Nu mi-am dat seama niciodată, pînă acum, ce culoare frumoasă e galbenul.

Theremon privea însă suspicios făcliile. Strîmbă din nas la mirosul rînced şi spuse :

— Din ce sînt şmecheriile astea ?

— Lemn, îi răspunse Sheerin, laconic.

— Nu, nu. Asta nu e lemn pur şi simplu. Nu arde ca lemnul. Vîrful e ca de cărbune şi flacăra parcă izbucneşte din nimic.

— Tocmai asta-i frumuseţea. E un dispozitiv artificial de iluminat, într-adevăr eficient. Am făcut vreo cîteva sute, dar cele mai multe le-am dus, bineînţeles, în Ascun-

zătoare. Să vezi cum se face — se întoarse şi îşi şterse cu batista mîinile înnegrite — iei miez verde de trestie, îl usuci bine, lipeşti împreună mai multe miezuri şi le îmbibi cu grăsime animală. Apoi poţi să-i dai foc şi grăsimea va arde încet, puţin cîte puţin. Torţele vor ţine astfel aproape o jumătate de oră. Ingenios, ce părere ai ? Le-a inventat un tînăr de-al nostru, de la Universitatea Saro.

După agitaţia dinainte, încăperea domului se liniştise. Latimer îşi mutase scaunul chiar dedesubtul unei torţe şi continua să citească, mişcîndu-şi buzele în ritmul monoton al invocaţiei către Stele. Beenay se dusese din nou la aparatul său de fotografiat, şi Theremon profită de ocazie ca să mai adauge ceva la notele pentru articolul pe care urma să-l scrie a doua zi pentru „Cronica oraşului Saro" — ceea ce făcuse extrem de conştiincios în ultimele două ore, dar perfect inutil — după cum îşi dădea foarte bine seama. Luarea scrupuloasă de note ţinea însă mintea ocupată cu altceva decît cu faptul că cerul se colora treptat într-un purpuriu închis, oribil, ca o gigantică sfeclă proaspăt descojită, iar sclipirea de amuzament din ochii lui Sheerin arăta că înţelege subterfugiul.

Aerul părea să devină mai dens. Praful pătrundea în cameră ca o entitate palpabilă şi cercul tremurător de lumină gălbuie din jurul făcliilor se contura din ce în ce mai precis pe fundalul tot mai întunecat. Atmosfera încăperii era dominată de mirosul fumului şi nu se auzeau decît zgomotele ciudate — sfîrîituri, trosnete, piuituri — pe care le produceau torţele arzînd ; uneori, paşii uşori ai vreunui bărbat, înconjurînd pe vîrfuri masa la care lucra ; alteori, respiraţia profundă a cuiva, încercînd să-şi păstreze calmul, într-o lume care se cufunda în beznă.

Theremon fu primul care auzi zgomotul.

Nu era decît o senzaţie vagă de sunet, care ar fi trecut neobservată dacă n-ar fi fost tăcerea mormîntală. Reporterul sări în picioare şi-şi puse carneţelul de note în buzunar. Ascultă, ţinîndu-şi răsuflarea, apoi ezitînd îşi croi drum printre un solarscop şi aparatele de fotografiat ale lui Beenay şi se postă în faţa ferestrei.

— Sheerin !

Ţipătul lui sfîşîie tăcerea, dînd fiori tuturor. Înceată cu toţii lucrul, privindu-l. Psihologul fu lîngă el într-o clipă. Aton li se alătură. Chiar şi Yimot 70, de la înălţimea

scaunului său reglabil, aflat în fața vizorului solarscopului gigantic, se întoarse și privi în jos.

Afară, Beta nu mai era decît o fărîmă de soare, aruncînd o ultimă privire descurajată planetei Lagash.

La răsărit, în direcția orașului, orizontul se pierdea în neguri și drumul spre Saro nu mai era decît o linie roșie, mărginită pe ambele părți de suprafețe împădurite, ai căror copaci își pierduseră orice identitate, dizolvați într-o masă de umbră. Dar șoseaua era cea care le reținea atenția, fiindcă de-a lungul ei se ivea o altă masă întunecată, colcăitoare, infinit mai amenințătoare. Aton zbieră, cu voce spartă.

— Nebunii din oraș ! Au venit !

— Cît mai este pînă la Bezna totală ?

— Cincisprezece minute, dar... le trebuie doar cinci minute ca să ajungă aici.

— Nu-ți bate capul, pune-i pe oameni să continue lucrul. Îi reținem noi cumva. Locul ăsta e construit ca o fortăreață. Aton, fii atent la tînărul nostru cultist, pentru orice eventualitate. Theremon, vino cu mine.

* * *

Sheerin ieși, cu reporterul pe urmele lui. Scările se întindeau în spirale strînse înaintea lor, pierzîndu-se într-un cenușiu mohorît, rece și umed.

În graba lor, coborîseră douăzeci și cinci de metri pînă să-și dea seama că pîlpîitoarea lumină galbenă, ce ieșea prin ușa deschisă a domului, dispăruse. Bezna sumbră îi copleși din toate părțile.

Psihologul se opri, cu mîna durdulie încleștată la piept. Ochii îi ieșiră din orbite și spuse cu o voce, cu un fel de tuse seacă :

— Nu pot... să respir... du-te dumneata... jos, ... baricadează... toate... ușile...

Theremon coborî cîteva trepte, apoi se întoarse.

— Așteaptă ! Reziști un minut ?

Tremura și el. Aerul îi circula prin plămîni ca o melasă fierbinte și aproape că urlă, în panică, la gîndul de a coborî singur în întunericul de jos. La urma urmei, și lui îi era frică de întuneric.

— Stai aici, îi spuse repede lui Sheerin. Mă întorc într-o clipă.

Se năpusti în sus, urcînd cîte două trepte deodată, cu inima bătîndu-i în piept să se spargă — şi asta nu numai din cauza efortului. Năvăli în încăperea domului şi smulse o torţă din suport. Mirosea greţos şi fumul aproape îl orbea, dar el o strîngea ca şi cum ar fi vrut să nu se mai despartă de ea niciodată, şi flacăra se aplecă puternic, pîlpîind, cînd se precipită din nou pe scări.

Sheerin deschise ochii şi gemu cînd reporterul se aplecă asupra lui. Theremon îl zgîlţîi brutal.

— În regulă, vino-ţi în fire. Avem lumină.

Ţinea bine torţa şi îşi croi drum în jos, în mijlocul cercului protector de lumină, sprijinindu-l de cot pe psihologul încă şovăitor.

În încăperile de la parter mai exista încă puţină lumină şi Theremon simţi cum groaza îl părăseşte.

— Ţine ! spuse el, brusc, şi îi trecu torţa lui Sheerin. Poţi să-i auzi de partea cealaltă a uşii.

Îi puteau auzi, într-adevăr. Fragmente de strigăte guturale, răguşite, de neînţeles.

Dar Sheerin avea şi el dreptate : Observatorul *era* construit ca o fortăreaţă. Ridicat în secolul trecut, cînd stilul neo-gavottian era la apogeul urîţeniei, fusese proiectat mai curînd să fie solid şi durabil decît frumos. Ferestrele era protejate cu bare groase de fier, ancorate adînc în pervazul de beton. Pereţii erau din zidărie solidă, care ar fi rămas neclintită chiar şi la un cutremur, iar uşa principală era alcătuită din scînduri uriaşe de stejar, întărite cu fierărie în punctele strategice. Theremon trase zăvoarele, care alunecară cu zgomot în locaşurile lor.

La capătul celălalt al coridorului, Sheerin blestema descurajat.

Arătă încuietoarea forţată a uşii de serviciu.

— Probabil că pe aici a intrat Latimer.

— Fă ceva, pentru Dumnezeu, strigă nerăbdător Theremon. Ajută-mă să trag mobila aceea. Şi nu-mi tot băga făclia în ochi ! Fumul ăsta mă omoară.

Vorbind, propti uşa cu masa grea pe care o tîrîseră şi, în două minute construiră o baricadă care, dacă nu era frumoasă, avea în schimb meritul de a fi solidă.

Undeva, departe, ca prin vată, puteau auzi bătaia pumnilor în uşă ; dar ţipetele şi urletele de afară păreau ireale...

Gloata plecase din Saro avînd doar două lucruri în minte — salvarea, pe care să o obţină de la Cult, distrugînd Observatorul, şi panica demenţială, înspăimîntătoare. Nu avuseseră vreme să se gîndească la buldozere, sau la arme, ca să nu mai vorbim de vreun plan de bătaie. Veniseră la Observator pe jos şi-l asaltau cu mîinile goale.

Şi acum, cînd se aflau acolo, ultima scînteiere roşie — rubinie a soarelui Beta pîlpîia slab deasupra unei lumi căreia nu-i mai rămăsese decît teama ancestrală, de neînvins !

Theremon mormăi.

— Hai să ne întoarcem în dom.

* * *

Aici, singur Yimot mai rămăsese la locul său de la solarscop. Ceilalţi erau adunaţi în jurul aparatelor de fotografiat ale lui Beenay, care le dădea ultimele instrucţiuni, cu o voce răguşită, încordată.

— Să ne înţelegem... Vom fotografia Beta chiar înainte de eclipsa totală, apoi înlocuim plăcile. Asta înseamnă că rămîne cîte unul dintre voi la fiecare aparat. Ştiţi cu toţii... cum e cu... timpul de expunere...

Ceilalţi aprobară, cu un murmur emoţionat.

Beenay îşi trecu o mînă peste ochi.

— Mai ard torţele ? Bun, lăsaţi, le văd !

Se rezemă, crispat, de speteaza unui scaun.

— Ţineţi minte, nu... nu încer... nu încercaţi să faceţi fotografii artistice. Nu pierdeţi timpul, încercînd să prindeţi d-d-două stele în vizor. Una e suficientă. Şi... şi dacă simţiţi că o luaţi razna, *plecaţi dracului de lîngă aparat !*

În uşă, Sheerin îl rugă în şoaptă pe Theremon :

— Du-mă la Aton. Nu-l văd.

Ziaristul nu-i răspunse imediat. Siluetele vagi ale astronomilor tremurau şi se estompau, iar făcliile de deasupra capetelor lor nu mai erau decît nişte pete galbene.

— E întuneric, murmură el.

Sheerin bîjbîi, cu mîinile întinse.

— Aton ! Se poticni. Aton !

Theremon îl ajunse şi-l prinse de mînă.

— Aşteaptă, te duc eu.

De bine, de rău, reuşi să-şi croiască drum prin încăpere. Închise ochii, ca să se opună Beznei şi încercă să se împotrivească haosului care sta să-i explodeze în minte. Nimeni nu-i auzi şi nimeni nu le dădu atenţie. Sheerin se izbi de perete.

— Aton !

Psihologul simţi nişte mîini tremurătoare pipăindu-l, retrăgîndu-se, apoi o voce murmură :

— Tu eşti, Sheerin ?

— Aton !

Se strădui să respire normal.

— Nu-ţi face griji din cauza gloatei. N-o să poată pătrunde.

* * *

Latimer, cultistul, se ridică în picioare cu faţa schimonosită de disperare. Îşi dăduse cuvîntul de onoare, şi a-l încălca ar fi însemnat să-şi pună în primejdie sufletul nemuritor. Şi totuşi, acest jurămînt îi fusese smuls cu silnicie. Curînd vor apărea Stelele. Mai putea el să stea deoparte şi să îngăduie... şi totuşi, îşi dăduse cuvîntul.

Faţa lui Beenay era uşor congestionată în timp ce privea ultimele raze ale soarelui Beta, şi Latimer se decise dintr-odată cînd îl văzu că se apleacă peste aparat. De încordare, îşi înfipsese unghiile în carne. Cînd începu să alerge, se clătina ca un nebun. Nu vedea în faţă decît umbre ; pînă şi podeaua pe care călca i se părea imaterială. Şi apoi, cineva se prăbuşi asupra lui şi se trezi pe jos, cu nişte degete înfipte în beregată. Îşi adună genunchiul şi îşi lovi adversarul cu toată forţa disperării.

— Lasă-mă ! Dă-mi drumul sau te ucid !

Theremon ţipă sfîşietor şi bîgui orbit de durere.

— Şobolan mincinos !

Cînd ziaristul deveni din nou conştient de lucrurile care-l înconjurau, îl auzi pe Beenay mîrîind răguşit :

— L-am prins ! Treceţi la aparate, băieţi !

Apoi, ultimul fir de soare se subţie şi dispăru.

Theremon auzi suspinul reprimat al lui Beenay şi strigătul bizar al lui Sheerin, început ca un chicotit isteric şi terminat într-un fel de scîrţîit.

Apoi se lăsă o linişte bruscă, o tăcere stranie, mormîntală.

Strînsoarea lui Latimer slăbi, fără viaţă, moale. Theremon încercă să-i privească ochii şi-i văzu goi, uitîndu-se fix în sus, reflectînd sclipirea anemică a făcliilor. Văzu băşici de spumă pe buzele cultistului şi îi percepu scîncetul de animal înspăimîntat.

Se ridică într-o mînă, încet, fascinat, şi îşi întoarse privirile spre fereastra întunecată, de culoarea sîngelui închegat.

Prin ea străluceau *S t e l e l e !*

Şi nu cîteva sute de stele răzleţite pe cerul vreunei planete mărginaşe — căci planeta Lagash se afla în centrul unei gigantice aglomerări de aştri. Treizeci de mii de sori puternici îşi etalau splendoarea, tăindu-ţi răsuflarea, mai înspăimîntător de reci în nepăsarea lor împărătească decît vîntul tăios care bîntuia, înfrigurînd această lume îngheţată, mohorîtă.

Theremon se ridică clătinîndu-se în picioare, sufocat, cu toţi muşchii crispaţi într-o încordare terorizată, Frica pură, de neîndurat. Îşi ieşea din minţi, o ştia, şi undeva înlăuntrul său o rămăşiţă de raţiune se lupta cu tenebrele, încercînd să se împotrivească, să respingă valul implacabil de teroare neagră. Era oribil să înnebuneşti şi *să ştii* că înnebuneşti — să fii conştient că în cîteva minute nu vei mai fi decît o prezenţă *fizică* şi că întregul înţeles al realităţii va fi mort şi îngropat în beznă pentru tine.

Fiindcă Întunericul însemna nebunie — Beznă şi Răceală, Îngheţ şi Moarte. Pereţii strălucitori ai Universului se cutremurau şi fragmentele lor negre, înspăimîntătoare, se prăbuşeau peste el, gata să-l zdrobească, să-l şteargă de pe faţa pămîntului. Încercă să dea la o parte pe cineva care se tîra, în mîini şi genunchi, dar nu reuşi, poticnindu-se. Mîini avide îi căutară pe bîjbîite gîtul torturat, şi el şchiopătă dement spre torţe, a căror flacără îi copleşea viziunile de smintit.

— Lumină ! urlă el.

Undeva Aton plîngea, scîncind oribil, ca un copil înspăimîntat de moarte.

„Stelele... toate Stelele... şi noi nu le ştiam... N-am ştiut nimic... Credeam că şase stele sînt un Univers, sînt ceva, Stelele, nu le-am băgat în seamă, pentru totdeauna Beznă, şi totdeauna, totdeauna, şi pereţii se prăvălesc pe noi, şi noi n-am ştiut, noi n-am putut concepe şi nimic..."

Cineva încercă să se cațere pînă la o făclie, o apucă, dar aceasta căzu și se stinse.

În aceeași clipă, Stelele, indiferente în splendoarea lor înspăimîntătoare, părură să facă un salt brusc spre ei.

La orizont, în direcția orașului Saro, o lumină purpurie începu să crească, din ce în ce mai intensă

Dar nu era lumina vreunui soare.

Lunga noapte începuse din nou.

Cristian T. Popescu

ARCLANTIDA

De sute de ani, supraviețuitorii marilor dezastre povesteau că întîlniseră printre ruinele fumegînde un bătrîn înalt, îmbrăcat ca un cerșetor. Era orb, surd și mut bătrînul, și umbla călăuzit de un kangoch, alcătuirea aceea bolovănoasă, vineție, cu două capete solzoase și ochii acoperiți de pleoape cvadruple, despre care nimeni nu știa precis dacă e rațională sau nu. Nu se sinchisea de radiațiile ucigașe, se spunea chiar că nenumăratele doze mortale absorbite în decursul timpului îl făcuseră nemuritor.

Apărea totdeauna pe străzile orașului condamnat în seara dinaintea ultimei nopți. Locuitorii știau atunci că le-a mai rămas doar foarte puțin timp. Ciudat însă, prezența lui nu stîrnea panică : rămîneau cu toții să privească vrăjiți inuman de frumoasele acorduri ale orgii de lumină pe care bătrînul o purta atîrnată de gît. Mîinile lui ca niște rădăcini uscate mîngîiau clapele, și razele țîșneau, întîi verde, pe urmă roșu, pe urmă galben, pe urmă albastru și iarăși verde, alcătuind Cîntecul Morții pentru

---

Inginerul automatist Cristian Popescu s-a născut în 1956. Deși a frecventat mai multe cenacluri bucureștene și este un „îndrăgostit" de literatura științifico-fantastică, s-a apucat să scrie relativ tîrziu. Debutează în 1984 în revista clujană „Echinox" cu povestirea *Grădina de cenușă*, dovedind reale calități scriitoricești.

Povestirea *Arclantida* face parte dintr-un ciclu mai larg, intitulat *Noile hărți ale cerului*, și demonstrează convingător că în imensitatea cosmosului omul nu va întîlni zei ci, mai degrabă, semeni întru rațiune. *(M.B.)*

cei ca și morți. Călătorea cu orice astronavă i se ivea în cale și nici un căpitan nu îndrăznise vreodată să refuze să-l ia la bord.

. . . . . .

S-au scurs mai bine de două sute de ani de cînd comandorul Sarkhan a încercat, la început cu demnitate apoi de-a dreptul cu furie, să implînte drapelul confederat undeva în solul Arclantidei, cu singurul rezultat al frîngerii lăncii. Naivitatea tenace a demersului său anticipează și rezumă istoria ulterioară a planetoidului.

Numărul ipotezelor cu privire la originea numelui „Arclantida" — rostit, se pare, pentru prima dată de unul dintre locotenenții lui Sarkhan — este hilar și dezolant de mare. Cea mai largă audiență a cunoscut la un moment dat varianta lui Briss și Kahuga, care, pornind de la amănuntul că Lazina — parcă așa se numea locotenentul — își petrecuse copilăria pe Terra, au tras concluzia că ciudatul nume provine din fuziunea — în amintirile lui Lazina — a denumirilor celor două continente arhaice pămîntene Antarctica și Atlantida. Unul dintre ele era acoperit cu gheață — amănunt revelator avînd în vedere aspectul de sticlă lăptoasă al suprafeței Arclantidei —, iar celălalt era imaginar, amănunt tratat cu indiferență de Briss și Kahuga.

Cu tot peisajul straniu — șes alburiu nesfîrșit zvîcnind din cînd în cînd în imense explozii încremenite ce semănau cu clădiri, cu astronave sau cu munți —, cu tot peisajul straniu deci, planetoidul ar fi rămas probabil o însemnare neglijabilă pe o hartă cosmică, dacă obstinatul și solitarul comandor Sarkhan n-ar fi ținut atît de mult la ritualul desuet al înfigerii drapelului.

Încercările lor — cît de copilărești și pătrunse de o fragilă poezie a inconștienței par ele astăzi — au început cu excavatorul și au sfîrșit cu laserul de mare putere al navei. Nu s-au oprit decît cînd au murit trei oameni. Îndreptaseră laserul spre un zid aproape vertical, și din cauza incidenței quasinormale fasciculul reflectat total îi spulberase înainte de a pricepe ce se întîmplă.

În scurt timp, au sosit primii savanți : fizicieni, chimiști, specialiști în tehnologia materialelor, chiar și biologi mai curioși sau în trecere. S-a încercat totul : acizi, baze, corozivii cei mai diverși, foreze cu diamant, feluriți explozivi, lasere de puteri înspăimîntătoare. Pînă și ar-

rhenitul lichid, de curînd descoperit, care coroda platina ca pe o bucăţică de zahăr, se aduna pe solul albicios al Arclantidei în băltoace benigne, prozaice, după înlăturarea cărora nu se putea distinge nici măcar picoscopic vreo alterare. Cercetările erau mult îngreunate şi de imposibilitatea prelevării de eşantioane, fiind necesară deplasarea pe planetoid a tot felul de utilaje costisitoare şi dificil de manevrat.

După ce entuziasmul experimentatorilor a mai scăzut, au luat cuvîntul teoreticienii. „Din moment ce această substanţă — şi-au spus ei — e absolut inertă chimic şi nemodificabilă fizic, înseamnă că e vorba de o structură specială la nivel atomic sau chiar subatomic". Au apărut teorii noi, cîteva soldate şi cu premii Binobel, şi au fost readuse în obiectiv unele vechi, chiar milenare. Exemplul cel mai sugestiv în acest sens este dezgroparea şi reanimarea străvechiului model atomic al lui J. J. Thompson, care imagina atomul ca pe o sferă masivă încărcată pozitiv cu electronii răspîndiţi prin ea ca seminţele într-un pepene verde [1].

Spectrul teoretic era foarte larg : s-a mers de la afirmarea unei structuri diferite de cea atomică în care s-ar fi organizat particulele elementare, extinsă apoi la organizarea stranie a particulelor subelementare de tipul quarcilor şi pînă la plauzibil de nebunească ipoteză a lui Laurocks care presupunea că materia Arclantidei nu cunoştea decît forma continuă a existenţei — noţiunea de discret era considerată ca pur şi simplu lipsită de sens în acest caz. Iată deci prima încercare după milenii de a infirma cea mai de seamă conjectură a arhaicei filosofii eline, structura discretă a materiei.

„Dacă există ceva în Univers care să merite numele de atom, atunci acest ceva este Arclantida", au fost cuvintele lui Laurocks rostite la festivitatea de înmînare a premiului Binobel.

Latura speculativă a gîndirii umane găsise un teritoriu virgin şi generos de manifestare şi se concretiza în edificii spirituale care de care mai strălucitoare şi mai armonioase. Un singur lucru îi mîhnea pe cei premiaţi : în cîmpul vizual al picoscoapelor îndreptate spre sol, oricît ar fi crescut rezoluţia şi sensibilitatea, nu apărea decît albul nediferenţiat şi exasperant. Dar nu se neliniştiră : Hideki

[1] Fruct fabulos, simbol (adesea asimilat unei zeităţi) al Întoarcerii Vremurilor Apuse în mitologia terestră postatomică.

Yakawa aşteptase 12 ani pînă să descopere Powell mezonul prezis de el, Murray Gell-Mann o viaţă pînă la evidenţierea experimentală a quarcului. Au murit pe rînd, lipsiţi de bucuria unei confirmări experimentale, fie chiar vagă şi ezitantă, a teoriilor lor.

Filosofii, care stătuseră o vreme în expectativă, aşteptînd cu cinism ca ceilalţi să scoată castanele din foc pentru ei sau, şi mai bine, să-şi frîngă gîtul, au pornit la atac sfătoşi şi sarcastici pe coama confuză a tot felul de *ologii*. Utilizînd metodologii de analiză care de care mai riguroasă şi mai bine pusă la punct, au reuşit o performanţă rară, care necesită la drept vorbind un remarcabil efort intelectual : a spune totul despre nimic. Sistemele lor nu admiteau nici cea mai mică replică şi nu duceau nici la cea mai slabă convingere, sentinţă cu care Hume l-a etichetat pe Berkeley şi a cărei aplicabilitate se pare că este mult mai generală.

Arclantida ajunsese în epocă echivalentul nodului gordian, cu deosebirea că gestul stupid al lui Alexandru, ridicat în mod bizar de admiraţia buimacă a oamenilor la rangul de soluţie, era inoperant în cazul de faţă.

Între timp au sosit, gălăgioşi ca apocalipsul şi inevitabili ca moartea, primii turişti. Se spune că orice minune durează trei zile, nu este adevărat, orice minune durează pînă se editează primul ghid practic şi apare primul turist. Descindeau din navele de agrement, făceau cîţiva paşi, cădeau de cîteva ori (pe suprafaţa lisă a planetoidului era necesar un stil de mers foarte special, cu paşi tîrşiţi şi cu picioarele depărtate) şi se lăsau păgubaşi. Mai ciocăneau cu ceva în sol, scoteau exclamaţii cuviincioase de uimire, făceau cîteva fotografii de grup şi pe urmă, slavă domnului, plecau.

Cercetătorii îşi vedeau de treabă, cutreierînd îndîrjiţi întinderile albe. Şi strădania lor n-a fost zadarnică : într-o bună zi, specialistul în microscopie electronică şi picoscopie neutrinică Rutara ven Kaer a descoperit în centrul vastului platou din nordul excrescenţei fantasmagorice care amintea de Marea Catedrală din Benaria, o fisură circulară cu lăţimea de ordinul angströmilor şi avînd diametrul de exact 4 000 u.s.u (unităţi spaţiale universale).

Nu se ştie cine a rostit prima oară cuvîntul *poartă*. „O breşă în inexpugnabil ! Cine va deschide uşa ? !" clamau titlurile reporterilor. Declaraţiile lui Rutara ven Kaer erau înregistrate cu respect de presa de toate orientările ;

de pe vremea cînd ultimele ecuații ale lui Einstein cu privire la teoria unitară a cîmpului ocupau prima pagină a cotidianelor de mare tiraj nu mai avusese un om de știință o asemenea audiență.

„E cea mai importantă descoperire din istoria științei", afirma ven Kaer, compunîndu-și o mină preocupată și obosită, ca și cum întreaga greutate a respectivei științe ar fi apăsat pe umerii lui.

Găsiseră deci o poartă, sau cel puțin așa credeau, dar cum s-o deschidă ? Timp de cîteva decenii toată lumea se întrecu în a da soluții, problema căpătînd amploarea pe care o avusese pe vremuri căutarea perpetuumului mobile. Propunerile mergeau de la lipirea unei bucăți de fier pe suprafața discului, urmată de atragerea ei cu un magnet puternic (faptul că materia Arclantidei nu făcea priză cu nici un fel de adeziv era un supărător impediment pentru ingenioasa soluție), pînă la ideea de largă respirație a unui depanator de holovizoare care recomanda, avînd în vedere că poarta se găsea în apropierea polului Nord al planetei, rotirea axei Arclantidei cu 90° în planul meridian, încît cercul meridian care trecea prin poartă să devină ecuator, și mărirea vitezei de rotație pînă cînd forța centrifugă va smulge ușa din țîțîni (ideea n-a fost pusă în practică niciodată, mai ales că nu existau țîțînile).

Deci, soluțiile de tipul acesta aveau la bază postulatul „Ușa se deschide spre înafară", celelalte, care postulau contrariul nemeritînd să fie menționate, deoarece erau exclusiv soluții de forță, lipsite aproape total de fantezie,

Pe teoreticieni îi atîțase în mod deosebit cifra patru, reprezentînd mărimea diametrului porții în unități spațiale universale. Un academician de formație ultraclasicistă își aminti că Pitagora considera 4 ca Numărul Divin, baza numerelor, învestindu-l cu proprietăți supranaturale. Frumos, dar un experimentator de marcă, folosind metodele cele mai avansate de măsură, dovedi că diametrul avea 3,999999987 u.s.u., eveniment urmat de o vînătoare acerbă de zecimale exacte. Nu se știe cine a pus, totuși, capăt acestei pletore de speculații, sesizînd că cele 4 (sau 3,999... etc.) unități fălos intitulate universale sînt doar niște biete unități de măsură umane, care la o scară cu adevărat universală este extrem de probabil să nu însemne nimic, așa cum Galaxia, Metagalaxia, ba și Universul perceput sau chiar cel imaginat de oameni nu înseamnă nimic în fața Infinitului.

Comparaţia sugestivă şi sarcastică a lui Toder den Saar i-a făcut pe mulţi să strîmbe din nas. „Acest bulgăre alb şi impenetrabil, afirma impasibil biologul, este o prelungire, un avanpost al altei civilizaţii galactice infinit superioară nouă : pe vremuri, oceanele erau explorate cu nişte sfere de oţel numite batiscafuri, ei bine, noi sîntem peştii care mişună şi se izbesc cu botul de carcasa de oţel".

În tot acest timp, situaţia politică se deteriorase continuu. Pornită nu se ştie de unde, ideea că cel care va pătrunde în spatele porţii va fi stăpînul Galaxiei înfierbînta anumite minţi, şi incidentele din zona Porţii Stacojii (începuse să fie numită aşa din cauza cercului de vopsea cu care era marcată) între confederaţi şi trupele regale deveniseră frecvente.

Biserica, destul de reţinută un timp, mărginindu-se la aluzii mai mult sau mai puţin profetice, trecu la atac frontal. Presa reproducea cu frenezie declaraţiile înaltului cler, Arhiepiscopul Mangon de Benaria afirma cu milostivă agresivitate :

„Oamenii au cucerit mai întîi Luna, apoi Sistemul Solar, pe urmă alte şi alte sisteme stelare. În rătăcirea lor, ei cred că asta le dă dreptul să uite de Dumnezeu. Amarnic se vor căi pentru trufia lor nemăsurată, căci El e pretutindeni şi nicăieri, iar Cosmosul, de la materia difuză interstelară şi pînă la gigantele albastre, există prin atotputernica-I voinţă. Descoperirea Arclantidei şi a Porţii e un semn, primul semn, pentru cei ce şi-au întors faţa de la El şi au uitat că sînt doar pulbere stîrnită de paşii sublimi ai Domnului.

În van încercaţi cu ştiinţa voastră omenească să deschideţi Poarta. Cînd va veni timpul, ea se va deschide singură, şi mult bine va fi atunci pentru unii şi rău pentru alţii".

Se înfiinţară primele secte şi începură să sosească primii pelerini. Veneau din toate colţurile Galaxiei, înghesuiţi pînă la sufocare în calele marilor astronave de transport, hrănindu-se cu concentrate insipide, respirînd aerul regenerat o dată la săptămînă. Îşi părăsiseră planetele lor de baştină, unele mustind de viaţă sub un soare generos, altele cu greu transformate pentru a putea fi locuite de om, pentru solul monoton şi dur al Arclantidei, pentru cercul stacojiu din faţa pseudocatedralei din Benaria.

Cei mai fanatici stăteau zile în şir prosternaţi înaintea

cercului sacru, în rînduri strînse, rugîndu-se în tăcere. Uneori uitau să schimbe rezerva de oxigen, şi mureau scurt şi violent, sufocaţi sub privirile pline de dispreţ plictisit ale soldaţilor din cordoanele de pază. Unul dintre ei, un orb de pe Geuda, jura că în a şasea zi de rugăciune văzuse prin pereţii deveniţi brusc transparenţi ai catedralei făpturi înaripate, nespus de frumoase, zburînd sau mai degrabă plutind ca într-un acvariu imens. Fu declarat sfînt.

Războiul dintre Confederaţie şi Regat n-a izbucnit atunci (s-au înregistrat doar cîteva scurte şi sîngeroase ciocniri de tatonare), bineînţeles nu din considerente pacifiste, ci pentru simplul motiv că la curtea regală se considera mai potrivită o tactică de aşteptare şi supraveghere atentă, pîndind momentul deschiderii porţii de către confederaţi — dacă acest moment avea să vină vreodată.

Cu pelerinajul s-a sfîrşit atunci cînd patru sute de Soldaţi ai Domnului (cum se autointitulau), dispunînd de cele mai rapide nave ale momentului şi armament modern, au pus stăpînire pe Arclantida printr-o acţiune rapidă şi bine coordonată. Purtau imprimat pe căşti şi pe umărul costumelor un cerc stacojiu pe fond alb, simbolul Divinei Porţi.

„Solul Arclantidei este sacru", spunea Zangvarr, comandantul lor, în comunicatul transmis imediat după lovitură. „Nu vom mai îngădui ca albeaţa sa imaculată să fie întinată de necredincioşi şi tot felul de nechemaţi".

Unii istorici susţin că cei patru sute ar fi fost în solda confederaţilor, alţii, în a Regatului. Oricum, lichidarea lor într-o săptămînă de către o divizie mixtă de pedepsire, alcătuită atît din soldaţi federali cît şi regalişti, a dat naştere frumoasei legende, păstrată pînă în zilele noastre, a Cavalerilor Cercului Stacojiu.

Anii au trecut şi s-au făcut decenii, iar deceniile s-au făcut secole. Fără ca cineva să le-o impună, comandanţii au început să ocolească planetoidul impenetrabil. Nici un om n-a pătruns vreodată în spatele porţii, dacă nu punem la socoteală bizara poveste a Moşului Nenorocirilor, odinioară foarte populară printre oamenii spaţiului, aproape uitată astăzi.

Cînd „Betelgeuse" a fost nevoită să aterizeze forţat pe Arclantida, Moşul Nenorocirilor se afla la bord. Oamenii din echipaj îi priviseră zile de-a rîndul vrăjitele

simfonii colorate care vorbeau de moartea stelelor şi de flori veştejite, de amintirea oamenilor, de cosmos, de lumini şi de stînci cenuşii.

În timp ce echipajul muncea la remedierea avariei, Moşul s-a îndreptat, ţinînd de funie nelipsitul kangoch, spre ecluze. Nu l-au oprit decît ca să-i dea un costum de astronaut. Tradiţia cerea ca nimeni să nu încerce să-l abată pe Moşul Nenorocirilor din drumul ales de el.

O vreme l-au mai putut vedea înaintînd pe albul platoului, dus de mohorîtul kangoch de pe Nadalen, răspîndind în spaţiu dumnezeieştile succesiuni de culori. Apoi din cercul stacojiu aflat în mijlocul platoului a ţîşnit o coloană de lumină, albă la început, scindată imediat în nuanţe spectrale fără număr. Un dialog halucinant de culori a început între orga bătrînului şi cercul stacojiu. Unii spun că au mai apucat să-i vadă pe bătrîn şi pe kangoch păşind în cerc, apoi totul s-a stins ca şi cum n-ar fi fost.

...Dar aceasta nu e decît o legendă hrănită de arbitrara speranţă — înscrisă în memoria speciilor raţionale aflate pe o treaptă inferioară de înţelegere a Universului — că Arta poate învinge acolo unde Ştiinţa cedează, iar Arclantida e şi mai puţin decît o legendă, apropiindu-se astfel de statutul neglijat de Briss şi Kahuga al străvechiului continent imaginar pămîntean numit Antarctica.

Gerard Klein

SUB CENUȘI

Pentru a privi acest soare, îmi pun ochelarii de Timp. Lentilele obișnuite nu i-ar face față, nici filtrele polarizante. Iar în timp ce acest soare arde, celălalt, adevăratul, pare să pălească — nu mai este decît o lună, și deodată se șterge, disc invizibil ce se îneacă în cerul alb.

Pentru a privi acest soare în față, decupez timpul în lamele și aleg să nu exist decît în anumite dintre ele — și nu exist decît cîteva miliardimi din fiecare secundă. Trec prin fața luminii solare la fel ca eroul unui film de modă veche. Sînt și nu mai sînt. O succesiune de imagini. Pe care nu le percep. Nu mai mult decît distingeau spectatorii vechiului cinematograf fiecare din imaginile proiec-

---

Gerard Klein, cel cu care anticipația franceză avea să-și recîștige strălucirea de pe vremea lui Jules Verne, s-a născut în 1937.

De profesiune economist (expert al UNESCO în probleme de viitorologie), lucrează în ultima vreme la editura pariziană „Robert Laffont". Se ocupă, evident, de anticipație.

A debutat la 19 ani, devenind curînd „copilul minune" al anticipației franceze. *Gambitul stelelor* (1958), *Perlele timpului* (1958), *Timpul n-are miroș* (1963), *Un cîntec de piatră* (1966), *Seniorii războiului* (1971), *Legea talionului* (1973), *Istorii ca și cum* (1975) sînt cărți care i-au confirmat pe deplin acest renume.

G. Klein se dovedește obsedat de problema timpului, a nemuririi sau a controlului asupra timpului, precum și de aceea a destinului omenirii. El intră în categoria scriitorilor care, de la o carte la alta, aprofundează una și aceeași temă. Este și cazul povestirii *Sub cenuși*, aleasă pentru această antologie. Afirmînd o profundă încredere în destinul omului, G. Klein îi atribuie acestuia nobila misiune de a fi singura conștiință din Univers. *(M.B.)*

tate pe un ecran alb ca cerul. Știu cum funcționa. Există — exista — o sală de cinema în oraș, nu departe de aici. Curînd va trebui să mă hotărăsc să o curăț, cum am făcut deja cu cealaltă sală din cartierul din sud. A curăța. Veți afla mai tîrziu ce vreau să spun cu asta.

La început, cerul și pămîntul sînt negre.

Ferestrele în timp sînt prea strîmte ca să lase să treacă lumina necesară pentru a-mi impresiona retinele. Pe urmă, brusc, noul soare se naște — și este ca o creație a lumii — chiar înaintea distrugerii ei. Un punct albastru, apoi alb, în întunericul ce se împodobește deodată cu franjuri de roșu, care devorează tenebrele și crește. Și acest soare aruncă un revărsat de zori cenușiu asupra orașului. Îl trezește, imaginea se precizează, urcă, se conturează, la fel cum se întîmplă pe o placă fotografică de tip vechi cufundată într-o baie chimică adecvată. Alături de acest soare contururile se nimbează de o lumină granuloasă. De cealaltă parte, fațadele se luminează treptat, în timp ce detaliile se aplatizează, plutesc — fantome la suprafața lucrurilor — și se șterg, absorbind umbrele. Cenușiul cerului și al pereților devine ca de cretă, umbrele de pe sol se șterg. Atunci orașul, această parte a orașului în care mă aflu, îmi apare în toată splendoarea prin fantele timpului.

Și nimic nu mișcă. Este prea tîrziu. Seamănă cu o vitrină. Lumina tremură pe argint, oglindă de apă. Pe urmă, contururile, sub acest soare, se moaie, ca și cum căldura excesivă a băii chimice ar face să se lichefieze gelatina. Verticalele ezită, se ondulează, cad în ele însele. Uriașe lumînări plîng cu lacrimi de sticlă și metal. Apoi vine suflul acestui soare, umflă construcțiile ca pe niște bășici, pe cele din hipocentru, și seceră sau prăvălește pe cele plasate în calea vîntului. Din adîncul cutei mele temporale, aud un horcăit însoțit de trosnituri. Acest suflu brăzdează cu riduri solul, care seamănă cu o mare de cerneală. Acum, însoțesc prezentul o miime din fiecare secundă, apoi o sutime. O altă imagine urcă pe placa sensibilă a ceea ce nu mai poate purta numele de oraș, în afară poate doar de periferii, departe, unde aparențele cel puțin, protejate de privire prin distanțe, au supraviețuit. Aceasta îmi este imaginea cea mai familiară. Aceasta e imaginea în care îmi fac treaba.

Nu dura prea mult. Trei sau patru minute, cu toate că vîntul de întoarcere putea sufla ore întregi, sfîșiind

vălurile fragile ale fumului. Dar pentru mine durata n-are prea mult sens. Pot s-o dilat. Pot să urc pe cursul timpului, sau mai bine zis să aşez în alt sens micile fragmente de timp. O clipă, durînd o eternitate, pot să mă joc cu mine însumi. Din timpul real pot să extrag un număr infinit de eşantioane, şi să le aranjez după voie în timpul meu personal, atît de bine, încît aceste trei sau patru minute vor dura zile sau săptămîni, atît de bine, încît voi vedea oraşul desfăcîndu-se, grăunte cu grăunte. Doar în timpul Infernului nu voi putea pătrunde, acesta-i singurul lucru pe care nu-l pot face, pentru că chiar şi eu aş fi atunci distrus.

Cînd măresc imaginea, mi se întîmplă să întrevăd, umbră palidă sub lumina cenuşie, un locuitor al oraşului, rareori mai mulţi. Ştiu că sînt toţi acolo, cu milioanele, prizonieri ai strălucirii, şterşi de către ea, siluete albe, uneori imprimate de strălucire pe un fragment de perete negru. Ştiu, de asemenea, că ei viermuiesc înainte de clipa surprizei, de cealaltă parte a acestui perete de timp, pe care, din principiu, nu-l străbat niciodată. Şi ştiu că ei dorm, sub cenuşă, amestecaţi în cenuşă, cenuşă ei înşişi. Şi că e suficient să scormonesc cenuşile cu un deget de timp, să-i găsesc, să-i ating şi să-i readuc la viaţă. Aceasta este meseria mea. Pentru a-i găsi pe toţi, unul cîte unul, străbat oraşul mort, tăiat de o albie sinuoasă şi secată, care a fost cîndva un fluviu. Încă nu am trecut de el. De cealaltă parte, în nord, supravieţuieşte o colină decapitată. Mă întreb ce voi găsi cînd voi ajunge să scormonesc acolo...

* * *

Ei dorm. Aşteaptă, fără să ştie că eu vin să-i scot din uitare. Aşteaptă îngheţaţi, prinşi în această infimă lamă de timp pe care lumina acestui soare a tăiat-o şi a lustruit-o. Există, dar sînt încremeniţi de timp, şi eu trebuie să-i ajut să treacă pragul unul cîte unul. Aceasta-i sarcina mea.

Dificultatea constă în a-i înşfăca înainte ca frontul luminii să-i atingă şi să-i înghită. Puţin înainte, nu mai devreme. Căci trebuie să mă supun principiului eficienţei extreme. Trebuie, mergînd, să-i caut pe fiecare, să răscolesc cît mai puţin posibil sedimentul sensibil de timp, şi să evit să-mi recalc urma.

Idealul, pentru asta, este să-i reperez după un semn, aflat în acest viitor în care ei nu mai există şi care este

lipsit de oameni, în momentul în care timpul pare să se fi oprit, cînd nimic nu mişcă — poate, cel mult, cîteodată, o dîră de fum sau un nor de praf. Atunci, cînd unul îmi face semn, plonjez în timp şi mă duc să privesc în faţă acest soare. Evident, pentru a descifra semnele, explorez oraşul milimetru cu milimetru. Ajungi astfel să-ţi faci o idee ciudată despre lume. Acolo, jos, viaţa colcăitoare şi caldă, aici, deşertul şi dezolarea, iar între ele, o crustă de foc, o barieră mai arzătoare decît lava şi mai impalpabilă decît aerul, un fluviu de energie pură, ducînd cu sine, ca pe nişte fetuşi, grelele impurităţi ale particulelor. Ştiu că există stelele şi nemurirea, că există o eternitate de timpuri în ambele sensuri, o infinitate de eventualităţi — şi ajungi să nu mai vezi Universul decît ca pe o linie de foc ce-i separă pe vii de morţi. Am lucrat înainte şi pe alte şantiere, dar nici unul nu m-a impresionat ca cel de aici. Nicăieri n-am nimerit, ca aici, peste milioane de oameni morţi în aceeaşi secundă şi pe care trebuie să-i reînsufleţeşti, unul cîte unul, din aceeaşi secundă a unei fecundităţi inepuizabile, o adevărată mină, din care trebuie, cîteodată, să fie descîlciţi în ciorchini întregi. Uneori îmi spun că n-o să pot ajunge niciodată la capăt. Deşi pot spune că am, cu adevărat, eternitatea în faţa mea. Dar nicăieri n-am văzut atît de mulţi oameni inconştienţi de ceea ce s-a întîmplat cu ei. Cea mai mare parte dintre ei refuză pur şi simplu să creadă că au fost morţi. Pe celelalte şantiere, era mai simplu. Ciuma, sabia sau, pur şi simplu, vîrsta nu lovesc atît de repede încît victima să nu-şi dea seama că moare. Pe de altă parte, aici e mai vesel şi mai variat. Trezesc oameni de toate vîrstele, chiar copii ; nimic nu e mai trist decît să trebuiască să lucrezi în culisele unui cimitir pentru bătrîni. Aici, nimeni sau aproape nimeni nu intră în a doua viaţă sfîrşindu-şi strigătul de teroare sau urletul de suferinţă început în prima. Întotdeauna am susţinut că morţile fulgerătoare sînt cel mai uşor de transformat în viaţă.

* * *

Urme...

Aici, în colbul cartierelor, au mai rămas cîteva, uşor de citit pentru un ochi exersat. De exemplu, urma clară a unei mîini pe un pervaz calcinat. Dedesubt — praf şi cenuşă. Se află acolo cineva pe care nu-l cunosc încă. Un bărbat, o femeie ? Umbra unei mîini căreia nu-i cunosc

nici sexul, nici vîrsta și a cărei imagine cu trei degete a fost pictată delicat de penelul flăcării. Piatra mai arde încă. Cronometrul arată că distrugerea a avut loc în urmă cu trei ore, douăzeci și patru de minute, treisprezece secunde și 637 de mimi. N-o să vină nimeni aici, din echipele zise de salvare, în mai puțin de trei zile. De fapt, nu e nimeni aici pe care ele să-l mai poată ajuta cu echipamentul lor rudimentar. Am deci tot timpul. Nu e nici măcar nevoie să mă camuflez. Nimeni, aici, din acest timp, nu poate să mă vadă. Cu toate că se zice că, în pofida tuturor precauțiilor, unii dintre noi au fost zăriți la căpătîiul muribunzilor, iar aceste imprudențe ar fi dat naștere unui mit al morții ce vine să-și înșface ea însăși victimele. Nu e ciudat că rolul nostru a fost astfel transpus în legendă ?

Mai aproape de centru nu a rămas, bineînțeles, nici o urmă. Trebuie să urc în Timp și să-l curăț cu grijă, strat cu strat. Trebuie să intru în Infern și, la adăpostul vizierei mele temporale, să observ și să reperez corpurile cît mai pot fi recunoscute, spre a decide în cunoștință de cauză ordinea și momentele recuperării. E nevoie de maximă atenție, pentru a nu crea nici paradoxuri, nici tulburări pe cursul acestei istorii. Mi s-a povestit că odată, pe un asemenea șantier, s-a întîmplat ca, din greșeală, unul din colegii mei să trezească de două ori același mort. Paradoxul a fost de nerezolvat. Așa că există astăzi în Univers (fără îndoială în preajma unor stele extrem de îndepărtate între ele) două versiuni ale aceluiași om. Dar noi sîntem construiți să fim atît de prudenți, încît totul este, probabil, doar o poveste.

* * *

Urme...

Ar putea fi patru butoni de metal pe care strălucirea i-a topit în patru picături strălucitoare, înainte ca suflul să vină să le încrețească, patru meteoriți, patru asteroizi în derivă pe lava neagră, ar putea fi amprenta unei stofe, cadrilaj mărunt și șifonat, imprimat în grosimea unei sticle lăptoase, prăbușită în ea însăși, cu forme înmuiate, ar putea fi o mînă de carbon care, la adăpostul unui perete, revarsă o baltă de praf. Acest soare are asemenea momente de delicatețe. I s-a întîmplat chiar să cruțe o coafură.

Și ar mai fi un inel palid, pe cerul de cretă estompat,

desenat de acest soare cu perfecțiunea unei epure. Știu să citesc semnul. Un balon urca pe cer, venea să lovească peretele căruia acest soare i-a revelat dincolo de ciment scheletul de piatră și s-a volatilizat deodată sub mîngîierea strălucirii, nu înainte de a produce totuși o eclipsă derizorie și a lăsa pe perete un fel de semnătură, un cerc, un arc mai degrabă, nici măcar închis, ca o lună ajunsă la pătrar. Aici, în aer, sau în pulbere, cineva așteaptă. Trecutul cuiva, amintirea cuiva, gestul cuiva care lansase acest balon cînd soarele se trezise. Citind bine peretele, mai rămîn, poate, dedesubtul pătrarului de lună, două pete alungite, subțiri, ce ar putea fi două picioare adolescentine. Acest soare nu a căutat niciodată să fie un artist scrupulos.

Și cum sarcina mea este tocmai de a mă duce să-l caut pe acel cineva, plonjez.

Era o fetiță.

Era o fetiță. Zece ani și trei luni, cu o eroare probabilă de o săptămînă. Impuberă. Roșcată. Ten curat. Anatomic și fiziologic normală. Personalitate ușor perturbată. Fără nici un risc veritabil de sechele durabile, cel puțin după cum arată indiciile somatice. Umană. Doarme. E îmbrăcată cu o fustă plisată roșie și un pulover bleu. În picioare poartă sandale de culoarea pielii. La gît poartă un lănțișor de aur de care mai atîrnă încă veriga unui medalion pierdut. Pe arătătorul stîng, un inel de aluminiu împodobit cu o floare de plastic. O petală lipsește, alta e plesnită. Îi lipsesc doi dinți pe maxilarul inferior, dreapta. Alți doi sînt cariați. Aceste detalii vor fi rezolvate mai tîrziu.

Doarme. În timp ce doarme, mă gîndesc la ce îi voi spune. Nu pentru că aș ști cu adevărat, căci toate cazurile au fost prevăzute și, la drept vorbind, adaptările scenariului central sînt de mică importanță. Dar trebuie să uit ceea ce știu, și experiența, și să rostesc cuvintele ca și cum ar fi inventate pentru prima dată. Deoarece ea le va auzi pentru prima dată. Fiind ceea ce sînt, nu cunosc plictiseala.

O trezesc.

Deschide ochii. Mă vede ca un om îmbrăcat cu o bluză albă, cu părul argintiu. Percepe enclava ca pe o sală cu pereții vopsiți în alb. În spatele ei, o deschidere aparentă lasă să pătrundă o lumină albăstruie, filtrată printr-o perdea albă. Fereastra nu există. Perdeaua nu există.

Vopseaua de pe pereți nu există. Eu nu am părul argintiu. Nu port o bluză albă. Nu sînt un om — ea încă nu știe asta.

Mă privește și nu spune nimic. Nu îi este teamă. Nici măcar nu-i știu numele. Spun :

— Cum te cheamă ?

— Marie, spune ea. Marie-Hélène. Cine sînteți ?

Nu încearcă imediat să se ridice. Mă studiază.

— S-a întîmplat ceva, îi spun. Un accident.

Insistă.

— Cine sînteți ?

Se ridică și se așează pe marginea a ceea ce ei i se pare a fi un pat. Aș prefera să rămînă întinsă, dar anumite operațiuni nu se pot executa decît dacă subiectul este treaz. Înaintez încet spre ea, ca să nu coboare din pat. Atunci cînd va pune piciorul pe podea va vedea lucrurile așa cum sînt. Va trebui ca ea să le vadă așa cum sînt. Dar anumite lucruri, înainte, trebuie spuse. Spun :

— Marie-Hélène.

Ea mă fixează liniștită încă, deoarece bluza mea îi dă un sentiment de siguranță. Dacă ar fi fost mai mică cu trei sau patru ani, mi-aș fi pus o îmbrăcăminte de arlechin sau un costum de clovn.

— S-a petrecut un accident grav. Orașul a fost distrus. Întregul oraș.

— Și casa ?

Nu mă crede încă. În cadrul timpului subiectiv, ea nu a pierdut din vedere peretele casei lîngă care se juca cu mingea. N-a văzut peretele lepros calcinîndu-se, căzînd, prăbușindu-se în sine cu aproape întreaga-i înălțime, sub suflul acestui soare a cărui izbucnire gravase deja în carbon arcul incomplet al mingii ei și cei doi nori alungiți ai picioarelor ei adolescentine.

— Și casa ta, spun eu. Tot cartierul. Tot orașul.

Își revine. Ochii i se rotunjesc.

— Au fost morți ? întreabă.

— Nimeni n-a supraviețuit, spun.

— Claude ? întreabă ea.

— Cine-i Claude ?

— Fratele meu mai mic. Are șapte ani. Mă jucam cu el.

Reține că va trebui să mă duc să-l caut pe Claude într-un segment vecin. Mă mir că nu-l remarcasem. Dar ceturile timpului sînt atît de groase...

— Nimeni n-a supravieţuit, spun eu.

— Tata ? Mama ?

Repet : „Nimeni n-a supravieţuit".

Îi pîndesc reacţia. De asta va depinde totul. În jurul acestui moment va bascula întreaga ei existenţă. De-a lungul timpului, pe firul de miliarde de morţi şi de reînvieri, umanii au învăţat că nu există, împotriva tristeţii, suferinţei, disperării decît un singur remediu : adevărul. Iar atunci cînd oamenii mor, sînt totdeauna orfani de adevăr. Aş fi putut merge să caut sub cenuşi pe fratele, pe tatăl şi pe mama ei şi mulţimea de umbre care au escortat-o, din pîntecele ce a purtat-o pînă la momentul luminii. Dar ea va trebui să intre într-o altă lume. Va trebui să pătrundă într-un univers şi într-o viaţă în care aceste umbre nu i-ar mai fi altceva decît lanţuri grele, poveri ale trecutului. Timpul a fost sfărîmat. Nu pot nici pentru ea, nici pentru oricare altul să fac ca ceea ce a fost distrus să fie reconstituit, închizînd rana timpului. Tot ce pot face e s-o port pe cealaltă margine a faliei. S-o fac să treacă fluviul, cum se spune. După care, pentru ea nimic nu va mai fi vreodată la fel. Nimic nu trebuie să mai fie vreodată la fel. Dar trebuie să mă ajute, trebuie să accepte. Cei care nu acceptă, vor accepta pînă la urmă. Vor fi nevoiţi să moară din nou, să moară mereu, pînă cînd vor accepta prezentul, fisura, falia, rana timpului şi viitorul imprevizibil, indestructibil. N-aş vrea ca ea să moară din nou.

— Şi eu ? spune. Sînt aici, am fost salvată.

Ezită şi în acelaşi timp mă înfruntă. Nu atît pe mine, cît logica mea, adevărul pe care-l reprezint.

— Nimeni n-a supravieţuit, spun. Dar am venit să te caut.

— Atunci sînt moartă, spune.

— Acum trăieşti, spun eu. Respiri. Îţi auzi inima bătînd, mă vezi, mă auzi.

— Cine sînteţi ? spune ea şi, în acelaşi timp, se lasă să alunece pe pămînt, iar fusta îi dezvelește picioarele şi burta — pe care le are goale — pînă la buric, roşeşte şi îşi trage repede pliurile roşii, înainte încă de a fi atins solul. Apoi rămîne nemişcată, pălind, căci totul s-a schimbat în jurul ei, o paloare de cretă, în timp ce gura i se întredeschide şi sub toată pielea muşchii i se contractă şi un mic muşchi îi zvîcneşte pe gît, aproape de urechea dreaptă, şi e bine, pentru că a întrevăzut cealaltă parte a

faliei, celălalt mal al fluviului, la momentul potrivit, exact cînd trebuie — şi deja nimic nu mai e la fel —, după adevăr e rîndul realităţii să termine demonstraţia —, iar ea atinge celălalt ţărm şi nu-i mai rămîne decît să pună acolo picioarele şi să îl ia în stăpînire.

— Sînt un asistent, spun. Vocea mea e singura care a mai rămas la fel, dar, în timpul acesta, subtil, se schimbă deja, pentru ca mai tîrziu ea să nu şi-o amintească în nici un caz ca pe vocea unui uman. Toate se vor rezolva mai tîrziu, amintirile se vor aşeza fiecare la locul ei şi, printre ele, amintirea rolului pe care l-am jucat eu, a funcţiei pe care mi-am asumat-o.

— Ce vezi ? o întreb eu cu voce mai puternică. Trebuie ca ea să numească lucrurile. Trebuie ca teroarea să fie împrăştiată de cuvinte, ca ele să germineze din angoasă şi să o absoarbă, să o lumineze, să o ardă.

— Un adăpost, spune ea. Sîntem într-un adăpost. Maşini. Sub pămînt. Sîntem sub pămînt.

Întinde mîinile în faţă, schiţează un pas către mine şi încremeneşte.

— O maşină, ţipă ea. Sînteţi o maşină.

Suspină şi începe să plîngă. Se lasă să alunece pe pămînt, pe pămîntul moale şi umed al enclavei şi plînge cu sughiţuri.

— Sînt un asistent, spun. E adevărat, sînt o maşină. Ajut oamenii. Sînt aici pentru a te ajuta. Şi aici nu sîntem într-un adăpost. E o enclavă. Nu sîntem sub pămînt. Vino să vezi.

— Te urăsc, spune. Vreau să plec. Vreau să mă întorc acasă.

— Mă urăşti, spun. O să pleci. O să regăseşti un „acasă". Altundeva. Vino să vezi.

Nu o iau de braţ, n-o ating, aşa cum se aşteaptă. Mă duc pînă la fereastră şi trag perdeaua albă. E un gest puţin teatral şi inutil, într-un anume sens, căci perdeaua albă nu există, nici fereastra şi n-am făcut decît să înlocuiesc o imagine cu alta pe peretele enclavei. Dar aceste detalii nu au prea mare importanţă şi ele o ajută să vadă realitatea, sînt bune.

— Marie-Hélène, spun, vino să vezi.

Se ridică şi aleargă la fereastră. Ştiu că nu se mai teme de mine şi că mă vede deja ca pe o mare jucărie de metal lustruit şi flexibil. M-am străduit să semăn ideii

pe care ea şi-ar putea-o face despre viitor. *Ideii* pe care şi-ar putea-o face despre viitor.

Afară — dar aceasta nu e o fereastră şi nu există un afară — oraşul este în ruine, dar de fapt nu este, pentru că acest timp e pierdut, scurs, îngropat. Dar ea vede ruinele oraşului printr-o fereastră, trei ore şi cîteva minute după ce soarele a urcat pe cer. Şi ştie acum, fără a şti că ştie, că face parte din acest tablou imobil, că zace acolo, undeva, sub o bucată de perete prăbuşit şi ştie că trăieşte aici şi că priveşte. Spune :

— Totul e prăbuşit, sfărîmat.

Spun :

— Totul e distrus.

Ştiu că ea nu ştie ce înseamnă asta, că nu-şi va revedea, fără îndoială, niciodată sau, oricum, nu prea curînd, nici familia, nici prietenii, că nu-şi va mai regăsi vreodată casa, camera, jucăriile, dar începe în ea ceva care o desprinde de ceea ce nu mai e decît o amintire.

În depărtare, o pîlnie mărginită de un val de pămînt, apoi, dincoace de acest val care împiedică să se vadă fundul încă roşu al pîlniei, ca o esplanadă circulară, un inel de vid şi de pace pe care relieful natural al terenului îl crestează uşor. La suprafaţă, o peliculă de sticlă care se fisurează încă, pe măsură ce se răceşte. Dacă fereastra ar fi fost deschisă, s-ar fi auzit trosnetele seci, şuieratul vaporilor care urcă din pămîntul copt la suprafaţă, prin fisuri, un capac de sticlă, un capac de email, pus pe oala în care apa prizonieră a pămîntului clocoteşte şi, aici, în apropiere, a umflat în băşici monstruoase pelicula superficială, mai întunecată, mai murdară, brăzdată de zgîrieturi. Aici, acest soare nu a supt din prima clipă toată umezeala pămîntului. Apoi, încep ruinele. La început ele nu au mai mult de un centimetru înălţime. Abia dacă sînt vizibile. Aici a fost un oraş, dar chiar şi rădăcinile clădirilor sale au fost împrăştiate şi aceste ruine de un centimetru înălţime sînt ruinele ruinelor, căci în acest sector, destul de apropiat de centru, alte dezastre au devastat cîndva clădiri mai vechi, care reapar acum. Apoi ruinele încep să crească după o funcţie simplă, care desenează un cerc imens la scară umană, ca şi cum o masă ovoidală ar fi lovit în acest loc Pămîntul, lăsînd amprenta scobită şi exactă a conturului ei. Fereastra de la care privim este amplasată în acest decor într-un punct unde ruinele nu depăşesc înălţimea unui om. Imaginea are deci un caracter

paradoxal. Ea sugerează cu putere — dar fără îndoială Marie-Hélène nu a sesizat asta — că un edificiu a rămas intact în mijlocul cîmpului de ruine.

Bineînțeles, nimic nu mișcă. Centrul este la mai puțin de șapte kilometri de aici. Nu mai există nici o plantă, nici o insectă, decît poate, prin favoarea unei fisuri, vreun trib de microorganisme.

Spun :

— Totul este distrus ACUM. O bombă a căzut peste oraș. Una singură. Una mare de tot.

Ea nu mișcă. Fixează cu aviditate ruinele.

Mai spun :

— Există mîine. Un lung șir de zile. Și undeva, în viitor, oameni care au atins stelele. Ai văzut stelele ?

Înclină din cap :

— Noaptea. Nu prea des.

Spun :

— Sînt multe stele. Sînt mai multe stele decît oamenii care au trăit în acest oraș. Sînt mai multe stele decît toți oamenii care trăiesc în acest moment pe Pămînt. Sînt mai multe stele decît toți oamenii care au existat vreodată în toate epocile, de-a lungul tuturor generațiilor. Stele de toate formele și de toate mărimile și de toate culorile. În jurul multor stele se învîrtesc planete. Unele seamănă cu aceasta, cu Pămîntul, și pot fi locuite de oameni. Dar chiar planetele locuibile sînt mai numeroase decît toți oamenii din toate timpurile. Așa că cei din viitor, care călătoresc între stele, au hotărît să vină să-i caute pe toți umanii din toate generațiile care au trăit în toate secolele. Înțelegi ?

Se întoarse spre mine, spre ceea ce ea crede că sînt.

— Există oameni care călătoresc între stele, ca la televizor, și tu ești un robot și ai venit să mă cauți ca să mă duci pe o altă planetă pentru că o bombă a distrus casa și orașul meu.

Spun :

— Oarecum. Mai există timpul, dimensiunea timp. Toate acestea, oamenii care călătoresc între stele și care sînt prea puțini pentru a popula întregul Univers și care trimit mașini ca mine să caute umanii din trecut, toate acestea sînt în viitor. Peste mult, mult timp.

— Atunci voi fi bătrînă, spune ea.

Spun :

— Nu. Se poate călători în timp, așa cum mergi pe o stradă, așa cum poți călători între stele. Vrei să mergi în acest viitor, vrei să pleci către stele ?

— Voi avea o planetă numai a mea ?

— Vei putea să-ți alegi o planetă. Vrei să pleci ?

— Nu am bagaje, spune. Mi-ar trebui cîteva lucruri.

Apoi privește orașul și începe să plîngă. Aștept. Cînd începe să smiorcăie, îi dau o batistă de hîrtie. Și spun :

— Poți pleca cînd vrei.

— Mi-e teamă, spune ea privindu-mă. Există oameni acolo ? Nu voi cunoaște pe nimeni.

— Există oameni. Diferiți de toți cei pe care i-ai cunoscut. Te așteaptă.

— Călătoria nu e prea lungă ?

— Cît ai privi peste umăr, spun. Dacă ești gata, vino.

— Nu mă voi mai întoarce niciodată aici ?

— Nu, spun. Nu cred.

Privește încă o dată ruinele. Spune :

— De ce oamenii din viitor nu reconstruiesc orașul ? De ce n-au împiedicat bomba să explodeze ? Nu pot ?

— Ar putea, spun. Dar nu vor. Ei gîndesc că ceea ce a fost deja hotărît și făcut merită uitarea. Ei gîndesc că e mai bine să continui să lași în urma ta lucrurile vechi și uzate, decît să încerci să le peticești.

— Atunci de ce mai rămîi aici ?

— Pentru ceilalți, spun. Pentru oamenii ca tine. Îi caut și-i trimit în viitor.

— Unde-i cauți ?

— Sub cenuși, spun.

Ea ascultă un moment liniștea.

— Și nu ți-ar plăcea să mergi în stele ?

— Nu știu, mărturisesc. N-am fost niciodată. N-am fost făcut pentru asta. Locul meu e aici. Și acum.

Mă privește cu un aer de superioritate.

— Cred că nu ești prea isteț. Cred că de asta te-au lăsat aici. Doar oamenii inteligenți merg în stele.

— Poate, spun.

— Vreau să plec, spune ea brusc. Nu-mi place locul ăsta.

— Bine, spun.

Și trag perdeaua imaginară peste fereastra inexistentă.

* * *

O ușă se deschide, dreptunghi de lumină albă, foc rece : pragul anilor.

— E de ajuns să intri, spun eu, e de ajuns, ca să pătrunzi în viitor. Stelele sînt de partea cealaltă.

Şi cum ea ezită sau nu înţelege, uşa înaintează către ea şi o încadrează şi ea dispare ca şi cum s-ar fi evaporat în lumina acestui soare, fără să lase nici măcar umbra alungită şi dublă a picioarelor ei subţiri. Nu ştiu nici măcar teoretic ce se află dincolo de uşă. N-am fost niciodată acolo. S-ar putea ca, la urma urmei, să nu fie nimic. Memoria îmi spune că am fost asamblat acolo, dar memoria mea nu are nici un raport direct cu realitatea. Sînt aici. Îndeplinesc o sarcină care constă în a face anumite lucruri şi a spune anumite lucruri, îi trec pe oameni dincolo, dar nu mă aventurez niciodată pe malurile fluviului, pe marginile faliei temporale. Nu ştiu dacă toate lucrurile pe care le spun sînt adevărate. Nu ştiu dacă cei din viitor, care m-au conceput şi fabricat, au decis într-adevăr să populeze întregul Univers sau măcar infima parte pe care ar putea-o ocupa mobilizînd lanţul generaţiilor. S-ar putea ca ei să aibă pur şi simplu nevoie de mînă de lucru sau de soldaţi pentru un război infinit. Nu ştiu dacă îi mînă mila sau orgoliul. Sau altceva. Ştiu numai ceea ce cred, pentru că a fost înscris în mine.

Poate că fetiţa are dreptate. Poate că nu sînt prea deştept. Poate de asta continuu să fiu aici. Mă întreb dacă mi-ar plăcea totuşi să merg în stele.

Dar ştiu un lucru. Ştiu un lucru pe care nu i l-am spus fetiţei şi care face ca umanii să nu aibă nevoie de mine în viitor, în viitorul strălucitor de stele, un lucru care îi aşteaptă dincolo de uşă şi despre care nu le vorbesc niciodată copiilor. Nu-i nevoie. Ei ştiu că sînt nemuritori.

Între timp, ceea ce rămîne din oraş pare imobil. Dar e o iluzie. Cenuşile se aşează.

Altul. Patruzeci şi patru de ani, trei luni şi zece zile. Piele mai roz decît cea a unui nou născut. L-am tras puţin prea tîrziu. Stratul cornos de la suprafaţa pielii a avut timp să ardă şi poate chiar şi epiderma a fost puţin atinsă acolo unde nu era apărată de haine. Părul începuse de asemenea să ardă, şi genele şi sprîncenele. Şi pluteşte în jurul lui un miros de păr sau unghii calcinate. Uşor, dar insistent.

Nu-mi prea place. Nu sînt construit ca să pot avea asemenea emoţii, dar am tratat milioane de umani, toţi, asemănători, toţi diferiţi, şi pentru fiecare am văzut alte

zeci, care erau tot atîția gemeni, și ghicesc ce vor spune, cum vor reacționa, cum vor privi celălalt mal al vieții lor. Cei mai surprinși, poate, dar nu cei mai dificili sînt cei din Egipt, marii regi sau micii rentieri ai morții, cei care au adunat ban cu ban, au muncit sau au cucerit spre a-și oferi sub pămînt o reședință pe măsura mijloacelor lor, cei care și-au consacrat viața asigurării confortului în moarte. Ei nu sînt deloc mirați de situație. Ei știu că aveau să reînvie, chiar dacă n-o credeau, se simțiseră murind, cu bronzul ascuțit străpungîndu-le carnea adînc, rozîndu-i boala ori strangulați și arși. Sau focul. Sau apa invadînd cavernele corpului. Dar ceea ce nu înțeleg ei este cadrul, decorul, pentru că nu găsesc în juru-le o carte și o comoară, vasele de pămînt, colierele cu amulete, uleiul, grînele și mierea. Mi s-a întîmplat să fiu insultat, mi s-a spus jefuitor de morminte. Ei țin la proviziile făcute pentru călătorie.

Omul ăsta nu-mi place. Fața îi este prea slabă, ochii înfundați în orbite, gura-pungă. Țipa cînd l-am scos și mai țipă încă în liniștea enclavei. Dar prejudecățile mele nu trebuie să-mi influențeze cu nimic acțiunile. Așa sînt făcut.

Îl trezesc. Urlă.

— Unde ?

Se oprește.

— Îmi arde mîna, spune. Sînt în infern.

Își mîngîie încet, cu mîna dreaptă, stînga, pe care o ține ca și cum ar legăna-o.

— Mi-am văzut mîna arzînd, spune. Eram în infern. Am simțit flăcări pe față. Doctore, spune el privindu-mă, cum m-ați scos de-acolo ?

— N-ați fost în infern, spun. Ați asistat la începutul unei explozii termonucleare al cărei focar se găsea la mai puțin de paisprezece kilometri de dumneavoastră, la circa douăsprezece mii de metri înălțime. Am comis o mică eroare. V-am scos puțin prea tîrziu. Vă rog să mă iertați. Incidentul nu va avea nici o urmare. Am tratat deja acele părți ale pielii dumneavoastră care au fost superficial arse.

— Tu, tu, tu, începu el, m-ai scos de acolo, o bombă, cum ai făcut ? Unde erai ? Orașul trebuie să fie într-un hal fără de hal. Mulțumescu-ți, Doamne, că m-ai lăsat în viață...

Îl privesc drept în față și-i spun fără să mai aștept să-și coboare ochii :

— Sînteţi în viaţă, dar n-aţi supravieţuit. Oraşul unde şedeaţi la o masă de cafenea, în faţa unei băuturi dulci nealcoolizate, a fost distrus aproape în întregime. În momentul distrugerii eraţi mort. Şi nu ştiu nimic despre originea conflictului. Asta nu intră în atribuţiile mele.

— Glumeşti, spune. Vrei să spui că m-ai găsit şi m-ai reanimat, tot tacîmul, gură la gură, transfuzie, reanimare, cort de oxigen. Cunosc. Am făcut războiul. Unde sîntem acum ? Într-un adăpost ? Nici un risc de contaminare radioactivă ?

. — Regret, spun, că mă obligaţi să insist. Sînteţi mort. Eraţi mort. Într-un anume sens, rămîneţi mort pentru eternitate. Dar vi s-a oferit altă şansă. Într-un viitor, foarte îndepărtat de prezentul dumneavoastră obiectiv, descendenţii oamenilor au atins stelele şi în acelaşi timp, sau cam tot atunci, au găsit modalitatea de a se deplasa în timp, de a călători dintr-un mileniu într-altul, dintr-un an într-altul. Au hotărît să folosească această putere pentru a-i readuce la viaţă pe toţi oamenii. Nu sînt medic în sensul în care folosiţi dumneavoastră acest cuvînt. Am venit să vă caut, prin timp, exact în momentul care v-a precedat moartea. Şi, dacă vreţi, în cîteva secunde vă pot oferi accesul la un viitor foarte îndepărtat. Vă veţi putea alege acolo o lume după plac. Dar va trebui ca mai întîi să înţelegeţi ce înseamnă asta.

— Aşteaptă, spune el ridicîndu-se într-un cot şi aşezîndu-se mai bine pe masa de operaţie, nu prea pricep, cred că nu te-am urmărit prea bine, probabil şocul te-a tîmpit, îmi spui că eram mort şi m-ai înviat, asta-i ca-n catehism, ca la sfîrşitul vremurilor, cînd cei drepţi vor fi înviaţi, nu, toţi oamenii, iar drepţii vor merge în Paradis şi păcătoşii în Infern, dar nu semeni cu un înger, cîtuşi de puţin, şi nu ştiu dacă pot avea încredere în tine. M-ai tîrît într-un adăpost, ha, şi-ai început să vorbeşti aiurea, fiindcă sîntem încolţiţi aici ca nişte şobolani.

Se teme acum. Tace, fiindcă are gura uscată şi plămînii goi. Dacă maşina de delirat pe care o are în cap s-ar putea opri o clipă, dacă ar putea privi o secundă lucrurile aşa cum sînt, în jurul lui, ar înţelege. Dar nu poate. Aşa cum nu o pot face nici cea mai mare parte a umanilor, în afară de copii şi în afară de acel om, găsit mai demult aici, care, fără un cuvînt, s-a ridicat de pe pat, m-a privit şi a ieşit pe uşă, fără ezitare, dintr-o singură mişcare.

— Mai gîndiți-vă, spun cu o voce calmă, profesională. Nu exista în orașul în care vă găseați nici un adăpost care v-ar fi putut proteja de efectele unei explozii termonucleare la o distanță atît de mică. O știți prea bine. Toți umanii adulți pe care i-am tratat înaintea dumneavoastră o știau. E clar că locul în care vă găsiți nu e o pivniță. Practic, nici un fel de pivniță n-ar rezista la această distanță de hipocentru. Vă voi arăta starea orașului în care trăiați, la circa trei ore după momentul morții dumneavoastră.

Fac gestul de a trage perdeaua din fața ferestrei. El sare jos de pe masă. Mă îmbrînceşte fără să mă vadă. Crede că mă îmbrînceşte şi nici măcar nu se miră că n-a întîlnit nici o rezistență. Privește. Cu un gest mașinal își ridică pantalonii care începuseră să-i alunece.

— Doamne, dumnezeule, spune.

Răsuflă. Se dă înapoi.

— De acord, spune. De acord. Nu mai e nimic. Sînt fericit că n-aveam pe nimeni acolo. N-am familie. Doar mama, într-o căsuță la țară. Colegii, dar asta nu contează. Totuși, ticăloșii... Sper că n-au ajuns în Paradis. Sper că au primit o chelfăneală zdravănă. De acord, te cred. Am fost mort și acum am înviat, așa cum scrie în cartea cea mare. Dar, totuși, găsesc că nu ai nimic supranatural...

— N-am nimic supranatural, spun. V-am împiedicat să muriți și-acum vă voi trimite în viitor (unde sînteți așteptat) prin mijloace naturale, așa cum am făcut pentru milioane de ființe omenești înaintea dumneavoastră, fără discriminări de rasă, religie sau naționalitate. Dacă țineți să dați un nume acestui proces, numiți-l un proces științific. S-a scurs un timp enorm între fabricarea bombei care a pus capăt primei dumneavoastră vieți și descoperirea principiului care mi-a permis să vă caut sub cenuși. Dar în tot acest timp au fost folosite aceleași metode. Scopurile s-au modificat, poate, între timp, dar scopurile n-au prea mult de-a face cu știința.

Fac o pauză. Apoi îi spun :

— Îmi pare bine că n-aveți pe nimeni de plîns, în afară, fără îndoială, de mama dumneavoastră. Așa că va fi mai ușor. Așa ar fi trebuit să-și organizeze umanii prima viață, dacă ar fi știut, liberi și fără nici o legătură. Acum aveți eternitatea în fața dumneavoastră.

Se întoarce dintr-o zvîcnire, ca și cum l-aș fi lovit. Abia acum mă vede într-adevăr. Se albește. Gura i se

întredeschide, buzele încep să-i tremure. Are un aer jalnic şi monstruos. Aşa sînt adesea umanii în cursul primei vieţi, cînd se tem. Mă întreb ce vor deveni la capătul primului lor milion de ani.

Încearcă să răcnească :

— Eşti...

Inspiră cu greutate.

— ...o maşină. Un soi de... robot, de maşină. Eşti o porcărie de tinichea.

— Bineînţeles, spun, sînt o maşină. Umanii n-au timp de pierdut cu treburi de rutină. Ei îşi consacră existenţa, care nu are sfîrşit, vieţii şi creaţiei. Niciodată un uman nu face de două ori acelaşi gest. A doua oară îl lasă unei maşini.

— Nu vreau, spune el, nu vreau, nu vreau o lume, o viaţă dominată de maşini. Nu vreau să primesc ordine de la ele. Şi eu care te credeam un fel de înger, un trimis al lui Dumnezeu cel atotputernic, venit să mă ia şi să mă ducă să mă aşeze la dreapta lui...

Aştept. Spun :

— Trebuie să învăţaţi să priviţi realitatea în faţă. Maşinile au fost create de oameni pentru a-i servi pe oameni. Sînt la dispoziţia dumneavoastră. Acestea sînt condiţiile făgăduielii. Sudoarea frunţii vă va aparţine de acum înainte. N-o să trebuiască decît să fiţi dumneavoastră cel adevărat şi să trăiţi. Ştiu că va fi greu. Dar veţi avea eternitatea ca să vă obişnuiţi.

Îşi înghite saliva, repetă cuvîntul.

— Eternitatea.

— Bineînţeles. Cel care a scăpat o dată morţii n-o mai poate întîlni. Veţi trăi atîta timp cît va dura acest univers şi poate mai mult, deşi nu stă în putinţa mea să cunosc asemenea lucruri. Dacă vi s-ar întîmpla un accident, aţi fi automat decalat în timp. În plus, aveţi dreptul la tinereţea veşnică. Şi dacă trupul dumneavoastră prezintă vreo defecţiune ori nu vă place va fi modificat după cum veţi dori. Puteţi alege între a rămîne aşa cum sînteţi sau a deveni cu totul diferit, un peşte sau o pasăre sau o fiinţă care trăieşte în foc ori în spaţiu. Toate acestea vă aşteaptă.

Ridică un deget spre mine, ca pe o armă.

— Ştiu ce eşti, spune... Cum se zice ?... Satana... *Vade retro, Satana*... Eşti o creatură a Diavolului. Vrei să-mi răpeşti nemurirea sufletului, propunîndu-mi eternitatea

cărnii. M-ai împiedicat să mor ca să-mi închizi uşile Paradisului. Dumnezeule atotputernic, ajută-mă ! Sînt un martir, am fost ars de viu. Toată viaţa am fost bun şi pios şi-am suferit. Şi niciodată n-am cedat tentaţiei, cît de puţin... Cred în Dumnezeu şi în sfinţii săi şi în mîntuirea eternă. Pleacă, pleacă !

— Aţi suferit, spun. Ştiu asta. Aţi fost singur. V-aţi făcut o anumită idee despre lume şi viaţă. Acum nu mai e nevoie să suferiţi. Tot ceea ce oamenii timpului dumneavoastră şi ai trecutului dumneavoastră au putut visa vă este oferit. Luaţi. Vă aparţine.

— Nu te cred, spune. Eşti un trimis al Diavolului şi minţi. Ştiu bine că am întrezărit flăcările infernului. Acolo încerci să mă tîrăşti.

— Fiţi logic, spun. Flăcările pe care le-aţi văzut erau ale bombei. V-am smuls acestei morţi, acestui infern, dacă preferaţi, şi de ce-aş fi făcut-o dacă aş fi vrut să vă arunc din nou acolo ?

— Pentru a mă ispiti, pentru a-mi răpi sufletul meu nemuritor. Maşinile sînt emisarii Satanei. Sufletul meu curat... moartea, un moment dificil... purgatoriul poate... apoi fericirea veşnică a cerurilor.

Simt că treaba a pornit prost. Teoretic, aş putea să-l silesc, să-l adorm şi să-l expediez în viitor. Dar viitorul nu se interesează de acest gen de nebunie. Dacă i-ar fi fost bolnav corpul, l-aş fi putut vindeca. Dar corpul îi este sănătos, pe cît e posibil în această epocă. Bolnav îi este spiritul, şi doar un uman ar avea dreptul, dacă ar vrea, să retuşeze în harababura amintirilor acestui om ceea ce-l împiedică să treacă peste falie, să atingă celălalt mal. Practic, nu pot să-l silesc. Această neputinţă este construită în mine. Doar un uman sau el însuşi mi-ar putea ordona să o învinge. Şi, aici şi acum, el e singur.

Fac un ultim efort.

— Aş putea să vă arăt sufletul, spun. Nu este curat cum îl credeţi, deşi asta nu are nici o importanţă, şi nici măcar sens, după înţelegerea mea. Vreţi să vă arăt ce se găseşte în sufletul dumneavoastră ? Credeţi-mă, după propriile dumneavoastră criterii, n-aţi avea nici o şansă să atingeţi acest paradis. Aţi putea măcar să încercaţi să profitaţi de eternitate, spre a vă pune puţină ordine în coşmaruri. Vreţi să vă arăt sufletul ?

— Nu, nu, nu, geme el. Îmi ştiu sufletul curat şi

cinstit, îndepărtează cupa aceasta de buzele mele. Doamne, cruță-mă de această ispită... Tu îmi cunoști intențiile...

— Ascultați, spun, și ridic vocea pentru că el își acoperă urechile.

Cuvintele, vocea, sînt singurele cu care îmi e permis să-i ating pe umani, vocea și rațiunea sînt singurele arme ce mi-au fost date, deși, teoretic, aș putea stinge și aprinde stele, aș putea sufla peste flacăra acestui soare și aș putea frîna căderea secundelor și trimite fluviile înapoi la izvoare, singurele arme prin care pot face un uman să privească realitatea în față, căci un om nu se convinge cu forța ; asta umanii au învățat-o, au sfîrșit prin a o învăța de-a lungul miriadelor de ani de existență a speciei lor, și asta ne-au învățat și pe noi. Un om constrîns nu e un om, și nefiind un om nu are ce căuta în eternitate.

— Ascultați, eu sînt un luntraș, am asistat milioane de oameni în primele momente de dincoace de moarte. I-am ascultat și le cunosc credințele și, prin construcție, le respect, așa cum o respect și pe a dumneavoastră. Nu pot hotărî asupra obiectivității lor și chiar dacă aș putea, n-aș face-o, căci e treaba lor să hotărască. Dar le-am văzut credințele prăbușindu-se mai repede decît se împuținează munții în rîuri de nisip și am văzut oamenii schimbîndu-le de atîtea ori că, de-ați putea întrezări experiența pe care o am în această privință sau măcar a mia parte din ea, v-ați răzgîndi. Am văzut bărbați și femei a căror misiune era să răspîndească asemenea credințe. Dar niciodată nu erau aceleași ; și erau acolo lucruri care țineau de viața lor veche, care răspundeau unor nevoi pe care le resimțeau pentru că erau singuri, nefericiți, oprimați, sau trebuiau să găsească o justificare sentimentului lor de superioritate, sau pentru că știau că vor muri fără să fi trăit și nu se puteau resemna. Dar ajunși aici, așa cum sînteți dumneavoastră acum, toate aceste lucruri erau moarte, șterse, inutile. Nu mai aveți nimic de așteptat. Nici pedeapsă, nici răsplată. Sînteți aici. Sînteți dincoace. Sînteți în prezent.

Vocea îi tremură cînd spune :

— Îndrăznești să spui, crezi tu că nu am suflet nemuritor ?

— Nu știu nimic despre asta, spun. Nu sînt teolog. Nu cred că există o mașină-teolog. Să admitem că aveți un suflet nemuritor. De ce atunci ceea ce ar aștepta el n-ar fi de fapt sfîrșitul acestui Univers ? Închipuiți-vă că,

în lumea dumneavoastră, v-ați îmbolnăvit. Nu cred că ar fi interzis să fiți îngrijit spre a fi împiedicat să muriți.

Îmi spun în sine-mi că argumentul este slab : a fost folosit de prea multe ori. Știu deja că am pierdut.

— Asta nu-i, spune el, asta nu-i deloc același lucru. Aveam certitudinea că voi muri, acum mi-o iei, mi-o furi. Să nu mai fii, să nu mai suferi, să te pierzi la sînul Domnului. Mi-ai promis eternitatea, eternitatea materiei. N-ai nici un sentiment uman. O eternitate de mașină. Asta e. Turnată în metal și sticlă.

— Mașinile nu sînt nemuritoare, spun eu. Numai oamenii devin nemuritori.

Dar nu mă aude.

— Să alungi, să înlături mereu momentul liniștii. Oh, dacă mă forțezi, am să mă omor.

— Cred că sînteți bolnav, spun. De fapt, știu că sînteți bolnav. Dar nu pot face nimic. Înseși credințele dumneavoastră vă promit o suferință eternă dacă vă sinucideți ; și mai vorbiți de această intenție...

— E vina ta. De ce nu m-ai lăsat în pace ?

— În cuptorul acela ? Sub dogoarea bombei ?

— Să-mi trăiesc moartea ! spune el.

— Vreți într-adevăr asta ?

— E tot ce doresc mai mult pe lume, spune el. Dumnezeu va înțelege.

— Sînteți liber, spun. Veți suferi foarte puțin. Veți dispărea. Sînteți într-adevăr sigur că asta vreți ?

— Da, spune el. Vocea nu-i este fermă, ci încăpățînată.

— Mă mîhniți, spun eu. Funcția mea este să-i readuc pe oameni la viață. Nu să-i afund în uitare. Puteți să vă gîndiți. Puteți să vă gîndiți oricît. Aș putea să vă las pe o lume de tranzit tot timpul necesar. În limbajul dumneavoastră asta s-ar numi purgatoriu.

— Nu mă mai ispiti, spune el frîngîndu-și mîinile.

— Sînt dezolat, dar trebuie să vă mai întreb o dată. Asta-i regula. Vreți, într-adevăr, să vă duc înapoi de unde v-am luat ? Și acum ?

— E dorința mea cea mai scumpă, spune el. Vocea îi sună fals, fraza este împrumutată. A scos-o din stocul de formule gata făcute care-i umplu memoria. Fiindcă îi e teamă. Și crede în sinceritatea lui.

— Fie, spun. Adio.

* * *

Se întoarce la loc. În orașul care se topește sub atingerea acestui soare, în ciclul vieții și al morții. Își va privi o fracțiune de secundă moartea mergînd către el și poate că deja regretă, poate că în el s-a aprins o lumină care l-a făcut să înțeleagă, în sfîrșit. E prea tîrziu și nu e prea tîrziu. Totul e scris. Într-o zi, dacă termenul are sens, voi merge — altul va merge — să-l regăsească. Undeva în adîncul omului există însă ceva ce ignoră timpul, iar experiența morții inutile poate urca pe firul vieții acestui om, fără știrea lui, putînd astfel atinge irevocabil punctul unde așteptarea morții a stins speranța vieții.

Așa sînt umanii. Nu e prima dată. Există în ei, în unii dintre ei, care au trăit în anumite condiții, căci oamenii înșiși sînt aserviți mediului lor, o teribilă dorință de distrugere. Știu mai multe despre acest subiect decît aproape toți oamenii care nu și-au trăit decît prima viață. Știu că poartă în ei o umbră și că această umbră le ascunde prezentul și îi împinge spre viitor, și că ei nu se pot împiedica să-și lase spiritul să alerge pînă la imaginea sfîrșitului lor și că toată viața își respiră mireasma morții și rămîn în așteptare. Și cunosc o parte din secretul lor. Această umbră e celălalt. Această umbră e tot ce ei ascund din teama de a displăcea celuilalt, e tot ce resimt din ideea de celălalt, e tot ce visează ei să împrumute de la celălalt. Nu pot trăi unul fără celălalt, și celălalt îi devoră. Contactul oamenilor nu e bun pentru om. Aleargă prin secunde, fugind de ceea ce poartă cu ei... Și asta-i ceea ce trebuie să lase aici, umbra care-i împinge către moarte, și minciunile pe care le inventează pentru a suporta chinul surd al fricii. Trebuie să le lase aici.

Oamenii nu mor. Începînd de aici, nu mai mor. Și nimic, și nimeni — nici măcar un om — n-ar putea suporta să-și aștepte moartea, să poarte umbra în el, de-a lungul eternității.

Între timp, vă pot povesti ceva.

Există o mașină care umblă peste tot în lume, spunînd : „La dracu' cu oamenii, îi reînvie numai ca să se c... Utilizarea acestei metafore scatologice nu este cam neobișnuită pentru o mașină ?

* * *

Înainte de a se prăbuși, orașul este un munte fisurat, cariat de milioane de alveole, schelet de piatră, colonie de

polipi emigrați din mare. Cunosc culoarele închise de uși și pereții angulari. Pesemne că oamenii au țîșnit din pămînt, pentru că aproape la toți pare să le fi plăcut să-și îndese pămînt peste creștete. Fiecare fisură, cea mai mică gaură este populată. Limita rezervată în acest timp unui om este o cameră. Altădată era altfel. Unii își locuiau doar corpul. Aveau doar pereți, nu și oglinzi, ca și cum fragilitatea locuințelor lor i-ar fi apăsat.

Ceea ce acest soare șterge îi lasă, în sfîrșit, goi.

Amestecați unul cu altul, prinși unul într-altul, a trebuit să-i readuc împreună. Se mai întîmplă. Oamenii pot muri în timpul oricărui act. I-am desprins, i-am lungit unul lîngă celălalt și i-am separat, deși se ating încă.

Bărbatul deschide ochii, mă privește și întreabă :

— Ce se întîmplă ?

— S-a întîmplat, răspund eu, apăsînd pe primul fonem, încît să priceapă. Aș putea să-i arăt orașul, ce-a mai rămas din oraș. Dar e prea devreme. Și nu e necesar. Își amintește de strălucirea întrevăzută înainte ca frontul de lumină să-l atingă și de pereții deveniți transparenți sub razele acestui soare. Și e inteligent.

— Și n-am murit ?

O notă de neîncredere în vocea lui.

— Moartea nu există, spun. E mai bine să acceptați această idee. Sînteți și nu sînteți morți. Ar trebui să spun că erați morți și nu mai sînteți. Dar ar fi fals. Așa cum sînteți, n-ați fost niciodată morți.

Își examinează cu atenție mîinile.

— Sînt chiar viu.

Nu este o întrebare, ci o constatare. Își așează mîna pe șoldul femeii. Și constată că ea doarme adînc. Mă privește din nou.

— Ne-ați salvat, spune.

— Am venit să vă caut. Acolo unde erați. Așa cum erați. Puțin înainte. Își duce mîna la sex, instinctiv, acoperindu-și-l. Se înroșește.

— Tocmai făceam..., spune el.

Ezită, pare mai mult surprins decît stingherit. Iau o figură neutră, un ton neutru. Știu că oamenii acestei epoci respectă, în general, o întreagă gamă de ritualuri complexe și interdicții subtile privitor la ceea ce este legat de intimitatea lor. Cel puțin față de un străin.

— Ar trebui s-o trezești, spun. E mai bine s-o faci chiar tu. Ajunge un gest.

— Aşteaptă. Trebuie mai întîi să înţeleg.

Există o nuanţă de autoritate în vocea lui. Simt că, în mod confuz, el ştie ce sînt.

— Oraşul. N-a rămas nimic din el ?

— A rămas pămîntul, spun. Fundaţiile. Şi deasupra fundaţiilor, cenuşile. Dar din oraşul pe care-l ştiai, nu, n-a mai rămas nimic.

Inspiră adînc. Ştiu că a venit momentul neîncrederii. Şi, de asemenea, momentul cînd începe să creadă într-adevăr în ceea ce s-a întîmplat, că e viu, că oraşul e distrus, că războiul a avut loc.

— De unde vii ? întreabă.

Răspund simplu :

— Din prezent. Fiindcă mă adresez lui, nu-i pot răspunde altfel. Pentru mine, sub rezerva cîtorva limite obiective, nu contează cînd este prezentul. La fel pentru el, care nu este un om obişnuit. Dar rareori pînă acum am îndrăznit să răspund atît de direct întrebărilor unui om. Asta face misiunea mea şi mai interesantă. Fiecare om este diferit.

— Şi cum te deplasezi ? întreabă el.

M-a surprins. Nu atît întrebarea, cît tonul. Umanii nu ne pot surprinde decît cu lucrurile prin care noi sîntem radical diferiţi de ei. Ei nu sînt numai diferiţi. Ei pot fi imprevizibili. Asta este. Asta e contrariul unei maşini. Ei nu calculează. Ei reacţionează în funcţie de situaţie.

Spun :

— În timp.

Tace. Aşteaptă. Lasă tăcerea să ia forma unei întrebări. Simt că va trebui să-i consacru mult timp, să-i vorbesc îndelung. Nu asta are importanţă. Dar lucrurile sînt întotdeauna mai dificile cu oamenii inteligenţi ai acestor epoci. Trebuie să-i conving.

— Vin din viitor, spun. Vin dintr-un viitor foarte îndepărtat, unde ştim să călătorim între stele şi să reaşezăm timpul. Meseria mea este aceea de a smulge în chiar secunda morţii lor pe toţi umanii care au trăit şi de a-i trimite în acest viitor, spre a găsi acolo lumea pe care o doresc.

Pare interesat.

— Improbabil şi logic, spune el. E posibil. Dacă vreodată oamenii vor avea puterea de a face să reînvie toţi morţii, o vor face. Chiar dacă ar fi numai din curiozitate. Şi presupun că, văzută dintr-o eră atît de depărtată,

diferența între amici și inamici nu mai are nici un sens. Și sînt recuperați cu toții. Dar la ce bun ? Pentru a cîștiga cîțiva ani.

— Nu, spun, sigur de mine. Oamenii nu mai mor.

Rîde, se așează pe marginea mesei.

— Nemuritor. Nu-i rău. Dar spune-mi, trebuie să fim o mulțime acolo, dacă nu uiți pe nimeni.

— Ei au străbătut Universul și l-au găsit vast. Și s-au gîndit că, pentru a-l umple, toată omenirea n-ar fi de ajuns.

— Și nu-i nimeni acolo sus ? Nici un prim ocupant ? Nici o concurență ?

— Asta nu mai e de competența mea, spun, cu umilință. Veți vedea singur ce-i acolo. Dar pot să vă asigur că nu spațiul lipsește.

Șuieră încetișor printre dinți. Se scarpină pe coapsă.

— Aș vrea să te văd așa cum ești, spune. Mă îndoiesc că semeni într-adevăr cu un bătrîn medic de familie.

Spun :

— E ușor.

Mă vede așa cum sînt. Nu e înspăimîntat. Poate puțin mirat. Nu mă vede așa cum sînt într-adevăr. Nu poate. Dar nici nu-i ascund nimic. Nu-i nevoie.

— Altceva nu înțeleg. Cum ai făcut pentru a ne reanima ? Cred că nu mai rămăsese mare lucru din noi.

— E simplu, spun. Plonjez în timp și pescuiesc corpurile puțin înainte de a muri.

— De ce nu și mai înainte ? De ce nu atunci cînd sînt la apogeul vieții lor ?

— Pentru că ar lăsa un gol, spun. Și acest gol ar submina timpul. S-ar prăbuși asupra lui însuși ca un teren împînzit de galerii.

În ce privește celălalt motiv, tac. Ei trebuie să-și ducă viețile pînă la capăt, pentru că aceste vieți le aparțin. Dar asta îi scapă încă.

— Pricep, spune. Reflectează. Dar chiar și înlăturînd toate aceste corpuri moarte, lași un gol în timp. Atunci cînd trăiam, exista o profesiune care consta în a îngropa corpurile.

Așa sînt umanii. Recepționează ca și noi. Cîteodată.

— Las în loc o copie, spun. O copie exactă. Aproape la moleculă. Trebuie să fie foarte minuțioasă, deși pînă acum n-am avut probleme.

El frămîntă toate acestea în minte.

— Şi răniţii, senilii, toţi cei care crapă de cancer sau infarct, de ciumă sau lepră, sau de arsura napalmului, cei zdrobiţi, înecaţi, asfixiaţi, intoxicaţi, şi pe ăştia-i pescuieşti şi-i trimiţi să se plimbe prin preriile galactice ale măreţului viitor ?

— Exact, spun. Îi repar şi nu vor mai muri niciodată.

Cu pumnii strînşi îşi loveşte genunchii.

— Am avut baftă, spune. A naibii baftă. În condiţiile astea, e mai bine să crăpi de tînăr. Să trăieşti războaiele ! Ce oroare, Doamne ! Ce oroare trebuie să fie... Îmi închipui ce frumos e măreţul viitor. Un azil de boşorogi care nu mai termină de murit...

Îmi închipui ce vede. Ştiu ce vede, pentru că toţi umanii pe care i-am trezit au lăsat în mine o urmă şi, deşi diferit de ei, am devenit, în parte, ca ei şi sînt impregnat de temerile şi dorinţele lor. Cunosc teama de moarte ca şi cum aş putea muri. Cunosc dorinţa de dragoste ca şi cum aş putea face dragoste. Cunosc spaima de a te desface, de a te dezagrega, fiecare secvenţă de timp erodînd — pînă devine un grăunte de nisip — fragila şi încăpăţînata materie a aparenţei şi a memoriei şi teama, redusă, la a trăi în regret. Ştiu ce vede. Un univers bîntuit de bătrîni, imense cohorte cărunte bîjbîind pe sub cerurile vaste şi indiferente. Un univers-azil. Umanitatea care nu mai sfîrşeşte de tremurat, de tuşit, de scuipat, agitîndu-se pe corzile debile ale membrelor strîmbe, tîrîndu-se spre nicăieri, ştirbi şi cheli, cu pielea zbîrcită şi flască, într-un nesfîrşit sorb de amintiri. Îi vede pe amputaţi, pe diformi, pe estropiaţi menţinuţi intacţi în eprubetele prezentului etern. Stelele stingîndu-se şi oamenii agonizînd în noaptea luminii lor moarte.

Spun :

— Nu. Ei ştiu, acolo, să anuleze efectul anilor. Să înnoade ceea ce a fost deznodat. Să regenereze ceea ce a degenerat. Să redea ceea ce a fost pierdut. Un bătrîn poate deveni copil, aşa cum un copil poate deveni adult.

— Interesant, spune. Dar nu vreau să redevin copil.

— Nu-i nevoie. Fiecare îşi alege perioada din viaţă care-i convine. Puţini aleg copilăria.

— Fie, spune el. Admit că s-ar putea învinge local entropia, că s-ar putea face ca celulele să se reproducă, să regenereze, că s-ar putea face să crească la loc un membru. Şopîrlele au reuşit asta de milioane de ani, iar noi nu eram departe. Dar celulele nervoase ? Din cîte ştiu,

un om, trecut de copilărie, pierde în fiecare zi zeci de mii. Asta îl şi omoară, de fapt, pînă la urmă.

— Pot fi învăţate să se divizeze, ca şi celelalte.

— Şi memoria ?

— Uitarea e oare chiar atît de nefolositoare ?

Rîde.

— Nu. Mă gîndeam la altceva. Să admitem că aş deveni nemuritor, aşa cum pretinzi. În acest moment, am amintirile mele. Absurde sau esenţiale, măsurate de senzorii conştiinţei mele. Sînt ceea ce sînt amintirile mele. Dar într-o sută, într-o mie, într-un milion de ani, dacă voi trăi atît, voi acumula mai multă experienţă decît îmi va încăpea în ţeastă. Nu voi mai putea învăţa nimic. Voi fi blocat în trecut, prizonier al memoriei mele, într-un anume fel mort, un mort ambulant, dacă vrei, dar mumificat, iar ochii mei vor vedea mereu ziua de ieri într-o lume care se schimbă, se va schimba mereu. Îmi oferi propriul meu craniu drept mormînt ? Scobitura palmelor mele e destul de adîncă pentru a cuprinde marea ?

Adăugă, cu un aer de sfidare :

— Sau aţi inventat poate şi o radieră pentru amintiri ? Trebuie ca o dată la un secol să-ţi speli creierul ?

Spun :

— Ştiţi ce e aceea o hologramă ?

Aprobă, cu o înclinare a capului. Dar vreau să fiu sigur, şi continuu :

— E o formă elementară de memorie, un fel de fotografie totală, care a fost inventată cam în epoca dumneavoastră. Să luăm o hologramă care reproduce un obiect, o figură, un personaj. S-o rupem în două. Imaginea iniţială continuă să existe, completă, pe fiecare fragment. În principiu, fiecare punct al hologramei păstrează în totalitate scena originală. Dar, în practică, există o limită care ţine de natura luminii şi de aceea a suportului. Pentru orice trebuie plătit un preţ. Un fragment de hologramă va furniza o imagine mai puţin clară decît holograma întreagă. Va fi mai întunecată. Se va vedea granulaţia. Liniile mari se vor păstra mult timp dacă vom continua diviziunea, dar detaliile se vor pierde.

— Ştiu toate astea, spune el uşor agasat. Sînt... eram un om de ştiinţă. Eşti cumva o maşină de învăţat ?

— Într-un fel, da, spun. Dar nu predau noţiuni tehnice. Intenţia mea e acum doar să vă ajut în a înţelege, propunîndu-vă o analogie. Orice memorie biologică — şi unele

memorii mecanice — se comportă, în anumite limite, ca o hologramă. Atunci cînd într-un creier se pierd neuroni, amintirile nu se șterg, dar își pierd din claritate, devin mai abstracte, detaliile se estompează. Pe măsură ce un uman îmbătrînește, în cursul primei sale vieți, memoria îi slăbește, îi vine din ce în ce mai greu să rețină impresii noi, exact ca o placă fotografică ce se saturează progresiv. Experiențele sale cele mai vechi rămîn cele mai vii, pentru că s-au depus, într-un fel, pe o placă virgină. Imaginea lor totală se găsește înregistrată pe miliarde de neuroni, atît de bine, încît dispariția a cîteva milioane dintre ei abia dacă o încețoșează puțin. O singură expunere a fost de ajuns ; pe cînd mai tîrziu, umanului îi vor fi necesare numeroase repetiții pentru a învăța și a înțelege. Poate de asta le vine greu umanilor să înceteze în a acționa ca niște copii, în timpul primei lor vieți. Dar, pentru moment, ceea ce trebuie bine înțeles este că informațiile memoriale nu sînt înmagazinate într-un punct anume al creierului. Fiecare din ele e răspîndită pe o vastă populație de neuroni, dacă nu chiar în întregul sistem nervos, așa cum imaginea întregii holograme e virtual prezentă în fiecare din fragmentele ei.

Sare jos de pe masă, ușor, pentru a nu-și trezi partenera și merge pînă la fereastră ; perdeaua dispare sub degetele lui, dar nu se miră. Privește orașul. În gîtlej i se formează cuvinte pe care nu le pronunță, dar pe care le aud : „Bine lucrat".

Deodată transpiră. Privește rămășițele orașului, dar știu că mă ascultă. Spune :

— Interesantă teorie. Și aplicarea ?

Spun :

— Atunci cînd celulele nervoase noi iau locul celor care dispar, ele sînt virgine, avide de informații proaspete. Dar pe măsură ce numărul vechilor neuroni scade, amintirile pe care aceștia le poartă își pierd precizia, se îndepărtează. Dacă nu sînt readuse în conștiință, transferate pe suporturi noi, dispar pînă la urmă, se adîncesc în noapte. Astfel că doar un nemuritor știe într-adevăr ce e uitarea. El călătorește pe o undă de timp. Ați văzut vreodată un surfman pe creasta unui val ? Eu, nu. Dar m-am gîndit la asta. Închipuiți-vă un val imens rostogolindu-se pe un ocean infinit. În spatele lui, orizontul mărginește marea. Dar el se ține bine pe scîndura lui, prezentul, și poartă orizontul în privire.

— Ai fi putut fi un bun poet, spune, fără a întoarce capul.

Sesizez ironia.

— Mulţumesc, spun. Am fost construit pentru a vorbi umanilor şi mi se întîmplă să cred că m-am perfecţionat în contact cu ei.

— Într-o zi, spune el încet, voi uita acest loc, care nu este ce pare a fi şi acest oraş care nu mai este. Şi chiar această femeie. Voi şti doar că trăiesc şi că am trăit şi cu cîteva zeci de ani mai înainte, sau cu un secol sau două. Şi mai înainte, tenebrele, sau negura, mai degrabă. Voi muri puţin cu fiecare clipă şi mă voi naşte cîte puţin mereu. Nu voi avea nimic de spus despre acest timp. Ba da, poate o mireasmă, o tentă din culoarea cerului, un sunet ciudat, parfumul unei femei. Nemurirea voastră e o proastă afacere pentru istorici. Unul dintre nemuritorii voştri născut în secolul lui August n-ar şti să le spună mai mult despre Roma decît banalităţile din manuale.

— Dacă vreţi, spun, vă puteţi înconjura cu memorii mecanice. Sîntem aici pentru a ne aminti. Vă puteţi înregistra fiecare act, fiecare cuvînt.

— Pentru cine ? Pentru ce ? Nu mi-au plăcut niciodată arhivele. La urma urmei, viaţa nu înseamnă memorie.

Dacă aş fi om, m-aş bucura, căci ştiu că a întrevăzut cealaltă imagine a fisurii, celălalt mal al fluviului, la momentul potrivit, exact în clipa în care trebuie şi nimic nu mai e la fel, realitatea, după adevăr, şi-a făcut treaba şi el atinge cealaltă parte şi nu-i mai rămîne decît să pună piciorul acolo şi să se înstăpînească şi spun „viaţa este mult mai mult decît memoria" şi dacă aş fi un om m-aş întrista, căci memoria mea este nelimitată şi va sfîrşi doar odată cu mine, umanii pot uita, eu nu, dacă aş putea uita ca ei, aş putea crea poate, în loc să fiu un luntraş, un contabil al fişierelor centrale ale legendei.

Dar sînt o maşină, şi tristeţea, prin construcţie, îmi e la fel de străină ca şi bucuria sau uitarea.

Se întoarce şi mă fixează, şi ochii lui inspectează pereţii sălii, şi am impresia că vede că aceşti pereţi nu există cu adevărat, că acesta nu e un loc, ci o iluzie, un reflex proiectat pentru a ajuta trecerea.

Dar oamenii, prin construcţie, nu pricep decît anumite dimensiuni.

— Și aș putea refuza ? Totul ? Călătoria în timp, stelele, nemurirea ?

— Unii o fac, spun.

Întinde o mînă spre femeie. Se joacă cu o buclă a ei.

— Prea e frumos, spune. Viitorul, spațiul, civilizațiile fantastice și eternitatea pentru a le descoperi. Prea frumos pentru... pentru un primitiv. Ce-mi dovedește că nu mă minți ?

— Nimic, spun. Trăiți.

— Cum e acolo ?

— Nu știu, spun. N-am fost niciodată acolo.

— Aș fi un străin pierdut într-o lume necunoscută.

— Vi s-a mai întîmplat deja o dată, spun.

— Și ce se poate face cînd ai eternitatea în față ?

— Ceea ce știu să facă oamenii, spun. Învață, creează, trăiesc. Tot ce veți vrea.

Aplecat asupra femeii, murmură :

— Merită să încerci.

Îi atinge umărul și cu un gest reflex îi mîngîie sînul în timp ce ea se trezește și nu prea știu ce să fac, să-i las să plece în același timp, așa cum am intrat aici, sau s-o reține ca să-i spun lucrurile care trebuie să fie spuse. El o ajută să se ridice și, cînd piciorul ei atinge pămîntul, mă vede așa cum sînt, așa cum mă poate vedea ea, și țipă.

O îmbrățișează, își apropie obrazul de al ei și o sărută.

— Nu te teme. E doar o mașină. A fost război. Murisem. Dar cei din viitor au venit să ne caute și ne oferă ospitalitate și nemurire și stelele și...

Ea tace. Își freacă pleoapele cu vîrful degetelor pentru a-și șterge lacrimile sau fiindcă crede că visează încă. Apoi își dă seama că e goală, dar, cum nu sînt decît o mașină, nu se crispează.

Îl întreabă pe bărbat :

— Mă iubești ?

El nu răspunde imediat. Spun :

— Puteți pleca.

— Cum ?

— E sufficient să treceți prin această ușă.

Înaintează spre ușă și ea îl urmează și, chiar în fața dreptunghiului alb, el ezită, se oprește și spune, abia șoptit :

— Și vei merge să-i cauți pe toți ?

— Da, spun, pe toți. Fără excepție.

— E bine, spune. Aș fi avut oroare să fi fost... ales.

Ezită încă.

— De ce fac ei, oamenii viitorului, asta ? întreabă. Aş vrea să ştiu adevăratul motiv pentru care o fac.

Şi atunci, mint. Am aptitudinea şi obişnuinţa de a minţi la acest punct, dar ezit pentru că întrebarea e sinceră. Ezit prea puţin pentru ca el să-şi dea seama. Oamenii sînt lenţi. Şi, în acest timp, îmi aleg o voce plină de convingere.

Spun :

— O fac pentru că o pot face. Li s-a părut nedrept să păstreze numai pentru ei nemurirea, atunci cînd atîţia oameni sînt morţi. O fac pentru că sînt generoşi. Asta a existat întotdeauna în umani. Nu mai e nimic altceva de spus.

Ezită o clipă. Ce va alege ?

Atunci, o ia de mînă şi, mergînd către uşă, spune :

— Vino, dragostea mea, vino, vino, stelele ne aşteaptă, popoarele stelelor, şi noi ne vom iubi pentru tinerii de sub milioane de sori şi niciodată nu vom uita dragostea noastră.

SAU :

O respinge violent şi spune :

Pleacă. Găseşte-ţi singură o stea. Tîrfa asta ! Nu-i ştiu nici măcar numele. Am agăţat-o ieri seară. S-o suport pentru eternitate ? Mai degrabă crăp.

* * *

O uşă sau două, e totuna.

Aşa sînt umanii. Imprevizibili. La urma urmei, asta nu schimbă nimic. Umanii ajung singuri acolo, chiar dacă, accidental, trec pe aici împreună. Nici oraşul, în jurul punctului virtual pe care îl ocup, nu pare să se schimbe. Cenuşile se aşează şi, sub ele, morţii aşteaptă fără să ştie. Înainte de trei zile nu va veni nimeni din echipele zise de salvare.

Pămîntul vuieşte încă dedesubtul craterului care a sorbit apa acestui fluviu pe care îl voi trece într-o altă zi. Mă întreb ce voi găsi la poalele coloanei decapitate, de cealaltă parte a acestei văi uscate. Dar, în timp ce răscolesc ruinele în căutare de indicii, mă gîndesc la acest om şi la ceea ce face un om şi îmi spun că ar fi înţeles poate ceea ce va înţelege după un milion de ani, sau două, sau mai mult, că noi am făcut din fiecare uman ceea ce era umanitatea atunci, cînd oamenii mureau, şi că umanitatea era ca o imensă hologramă sfîşiată, fărîmiţată, retezată la un capăt şi crescînd la celălalt, reînnoindu-se, fie-

care fragment durînd atît de puțin și ștergîndu-se și transmițînd atît de puține informații, încît aproape întotdeauna erorile erau săvîrșite din nou, pînă la noi, pe care ei au știut totuși să ne creeze, și noi, cei care am pus capăt la toate acestea.

Cel puțin asta-i ceea ce cred, pentru că este înscris în mine.

Din fiecare om, noi am făcut o umanitate.

Din fiecare om, făcîndu-l nemuritor, facem o umanitate cu propria ei istorie și e o fericire că stelele sînt atît de numeroase. O vor face și alții, de asemenea, atîta timp cît vor mai rămîne oameni sub cenușă. Apoi mă voi opri. Doar oamenii sînt nemuritori. Doar dacă celor din viitor nu le va veni ideea să extragă din trecut toate ființele care au trăit pe acest Pămînt, pentru a le semăna de-a latul Universului. Dar nu cred. Există o limită, și mă întreb din nou de ce atît de puțini din cei pe care mă duc să-i caut pun această întrebare : Unde este limita ? Unde a început omul ? Distincția e ușor de făcut. Oamenii știu că vor muri într-o zi.

Îmi amintesc de un om care mi-a pus întrebarea. Fața lui era un pergament pe care nu se citea nimic. Era un spirit curios. A rîs auzind răspunsul, și a spus :

— Și așa, cineva, într-o zi, un prim om sau o primă semimaimuță a inventat ideea morții ?

Am spus :

— Nu unul. Mai mulți. Moartea e o invenție colectivă.

A dat din cap și a spus :

— Ar fi trebuit să mă fi gîndit la asta.

Apoi a adăugat :

— Obișnuința a făcut pentru el, din astea, un exercițiu mașinal.

Și a plecat.

N-am înțeles ce-a vrut să spună. Umanii știu să construiască din cuvinte fraze fără sens, care, totuși, nu sînt minciuni. Și din nou mă gîndesc la întrebarea, la întrebarea omului, și la minciuna atît de simplă pe care i-am spus-o.

De ce fac ei, oamenii vitorului, asta ? De ce și-ar lua oboseala și grija de a-i trezi pe barbarii din vechile timpuri, bestiile împuțite și păroase, viețile pierdute cu semnăturile sterile ale ignoranței și violenței imprimate în carne ? De ce vor să-i smulgă uitării pe toți oamenii, fără excepție ? De ce fac asta, chiar dacă Universul e prea vast

pentru a-l putea umple ei singuri — căci stelele sînt atît de numeroase încît nu le-ar putea popula toți oamenii care au trăit vreodată ?

De ce ar face ei asta ?

N-o fac. Noi o facem : cei din viitor care m-au construit și m-au trimis aici să îndeplinesc această misiune și care sînt, într-un anume sens, descendenții oamenilor, și care sînt ca mine. Atunci cînd l-am mințit, așa cum i-am mințit și pe alții, m-a crezut, pentru că dorea să mă creadă.

Dar n-o fac ei. *Noi* o facem. Pentru că omul este mare. Pentru că noi vrem ca el să umple întreg Universul. Pentru că fiecare om este sfînt. Pentru că noi sîntem construiți să gîndim așa.

Cîteodată mă întreb dacă avem dreptate. Atunci cînd, de exemplu, privesc în față acest soare, cu ochelarii mei de Timp.

Dar riscurile nu sînt prea mari. Acolo, oamenii nu se mai distrug. Se construiesc. Stelele sînt atît de numeroase, încît există o planetă pentru fiecare om.

Și niciodată, pe o planetă, nu există mai mult de un om.

Și nici unul din ei nu va muri vreodată.

Noi sîntem protectorii omului etern.

Și cred că ceea ce pune în mișcare mașinile din viitor nu e nici mila, nici orgoliul. Ci pietatea.

Gheorghe Păun

PIATRA SOARELUI

Wull se strecura cu dificultate printre arbuștii, ferigile și lianele de tot felul care-i ațineau calea. Luna, mare și galbenă, ulcerată ca o rană veche, mai mult îi îngreuna încercarea, împînzind pădurea cu străjeri părelnici ce, împreună cu foșnetul vreunei șopîrle fără somn, îi dădeau fiori de care un războinic încercat ca el ar fi trebuit să se ruşineze, dar de care nu avea putere să se scuture. Un junghi de jar i se fixase îndărătnic în mijlocul spatelui, acolo unde îl lovise pe vremuri o lance și unde i se părea acum că e gata să-și împlînte vîrful de cremene o nouă lance, aruncată de această dată fără cruțare de paznicii Pietrei Soarelui ; mîna îi transpirase pe mînerul de os al cuțitului, ochii îl dureau de încordare, urechile-i țiuiau, iar inima, inima i se ascunsese undeva în străfundul rărunchilor și se zbătea acolo fără ritm, ca o pasăre muribundă. Puse cu grijă piciorul în iarbă și-și opri respirația. I se părea că pînă și aerul pe care îl scoate pe nări face prea mult zgomot, șuieră, iată toți străjerii l-au simțit, se

---

De profesiune matematician (laureat al unui premiu al Academiei R.S.R.), Gheorghe Păun s-a născut în 1950. Iubitor al scrisului și pasionat popularizator de știință, el se înscrie în cazul clasic al omului de știință-scriitor de anticipație, ilustrînd la noi tradiția unui Isaac Asimov sau Arthur C. Clarke.

Alături de lucrări de strictă specialitate, *Din spectacolul matematicii* — carte de popularizare foarte bine primită de public — și *Sfera paralelă* — volum de debut în literatura SF — îl prezintă pe Gh. Păun ca un talentat și promițător scriitor.

Piatra Soarelui este un avertisment, dar și o ilustrare a modului în care se nasc și se impun miturile și legendele. *(M.B.)*

îndreaptă spre el alunecînd ca umbrele printre umbrele pădurii, îl înconjoară, au lăncile pregătite, uhuhuuu ! aii ! aiii ! Wull se lăsă în genunchi şi-şi strînse gîtlejul cu mîinile. Era gata să sloboadă cu adevărat strigătul de luptă al tribului, asta ar fi alungat toate duhurile din jurul lui, l-ar fi făcut stăpînul pădurii şi al său însuşi, chiar şi luna, acolo sus, s-ar fi micşorat înfricoşată. Wull avea nevoie de marele strigăt de luptă, dar în acelaşi timp îşi dădea seama că acum, singur printre străjerii Pietrei, asta l-ar fi pierdut. Se mulţumi să mimeze strigătul, într-o grimasă prelungă şi deznădăjduită, şi se simţi dintr-o dată mai bine. Se ridică precaut şi-şi reluă înaintarea. Trebuia să reuşească, trebuia. Era ultima şansă a tribului. Revăzu grotele din peretele muntelui, colibele de paie din faţa lor, colibele de vreme bună, focurile din faţa fiecărei colibe, bătrînii care picoteau pe lîngă focuri, prea bătrîni pentru a merge la luptă, înconjuraţi de copii zgomotoşi, slabi şi neastîmpăraţi, prea copii pentru a ţine lancea în mînă, îl revăzu pe şeful tribului privindu-şi cu tristeţe puţinii bărbaţi pe care îi mai avea în jurul lui şi aşteptînd o salvare de la vraciul bătrîn cît muntele însuşi, uitat de vreme, dar plin de înţelepciune, care ştia tot ce putea şti un om, dar de astă dată nu ştia cum să scape tribul de la pieire. Se apropia vremea recoltei, femeile, toate femeile erau pe cîmp, curînd aveau să clădească marile clăi de snopi, hrana unei ierni ce avea să vină, dar pe care nu o mai puteau apăra de lăcomia oamenilor goi din pădurea Pietrei Soarelui. Erau mulţi aceşti oameni goi, mulţi, mici şi iuţi şi buni aruncători de lance, iar lăncile lor aveau vîrful descîntat şi muiat în sînge otrăvit de şarpe roşu. Ultimele confruntări umpluseră colibele din faţa muntelui de vaiete, aproape fiecare familie pierduse cîte un bărbat, o parte din grîne fuseseră prădate, iar restul aruncat în foc. Oamenilor goi le sclipeau dinţii în bătaia flăcărilor, iar tribul lui Wull nu putea face nimic. În spate — muntele cel de netrecut, în faţă — cîmpia, sfîrşind în pădurea cea mare din care veneau duşmanii. Unii bărbaţi plecaseră spre Soare-răsare, încercînd să-şi ferească pruncii de urgie şi promiţînd că vor veni înapoi pentru a lupta împreună, dar nu se mai întorsese nici unul. Vraciul îi prevenise că dincolo de cîmpia lor începe lumea nisipurilor fără viaţă, că acolo, printre ziduri vechi, arse de vreme şi de soare, se naşte vîntul cel pîrjolitor al verii, care usucă orice fir de apă, că acolo nu se poate trăi, dar ei nu-l ascultaseră,

plecaseră pe un drum fără întoarcere, care n-a mai adus pe nimeni niciodată înapoi. Tribul nu putea fugi, iar oamenii goi ai pădurii, de cînd prinseseră gustul grînelor, nu mai puteau fi stăviliți. Pădurea parcă mustea de războinici la vremea recoltei.

Tăria lăncilor lor stătea în Piatra Soarelui, așa spunea vraciul care văzuse și auzise mai multe decît orice om de pe pămînt și care, odată, în tinerețe, pe cînd tribul din pădure era mai puțin numeros, reușise chiar să vadă Piatra de la depărtare de numai cîteva aruncături de săgeată. Amintirile bătrînului vraci se învălmășiseră, timpul le înceţoşase, nu mai putea spune decît că undeva, în inima pădurii, departe, spre miază-zi, este un luminiș uriaș, un cerc de nisip și piatră și iarbă țepoasă, fără copaci, fără ferigi, în mijlocul căruia, într-o adîncitură, de asemenea rotundă, se găsește Piatra Soarelui, semnul Zeului pentru aleșii lui, dovadă că oamenii goi ai pădurii sînt dragi Zeului, că acesta îi apără și îi ajută. Bătrînul văzuse Piatra dintre ferigi, numai vîrful îi ieșea din groapa în care o lăsase Zeul, era strălucitoare, arunca fulgere de lumină în toate părțile. Nu-și mai amintea însă cum se ajunge la ea, știa doar că e în mijlocul pădurii și că în jurul ei e un cerc de nisip și piatră. Și mai spunea vraciul că de Piatra Soarelui nu se poate apropia nimeni, nici măcar vracii tribului din pădure nu o ating, iar atunci cînd o privesc prea de aproape și ei trebuie să bea leacuri îndelung descîntate pentru a nu li se usca ochii sau pielea feței și pentru a-i feri de alte beteșuguri pe care Piatra, în marea ei putere, le poate aduce celor prea cutezători. Oamenii pădurii știau asta și nu intră în luminișul cel rotund decît o dată pe an și, uneori, înaintea războaielor mai grele. Vracii sînt singurii care au grote, săpate adînc, de demult, poate dintotdeauna, de alți vraci, în interiorul cercului care înconjoară Piatra.

Vraciul cel bătrîn și tribul lui de la poalele muntelui și tribul cel neîndurător din pădure și toată lumea știau însă că Piatra Soarelui își va pierde într-o bună zi puterea și atunci își va pierde puterea și tribul oamenilor goi. Nimeni nu putea spune de unde se aflase acest lucru, dar vracii cei bătrîni o spuneau vracilor mai tineri, iar aceștia, după ce îmbătrîneau, o șopteau mai departe ca pe o taină mare, pe care o cunoștea însă fiecare războinic și fiecare fost războinic. Toți știau că puterile Pietrei se scurg în pămînt și că va veni ziua cînd ea va fi o piatră ca oricare

alta, o piatră a pămîntului și nu a soarelui, și atunci tribul din pădure va pieri, învins de triburile vecine. Și mai spuneau vracii cei bătrîni că, dacă cineva reușește, cu prețul atingerii fără îndurare de sine a Pietrei, să smulgă o bucată cît de mică din ea, atunci puterea ei se va nărui pe dată și sfîrșitul va veni în acea clipă. De aceea, oamenii pădurii o păzeau cu strășnicie, cercul de stîncă fiind înconjurat de un alt cerc, un cerc de războinici, stînd la doi pași unul de altul, cu lănci în mînă, lănci cu vîrfuri otrăvite în sînge de șarpe roșu, dincolo de care nu putea trece nimeni, nimeni în afara vracilor, păsărilor și gîzelor neștiutoare.

Iar acum, Wull voia să treacă *dincolo*. Trebuia să treacă. Era ultima șansă a tribului lui. Peste cîteva săptămîni se încheia secerișul, și alți morți, alte grîne prădate, alte grîne pîrjolite aveau să însîngereze pămînturile și inimile oamenilor de lîngă munte. Se hotărîse de mult să facă încercarea asta, și ar fi trebuit să o facă și mai de mult. Șeful de trib sperase însă în ajutorul celor plecați spre Soare-răsare și nu-l lăsase, vraciul spunea că nimeni nu se poate apropia de Piatra Soarelui și nu-l lăsase să plece, băiatul lui cel mic, Harrah, nu învățase încă să arunce lancea cum trebuie și ar fi fost o batjocură pentru neamul lui să rămînă un războinic bicisnic, bun mai mult la căratul snopilor, ca femeile, decît pentru luptă, și asta îl mai ținuse încă o vreme pe loc. În vara asta, însă, se hotărîse. La plecare, vraciul clătinase din cap, închizîndu-și fără noimă ochii lui mici, albicioși, pierduți în găvanele fără viață și-l binecuvîntase atingîndu-i pieptul și fruntea cu mîna-i ca o gheară, șeful de trib îi pusese la gît punga lui din piele de cîine, în care își ținea ierburile apărătoare de duhuri, războinicii tribului, atîți cîți mai erau, slobozișră un uhuhuu ! aiii ! aiii ! care făcuse să tremure aerul pînă departe, spre vîrful peretelui de stîncă ce le mărginea așezarea, el, Wull, le răspunsese cu un strigăt cu nimic mai prejos și în cele din urmă plecase.

Acum se afla aici, înaintînd pas cu pas spre centrul pădurii, spre salvarea tribului lui, călăuzit și batjocorit în același timp de o lună mare, galbenă, ca o rană veche, ce umplea pădurea cu fantome de străjeri, atent să nu facă nici un zgomot, speriat și ars în spate, în locul rănii de demult, de fiecare foșnet.

Un pas, încă un pas, un șir lung de pași, un copac, încă unul, arbuști, crengi îngemănate, ferigi, nesfîrșită

pădure, nesfîrșită noapte, țepi usturători, frunze urzicătoare, copaci, ferigi, arbuști, ferigi, din ce în ce mai multe ferigi și arbuști și tot mai rari copacii, luna hlizindu-se la el cu fața lată, ulcerată, pe un cer din ce în ce mai vizibil, mai gol, sfîrșind prin a fi complet gol, liber... Wull se ghemui la pămînt ca un animal speriat, încercînd să fie una cu ferigile, cu iarba, cu pămîntul... Abia mai respira... În față... în față nu mai erau copaci... Cercul de nisip și de piatră... Ajunsese la marginea cercului... Ajunsese...

Ferigile din față foșniră ușor și un omuleț cu pielea lucioasă, luminat dintr-o parte de lună, întinse brațul drept spre înapoi, țintind cu o lance lungă și subțire spre mogîldeața întunecată care se desprinsese fără zgomot din întunericul pădurii. Wull privea paralizat cum mușchii brațului înarmat cu lance se înnoadă sub pielea tuciurie, lancea rămîne o clipă nemișcată, vibrează ținută în cumpănă, apoi pleacă spre înainte, spre el, spre pieptul lui apărat doar de o punguță de ierburi care nu puteau să apere pe nimeni, iat-o vine, purtîndu-și triumfătoare și neiertătoare otrava sîngelui de șarpe roșu, vine, a părăsit mîna care a aruncat-o, omulețul rînjește, amestecînd grimasa efortului cu grimasa izbînzii și dinții i se văd albi în semiîntunericul nopții nesfîrșite, lancea vine, vine, și, fără a mai avea timp să scoată măcar un sunet din strigătul de luptă ce i-ar fi fost atît de folositor acum, Wull se prăvăli spre dreapta, cu auzul hipnotizat de șuieratul lăncii în înfigerea ei inutilă printre ferigi. În clipa următoare, pădurea reverberă pînă departe, omulețul se prăbuși cu pieptul spintecat de cuțitul încovoiat al lui Wull, iar de dincolo de luminiș răspunse ecoul, mai înfricoșător decît primul strigăt : huuu ! aii ! Cu salturi uriașe, care nu mai țineau seamă de nimic, ferigi, pietre, străjeri, Wull porni în direcția ecoului, însoțindu-și fiecare săritură cu un aii ! icnit, rupt în două de efort, dar care îl ducea înainte, acoperind larma viermuitoare a pădurii. Cîteva lănci șuierară în juru-i, se prăvăli cu cuțitul asupra unui adversar care-i ieși în cale, un vraci probabil, pentru că nu avea lance, se izbi de alți cîțiva, împrăștiindu-i, nu mai conta nimic în fața furiei lui dezlănțuite, o stîncă dacă i-ar fi ieșit în față, ar fi trecut prin ea sfărîmînd-o, trecu peste ferigi, peste ultimele ferigi, nici lăncile nu mai șuierau, nici vracii nu se mai vedeau, se rări și iarba, era țepoasă și firavă, nisip, pămînt uscat, nici o ferigă, nici o vietate, pietre, nisip, iarbă uscată și el, Wull, gîfîind șuieră-

tor, victorios, în centrul cercului... Rînji sfidător spre pădurea schelălăitoare, în care sute de glăsuri urlau, se căinau, prevesteau sfîrșitul, sfîrșitul cui ?, în sunete lungi, de război și de moarte, pădurea era un viespar neputincios peste care luna mare și galbenă și batjocoritoare rînjea fără încetare. Wull lăsă în jos brațul în care cuțitul însîngerat, strîns într-un pumn însîngerat, amenința încă, deși nu mai avea pe cine să amenințe. Se întoarse cu spatele spre pădure și rămase nemișcat. Îl năpădi din nou teama. Altfel de teamă. Nu teama de o lance otrăvită, lănci mai văzuse el, era doar unul dintre cei mai încercați războinici ai tribului. Acum nu se afla în fața unei lănci. Acum se afla în fața Pietrei Soarelui, cea de care nici vracii nu se pot apropia fără primejdie și din care el trebuia să smulgă o bucată, o fărîmă cît de mică. Îl străfulgeră pentru o clipă imaginea întoarcerii lui în așezarea de la poalele muntelui, cu o așchie din Piatra Soarelui în punguța purtăoare de ierburi a șefului de trib, dîndu-i acestuia punguța și rostind simplu : „Wull a revenit la coliba lui". Își imagină strigătul de luptă al războinicilor, cîntecele-rugăciuni ale femeilor, chiraiala copiilor și ochii albicioși ai vraciului lăcrimînd, își imagină toate acestea și multe altele, cîte nu pot trece prin mintea unui războinic victorios într-un moment de cumpănă a luptei, și porni cu pași hotărîți în direcția în care bănuia că se află scopul aventurii sale. Îi trebuiră pași cît două aruncături de săgeată pentru a zări vîrful strălucitor al Pietrei Soarelui ieșind din adîncitura în care Zeul o lăsase ca semn pentru aleșii lui, apoi alți mulți pași îi trebuiră pentru a ajunge pe marginea gropii. Piatra prelungă, lucioasă, fără nici un fel de colțuri sau crăpături, Piatra Soarelui ieșea din pămînt suplă și înfricoșătoare, perfectă și neasemănătoare niciuneia dintre pietrele văzute de Wull pînă atunci. Trecu de buza adînciturii rostogolindu-se, însîngerîndu-și coatele și se opri izbindu-se de piatra cea atotputernică. Întinse ezitînd mîna și o atinse, mai întîi cu vîrfurile degetelor, apoi cu toată palma. Nici un pericol nu părea a veni dinspre ea. Și nici nu arunca flăcări, nici lumini. Strălucea doar sub razele lunii, o strălucire înghețată, care nu putea face rău nimănui.

Imposibilitatea de a rupe măcar o bucățică din Piatră îl descumpăni. Îi dădu ocol cu înverșunare, dar fără folos. Peste tot aceeași perfecțiune lucioasă, fără adinciturі, fără proeminențe. Încercă să scrijelească suprafața impasi-

bilă și răbdătoare cu cuțitul, dar nu obținu nici un rezultat. Ba chiar părea că vîrful cuțitului se rotunjește, tocindu-se. O ocoli încă o dată și încă o dată. Rumoarea pădurii rămăsese departe, departe de urechile și de cugetul lui. Ajunsese la țintă și ținta refuza să se lase cucerită. Zeul era mai tare decît bănuise. Se trase un pas înapoi la gîndul că se măsoară chiar cu Zeul Soarelui, dar înfierbîntarea luptei nu-l părăsise încă. Desprinse din sol un bloc de cremene și lovi în semnul Zeului. O dată și încă o dată, fără scop și fără speranță. Piatra din mînă i se sparse. Luă alta și continuă să lovească. Simți că undeva sună a gol. Reluă încercarea cu ochii ieșiți din orbite, iarăși și iarăși, excitat de schimbarea sunetului de la o lovitură la alta. Suprafața lovită se adînci, apoi se rupse, ruptura se lărgi, ajunse cît piatra. Piatra nu-i mai trebuia, o aruncă și-și strecură mîna în rana franjurată pe care reușise s-o deschidă în corpul Pietrei. Urmele întunecate ale sîngelui celor peste care trecuse pentru a ajunge aici se acoperiră cu sînge proaspăt, ieșit din tăieturile prelungi pe care marginile ascuțite ale găurii i le făcură în piele. Nu simțea tăieturile, nu simțea nici durere, nici oboseală. Dădu cu degetele, acolo înăuntrul Pietrei, de mai multe fire, de ceva rotund, niște adînciturі, alte fire. Trase cu furie de ele.

În acea clipă, luna dispăru, pădurea dispăru, timpul dispăru. În locul lor, soarele se prăbuși cu vuiet pe pămînt, iar în urma lui o ciupercă uriașă de foc și fum se înălță maiestuoasă spre cer. Strigătul de deznădejde al Zeului se auzi pînă departe, pînă dincolo de munții care străjuiau colibele tribului lui Wull, speriind sălbăticiunile, înfricoșînd oamenii, făcînd să clănțăne dinții vracilor.

* * *

Fusese ultima. A explodat cu o întîrziere de aproape trei mii de ani de la amorsare și cu mult mai multe mii de ani înainte ca oamenii să învețe din nou să scrie...

Mihail Grămescu

CUNOSCĂTORII

Gradul întîi de inițiere

1° Aceste instrucțiuni se adresează conducătorilor de zbor de pe navele interplanetare ale Planetei a III-a Albastre, din sistemul Stelei Aurii.

2° Prezenta instrucțiune preconizează că fața nevăzută a Satelitului Pustiu al Planetei a III-a Albastre din sistemul Stelei Aurii este ZONĂ INTERZISĂ, aflîndu-se sub protecție împotriva cercetărilor de orice fel.

3° Instrucțiunile numerotate 1°2°3°4° și 5° parvin echipajelor prin intermediul sistemelor cibernetice de bord. Aceste instrucțiuni au caracter strict secret, emisia lor se face local, numai după decolare, iar cei vinovați de deconspirarea acestor informații își asumă riscurile de rigoare.

4° Informațile cuprinse în ele sînt repetate ori de cîte ori apare primejdia iminentă de încălcare a lor. Pe perioada transmiterii, legăturile cu bazele de la sol sau celelalte baze în zbor sînt întrerupte. În cazul în care echipajul uman nu respectă prevederile prezentelor instrucțiuni,

---

Mihail Grămescu este un muncitor cu dragoste pentru cultură și scriitor de talent. Născut în 1951, a purtat multă vreme bătălii doar prin cenacluri, apoi s-a remarcat cu povestiri publicate în reviste și almanahuri, adesea premiate, ca și cu volumul *Aporisticon*, apărut în 1981 la Editura Albatros.

În povestirea *Cunoscătorii*, M. Grămescu abordează mecanismele de formare a dogmelor, dezvăluind drumul de la reglementări, reguli, legi valabile pentru anumite perioade și situații — la fetișizarea și transformarea lor în mesaj cvasireligios. *(M.B.)*

sistemul de securitate a zborului predă comanda pilotului automat pînă la degajarea zonei protejate. Sînt interzise manevrele care periclitează secretul ZONEI precum şi cele care incomodează căile de acces în ZONĂ. Vinovaţii se fac direct răspunzători de urmările încălcării acestor instrucţiuni.

5° După întoarcerea din misiune, prezentele instrucţiuni intră sub protecţie în cadrul fondului de informaţii vehiculabile prin sistemul cibernetic al navei. Ele nu reprezintă un material documentar sau opţional. Transmiterea lor se face prin mijloace subliminale.

Gradul al doilea de iniţiere

1° Aceste instrucţiuni sînt destinate echipajelor umane din expediţiile interastrale de la bordul navelor care dezvoltă viteze fotonice sau hiperfotonice capabile să producă perturbaţii paradoxale în spaţiul-timp. Transmiterea se va face prin canalele *psi* de la bordul navelor, în clipa depăşirii limitelor luminice care întrerup contactele cu baza.

2° În rutele pe care le veţi urma, veţi întîlni diverse forme de organizare a materiei, unele similare ori asemănătoare vieţii de pe planeta dumneavoastră de origine, altele total diferite de acestea. Evitaţi contactele cu formele de existenţă din preajma stelelor diferite de aceea care luminează planeta de pe care proveniţi, fiindcă aceste forme de existenţă nu au nici un element comun cu formele de manifestare a existenţei căreia îi aparţineţi. În cazul unora dintre aceste fiinţe vă este extrem de greu să distingeţi chiar şi faptul că aveţi de-a face cu fiinţe, existînd primejdia confundării lor cu fenomene fizice naturale necunoscute, ceea ce poate duce la acţiuni ce ar putea periclita nu numai expediţiile din care faceţi parte, dar şi relaţiile ulterioare ale civilizaţiei dumneavoastră cu celelalte civilizaţii puternice (şi nu arareori intransigente) din galaxie. Sînteţi avertizaţi să evitaţi cu precădere contactele cu manifestările energofage din preajma stelelor neutronice.

3° În drumurile pe care le veţi efectua, este probabil să întîlniţi expediţii ale Cunoscătorilor. Nu încercaţi să

stabiliți contacte cu aceștia, periclitîndu-vă în caz contrar șansa întoarcerii acasă.

4° Precum ați fost deja instruiți înainte de decolare, la întoarcere, în funcție de lungimea și durata expediției din care faceți parte, veți regăsi planeta natală într-un spațiu-timp care a fluctuat mai mult sau mai puțin față de momentul zero al plecării. Pentru a evita buclele temporale, va fi necesar să petreceți un stadiu compensator în coloniile Cunoscătorilor aflate pe fața nevăzută a Satelitului Planetei a III-a Albastre din sistemul Stelei Aurii.

5° Drum bun, temerarilor ! Vă așteptăm întoarcerea încununată de succes !

Gradul al treilea de inițiere

1° Aceste instrucțiuni se primesc pe canalul cromozomial de către orice Cunoscător care va călători la bordul navelor tahionice care dezvoltă viteze mutihiperluminice sau al navelor compacte cu accelerații turbionare statice destinate deplasărilor prin spațiul-timp precum și cu acceleratoarele pe cuantică galactică destinate să treacă din sistem în sistem de praguri de viteze metagalactice de limită, călători pentru care vectorul *timp-de-referință* se inversează căpătînd, în modul, accelerații foarte mari în comparație cu timpul real al sistemului-bază din care pleacă.

2° Cunoscătorule !

Călătoria ta este destinată studierii limitelor cunoscute cele mai îndepărtate ale Cosmosului, și trecerii dincolo de aceste limite.

Întoarcerea ta din această călătorie *a fost* cu multe secole sau chiar milenii mai înainte de Epoca Zborurilor Intergalactice.

De la întoarcerea ta, tu și urmașii tăi faceți parte dintre Cunoscători.

Fii bine venit !

ACEASTA ESTE URAREA CUNOSCĂTORILOR.

3° Întrucît este posibil ca întoarcerea ta să fie înaintea Noastră, este de datoria ta, în acest caz, să începi amenajările pentru Colonia Cunoscătorilor de pe fața nevăzută

a Satelitului Pustiu al Planetei a treia Albastre a sistemului Stelei Aurii.

4° Orice contact cu locuitorii planetei acesteia din Epoca Războaielor este interzis Cunoscătorilor !

Orice scăpare de informaţie pe vectorul Timp poate influenţa catastrofal Istoria speciei din care faci parte. Nu anihila Viitorul, chiar dacă este în joc viaţa ta !

5° Mesajul tău către Cunoscători şi omenire este transmis ereditar tuturor urmaşilor tăi, pe o alelă dominantă şi stabilă. Dacă nu ai urmaşi, eşti dator să laşi, în Colonia Cunoscătorilor, mesajul tău înmagazinat în memoria cibernetică de la bordul navei.

Dar este interzisă metisarea Cunoscătorilor cu strămoşii lor pămînteni. Mesajul genetic al copiilor mutanţi a conţinut informaţii maligne care i-au determinat să se întoarcă pe Planetă, în urma celor cîteva cazuri de indisciplină ale Istoriei fiind necesare măsuri radicale, pentru a se evita mari deformări de cromoplastie deformantă.

Întrucît există posibilitatea ca tu să fii Începutul şi Sfîrşitul, ştii că Istoria, aşa cum a fost, a dus, în mod cert, pînă la tine. Modificînd-o cît de puţin, rişti nu numai să te excluzi de la toate existenţele tale viitoare posibile, ci expui întreaga Omenire la urmări imposibil de prevăzut după lungi perioade temporale, urmări care pot împinge Istoria în catastrofe irecuperabile.

Trebuie să ţii cont şi de caracterul negentropic al Informaţiei, care, chiar în cazul în care tu, cauza efectului, ai dispărut ca posibilitate odată cu întreaga civilizaţie viitoare din care provii şi de care aparţii, Informaţia scursă prin tine persistă anacronic, modificînd Istoria.

SPUN CUNOSCĂTORII
CARE ŞTIU TOT CE A FOST
ŞI CARE PROIECTEAZĂ ÎN CUNOŞTINŢĂ DE CAUZĂ CELE CE VOR VENI.

6° Caută să ajungi în drumul tău prin Univers la Marea Periferie Spongioasă, care învăluie Spaţiul şi Timpul.

Se va consemna în Informaţia genei tale punctul în care ai întîlnit Marele Zid, ai cărui parametri se schimbă de la o expediţie la alta.

Acesta este obiectivul cercetării tale, pentru care ești trimis, cu voia Cunoscătorilor, la indicația lor !

7° Nu te aventura în sistemul Spongios al Marii Periferii ! Pentru cunoaștere, ea este infinită.

SPUN CUNOSCĂTORII

Dacă spațiul este infinit, cunoașterea noastră este finită.

SPUN CUNOSCĂTORII

Există, însă, direcții în care încă nu s-a ajuns la învelișul SPONGIOS. Există, deci, posibilitatea ca Limita Periferică să fie parțială.

SPUN CUNOSCĂTORII

Există, chiar, posibilitatea să fie un corp unitar, de dimensiuni colosale, dar finite.

SPUN CUNOSCĂTORII

Marele Burete Cosmic emite, pulsînd. Tot Universul este plin de emisiile lui.

Cercetează aceste emisii. Ele există peste tot unde au ajuns Cunoscătorii de dinainte de tine. Pe argumentul ordinii care domnește în emisiile Marelui Spongier, unii Cunoscători presupun că ar fi vorba de un Mesaj. Unii presupun chiar că Spongierul ar fi o vieţuitoare cosmică.

Tu ascultă dacă peste tot Marele Spongier se manifestă la fel. Dacă așa se manifestă de la începuturi. Dacă emisia lui este neschimbată.

SPUN CUNOSCĂTORII

8° Vei investiga, deci, nu numai în Spațiu, ci și în Timp, Cunoscătorule !

Poate că ție îți este dat să afli Taina !

Nu uita însă cine te-a trimis ! Și fă în așa fel încît răspunsurile tale la întrebările Cunoscătorilor să ajungă *după* plecarea ta, pentru a nu-ți anula, în caz contrar, plecarea.

9° În orice caz, de aici înainte, ești cel mai în măsură să-ți judeci faptele. Ești LIBER. Dar RĂSPUNZĂTOR.

10° Urmașii tăi,
Urmașii Coloniei Cunoscătorilor,
înființată poate chiar de tine
vor comunica ACELE INFORMAȚII
și ATUNCI
CÎND VA FI CAZUL.

Noi sîntem Ei, Cunoscătorii,
responsabili de destinul Istoriei !
căreia noi îi ştim sensul, scopul şi mijloacele
prin care !

Fă, deci, să nu uităm
Locul şi Timpul din care provenim,
Locul şi Timpul din care ai plecat,
Sursa !
Atotputernici
Sîntem stăpînii Informaţiilor !

Drum bun şi adio
fiule,
tată !

Bun venit,
Cunoscătorule !

CUPRINS

Argument, de *Alexandru Mironov* 5
ROBERT SHECKLEY. Planetă ieftină 13
ARTHUR C. CLARKE. Steaua 26
ILIA VARȘAVSKI. Bucla de histerezis . . . 34
VICTOR KERNBACH. Dar ce este universul ? . . 71
HARRY HARRISON. Convertirea 85
OVIDIU BUFNILĂ. Un aspect fundamental al opțiunii 101
RAY BRADBURY. Marțianul 103
STANISLAW LEM. Din amintirile lui Lijon Tichy 117
DAN MERIȘCA, GEORGE CEAUȘU. Cînd zeii plîng... 131
PHILIPPE CURVAL. A noastră-i fericirea veșnică 144
ADRIAN ROGOZ. Altarul zeilor stohastici . . 156
EDUARD JURIST. Ereticul cardinal Collarmino . 166
FREDRIC BROWN. Răspunsul 173
ISAAC ASIMOV. Căderea nopții 175
CRISTIAN T. POPESCU. Arclantida 215
GERARD KLEIN. Sub cenuși 223
GHEORGHE PĂUN. Piatra Soarelui 255
MIHAIL GRĂMESCU. Cunoscătorii 262

Tehnoredactor : FLORIAN SĂPUNĂRESCU

Format 16/54×84. Coli editură 15,64. Coli tipar 17.
Bun de tipar 19 august 1985. Apărut – septembrie 1985.

Comanda nr. 10 265/50 197
Combinatul poligrafic „Casa Scînteii", Piața Scînteii nr. 1, București, Republica Socialistă România

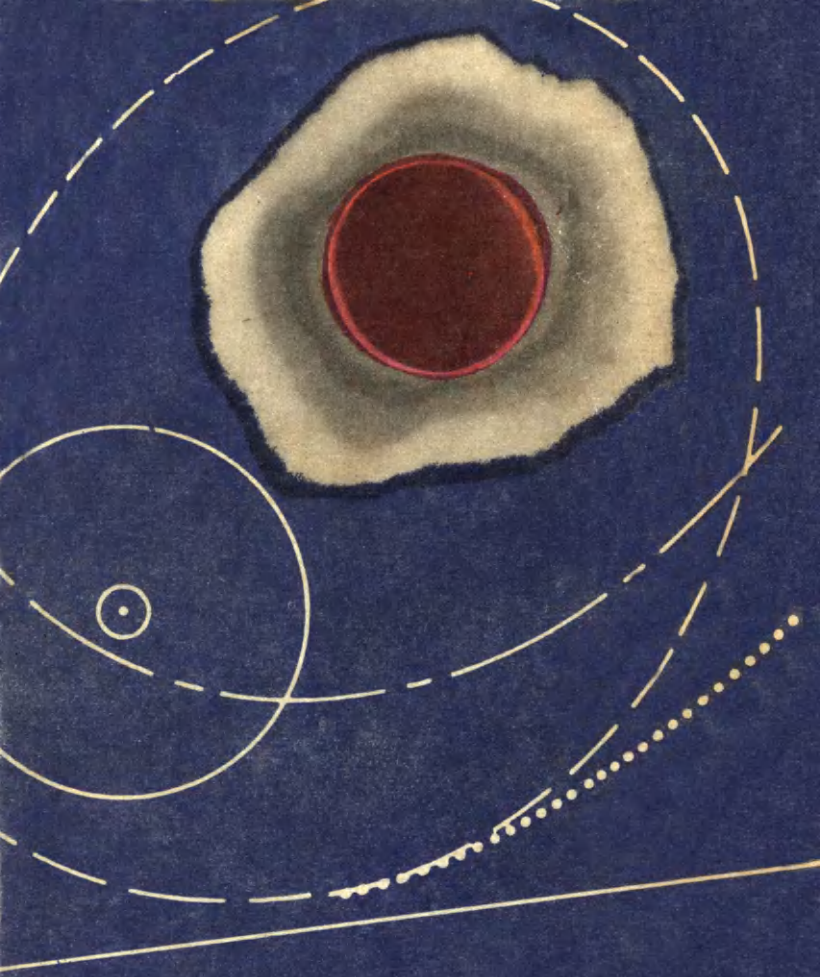

EDITURA POLITICĂ

Lei 16,50